

Ortaöğretim

OSMANLI TÜRKÇESİ

10

DERS KİTABI

YAZARLAR

Ercan DEMİR
Vildan KAYA ERBATUR

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI

....., 2012

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 5813
DERS KİTAPLARI DİZİSİ: 1600

12.?.Y.0002.4313

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir suretle alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR	: Suna SUGÖR
GÖRSEL TASARIM UZMANI	: İpek ÖZDEMİR
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	: Tuğba KUŞKONMAZ ÇİLDİR
ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI	: Çetin TORAMAN
REHBERLİK UZMANI	: Mustafa KARA

ISBN 978-975-11-3729-6

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 29.06.2012 gün ve 86 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 10.10.2012 gün ve 112430 sayılı yazısı ile birinci defa 2.000 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

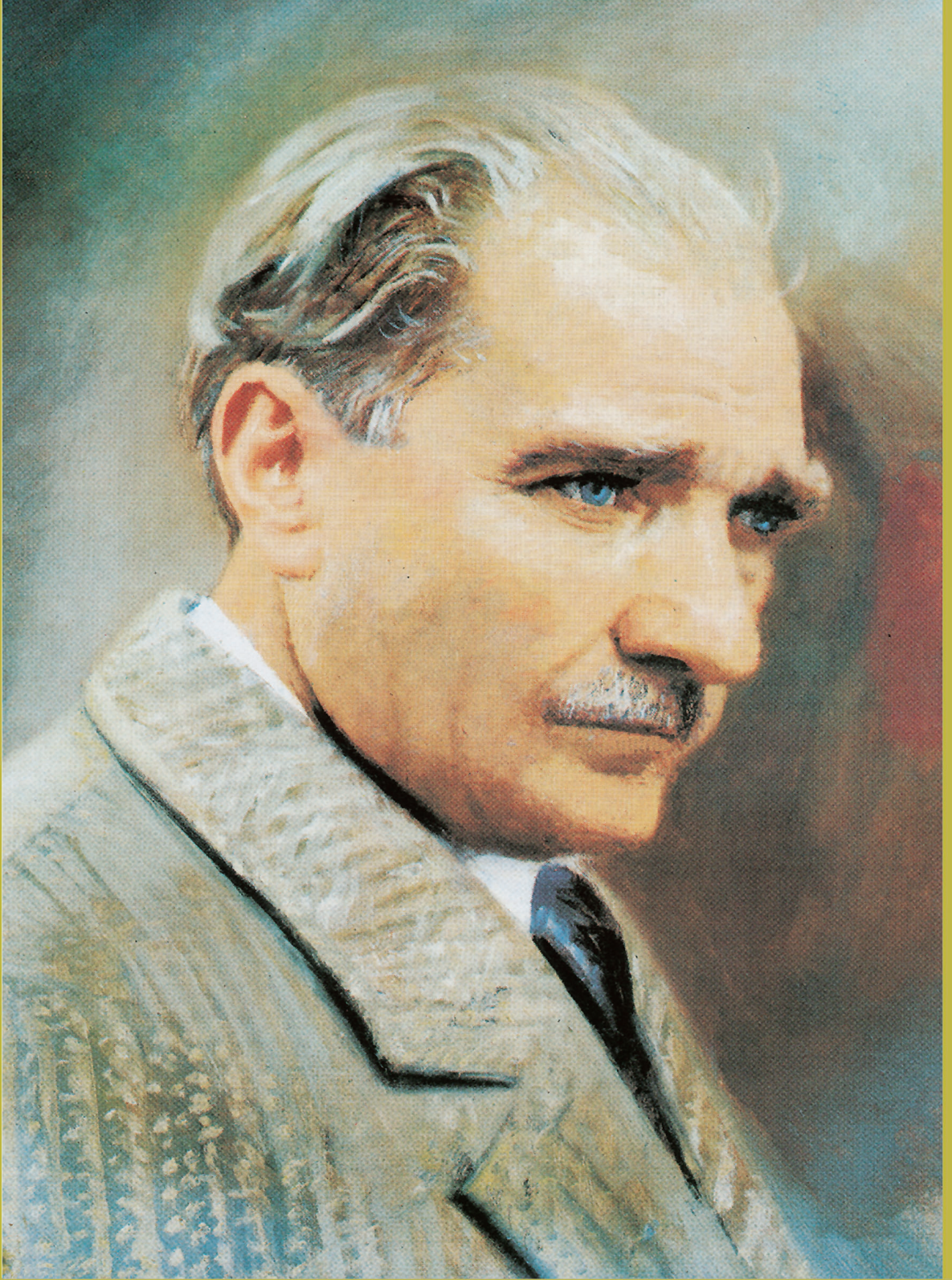
Mehmet Âkif ERSOY

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok nâmûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen; Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI.....	8
--------------------------	---

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNE GİRİŞ	11
--------------------------------	----

1. Osmanlı Türkçesinin Özellikleri	12
2. Osmanlı Türkçesi Bilmenin Önemi	12
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	15
Proje.....	16

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ	18
--	----

1. Osmanlı Türkçesi Alfabesi	19
2. Osmanlı Türkçesi Alfabesinde Harflerin Bitişme Özellikleri ve Bitişme Sırasında Aldığı Şekiller	19
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	35
Performans Görevi	36
OKUMA METİNLERİ	38

3. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ	51
---------------------------------------	----

1. Türkçe Kelimelerin Özellikleri	52
2. Türkçe Eklerin Özellikleri	52
3. Türkçe Kalıplaşmış Kelimeler	52
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	64
Performans Görevi	65
OKUMA METİNLERİ	67

4. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI	72
--	----

1. Farsça Unsurlar	73
a. Farsça Kelimeler	73
b. Farsça Sayılar ve Gün Adları	73
2. Arapça Unsurlar	73
a. Arapça Kelimeler	73
b. Arapça Ay Adları ve Takvim Bilgisi	73
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	85

1. EK

Grup Değerlendirme Formu.....	86
-------------------------------	----

2. EK

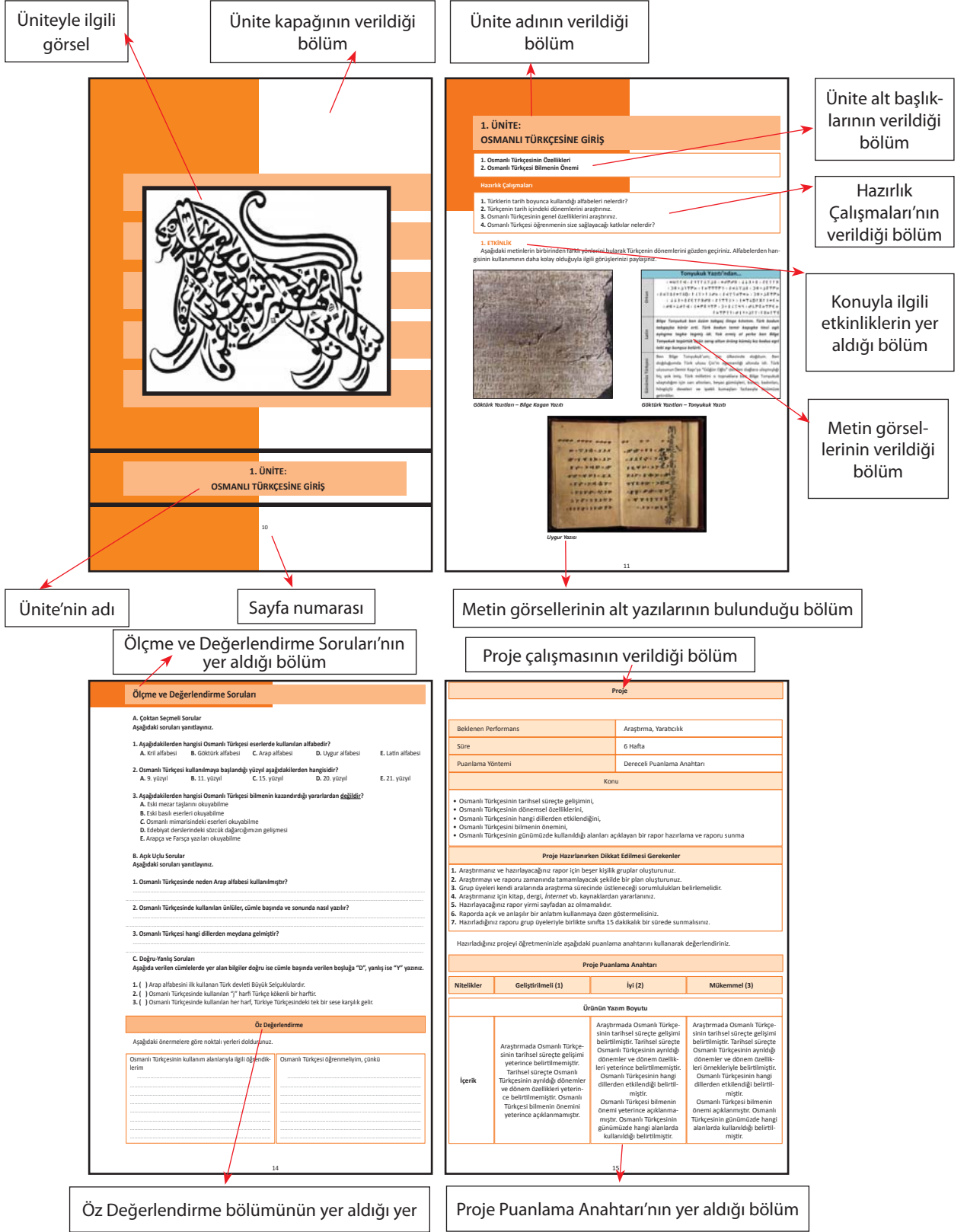
Öz Değerlendirme Formu	87
------------------------------	----

KISALTMALAR DİZİNİZ	88
---------------------------	----

SÖZLÜK	88
--------------	----

KAYNAKÇA	99
----------------	----

ORGANİZASYON ŞEMASI

Okuma metinlerinin ve şiirlerin numalarının verildiği bölüm

Şiirlerin verildiği bölüm

Okuma metinlerinin listelendiği bölüm

40

ارنگینده بهار

موسم ایی کاتبات ایی بیدی،
یلدیزلر او یانده، بز بو یانده،
حوایا کی خوش زمانده
ساندم که کوزلنلک جهانده
بر سلطانک کوزلنلکید.

استانولک اوله در بهاری،
بر عشق اول ویردی آشنای،
آبرجه خیال ایچنده قالدی،
طنسجه ارنگینده آرتیق.
کوزم فلک اوله بر بهاری.

جانان آرمزده بر آذکدی،
شیرین گهی حسن وانه عوای
بر ساحله هم شرفدی، هم شان،
پالاندهی حافظه مدده هر آن
بر شعرى خاطراتان قانیدنی.

دوغمشدی ایچنده تا دریندن
یلدیزلری ملوی بر سمانک.
خطیله عراب ایدم آذکک،
حالا متحیل صدآکک،
کوکلمده فالان عکسلرندن.

بهي کمال

94

İÇİNDEKİLER

صحنه	اثر (مؤلف)	صحنه	اثر (مؤلف)
71	۲۰. مهلقا سلطان (بهي کمال)	4	۱. پنه انجیلی قافان (عمر سيقالدين)
72	۲۱. بوز ایشک (رفیق حاله)	14	۲. بوز ایشک (رفیق حاله)
73	۲۲. آلا کیتک (ضیا کوک آلی)	19	۳. «پیشل کچه» دن (رشاد توری)
75	۲۳. آته م ایچون (احمد حمدي)	26	۴. آه فلک حکایه سی (حاله ادیب)
76	۲۴. خان دیوولری (فاروق نافه)	31	۵. غمسترک ایلومی (رشاد توری)
79	۲۵. اوچک فوشار (رضا توفیق)	35	۶. آسکی رمضانلری یاد (رفیق حاله)
80	۲۶. چوپان چشمه سی (فاروق نافه)	39	۷. ایگیکی سندیل (سعید قالی)
81	۲۷. قار موسیقیلری (بهي کمال)	45	۸. بر فلاق و انسانلر (خلدون طاک آز)
82	۲۸. غیبت (فاروق نافه)	50	۹. «معمور (سعید قالی)
84	۲۹. خسته (همد عاکف)	53	۱۰. «کینکیرلر که سی» دن (رشاد توری)
86	۳۰. پاک حزن بر مولد کچه سی (همد عاکف)	55	۱۱. «کینکیرلر دیکلری» دن (رفیق حاله)
87	۳۱. کوزلرک (رضا توفیق)	56	۱۲. پازار اوله ... (احمد راسم)
88	۳۲. فرطیا و قار (اورجان سیفی)	58	۱۳. ارتلرک باغندن (عقوب قدری)
90	۳۳. بر کچه (همد عاکف)	60	۱۴. ایزوچی (مقی اوفلی حکمت)
91	۳۴. اوتوز بش باش شعرى (جاده صدقی طارانی)	64	۱۵. سس (بهي کمال)
92	۳۵. حکایه (جاده کوله لی)	65	۱۶. کیت نماز (خلده نصرت)
93	۳۶. سه زه ناد (احمد عجب درانی)	66	۱۷. قالدیرم (غیب فاضل)
94	۳۷. زده سک (احمد قسی نه جه ر)	68	۱۸. یوخی (فاروق نافه)
95	۳۸. عطری (بهي کمال)	69	۱۹. ازمو غمستر کمال الدین کامی)
96	۳۹. ارنگینده بهار (بهي کمال)	70	۲۰. بر یوخی به (هم الدین خلیل)

2

Okuma Metinleri'nin verildiği bölüm

Kısaltmalar Dizini

Sözlük

2

بوز ایشک

ایرسلندن صو طاشیان چوچوقلر داغ بیلده بر اختیار آدماسک یاندیغی حور ویردیر. بر بوز ایشک ده، باشی بوش اوزلرده دولاشیوردی. جسمن خوجا «اوزوب باقا» دیدی. اقسام یالندی. ایکی ده زه ناک بیلشده کی بو باتاق، چوقور، صینمال اراضی به چه لیکلرندن قالقان قوقول، آغیر بر دومان یاییلور؛ کوده لری یاریلمش، یانغش، بیش اون یاشلی، حاسنر سکود آرقاسنده کوشش، بولاتیق بر ایشیق اوزته رق آرقارک دورغون صولریق بر بر پالایوردی. بو ایدنلق پارچه لر، کول رنگلی رطوبتلی اویا اورناسنده بولوطلو بر کیزک یایقیرنه بکیرور، باولاش باولاش بولایور، سونیور، اورتولویوردی. اوچ کوللو، عارمه له، اوچورملی بر پاتقه دن آغیر آغیر بر بری آرقاسندن چیلیرلردی؛ ایچلرندن بری صافاغللی بر ات ککی، فنا فنا اکتیورویوردی. اولا بوز مرکزی کوردیلر. فوندالرک اورناسنده، تزلو طوطوقلی بر بر بولش، غالیبا بر چوق

14

KISALTMA LAR DİZİNİ

A. Arapça
F. Farسی
A.-F. Arapça ve Farسی birleşik sözlük
F.-A. Farسی ve Arapça birleşik sözlük

SÖZLÜK

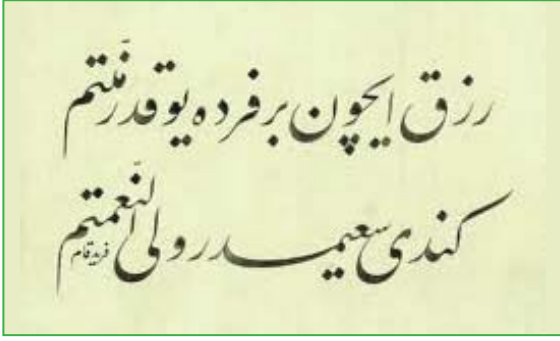
A		
âcizâne (A.-F.) [عاجزان]	acizce, alçakgönüllüce.	
âfet (A.) [آفت]	afet, bela, felaket, güzel sevgili.	
ahvâl (A.) [احوال]	haller, durumlar.	
akvâm (A.) [اقوام]	kavimler.	
amâk (A.) [اعمال]	umkunc c. derimlikler.	
âmîze (F.) [آمیز]	karışık, karışmış, mahlut,	
andelib (A.) [عنادلب]	bülbül.	
âtfet (A.) [عافلت]	şefkat gösterme.	
âti (A.) [آتی]	gelecek.	
avdet (A.) [عودت]	geri dönüş.	
B		
bahâ (F.) [با]	değer, kıymet.	
bakıyye (A.) [بقیه]	geriye kalan, bakiye.	
bârid (A.) [بار]	soğuk.	
bed (F.) [بد]	kötü.	
bedhâh (F.) [بدخواه]	birinin kötülüğünü isteyen, kötü niyetli.	
bedî' (A.) [بدیع]	güzel, yepyeni.	
belîğ (A.) [بلوغ]	fâşih konuşan, fâşih, düzgün.	
bezm (F.) [بزم]	eglence meclisi, içki meclisi.	
bigâne (F.) [بیگانه]	yabancı.	
bî-kes (F.) [بیکی]	kimsesiz.	
bilfil (A.) [بالفعل]	gerçekten, yapıarak, katılarak, bizzat.	
bîistîfade (A.) [بالاستفاده]	yararlanarak, istifade ederek.	
bitâb (F.-A.) [بیتاب]	yorgum, takatsiz.	

87

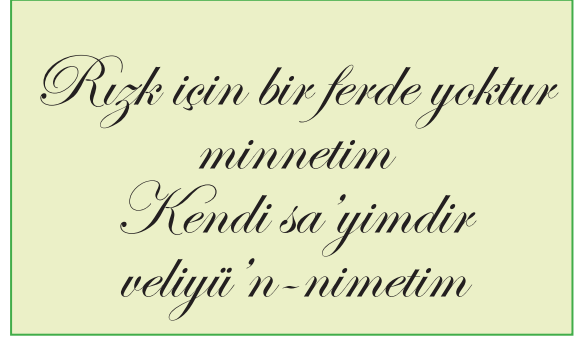

1. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNE GİRİŞ

Osmanlı Türkçesi – Arap alfabesi

Günümüz Türkçesi – Latin alfabesi

2. ETKİNLİK

Tarih derslerinizde öğrendiğiniz bilgiler ışığında Osmanlı Türkçesinin oluşum ve gelişimini etkileyen olayları gözden geçirerek Türk dili içindeki yerini belirleyiniz. Osmanlı Türkçesinin gerek alfabe gerekse kullanım olarak neden Arapça ve Farsçadan farklı olduğunu belirtiniz.

3. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesi, üniversitelerin hangi bölümlerinde kullanılmaktadır? Kullanılma nedenlerini tartışınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki fotoğrafta gördüğünüz eserde yazılanları okuyup anlayabilir misiniz? Gezip gördüğünüz yerlerdeki eserleri okuyabilmenin sizi ve çevrenizdekileri nasıl etkileyeceğini tartışınız.

El yazması eser

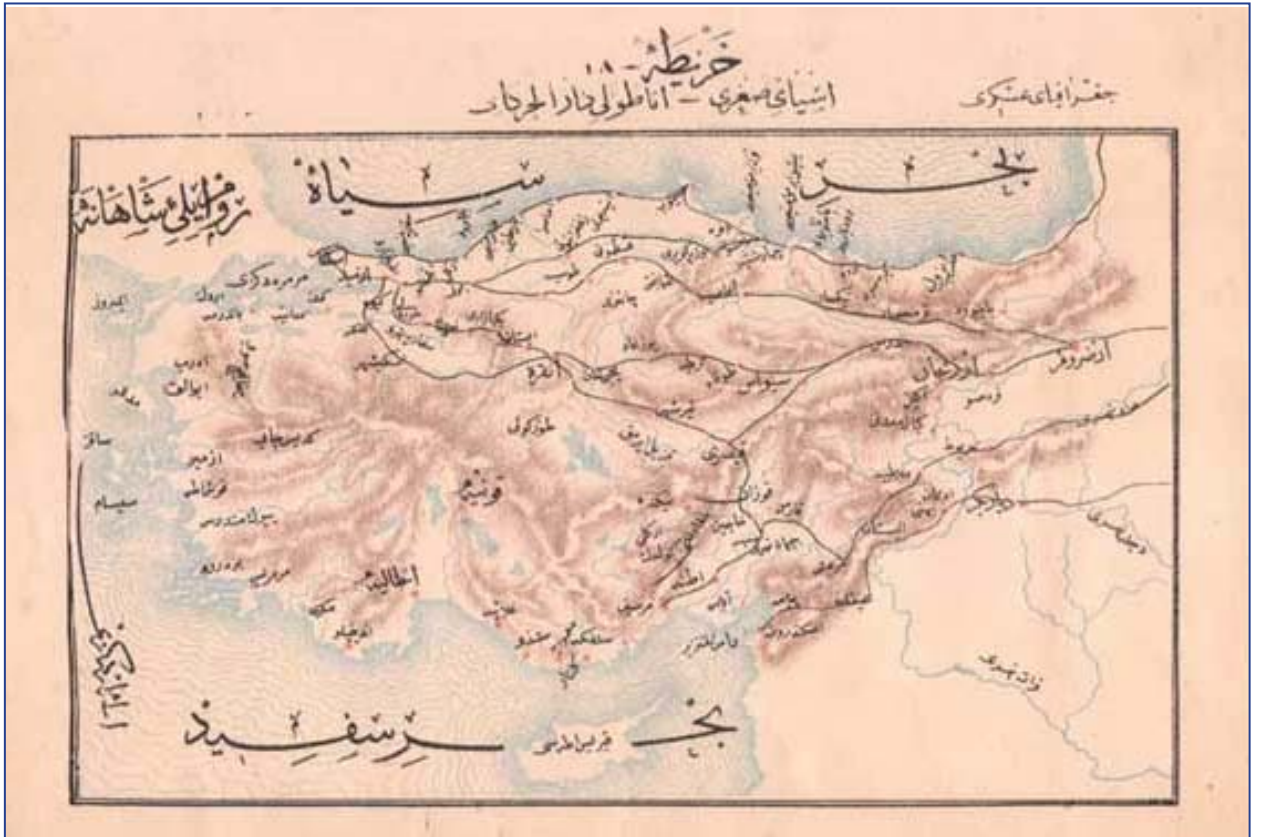

Mezar taşları

5. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış metin ya da fotoğrafları sınıfa getirerek arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu tür metinlerin nerede bulunabileceğini sınıf ortamında tartışınız.

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Türkçesi eserlerde kullanılan alfabedir?

- A. Kril alfabesi B. Göktürk alfabesi C. Arap alfabesi D. Uygur alfabesi E. Latin alfabesi

2. Osmanlı Türkçesinin kullanılmaya başlandığı yüzyıl aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 9. yüzyıl B. 11. yüzyıl C. 15. yüzyıl D. 20. yüzyıl E. 21. yüzyıl

3. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Türkçesi bilmenin kazandırdığı yararlardan değildir?

- A. Eski mezar taşlarını okuyabilme
B. Eski basılı eserleri okuyabilme
C. Osmanlı mimarisindeki eserleri okuyabilme
D. Edebiyat derslerindeki sözcük dağarcığımızın gelişmesi
E. Arapça ve Farsça yazıları okuyabilme

B. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Osmanlı Türkçesinde neden Arap alfabesi kullanılmıştır?

.....

2. Osmanlı Türkçesinde kullanılan ünlüler, cümle başında ve sonunda nasıl yazılır?

.....

3. Osmanlı Türkçesi hangi dillerden meydana gelmiştir?

.....

C. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Arap alfabesini ilk kullanan Türk devleti Büyük Selçuklulardır.
2. () Osmanlı Türkçesinde kullanılan “j” harfi Türkçe kökenli bir harftir.
3. () Osmanlı Türkçesinde kullanılan her harf, Türkiye Türkçesindeki tek bir sese karşılık gelir.

Öz Değerlendirme

Aşağıdaki önermelere göre noktalı yerleri doldurunuz.

Osmanlı Türkçesinin kullanım alanlarıyla ilgili öğrendiklerim

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Osmanlı Türkçesi öğrenmeliyim çünkü

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Proje

Beklenen Performans	Araştırma, Yaratıcılık
Süre	6 Hafta
Puanlama Yöntemi	Dereceli Puanlama Anahtarı

Konu
- Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimini, - Osmanlı Türkçesinin dönemsel özelliklerini, - Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiğini, - Osmanlı Türkçesini bilmenin önemini, - Osmanlı Türkçesinin günümüzde kullanıldığı alanları açıklayan bir rapor hazırlama ve raporu sunma

Proje Hazırlanırken Dikkat Edilmesi Gerekenler
- Araştırmamız ve hazırlayacağınız rapor için beşer kişilik gruplar oluşturunuz. - Araştırmayı ve raporu zamanında tamamlayacak şekilde bir plan oluşturunuz. - Grup üyeleri kendi aralarında araştırma sürecinde üstleneceği sorumlulukları belirlemelidir. - Araştırmamız için kitap, dergi, <i>İnternet</i> vb. kaynaklardan yararlanınız. - Hazırlayacağınız rapor yirmi sayfadan az olmamalıdır. - Raporda açık ve anlaşılır bir anlatım kullanmaya özen göstermelisiniz. - Hazırladığınız raporu grup üyeleriyle birlikte sınıfta 15 dakikalık bir sürede sunmalısınız.

Hazırladığınız projeyi öğretmeninizle aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak değerlendiriniz.

Proje Puanlama Anahtarı

Nitelikler	Geliştirilmeli (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)
------------	--------------------	---------	--------------

Ürünün Yazım Boyutu			
İçerik	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi yeterince belirtilmemiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri yeterince belirtilmemiştir. Osmanlı Türkçesi bilmenin önemini yeterince açıklanmamıştır.	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi belirtilmiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri yeterince belirtilmemiştir. Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiği belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesini bilmenin önemi yeterince açıklanmamıştır. Osmanlı Türkçesinin günümüzde hangi alanlarda kullanıldığı belirtilmiştir.	Araştırmada Osmanlı Türkçesinin tarihsel süreçte gelişimi belirtilmiştir. Tarihsel süreçte Osmanlı Türkçesinin ayrıldığı dönemler ve dönem özellikleri örnekleriyle belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesinin hangi dillerden etkilendiği belirtilmiştir. Osmanlı Türkçesi bilmenin önemi açıklanmıştır. Osmanlı Türkçesinin günümüzde hangi alanlarda kullanıldığı belirtilmiştir.

Anlatım	Raporda yer alması gereken konularla ilgili verilen bilgilerin anlaşılabilirlik sorunu vardır. Konuların aktarımında akıcılık yoktur. Kurulan cümleler özenle seçilmemiştir.	Raporda yer alması gereken konularla ilgili anlaşılır bilgiler verilmiştir. Konuların aktarımında akıcılık yoktur. Kurulan cümleler özenle seçilmemiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Konuyu örneklendirecek fotoğraf vb. yer verilmiştir.	Raporda yer alması gereken konularla ilgili anlaşılır bilgiler verilmiştir. Konuların aktarımı akıcıdır. Kurulan cümleler özenle seçilmiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır. Konuyu örneklendirecek fotoğraf vb. yer verilmiştir.
----------------	--	--	--

Ürünün Sunum Boyutu

Vurgu ve tonlama	Sunuda kullanılan sözcüklerin söylenişlerinde hatalar yapılmıştır.	Sunum yapan, kullandığı sözcükleri söyleniş biçimlerine dikkat ederek kullanmaktadır. Ancak anlatımı güçlendirecek vurgu ve tonlamalarda eksikler bulunmaktadır. Jest ve mimiklerle anlatımını yeterince destekleyememektedir.	Sunum yapan, kullandığı sözcükleri söyleniş biçimlerine dikkat ederek kullanmaktadır. Anlatımı güçlendirecek vurgu ve tonlamaları kullanmaktadır. Jest ve mimiklerle anlatımını desteklemektedir.
Anlatım	Sunuda belirlenen konularla ilgili cümlelerden yola çıkarak hangi konudan bahsedildiği anlaşılmamaktadır.	Sunuda belirlenen konularla ilgili anlaşılır cümleler kurmuştur. Zaman zaman akıcılığı bozan hatalar yapılmıştır. Ancak bu hatalar anlatımı bozmamaktadır.	Sunuda belirlenen konularla ilgili anlaşılır cümleler kurmuştur. Konuların aktarımı akıcıdır. Kurulan cümleler özenle seçilmiştir. Verilen örnekler çarpıcı ve akılda kalıcıdır.
Dinleyici ile Etkileşim	Sunum yapan, dinleyiciler karşısında uygun bir bedensel pozisyon alamamıştır. Sunum, jest ve mimiklerden yoksundur.	Sunum yapan, dinleyicilerin karşısında uygun bir bedensel pozisyon almasına karşın, jest ve mimiklerin kullanımı ile anlatımı yeterince güçlendirememiştir. Monoton bir ses tonu kullanarak beden diliyle oluşturduğu etkili iletişimi bozmuştur.	Sunum yapan, dinleyicinin anlatılanları anlamasına yardımcı olacak jest ve mimiklerden faydalanmıştır. Beden pozisyonu olarak, dinleyiciye uygun bir pozisyon kullanmıştır. Sunumunda kullandığı görsellerle bilgileri beden dili aracılığı ile ilişkilendirerek etkili iletişim sağlamıştır.

Puanlama anahtarından en fazla alınabilecek puan 15'tir. Puanlama anahtarından öğrencinin aldığı puan 100'lük sisteme dönüştürülürken öğrencinin aldığı puan $\times 100 / 15$ formülünden yararlanılır. Örnek puanlama: Puanlama anahtarında 8 puan alan bir öğrencinin puanı; $8 \times 100 / 15$ formülünden 53,3 bulunur.

Not: Grupla hazırladığınız projede grupta yer alan arkadaşlarınızı değerlendirmek için Ek 1'de yer alan "Grup Değerlendirme Formu"nu kullanabilirsiniz.

2. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ

2. ÜNİTE: OSMANLI TÜRKÇESİ ALFABESİ VE ÖZELLİKLERİ

1. Osmanlı Türkçesi Alfabeti
2. Osmanlı Türkçesi Alfabetinde Harflerin Bitişme Özellikleri ve Bitişme Sırasında Aldığı Şekiller

Hazırlık Çalışmaları

1. Osmanlı Türkçesi alfabesinde kaç harf olduğunu, bu harflerden kaçının ünlüleri kaçının ünsüzleri karşıladığını araştırınız.
2. Osmanlı Türkçesi alfabesinde her harf tek bir sese mi karşılık gelmektedir? Farklı seslere karşılık gelen harfler hangileridir?
3. Osmanlı Türkçesi alfabesindeki harflerin bitişme özelliklerini araştırınız. Bitişme sırasında şekli değişen harfleri belirtiniz.
4. Osmanlı Türkçesindeki hangi harfler, sözcük başında kullanıldığında diğer harflerle bitişmezken sözcük sonunda kullanıldığında bitişir.

BİLGİ

Osmanlı Türkçesindeki Harfler ve Harflerin Birleşme Özellikleri

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
ا	ـ	ـ	آ ا	elif	a, e, â
		ء	أ ء	hemze, hemze-elif	a, e, i, u, ü
ب	بـ	بـ	ب	be	b
پ	پـ	پـ	پ	pe	p
ت	تـ	تـ	ت	te	t
ث	ثـ	ثـ	ث	se	s (peltek)
ج	جـ	جـ	ج	cim	c
چ	چـ	چـ	چ	çim	ç
ح	حـ	حـ	ح	ha	h
خ	خـ	خـ	خ	hı	h

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
د	—	—	د	dal	d
ذ	—	—	ذ	zel	z
ر	—	—	ر	re	r
ز	—	—	ز	ze	z
ژ	—	—	ژ	je	j
س	سس	سه	س	sin	s
ش	شش	شه	ش	şın, şin	ş
ص	صص	صه	ص	sat(sad)	s
ض	ضض	ضه	ض	dat (dad)	d, z
ط	طط	طط	ط	tı	t
ظ	ظظ	ظظ	ظ	zı	z
ع	عع	عه	ع	ayın	‘
غ	غغ	غه	غ	gayın	g, ğ
ف	فف	فه	ف	fe	f
ق	قق	قه	ق	kaf	k

Harfin Sonda Kullanımı (Önceki harfle bitişmesi)	Harfin Ortada Kullanımı (İki harfle bitişmesi)	Harfin Başta Kullanımı (Sonraki harfle bitişmesi)	Harfin Asıl Hâli	Harfin Okunuşu	Harfin Ses Olarak Karşılığı
ك	ڪ	ڪ	ك	kef	k, g, ğ, n
گ	گ	گ	گ	gef	g, ğ
ڱ	ڱ	ڱ	ڱ	nef, sağır kef	ñ
ل	ل	ل	ل	lâm	l
م	م	م	م	mim	m
ن	ن	ن	ن	nun	n
و	ـ	ـ	و	vav	v, o, ö, u, ü, û
ه	ه	ه	ه	he	h, e, a
-	ـ	ـ	لا	lamelif	la
ی	ی	ی	ی	ye	y, ı, i, î

1. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesindeki harflerin aslî şekillerini, okunuşunu ve Latin alfabesinde kendilerine karşılık gelen sesleri karton plakalara yazınız. Sınıf panosunda sergileyiniz. Harfleri seslendiriniz.

2. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan harflerden hangileri Arap alfabesine hangileri Fars alfabesine aittir?

3. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde “birleşmeyen harfler” diye adlandırılan harfler hangileridir?

4. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesindeki harflerin başta, ortada ve sonda yazılışlarını karton plakalara yazınız. Sınıf panosunda sergileyiniz.

BİLGİ

Osmanlıcada kullanılan harflerin özellikleri

- Osmanlı Türkçesinde kullanılan harfler Arap harfleridir. 28 harften oluşan Arap alfabesinde olmayan “ p, ç, j, g ve nazal n (پ چ ژ گ) ” harfleri, Farsça ve Türkçe sözcüklerdeki sesleri karşılamak üzere ilave edilmiştir. Türkçe olmayan sözcüklerdeki sesleri doğru yazmak ve sesletmek için kimi harflerin özelliklerinin bilinmesi gerekmektedir.
- ح ذ ص ض ط ظ ع ve hemze (ء) yalnızca Arapça sözcüklerde geçen harflerdir.
- ث harfi Farsçaya özgüdür. ح ذ ص ض ط ظ ع ق harfleri Farsçada yoktur. ط harfleri çok az sözcükte kullanılmıştır.
- ح ذ ص ض ط ظ ع ve hemze gerek ses ve gerekse bunları karşılayan harf olarak Türkçede yoktur.
- ا د ذ ر ز ژ و harfleri kendilerinden sonraki harfle birleşmez; bu nedenle ortada bu harflerden birini barındıran sözcükler bölünerek yazılır, sözcükte bütünlük olmaz.
- ث harfi, peltek çıkarılan bir sestir; dil ucu üst dişlere dokundurularak çıkarılır. اثبات – isbât, حادثه – hâdis, تمثال – timsâl, تثبیت – tesbît
- س harfi ince bir “s” sesiyken ص harfi, kalın sesli sözcüklerde özellikle de başta kullanılan fakat sesletim olarak “s” den farklı olmayan bir sestir. صف – saf, تصور – tasavvur, صمیم – Samim, صدا – seda, صورت – suret
- ه (güzel h) “h” sesini karşılayan diğer iki harfe (ح خ) göre daha ince bir sestir.
- ح harfi, boğazımızın en arkasından çıkarılan bir sestir. حبس – habs (habs), حمام – hamam, حج – hac, حضرت – hazret
- خ harfi, ح’den farklı olmamakla birlikte daha hırıltılı bir sestir. Azeri lehçesine yakın olan Doğu bölgesi ağızlarında (çok-çok, bahtlı-baktık) k/h arası bir sestir. Türkçede, k’den gelen h sesi dışında (kanı-hangi, kanı-hani) “h” harfi yoktur. خم – ham, خراب – harab, مخصوص – mahsus, حس – has
- ز harfi, Türkiye Türkçesinde kullanılan “z” sesidir. زیرا – zira
- ذ harfi, dil ucunun dişlere değmesiyle çıkarılan “d,y, z” sesleri arasında peltek bir “z”dir. ذکر – zikr, اذیت – eziyet, اذان – ezan, لذیذ – leziz, ذکا – zekâ, ذکی – zeki
- ض harfi, “d” ile “z” arasında bir sestir. Bu sesi içeren sözcükler kimi zaman “d” kimi zaman “z” olarak seslendirilir. قاضی – kadı, قضا – kaza, ضربه – darbe, فضا – feza, بیاض – beyaz
- ظ harfi, orta kalınlıkta bir “z” sesidir. Dilin ortasının üst damağa ve üst-ön dişlere değmesiyle çıkarılır. نظر – nazar, حافظ – hafız, ظلمت – zulmet
- ط harfi, kalın sesli sözcüklerde özellikle de başta kullanılan fakat sesletim olarak “t” den farklı olmayan bir sestir. طرف – taraf, مضبوط – mazbut, اطراف – etraf
- ع harfi, ses çıkarabileceğimiz en derin bölgeden çıkan bir sestir. Türkçede ya hiç okunmaz ya da uzunluğa veya kesmeye yol açar. عسکر – asker, تعريف – ta’rif, الوداع – elveda, علم – ilim

5. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda elifin (ا), medli elifin (آ) kullanımlarına ilişkin örnek sözcüklere dikkat ederek Osmanlı Türkçesiyle verilen sözcükleri okumaya çalışınız, sözcüklerin altındaki boşluklara günümüz Türkçesindeki karşılıklarını yazınız.

ایصیرمق	ایضاح	آراین	وار	مولا	آشاغی	ات	آت
ısırmak	îzâh	arayın	var	mevlâ	aşağı	et	at
خیال	آلت	اوستن	اوزاق	اوفکه	اوت	ایز	اینجه
hayâl	âlet	üstün	uzak	öfke	ot	iz	ince
آنی	آمر	دال	ناکاه	آهو	فاتح	داهی	ظالم
یاپراق	مال	آنا	قادن	آرمود	آبی	بایرام	ساز
اثر	اجداد	ابرو	صاچاق	آطا	آز	آغاچ	آوج
ال	اسکی	ادبیات	او	ابد	افسانه	اشلمک	آدیم
اوکسوز	اویدورمق	اضطراب	اولمز	اصلاح	اکرام	ایمان	ایلیک
اون	قاشیق	باش	طامار	پارماق	آچیق	ایکندی	اووا

BİLGİ

Elif (ا) harfi, sözcüklerin başında Türkçedeki “e” sesini, sözcük içinde ise “a” sesini; medli elif (آ) ise Türkçe sözcüklerin başında “a” Arapça ve Farsça sözcüklerde ise “uzun a” (â) sesini karşılar.

ابه : ebe اسمر : esmer اقران : akran آنا : ana آسایش : âsâyiş آزغین : azgın

UYARI

Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerde elif (ا) harfinin üstüne konan hemze (ء) ile de “e” sesi ifade edilir. أر :er
أزبر : ezber أساس : esas

Elif (ا) harfi, (ی) harfiyle verildiğinde Türkçedeki “ı-i” seslerini, Arapça ve Farsça sözcüklerde ise uzun i (î) sesini karşılar.

ایرماق : ırmak ایصلیق : ıslık ایلیک : ilik ایشچی : işçi ایجاد : îcad(icat)

Elif (ا) harfi, vav (و) ile kullanıldığında Türkçe sözcüklerin başında “o-ö-u-ü” seslerini, Arapça ve Farsça sözcüklerde ise uzun u (û) sesini karşılar.

اویون : oyun اوز : öz اولو : ulu اوچ : üç

6. ETKİNLİK

Osmanlıcada kullanılan ا (elif), و (vav), ی (ye) ve ه (he) seslerinin ne zaman sesli ne zaman sessiz harfi karşıladığına dikkat ederek tablodaki sözcükleri okunuşlarıyla eşleştiriniz.

1	كوبك	a	göbek	b	köpek	ç	îzâh	d	gece	e	bilezik	17	تطبيق
2	ایکرنج	h	çiğnemek	c	tatbîk	g	tabût	f	dökmek	k	ılıca	18	کیجه
3	حلقه	ğ	bahçe	j	iğrenç	l	on-ön	m	mechûl	n	yunus	19	صورت
4	ایضاح	r	zurna	i	diğer	s	sûret	q	firuze	o	tehdîd	20	هدایت
5	دیگر	t	selîm	l	söyle	ş	kazma	v	üşümek	ö	yorgan	21	زورنه
6	یونس	z	suzan	p	serçe	ü	hidayet	y	peymane	u	mani	22	قازمه
7	پیمانہ	ü	hidayet	w	halka	1	on-ön	2	gece	3	bilezik	23	فیروزہ
8	تابوت	4	gece	5	bilezik	6	gece	7	bilezik	8	gece	24	تھدید
9	کوپک	9	bilezik	10	bilezik	11	bilezik	12	bilezik	13	bilezik	25	یورغان
10	ایلیجه	14	bilezik	15	bilezik	16	bilezik	17	bilezik	18	bilezik	26	مجهول
11	سوزان	19	bilezik	20	bilezik	21	bilezik	22	bilezik	23	bilezik	27	دوكمك
12	اوشومك	24	bilezik	25	bilezik	26	bilezik	27	bilezik	28	bilezik	28	باغچه
13	چيكنمك	29	bilezik	30	bilezik	31	bilezik	32	bilezik	33	bilezik	29	سليم
14	ماهى	34	bilezik	35	bilezik	36	bilezik	37	bilezik	38	bilezik	30	بيله زيک
15	اون	39	bilezik	40	bilezik	41	bilezik	42	bilezik	43	bilezik	31	سويله
16	آهو	44	bilezik	45	bilezik	46	bilezik	47	bilezik	48	bilezik	32	سرچه

BİLGİ

ه (güzel he) harfi:

- Günümüz Türkçesindeki “h” sesini (هاله hâle) karşılamada,
- “e-a” sesi (ده ده dede, يومرطه yumurta) yerine
- Türkçe sözcüklerde “كله مز- gelemez- کلمز gelmez” sözcükleri gibi anlamca farklılık yaratan sözcüklerde “e” sesi yerine kullanılmaktadır.

ی (ye) harfi:

- Kendinden önceki sessizleri seslendirme (جی cı, cı, ce),
- ا (elif) harfiyle kullanıldığında “ı-i-kapalı e(è)” (ایپ ip, ایلک ılık, ایو èv) seslilerini oluşturma,
- Arapça ve Farsça sözcüklerde uzun i (î) sesini karşılama (تعیل: ta'til سیمین: sîmin),
- Sözcük başında ise “y” sessizi (یوسف : Yusuf) göreviyle kullanılır.

و (vav) harfi:

Kendinden önceki sessizleri seslendirme (جو cü, cu)
ا (elif) harfiyle kullanıldığında “ü,u,o,ö” seslilerini (اوزوم : üzüm, اولچو : ölçü) karşılamada Arapça ve Farsça sözcüklerde uzun u (û) sesi (حدود: hudûd معلوم : ma'lûm) için kullanılır.

7. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan kalın ve ince sessizleri yazarak sınıf panonuzda sergileyiniz.

8. ETKİNLİK

Tablodaki sözcükleri yazarken ince ya da kalın sessizlerden hangilerini kullanacağınızı belirterek günümüz Türkçesiyle verilen sözcükleri Osmanlı Türkçesiyle yazmaya, Osmanlı Türkçesiyle verilenleri okumaya çalışınız.

Kemâl:	قدم
Tahsîl:	غرق
Darbe:	تشويق
Devam:	تعمير
Cevap:	شرح
Sebât:	طرف
Zafer:	ذليل

9. ETKİNLİK

Tablodaki sözcükleri günümüz Türkçesindeki yazımlarıyla eşleştiriniz. Bunu yaparken sessizlerin bazen ince bazen kalın okunmasının nedenini tartışınız.

پاس	●
فقط	●
قوس	●
قاغان	●
پردہ	●
فس	●
رقص	●
هدایت	●
باش	●
رغبۃ	●
حضور	●
ذهن	●
بیر	●
رجب	●
مظہر	●
کیراز	●
اصل	●
چرز	●
مضر	●
فراۃ	●
اسکی	●
چرخ	●
لطیفہ	●
فصل	●

●	fakat
●	baş
●	raks
●	kiraz
●	çerez
●	latife
●	kavs
●	kagan
●	rağbet
●	çarh
●	muzır
●	fırat
●	perde
●	recep
●	huzur
●	zihin
●	eski
●	fes
●	mazhar
●	fasıl
●	asıl
●	bir
●	pas
●	hidayet

10. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan “s” “k” “h” “z” “t” seslerinin farklı sesletimleri olup olmadığını araştırınız. Örnek sözcükler bularak sınıf arkadaşlarınızla bilgilerinizi paylaşınız.

11. ETKİNLİK

“Zeynep, zihin, zarif, sarı, sümbül, esir, mısır, keklik, kadın, heves, helal, hasta, telaş, tasvir” sözcüklerini Osmanlı Türkçesiyle yazarak “z, s, k, h, t” seslerinin neden farklı harflerle karşılandığını bulmaya çalışınız.

BİLGİ

Osmanlı Türkçesinin alfabesini oluşturan Arap alfabesinde sessiz harfler, kalın (hurûf-ı sakîle) ve ince (hurûf-ı hafîfe) olmak üzere ikiye ayrılır. Bazı sessizler ise yanında bulunan harfe göre kimi zaman ince kimi zaman kalın olarak değerlendirilir.

Kalın sessizler:

ح خ ص ض ط ظ ع غ ق

حلال : helâl	خرابه : harâbe	صبر : sabr	ضياء : ziyâ'	افراط : ifrat
ظفر : zafer	عسكر : asker	غرق : gark	قدم : Kıdem	

U Y A R I

ض (dad) sesi, dilin boğaza yakın kısmından çıkan kalın ve peltelik bir “z” sesidir. Bu sesi içeren sözcükler Türkçede kullanılırken kimi zaman “d” li kullanılır, kimi zaman da “z” li sesletilir. ضربه : darbe ضابطه : zabıta

İnce sessizler:

ت ث ج د ذ ز س ش ك

تر : ter	ثبات : sebat	جودت : Cevdet	مدد : meded	زفت : zift
ژیله : jilet	سنبیل : sünbül	شرح : şerh	کاشف : kâşif	کمال : kemâl

Yanında bulunan harfe göre kimi zaman ince kimi zaman kalın olan sessizler:

أ ب پ چ ر ف ل م ن و ه ی

اتا : ata	ات : et	باش : baş	بش : beş	پس : pes
پاس : pas	چرچوه : çerçeve	چاتی : çatı	رسم : resm	رطل : rıtl
مراد : murad	دره : dere	فرد : ferd	فرات : Fırat	لطیف : latif
لرزه : lerze	مرض : maraz	مشکل : müşkül	نهر : neh(i)r	نماز : namaz
دوه : deve	دوا : deva	هاله : hale	هوس : heves	یر : yer
يعقوب : ya'kub				

BENİ BUL

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesiyle yazılan sözcüklerin günümüz Türkçesindeki karşılıklarını bularak yazınız. Sözcüğü oluşturan harflerin adlarını belirterek bitişme özelliklerini gözden geçiriniz.

ات	ایز	وار	جان	اول	اون	ابا	ایلیق	ایچ	ایو
اوجوز	خواجه	اوجاق	اوزاق	اولوم	اورتو	موم	قول	بول	لازم
بیر	باش	مینبر	کتاب	لوش	پاس	پارلاق	کوتی	توپ	توز
اوگله	باق	اغاج	اوجاق	قیز	هر	ذهن	شاه	تپه	هوس
زیرا	زیارت	زینب	ضلم	ضربه	ضرر	ذهن	ذوق	ذروه	ضد
ظلم	ظریف	خسته	حرام	حلال	هاله	کچوک	کچی	ایکی	ککلک
کچید	کل	ایکنه	کونلک	کله م	صبر	صاقال	سانجی	سیکه	سبایا
ایصلاق	ثابت	ثبات	سنبل	سماء	قیصه	فقط	مطلق	طیب	طاوشان
ندن	یومرطه	اغاج	غم	مژده	مأمور	طاغ	طوغری	مرثیه	غزل

12. ETKİNLİK

Aşağıda ünlü bir şiirden dört dize verilmiştir. Osmanlı Türkçesiyle verilen dizelerin günümüz Türkçesiyle yazılışını her dizenin altındaki boşluğa yazınız.

سس سز کمی

آرتیق دمیر آماق کونی کلمیشسه زماندن

.....

مچهوله کیدن بر کمی قالقار بو لیماندن

.....

هیچ یولجیسی یوقمش کی سس سزجه آلیر یول

.....

صالانماز او قالقیشده نه مندیل نه ده بر قول

.....

یحیی کمال

13. ETKİNLİK

Aşağıda verilen dizeyi okumaya çalışınız. Farklı okumalar ortaya çıkıyorsa bunun nedenini söyleyiniz.

کل کل احمد چشمه سندن ایچ کلاب آسا صوبی

14. ETKİNLİK

Osmanlı Türkçesinde kullanılan seslerin farklı okunmasını sağlayan özel işaretler olup olmadığını belirtiniz. Edindiğiniz bilgileri sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

15. ETKİNLİK

“Üstün, esre, ötre, med, şedde, cezm, tenvin” sözcüklerinin anlamlarını ve işlevlerini belirterek bu işaretleri kullanmaya çalışınız.

16. ETKİNLİK

“دَوَه، کائنات مجبور، ملت، آغاچ، مرهم بناء، کاتب”

sözcüklerini okumaya çalışınız. Harflerin üstünde ve altında kullanılan işaretlerin neye yaradığını bulmaya çalışınız.

BİLGİ

Harekeler

Üstün () : Sessiz harflerin üstüne konan bir eğik çizgi ile gösterilir. Harfin “a” ya da “e” li okunmasını sağlar.

ت - te, ص - sa

Üstün (fetha): Sessiz harflerin üzerine konan küçük bir çizgi (^) ile belirlenen bu hareke, sesin –a, –e ünlüleriyle okunmasını sağlar. مَ : ma, me غَم : gam

Esre (kesre): Sessiz harflerin altına konan küçük bir çizgi (_) ile belirlenen bu hareke, sesin –ı, –i ünlüleriyle okunmasını sağlar.

م : mı, mi اِكرام : ikram

Ötre (zamme-damme): Sessiz harflerin üzerine konan küçük bir vav (و) harfiyle belirlenen bu hareke, sesin yuvarlak ünlülerle okunmasını sağlar. مُ : mu, mü مُحرم : muharrem

Cezm (sükûn): Harflerin üzerine konan küçük bir “o” ile belirlenen bu hareke, üzerinde bulunduğu harfi ünlü ile seslendirmez. Kendinden önceki harfin harekesiyle seslendirilir. Sözcük başlarında kullanılmayan bu hareke, hece sonu ve sözcük sonlarında kullanılır. مَرْهَم : merhem

Şedde (teşdit): Bir harfin iki kez okunmasını sağlayan harekedir. (ّ) مِلّت : millet

17. ETKİNLİK

Aşağıdaki metnin her bir dördlüğünü bir arkadaşınıza okutunuz.

استقلال مارشی

قهرمان اوردومزه

قورقما سونمز بو شفقلرده يوزن ال ساجاق،
سونمه دن يوردومك اوستنده توتن اك صوك اوجاق،
او بنيم ملتكم ييلديذر پارلاياجق،
او بنمدر او بنم ملتكمدر انجاق؛

چاتما قوربان اولاييم چهره كي اي نازلي هلال
قهرمان عرقمه بر كول نه بو شدت بو جلال،
سكا اولماز دوکولن قانلرمز صوکرا حلال،
حقيدر حقه طاپان ملتكم استقلال؛

بن ازلدن بردير حر ياشادم حر ياشارم،
هانكي چلغين بكا زنجير ووراجقمش شاشارم،
کوکره مش سيل كي يم بندمي چيکتر اشارم،
يترارم داغلاري انکينلره صغمام تاشارم؛

غربك افاقنى صارمىشسە چلىك زرهلى ديوار،
بنم ايمان دولو كوكسىم كى سرحدم وار،
اولوسون قورقما نصل بويله بر ايمانى بوغار،
مدنيت ديدىكك تىك ديشى قالمش جاناوار؛

آرقاداش يوردمە آلچاقلرى اوغراتما صاقين،
سپر ايت كووده كى ، دورسون بو حياسزجه آقین،
دوغاقدىر سكا وعد ايتدىكى كونلر حقك،
كىم بيلير بلكى يارين بلكى ياريندان دا ياقين؛

باصديغك يرلىر طوپراق ديهه رك كچمه طانى،
دوشون آلتنده كى بيكلرجه كفنسز ياتاكي،
سن شهيد اوغليسك اينجتمه يازيقدر آتاكي،
ويرمه دنياىلى آلساكده بو جنت وطنى؛

كىم بو جنت وطنك اوغرينه اولماز كه فدا،
شهيدا فيشقيراجق طوپراغى صيقسه ك شهيدا،
جانى جانانى بوتون وارىمى آلسين ده خدا،
ايتمه سين تىك وطنيمدن بنى دنياده جدا؛

روحك سندن الهى شودر انجاق املى،
دكمه سن معبدك كوكسنة نا محرم الى،
بو ازانلر كه شهادتلىر دينك تملى،
ابدى يوردمك اوستنده بنم ايكلملى؛

او زمان وجد ايله بيك سجده ايدر وارسه طاشم،
هر جريحه مدن الهى بوشانوب قانلى ياشم،
فيشقيرير روح مجرد كى يردن نعشم،
او زمان يوكسله رك عرشه ده كر بلكه باشم؛

دالغالان سن ده شافاقلر كى اى شانلى هلال،
اولسون آرتق دوكونلر قانلر مك هپسى حلال،
ابدى سكا يوق عرقمه يوق اضمحلال،
حقيدر حر ياشامش بايراغمك حریت،
حقيدر حقه طاپان ملتكم استقلال

محمد عاكف

18. ETKİNLİK

Aşağıda günümüz Türkçesiyle verilen atasözlerini oluşturan sözcükler tablonun sağ tarafında karıştırılarak verilmiştir. Doğru sözcükleri bularak atasözlerini Osmanlı Türkçesiyle noktalı yerlere yazınız.

HERKES YERİNE	
At bulunur meydan bulunmaz, meydan bulunur at bulunmaz.	قولینک، قویسام، آت، اتلان، تکرى، آلز
Atılan ok geri dönmez.	قوزیپی، بولنمز، آت،
Üzüm üzüme baka baka kararır.	آیریلان، اوق، کرى، سوریدن، قاپار، باقه باقه،
Sürüden ayrılan kuzuyu kurt kapar.	دوغمز، بولنر، اوزوم، یاردیمجیسیدر، میدان،
Tanrı, kulunun yardımcısıdır.	بوشه، بولنر، میدان، قورت، قارارر، اوزومه
Doluya koysam almaz boşa koysam dolmaz.	قویسام، طولمز، طولیه.

- ۱
- ۲
- ۳
- ۴
- ۵
- ۶

19. ETKİNLİK

Aşağıdaki özlü sözleri okumaya çalışınız. Bilmediğiniz sözcükleri sözlükten bulunuz.

ارمودك صاپی وار، اوزومك چوپى وار
آكلاینه سیورى سیکك ساز، آكلاماینه طاول زورنه آز
آکمه دن بیچیلمز
اوغلان آلدی اویونه کیتدی؛ چوبان آلدی قویونه کیتدی
ایصلانمشك یغموردن پرواسی اولمز
صارمصاغی کلین ایتمشلر قرق کون قوقیسی چیقمه مش
سوریدن آیریلان قوزیپی قورت قاپار

تیلکی تیلکیلیکینی بیلدرنجه یه قادار پوست الدن کیدر
 طوق آچک حالندن بیلمز
 دیکندن کل بیتر کلدن دیکن
 طولیه قویسام آلنز بوشه قویسام طولنز
 قوزغونه صورمشلر کوزل کمدر، یاوریلرمدر دیمش
 کوتیلک ایدن کوتیلک بولر
 یاغموردن قاچارکن طولیه طوتلدی

20. ETKİNLİK

“0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9” rakamlarının Osmanlı Türkçesindeki kullanımlarını ve yazılışlarını karton plakalara yazarak sınıf panosunda sergileyiniz.

21. ETKİNLİK

Tahtaya çeşitli sayılar yazınız. Bu sayıları Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlarla yazmaya çalışınız.

D İ K K A T

Osmanlı Türkçesinde kullanılan rakamlar, harflerin aksine soldan sağa doğru yazılıp okunur.

22. ETKİNLİK

Aşağıdaki tabloda Osmanlı Türkçesiyle verilen sayıları, günümüz Türkçesiyle; günümüz Türkçesiyle verilen sayıları, Osmanlı Türkçesi ile yazınız.

۱۳	۷۸	۴۵۶	۱۲۳	۵۹۰	۳۰۸	۶۲۱	۲۳۵	۱۹۰	۳۰۷
103	998	234	998	567	2012	690	482	903	713
۱۵	۴۵۹۰	۶۹۰۳	۸۲۱۱	۵۵۲۰	۴۰۲۹	۳۹۰۵	۱۹۸۷	۲۹۳۵۰	۶۹۰۲۵

23. ETKİNLİK

“2012, 378, 901, 345, 587, 260, 1156, 10947” sayılarını Osmanlı Türkçesiyle yazmaya çalışınız.

24. ETKİNLİK

SAYILARLA İLGİLİ TABLO HAZIRLAYALIM

Annenizin, babanızın, kardeşlerinizin kısaca yakın çevrenizdeki kişilerin doğum tarihlerini öğreniniz. Bu tarihlerin hem rakamla yazılışını hem de okunuşunu Osmanlı Türkçesine göre aşağıdaki boşluklara yazınız.

Kişinin yakınlık derecesi	Doğum tarihi	Rakamla yazılışı	Osmanlı Türkçesine göre okunuşu
Örnek: Annem	1928	۱۹۲۸	بیك طقوز یوز یکیرمی سکیز

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıdaki harflerden hangileri günümüz Türkçesinde birden çok sesi karşılamaktadır?

- A. ص،ك،لا،ث،ش
- B. ط،ظ،ل،م،ر
- C. ه،ی،و،ك،ا
- D. چ،ع،س،ك،و
- E. ن،ب،د،س،ا

2. “اولغون، ژوری، کسکین” sözcüklerinin karşılıkları aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Ölgün, jevri, küskün
- B. Evligun, jüri, kiksın
- C. Olgun, jüri, küskün
- D. Ölgün, jüri, keskin
- E. Olgun, jüri, keskin

3. “٢٥٧” sayısının günümüz Türkçesindeki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 278
- B. 527
- C. 752
- D. 257
- E. 572

B. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Osmanlı Türkçesinde, başta ve ortada başka harflerle bitişmeyen harfler hangileridir?

2. Osmanlı Türkçesinde yuvarlak ünlüler; sözcük başında, ortasında ve sonunda nasıl gösterilir?

C. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

- 1. () “و” harfi kendinden önceki harfle birleşmezken kendinden sonraki harfle birleşir.
- 2. () Osmanlı Türkçesinde sayılar sağdan sola doğru yazılır.
- 3. () “ك ” harfi iki ayrı sesi karşılar.

Konu: Aşağıdaki metni okuma ve kelime düzeyinde inceleme yapma.

Performans Görevinde Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Aşağıdaki metni okuyunuz ve metinde yer alan;

- Sözcükleri hecelere bölünüz.
- Harfleri bitişme özelliklerine göre gruplara ayırınız.
- Birden çok sesi karşılayan harfleri gösteriniz.
- Sözcükleri anlam bakımından inceleyiniz.
- Sözcüklerin ve sayıların yazılma özelliklerini belirtiniz.
- Yaptığınız incelemeleri bir rapor hâlinde belirtiniz.

کنجلكه خطابہ

ای تورک کنجلكی

برنجی وظیفه ك تورك استقلالینی تورك جهمريتینی الى الابد محافظه و مدافعه ایتمكدیر. موجودیتكك و استقبالكك یكانه تملى بودر. بو تملى سنك اك قیمتلی خزینه کدر. استقبالده دخی سنی بو خزینه دن محروم ایتمك ایسته یه جك داخلی و خارجى بدخواهرك اوله جقدر. بر کون استقلال و جهمريتینی مدافعه مجبوریتنه دوشرسه ك وظیفه یه ایتلمق ایچون ایچنده بولنه جغك وضعیتك امکان و شرائطی دوشونمیه جكسك! بو ایمكان و شرائط چوق نا مساعد بر ماهیتده تظاهر ایده بلیر. استقلال و جهموریتكه قصد ایده جك دشمنلر بوتون دنیاده امثالی کورولمه مش بر غالبیتك ممثلی اوله بیلیرلر. جبراً و حيله ایله عزیز وطنك بوتون قلعه لری ضبط ایدلمش، بوتون ترسانه لرینه کیرلمش، بوتون اوردولری داغیتلمش مملکتك هر کوشه سی بالفعل اشغال ایدلمش اوله بیلیر. بوتون بو شرائطدن دها أليم و دها وخیم اولمق اوزره مملکتك داخلنده اقتداره صاحب اولانلر غفلت و ضلالت و حتی خیانت ایچنده بولنه بیلیرلر. حتی بو اقتدار صاحبلى شخصی منفعتلرینی مستولیلرک سیاسی امللریله توحید ایده بیلیرلر. ملت فقر و ضرورت اچنده خراب و بیتاب دوشمش اوله بیلیر ای تورک استقبالنك اولادی! ایشته بو احوال و شرائط ایچنده دخی وظیفه ك تورك استقلال و جهمريتینی قورتارمقدیر! محتاج اولدیغك قدرت دامارلرکده کی اصیل قانده موجوددر

غازی مصطفی کمال

Puanlama: Raporunuzu öğretmeninizin yardımıyla aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak puanlayınız.

Ölçütler	Puan
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Sözcükler hecelere bölünmüştür. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Birden çok sesi karşılayan harfler gruplandırılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir. Sözcüklerin ve sayıların yazılma özellikleri belirtilmiştir.	4
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Birden çok sesi karşılayan harflerin gruplandırılmasında hatalar bulunmaktadır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir. Sözcüklerin ve sayıların yazılma özellikleri belirtilmiştir.	3
Parça okunurken sözcükler doğru sesletilmiştir. Harfler bitişme özelliklerine göre gruplandırılırken hatalar yapılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmiştir.	2
Parça okunurken sözcüklerin sesletilmesinde hatalar yapılmıştır. Harflerin bitişme yerleri doğru verilmiştir. Sözcükler hecelere bölünürken hatalar yapılmıştır. Sözcükler anlam bakımından incelenmemiştir.	1
Puanlamada; 4: 76–100 puan aralığına, 3: 51–75 puan aralığına, 2: 26–50 puan aralığına, 1: 0–25 puan aralığına denk düşmektedir.	

OKUMA METİNLERİ

Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Noktalı yerlere metni günümüz Türkçesiyle yazınız.

وطن دستانی

.....	
او قادار دولو كه طوپراغك شانله	بر دكل، صانكى بيك وطن كييسك
.....	
يوجه داغليكه چوكن دومانله	كوكلرده يازيلي دستان كييسك
.....	
هپ بويله بولوتلر ايچنده باشك ،	هلالى قوجاقلر هر وطنداشك،
.....	
كچسه ده عصرلر ، تازه در ياشك ،	او قادار لوندىك ، فدان كييسك .
.....	
چيچكسك ، باييلير قوشلر قوقوكدن،	هر دالك بر ياي كه زومرود اوقندن،
.....	
مژده لر فيصيلدار ارکه نه قوندن،	بو سسه كوكلدن حيران كييسك.
.....	
أى بتون جهانه بدل تورك ايلي،	آچديغك جنكلرك يوقدر اولى،
.....	
تاريخ ، بر نهر كه جوشقندر سيلى؛	سن اوکا نسبتله عمان كييسك.
.....	
بر ياندن هپ بويله طاشدك، كوپوردك؛	بر ياندن جفالى بر عمر سوردك؛
.....	
فقط نه درجه ازيلدكسه دون،	او قادار ده طونجودن قالقان كييسك.
.....	
بر انسان نهايت كميكله آندر؛	بو أت، بو كميكه جان حريتدر؛
.....	

دېمك كە شىمىدى سىن بىك جان كىيىسك.

.....

آچىلدى او ككده ترقى يولى!

.....

جىتتە بىر يىشىل مىدان كىيىسك،

.....

كىردك اك صو ككندە عرفان باغنه؛

.....

ازلدىن صوصامش جىلان كىيىسك.

.....

اك بىوك حرىت جىهورىتدر؛

.....

اى آنا طوپراغى، اى آناطولى،

.....

حمد اولسون هر يانك بركت دولو؛

.....

يكي بر آى ئوردك آل بايراغكه؛

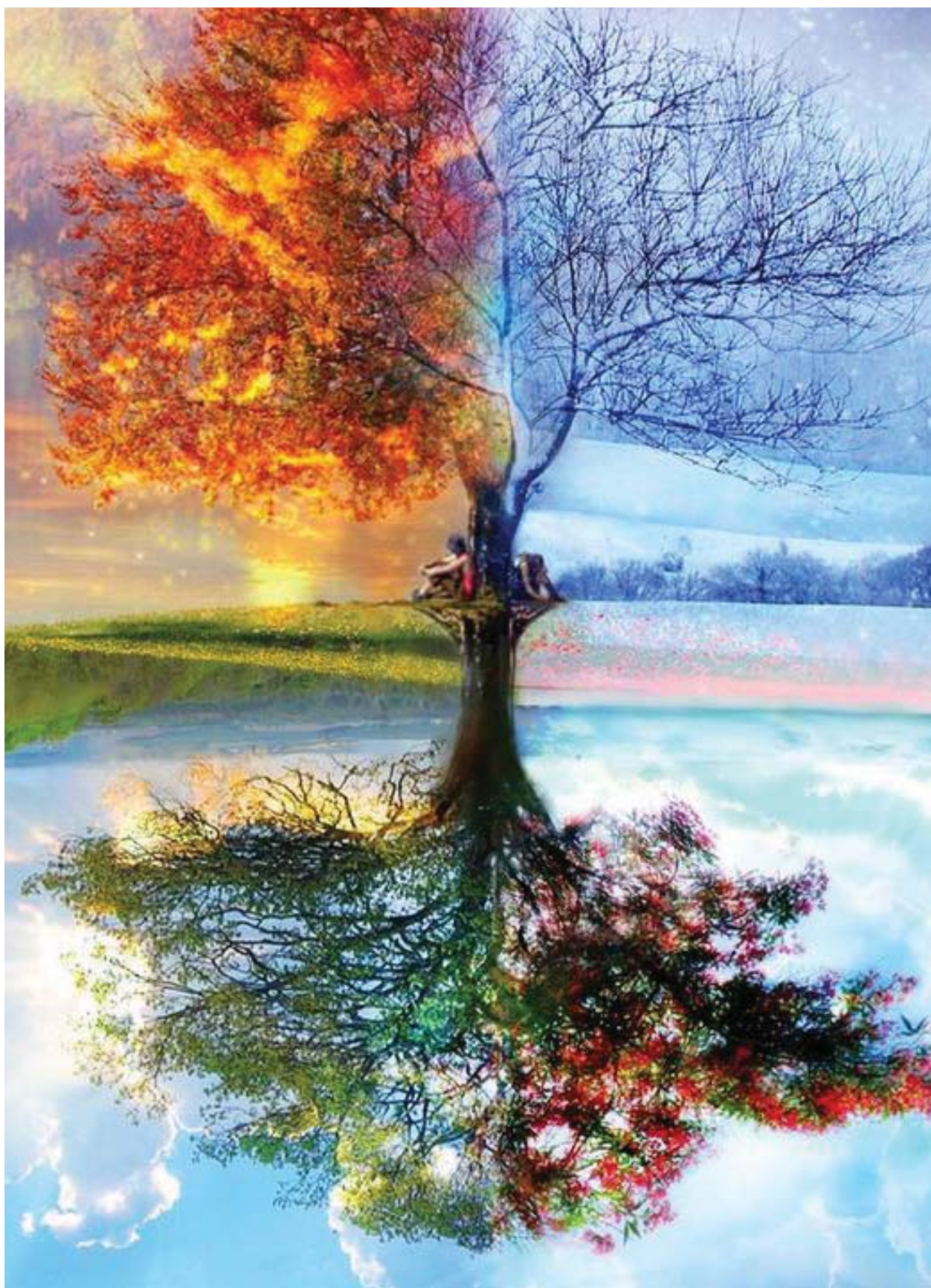
.....

مدنى حياتك نور ارماغنه؛

.....

خالد فخرى

.....

پری قیزیله چوبان حکایه سی

.....

- ضیا کوک آلپ بک افندی یه -

.....

چوق اسکی بر زمانده ؛
- اوغوز خان حکمدارمش -
ایشیتمشدم «توران» ده
بر پری قیزی وارمش.

بو نازلی پری قیزی،
بو کوز للک ییلدیزی،
هر کوکلده بر صیزی
براقارق یاشارمش.

ایصسز داغلرده کزر؛
یوقمش ایزیندن اثر ..
بعضاً کوروندیکی یر
بر سحرلی پیکارمش.

یوزی پنبه بر شفق ،
کولسه ، کللر آچاجاق..
یاشارمش ایلدن اوزاق؛
دوستلری چوبانلرمش.

.....
 بو قىز اويله كوزل كه :

 چىلدىرتىر عشقى بلكه !

 او قادار مڭىل كه :

 عقىللره ضررمش !

.....
 جفا اىمش عادتى ؛

 هيچ يوقمىش مرحمتى .

 سومه ين بو آفتى ،

 سوه ندىن بختيارمىش .

.....
 ورولورمىش قلىبىدىن ،

 بر كرە اونى كورە ن .

 عاشقلىرى ، تخمىنە ،

 كور صاچلىرى قادارمىش .

.....
 كىنجلىك يوزى صولمىش :

 كوزلىرى ياشلە دولمىش ..

 عشقى بر آفت اولمىش ،

 بوتون جىھانى صارمىش ...

.....
 اولو خاقان ، اوغوز خان ؛

 بو قىزى مرقا ايدە ر :

 كورمىك اىستىر ياقىندىن .

 چاغىرتىر ياننە ... دىر :

.....
 سولمىلى قىز ، كوزە ل قىز !

 داغ باشلىرىدە ، يالكر .

 ياشيورسك ؛ بو نە دن ؟

 بو كوزە للكلە سن

 بر سحرلى كونشسك !

 سولمىلى قىز ، كوزە ل قىز !

 تك ياراتماز تكرىمىز

 كىمسە بى طبيعتدە .

وار بر آشيك البته ،
سن ده برينه آشسك !

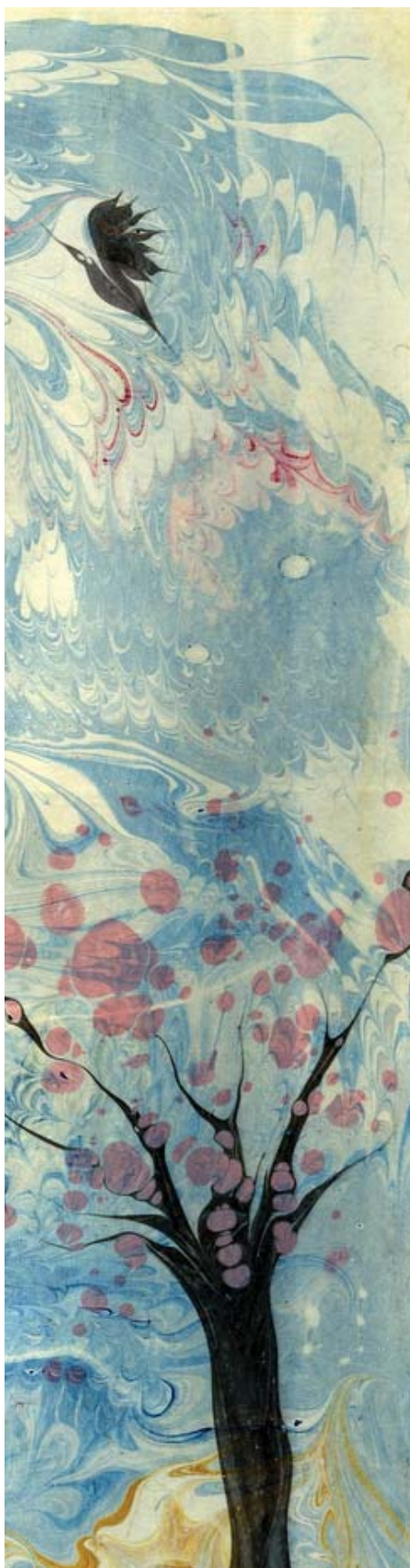
قیز بویله تك یاشامق
یاراشیر می - هله باق -
سنك کی کوزه له ؟
کل ، قاریش آرتق ایله
نسلمز کوزه للشسین !

قیز دیر که ، اولو خاقان ،
بن ده سودم بر زمان !
وقتيله کنج بر چوبان
سوکيلمدي ، آشيمدي ،
یالکرم فقط شيمدي .

داغلرده بختیار ، شن ،
سویشه رك یاشارکن
- بیلمم که بر کون نه دن ؟ -
بر سوز اوئی اینجیتدی ؛
بکا داریلدی کیتدی .

نه کندی کلدی کری ،
نه دیولدی خبری ..
ایشته او کوندن بری
حس سزم ، قیدسزم ؛
تك یاشایان بر قیزم !

خاقان - دوشونور برآز -
دیر: بو دوغرو اولاماز !
سنك کی کوزه ل قیز ،
دائما بویله یالکز ،
داغ باشنده یاشار می ؟

..... قیز دیر که : چاره وار می؟
 بن بر آشسز کونشم ،
 کوسترک نر ده آشم ؟
 سوہ نلر بنی بلکه
 شو کنیش کوکلرده کی
 بیلدیزلردن داها چوق .
 فقط ایسته دیکم یوق .
 اینانیک بوکا سزده :
 بولونماز ایچیکزده !

..... خاقان دیر که : نه ضرر !
 بولونماسه ده ، آزار ؛
 شبه دن قورتولورز .
 سن جواب ویر : بولورز
 ایسته دیککی بلکه !..

..... قیز دیر : او حالده پکی !
 کیملر سه بنی سوہ ن ؛
 - خبر ویرک شیمدیدن -
 ده نه یم اونلری بن
 بر سحرلی اویونله !

..... ایچلرندن أکر، کم
 جواب ویرر سه .. بنم
 او ، اولاجق سودیکم ؛
 بن یاشارم اونکله !

..... بو خبر ، دالغه دالغه
 داغیلیر اورطه لغه .
 عاشکلر ، اوزاق ، یاقین
 یوللردن آقین آقین .

..... کلیرلر .. زواللر ،

..... - هپ بردن کنج، اختیار -
 قاپیلوب امیدلره ؛
 طولانیلرلر بریره .

..... پیری قیزی ، کوزه ل قیز ؛
 افقه دوغان بر ییلدیز
 کی ، یوکسک بر غرور
 ایچنده کلیر ، دورور .

..... سیلکینجه آنسزین ،
 ده کیشیر شکلی قیزک :
 قوش اولور ، چیچک اولور ،
 بعضی کلبک اولور ،
 بر کل اولور آچیلیر ،
 اینجی اولور صاچیلیر ..
 بر بولوطه بورونور ؛
 بیک شکله کورونور ...
 عاشقلری ، هپ بردن ،
 شاشیروب قالیر بوکا .
 بولونماز جواب ویرن
 بو سحرلی اویونه .

..... قیز : «آرتق ، نه چاره!» دیر .
 خاقانه وداع ایدر .
 آیریلایجی زمان :
 تا اوزاقدن بر چویان ؛
 - کوزلری دولو یاشله -
 خلجانله ، تلاشله
 قوشار حضوره کیرر :
 «رخصت اولورسه اکر ،
 «طالعمی ده نه یم !
 «صورمایک ؛ کیمم ، نه یم ؟..
 «بر سودا هواسیله ،

« بر هجرانك ياسيله
« آشه رق يوجه طاغلى ،
« كزه ركن ديار ديار ،
« آنسزین بو خبری
« دویونجه دوندم کرى.
« بر سوینجلى دویغویه
« قاپلدم .. کوکل بو یا!

خاقان دیر که او زمان :
کستاخلق ایتمه چوبان!
بو قیز ، سنک افککه
دوغه جق کونش ده کیل!
بر زواللی چوبانه
لایق اولان اش ده کیل !
دوغریسی شو تکلیفک
بو پری قیزی ایچین ،
بر لکه در ، بر ذلدر .
قیز دیر : اوده کوکلدر .
اینجیتمه بیکر صاقین ؛
بن راضی یم براقک !
دوریرلر قیزله چوبان
قارشیلقلی او زمان :

سیلکینجه آنسزین ،
ده کیشیر شکلی قیزک :
قوش اولور ، اوچوب قونار
خاقانک اوتاغینه

چوبان باقار ، آه ایدر :
اوده بو سری مکر
بیلیورمش اسکیدن .
بر قفس اولور همه ن ،
بو کوزه ل قوشی آلیر

..... او آندە قوجە غنە .

..... - بو برىنجى امتحان . -
..... بونى قازاندك چوبان !

..... قوش سيلكنر آنسزىن ،
..... دە كىشىر شكلى قىزك :
..... اينجى اولور بو سفر ؛
..... صاچىلىر برر برر
..... خاقانك آياغنه .

..... قفس دە هر يرنىن
..... داغىلوب دوشر همه ن ؛
..... بر صدف اولور ، آلىر
..... اينجى يى قوجاغنه .

..... - بو ايكنجى امتحان -
..... آدك نه سنك چوبان ؟

..... اينجى يانار آنسزىن ،
..... دكىشىر شكلى قىزك ؛
..... هر انجى بو سفر دە
..... بر باشقه چىچك اولور .
..... جانلانير همان يردە
..... بوش قالان صدفلردە
..... برر كلىك اولور .

..... بر ياندىن ، اويله رنك رنك
..... آچىلىركن چىچكلر ؛
..... بر يانده تىتره شه رك
..... دولاشير كلىكلر ..

..... - بو صوكنجى امتحان -

..... طانیدم سنی چوبان ،
..... آنلادم شیمدی کیمسک !

..... سن بنی تا اُسکیدن
..... سه ووب صوکره ترك ایدن
..... وفاسز سودیکمسک !

..... بونی آرتق اُی بیل :
..... اُش اولمام ممکن ده کیل
..... سن کبی وفاسزه !

..... چوبان ؛ کوزنده یاشلر ؛
..... او زمان نقله باشلار
..... ماجراسنی قیزه :
..... «سودا ، او بر پری ؛
..... «قرار ایتمز یرنده .
..... «کوکل که سرسری در،
..... «دولاشیر ایزلرنده ،
..... «سودا ، او کیزی بر اوق ؛
..... «کوروغز قاناتمادن.
..... «قاوشمانک طادی یوق ،
..... «آیریلغی طاتمادن.

..... بن که : پک چوق آغلادم ؛
..... «کزدم هجرانه کیدن
..... «یوللری آدیم آدیم

..... «بنی آرتق یکیدن
..... «هجرانه آتما کوزه ل!
..... «یتر آغلاقمه کوزه ل!

..... «او ، هر درده تحمل
..... «کوستره ن ده لی کوکل ؛

کاه ایدر دنیایه ناز»

« هر دقیقه بولونماز

بر حالده ، بر قرارده»

« سودیکی زمانلرده

«کل یاپراغندن اینجه!..

« بر ستم ایشیدنجه

« یارالانیر دریندن ،

«اینجینیر هر یرندن

«بر کوندی : یاندی ایچم ؛

«داغیلدی هپ سونجم..

«الوداع آرتق !.. دیدم

«تحمل ایده مدم

«بر سوزه ، بر ستمه

«دوشون که ، ترک ایتمه

«ینه عشقمدی سبب!

«سرسری دنیایی هپ

«دولاشدم آدیم آدیم ؛

«بر تسلی آرادم:

«بولامادم کیسه ده،

«بر کناه ایتدسه ده ؛

«شیمدی ایشیت آهمی ،

«باغیشلا کناهمی

«دوشدیکم عشقه ، کوزه ل!

«سبب یوق باشقه ، کوزه ل!

«ده کیزی کچدم ، داغ آشدم ؛

«خیلی سنه دولاشدم ؛

«بختم قارا ، صاچم آق ؛

«نه شکله کیرمشم باق!

«باشمک تاجی کوزه ل!

«حالمه آجی ، کوزه ل!

اوغوز خان ، آرتق یتر،

..... بو غملى سوزلرله - دير -
..... بنى آغلالاته جقسك !

..... شېهه ايتمه كه چوبان ،
..... سودي ككك هر زمان
..... عفوينه مستحقسك !

..... وار مى قيزم ، سن ده باق ،
..... بر باشقه آش اولاجق
..... سنك كى كوزه له !

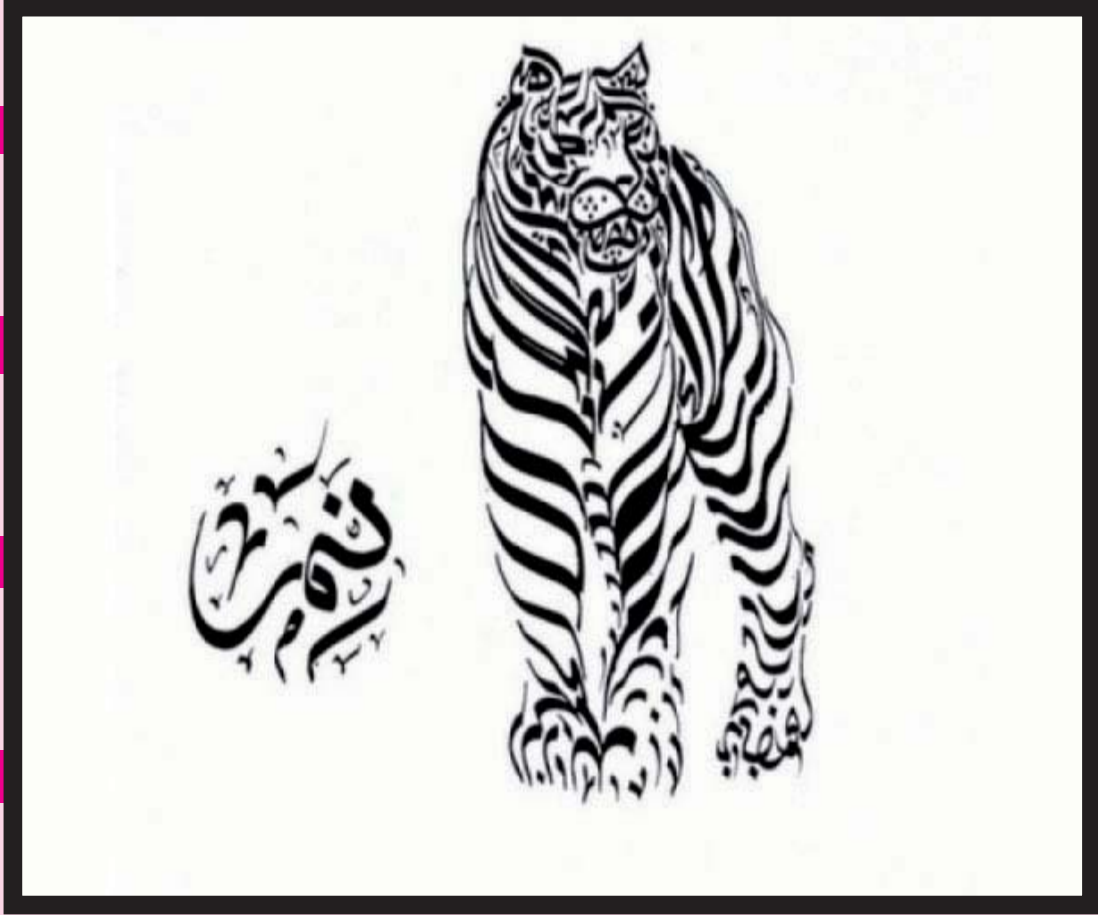
..... آلويرر بو ايريلق ؛
..... كليك برله شيك آرتق ؛
..... هايدى ويرك آل آله !

..... كچسين نشئه اكلنجه
..... ايچنده هپ كونيكز .
..... تمام قرق كون ، قرق كيجه
..... ياپيلسين دوكونيكز !

..... ايشته : همن او كوني
..... باشلايان بو دوكوني
..... «فلك» ديديكلى پرى
..... كورنجه ، كيرمش ده نير
..... يكيدين بر ياشنه !

..... بو دوكون اويله اوزون ؛
..... سوينجلى بر دوكون كه ؛
..... بو ، او شرفلى كون كه :
..... داريسى يورديمزك
..... كوز للرى باشنه !

اورخان سيفى

3. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ

3. ÜNİTE:

OSMANLI TÜRKÇESİNİN ÖZELLİKLERİ

1. Türkçe Kelimelerin Özellikleri
2. Türkçe Eklerin Özellikleri
3. Türkçe Kalıplaşmış Kelimeler

Hazırlık Çalışmaları

1. Bir sözcüğün Türkçe olup olmadığını nasıl anlarsınız? Araştırınız.
2. Günümüzde yazılışı ve okunuşu değişen Türkçe sözcükler var mıdır? Araştırınız.
3. Osmanlı Türkçesinde yazımları kalıplaşmış özel adlar var mıdır? Araştırınız.
4. Osmanlı Türkçesinde kullanılan ekleri ve bu eklerin hangi dillere ait olduğunu araştırınız.
5. Dil ve Anlatım derslerinizde öğrendiğiniz bilgilere dayanarak yapım ve çekim eklerini, bağlaç, ilgeç (edat) ve adıları (zamir) gözden geçiriniz. Bu sözcük ve eklerin Osmanlı Türkçesindeki kullanımlarını sözcüklerle örnekleyiniz.

1. ETKİNLİK

Dil ve anlatım derslerinde öğrendiğiniz bilgilerden yararlanarak Türkçe sözcüklerin hangi harflerle başlamadığını hatırlayınız. Bu sözcüklere örnekler veriniz.

2. ETKİNLİK

“Ayşe, gelmiyor, telefon, hamur, jandarma, hangi, fakir, vakur” sözcüklerinin neden Türkçe kökenli sözcük olmadığını açıklayınız.

3. ETKİNLİK

“کوگرچین، دوگمک (دوگمک)، کیجه، دیمک، ایتمک، ایرمک” sözcüklerini okuyunuz. Bu sözcüklerin yazılış ve okunuşlarında günümüzde ne gibi değişiklikler olduğunu açıklayınız.

4. ETKİNLİK

Aşağıdaki manileri okumaya çalışınız. Farklı renkle belirtilen sözcüklerin ve sözcüklerdeki eklerin günümüz Türkçesindeki karşılığını belirtiniz.

آق اوزومك صالقيمی
قیز سن آلدك عقلمی
آلاجقسك آل بنی
قاجیرمه دن عقلمی

آکین اکدم اوت بیتدی
طالبنده بلبل اوتدی
اوتمز اولایدك بلبل
یارم غربته کتدی

آتشم وار کولم یوق
بلبل اولدم دیلم یوق
یار آردنه دوشه لی
آغلمه دق کونم یوق

آقن صولر اولایدم
قیز دستیکه طولایدم
کموشدن قوللرکه
بر بله زك اولایدم

5. ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümleleri “ك” harfinin kullanımına, art damaktan çıkardığımız “n” sesine dikkat ederek Osmanlı Türkçesi ile yazmaya çalışınız. Farklı örneklerle bilgilerinizi pekiştiriniz.

Bana söylediklerini sana anlatmadı mı?
Sizin buna ihtiyacınız yok aslında.
Ona senin bana anlattığın hiçbir şeyi anlatmadım.
Bu görevini eskisinden daha çok seviyor.
Bunu ömrüm boyunca unutmayacağım, dedi.
İnsan için su mu daha gereklidir ekmek mi düşünmek gerek.

BİLGİ

Türkçe Sözcüklerin Genel Özellikleri

- Osmanlıca sözcük yazımındaki asıl zorluk Arapça ve Farsça sözcüklerde geçen ünlülerin ve birbirine benzer ses olarak çıkarılan ünsüzlerin yazımıdır. Genel olarak Arapça ve Farsçada uzun ünlüler yazılır, kısa ünlüler yazılmaz (جاهل – câhil, تشكیل – teşkil). Türkçede ise sözcük içindeki “e” ler hariç ünlülerin hepsi yazılır (سیوری – sivri, اوموز – omuz, كل – gel).
- Arapça ve Farsça sözcüklerde kullanılan ünsüzlerin birbirine benzeyen sesleri söyleyişte (telaffuz) ayrılır. Bu ünsüzleri doğru yazmak kalın ve ince ünsüzleri bilmekle mümkündür. Bu konuyla ilgili bilgi 2. Ünite içinde verilmiştir.
- Kimi sözcüklerde günümüzde “e” olarak sesletilen ve yazılan “e” harfi, Osmanlı Türkçesinde ی (y) harfi ile gösterilmiştir. Ermek – irmek – ايرمك, demek – dimek – ديمك, vermek – virmek – ويرمك
- Türkçe sözcüklerde, uzun ünlü yoktur.
- Türkçe sözcüklerde, ince “a” yoktur. Arapçadan gelen kimi sözcüklerde bulunan bu harf kendinden sonra gelen ekin ince okunup yazılmasını sağlar. Şefkat-li, dikkat-siz, rol-ü...
- Türkçe sözcüklerde, ince “ı” yoktur. Bu sesi çıkarabilmek için önceki harfin –özellikle a– üstüne inceltme işareti “â” konur. Kemâl, hayâl, lâzım...
- Türkçe sözcüklerde ط ظ ح خ ذ ص ض ile hemze ve ayın harfleriyle gösterilen gırtlak ünsüzleri yoktur; bu ününsüzler ya düşer ya da kendinden önceki ünlünün uzun okunmasını sağlar.
- Türkçe sözcüklerde f, h, j, v ünsüzleri yoktur. “f” sesi yansıma sözcüklerde ya da seslenme sözcüklerinde (of, püf, fısıldamak...) görülür. “h” sesi “k”den –kanı/hani–, “v” ise “b” ya da “g”den –ev/eb, tavşan/tabışgan, dövmek/dögmek– gelişen bir sestir. “j” sesi halk dilinde “c” biçiminde dir, jandarma/candarma.
- Türkçe sözcükler “c, l, m, n, r, z” sesleri ile başlamaz; b, c, d, g sesleri ile bitmez. Başka dillerden dilimize giren sözcüklerdeki bu sesler “p, ç, t, k” şeklinde –reng/renk, ilac/ilaç, kitab/kitap, ferd/fert– seslendirilir.

- Türkçe sözcüklerde birbirinin aynı iki ünsüz yan yana -elli, anne, bellemek... hariç- gelmez. Bu kullanım, Arapça- dan dilimize giren sözcüklerde -millet, dikkat, sarraf- karşımıza çıkar.
- Türkçe sözcüklerde, sözcük başında, sonunda ya da içinde iki ünsüz yan yana bulunmaz. Sözcük başında iki ünsüz varsa bu sözcükler Batı dillerinden gelmedir (spor, gramofon, gri...).
- Türkçe sözcüklerde “-lk, -lp, -lt, -nç, -nk, -nt, -rç, -rk, -rp, -rs, -rt, -st” çift ünsüzleri hariç -ilk, kulp, alt, genç, denk, ant, burç, Türk, sarp, ters, kurt, ast- sözcük sonunda çift ünsüz bulunmaz. Bu gruplar dışındaki sözcüklerin bir bölümü Arapçadan -kalb, akl, sulh...-, bir bölümü Farsçadan -rind, dest, çeşm...-, bir bölümü de Batı dillerin- den -vals, dans, film, lüks...- alınmadır.
- Türkçe sözcükler, birkaç sözcük -anne, elma...- ve birkaç ek dışında “-yor, -ki, -ken, -leyin, -mıtrak” kalın- lık- incelik ve düzlük-yuvarlaklık ünlü uyumuna -çamur, tavuk, yağmur, kavun...dışında- uygunluk gösterir. Bu uyumlara uymayan sözcükler Türkçe değildir.
- Türkçe sözcükler, sertlik-yumuşaklık uyumuna da uygunluk gösterir. Bu uyum, sözcüğün kökünde olabildiği gibi çoğunlukla gelen ekteki süresiz sert ünsüzün sözcüğün köküne uyması biçimindedir (ağaç-ta, af-tan...). Dilimize başka dillerden gelen sözcükler de -tedkik-tetkik, meçhul-meçhul...- bu uyuma sokulmaktadır.

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki Nasreddin Hoca fıkralarında geçen “kişi, iyelik, durum, tamlayan (ilgi), kip-zaman, çoğul ve soru” eklerini bularak bu eklerin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz.

بر کون خواجه قيرده کزركن قارشيدن کندينه بر قاچ آتليک کلدکنی کورنجه چابوجاق بر مزارلق ياننه کلوب
بر مزارک ايچنه کيرمش. آتليک ياننه ياقلاشنجه کنديسنی کوروب: بره آدم! بوراده نه ياپيورسون ديمش.
خواجه ده بر لاف بولامه يوب «اوليلردن ايدسم بورايه اکلنمکه چيقدم» ديمش.

۲

خواجه اوروج آي کلدکنده آيک قاچی اولدغنده ياکلمه مق ايچون، بر چوملکه هر کون برر طاش
آطارق کونلرک صايسنی بلله رمش. خواجه نک بر اوفاق قیزی ده باباسنک چوملکه طاش آتدغنی کوره رک
بر آووج طاش آتمش. اوروج آينک يکير می بشنجی کونی حريفک بری خواجه دن بو کون آيک قاچی ديه
صوررسه خواجه ده آزيچق اکلك قاچی اولدغنی سکا طوسطوغری سويله يه يم ديه رک اوه کلير. چوملکه
کی طاشلری برر برر صايوب يوز يکر می کورنجه « بن اکر بونلرک هپسنى سويله سم بکا کولرلر و سن
دلی اولمشسون ديرلر. ايسی برآز آشاغی اولسون سويلرم» ديه رک کری کلوب بو کون آيک قيرق بشی
اولمش دير. اوراده بولنانلر جانم خواجه افندی «آيک هپسی اوتوز کوندر، سن ناصل قيرق بشی اولمش
ديورسون؟» دينجه: «آقارداشلر آشاغی بيله سويلدم. اکر چوملکه کی طاشلرک صايسنه باقارسکز
بو کون آيک يوز يکر می بشيدر.» ديمش •

بر کون خواجه قونیه یه کیدر، چارشوده کزرن بر
حلواجی دکانه کیره رک همان حلوا ییمکه باشلار.
حلواجی بویله پاراسز ماراسز حلواسنک ییندکنه
قیزارق خواجه نك یاقاسندن طوتوب اورماغه،
دوکمه باشلادغی صیره ده خواجه «آ بوراسی نه
کوزل برشهر ایمش! آدمه دوکه دوکه کوچ ایله حلوا
ییدیریورلر» دیمش.

خواجه افندی بر کون اوکوت ویرمک ایچون
جامعه اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر
بن سزه نه دیه حکم بیلور مسکز؟ دیمش. اوراده
اولنلر دخی خیر بیلیمز دینجه خواجه افندی آنلره
سز بیلیمنجه بن سزه نه سویلیه یم دیمش.

بر کون ینه اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر! بنم سزه نه سویلیه جکمی بیلور میسکز؟ دیمش. آنلر اوت
بیلیرز دینجه، خواجه آنلره سز بلدکدن صوکره بن سزه نه سویلیه یم، دیمش. بونک اوزرینه اوراده اولانلر خواجه نك
بو ایشنه شاشوب اگر خواجه بر دها بویله صوراچق اولورسه کیمنز بیلیرز کیمنز بیلیمز دیمک اوزره سوز بر ایدرلر.
خواجه ینه بر کون اوراده اوکوت اسکمله سنه چیقوب ای مسلمانلر بن سزه نه سویلیه جکمی بیلیر میسکز؟ دیمش.
آنلر اوت کمنز بیلیرز کمنز بیلیمز دیمه لرینه. نه کوزل! بیلنلر بیلیمنلره اوکرتسون دیمش.

BİLGİ

Osmanlıcada Kullanılan Türkçe Eklerin Genel Özellikleri

- Belirtme durum eki -i / -ı, ünlüyle biten sözcüklerde ی، ünsüzle biten sözcüklerde ise پی ile gösterilir. - صوبایی - sobayı, - سودی - süttü
- Yönelme-yaklaşma durum eki -a / -e, ünlüyle biten sözcüklerde ا، ünsüzle biten sözcüklerde ise ه ile gösterilir. اوکا - ona, - يوله - yola
- Bulunma eki durum eki -da / -de, -ta / -te, yalnızca ده biçiminde yazılır. - اوده - evde, - ایپده - ipte
- Uzaklaşma- çıkma durum eki -dan / -den, -tan / -ten, yalnızca دن biçiminde yazılır. - اودن - evden, - تاشدن - taştan
- İlgi eki ünsüzle biten sözcüklerde [-a, i, u, ü] نك ile ünlü biten sözcüklerde [-n (a, i, u, ü)] نك ile gösterilir. - قلمك - kalemin, - چشمه نك - çeşmenin

- Birliktelik eki olan -la/-le, له biçiminde yazılır, ünlüyle biten sözcüklerde sözcükle ek arasına ى kaynaştırma sesi girer. ارباييله - arabayla, كونشله - güneşle
- Eşitlik eki olan -ca/-ce, -ça/-çe, yalnızca جه biçiminde yazılır. ياشاچه - yavaşça, انساحه - insanca
- Çoğul eki olan -lar/-ler, لر biçiminde gösterilir. انسانلر - insanlar, سورولر - sürüler
- Soru eki -mı,-mi, -mu, -mü می biçiminde gösterilir. ظالم می - zalim mi, سرچه می - serçe mi
- Olumsuzluk eki -ma/-me مه biçiminde gösterilir fakat çekimlenme sırasında ه - ا harfi çoğunlukla düşer: او قومدم - okumadım, او قومادم - okumadım, كلمه سين - kelime sin, gelmesin
- Addan ad yapmaya yarayan -lık/-lik/-luk/-lük eki, kalınlık- inceliğe göre لق - لك biçiminde gösterilir. ساعتلك - saatlik, قيشلق - kışlık
- Addan daha çok meslek ve iş adları yapmaya yarayan -cı/-ci,-cu,-cü/-çı/-çi,-çu,-çü eki, kalınlık - incelik ya da düzlük - yuvarlaklık dikkate alınmaksızın جى biçiminde yazılır. صودجى - sütçü, ایشجى - işçi, صوجى - sucu
- Addan daha çok sıfat yapmada kullanılan -lı,-li,-lu,-lü eki, لى, olumsuzu ise سز biçiminde yazılır. تولى - tozlu, سوزلى - sözlü, توزسز - tuzsuz

U Y A R I

Bu ek eski Anadolu Türkçesinde لr biçiminde kullanılmıştır, bu haliyle rütbe, makam bildiren sözcüklerin önüne de gelmiştir. اتلو - et-lü, دولتو - devlet-lü (padişahım)

BİLGİ

Kişi ekleri	İyelik ekleri		
I. tekil kişi م	I. tekil kişi - () m م	evim - اوم	kuzum - قوزيم
II. tekil kişi سين (سك)	II. tekil kişi - () n ن ile ك	annen - آننه ن	evin - اوك
III. tekil kişi -	III. tekil kişi - () ى ile ی, i, u, ü	dedesi - ده ده سی	özü - اوزى
I. çoğul kişi ز	I. çoğul kişi - () mız... مز	kızımız - قیزمز	kedimiz - کدیمز
II. çoğul kişi سکر	II. çoğul kişi - () nız... کز	eviniz - اوکیز	ütünüz - ütünüz
III. çoğul kişi لر	III. çoğul kişi - ları/-leri لری	odaları - اوپله لری	işleri - ایشلری

U Y A R I

III. tekil iyelik ekinden sonra belirtme durum eki geldiğinde III. tekil iyelik eki yazılmaz. آنه سنى - elini, ألى - an-nesini

Kendinden sonra gelen harfle bitişmeyen harflerden (hurûf-ı munfasıla ya da hurûf-ı infisal - و - ذ - ر - ز - ث - و - ا) ve III. çoğul iyelik ekinden sonra belirtme durum eki geldiğinde **iyelik eki** yazılır.

کتابلرینی - evini, اوینی

- Addan eylem yapmada en çok kullanılan -la/-le, -laş/-leş, -lan/-len eki, لاش - لاش - لان - لن biçiminde yazılır. باش لامق - başlamak, كوزللىشمك - güzelleşmek, افكارلانمق - efkârlanmak
- Diğer eklerin kullanımı
 - -mak/-mek مك - مق biçiminde yazılır: yazmamak - يازمامق, beklemek - بكمك
 - -ma/-me مه - آصمه, çekme - چكمه

U Y A R I

-ma/-me eki, iyelik ekleriyle kullanıldığında “e” harfi kullanılmaz yalnız kalın harfli sözcüklerde ه yerine ا kullanılır: ياشاماك - (senin) yaşaman, كلكم - (senin) gelmen, چالشمالرى - (onların) çalışmaları.

- -ış/-iş/-uş/-üş يش - یش biçiminde yazılır: كورنىش - görünüş, ايسته يش - isteyiş
- -ım/-im/-um/-üm يم - م ve وم biçiminde yazılır: بىچىم - biçim, اولوم - ölüm
- -dır/-dir/-dur/-dür/-tır/-tır... در biçiminde yazılır: قوشدرمق - koşturmak, سچدرمك - seçtirmek
- Edilgenlik yapmaya yarayan -l ve -n ekinin yardımcı ünlüsü yazılmaz: كورمك - görülmek, بوزلمق - bozulmak (Son zamanlarda, yuvarlak sesli sözcüklerde bu ek ول biçiminde yazılmıştır: قورولمق - kurulmak)

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki metinde geçen eylemsi eklerinin nasıl kullanıldığına dikkat ediniz. Günümüzdeki söyleyişinden ya da yazılışından farklı olan sözcükleri belirleyiniz.

خواجه كوچ ايله شهردن چيقوب كىتمك اىستر. مكر بر دوه سى وار ايمش. بارى دوه يه بينوب كىفله كىده يم. يايان كىتمه يه يم ديه رك دوه يه بينوب كوچ ايله كيدر كن دوه كوكره يوب خواجه ى يره اورارق اوزرينه چوكر. خواجه باغرر اورده ده بو لئانلر بونى قورتارلر بر آز صوكره آيىلار ق آ مسلمانلر كوردكتر مى، شول اوغورسز دوه بكا نه لر ايلدى؟ طورك شونى بكا طوتك بوغازلايىم ديمش.

BİLGİ

Eylemsi yapan ekler

- -an - ان / -en - ن : kaçan - قاچان gelen - كلن
- -mış, -miş, -muş, -müş - مش : görülmüş - كوريلمش
- -dığı, -diği, -tığı, ... دىكى : gördüğümüz - كوردىكمز
- -acağı, -eceği - جكى : okuyacağı (kitap) - اوکویه جغى, vereceği - ويره جكى
- -ıp, -ip... وب : alıp - آلوب, gelip - گلوب
- -ınca, -ince... نجه : gelince - گلىنجه, okuyunca - اوکوينجه
- -arak, -erek رك - رق : başlayarak - باشلايه رق, gülerек - گوله رك

Kip-Zaman Ekleri

Şimdiki Zaman	Geniş Zaman	Gelecek Zaman
Gülüyorum - کولیورم	Yaparım - یاپارم	Yazacağım - یازه جغم
Gülüyorsun - کولیورسک	Yaparsın - یاپارسک	Yazacaksın - یازه جقسک
Gülüyor - کولیور	Yapar - یاپار	Yazacak - یازه جق
Gülüyoruz - کولیورز	Yaparsınız - یاپارز	Yazacağız - یازه جغز
Gülüyorsunuz - کولیورسکز	Yaparsınız - یاپارسکز	Yazacaksınız - یازه جقسکز
Gülüyorlar - کولیورلر	Yaparlar - یاپارلر	Yazacaklar - یازه جقلر
Görülen Geçmiş Zaman	Duyulan Geçmiş Zaman	Dilek-Şart (Koşul)
Geldim - کۆشدم - koştum	Vermişim - ویرمیشم	Okusam - اوقوسه م
Geldin - کۆشدک - koştun	Vermişsin - ویرمیشسک	Okusan - اوقوسه ک
Geldi - کۆشدی - koştı	Vermiş - ویرمیش	Okusa - اوقوسه
Geldik - کۆشدک - koştuk	Vermişiz - ویرمیشز	Okusak - اوقوسه ق
Geldiniz - کۆشدکز - koştunuz	Vermişsiniz - ویرمیشسکز	Okusanız - اوقوسه کز
Geldiler - کۆشدلر - koştular	Vermişler - ویرمیشلر	Okusalar - اوقوسه لر
İstek	Gereklilik	Emir (Buyruk)
Açayım - اچایم	Gezmeliyim - گزملییم	-----
Açasın - اچاسک	Gezmelisin - گزملیسک	Bul - بول
Aça - اچا	Gezmeli - گزملی	Bulsun - بولسون
Açalım - اچالم	Gezmeliyiz - گزملییز	-----
Açasınız - اچاسکز	Gezmelisiniz - گزملیسکز	Bulun(uz) - بولکنز
Açalar - اچالر	Gezmeliler - گزملیلر	Bulsunlar - بولسونلر

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri, Osmanlı Türkçesiyle cümlelerin altına verilen noktalı yerlere yazınız. Yazılışı sizin düşündüğünüzden farklı olan sözcüklerin altını çiziniz.

Okulun yolunu bulamadık.

.....

Sizin balkonunuz daha genişmiş.

.....

Senin işlerin beni ilgilendirmez.

.....

Bazı insanlar hangi lafı nerede söyleyeceğini bilemez.

.....

Niçin dünkü hesabı bugüne taşırız ki?

.....

Sana istediğin parayı vermeyecek gibi görünüyor.

.....

Sen yanlış birini görmeyesin!

.....

Bu ilaçtan da günde iki kere alacaksın.

.....

Gece vakti açık çiçekçi aramıştı.

.....

El oğlu değil mi dediğini yaptırıyordu.

.....

Pazartesi bin kişilik bir konferansa katılacaktı.

.....

Benim kitabımdaki sorular onunkinden zor.

.....

Ayşe Teyzenin doksan kuzusu vardı

.....

Adil Amca, güneş doğmadan dağınık saçlarını tarar, doğru kasabaya inerdi

.....

Büşra, adanın güneşten en çok nasibini alan yerinde oturuyordu.

.....

Koşucu, suyunu içip yoluna devam etti.

.....

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki sözcükleri cümle içinde kullanınız. Oluşturduğunuz cümleleri sınıf panosunda sergileyiniz.

منشأ، مأذون، دخی، کلسکز، مسئله، ، کونلک ، کوروب، کیده یورر، چونکه، کبی، کورنورمک
ایچون، اکلمق

10. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen Türkçe yapım ve çekim eklerini bulunuz. Varsa adıl (zamir), ilgeç (edat) ve bağlaçları belirleyerek nasıl kullanıldıklarını tartışınız.

استانبولی دیکله یورم

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
سرین سرین قاپالی چارشى؛
جیویل جیویل محمودپاشا؛
کوکرجین دولو اولولر.
چکیچ سسلری کلیور دوقلردن.
کوزلم بهار روزکارنده تر قوقولری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.
باشنده اسکی عالملرک سرخوشلغى؛
لوش قاییقخانه لريله بر یالی؛
دیکمش لودوسلرک اوغولتوسی ایچنده
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
اوکجه خفیفدن بر روزکار اسیور؛
یاواش یاواش صاللانپور
یاپراقلر آغاچلارده
اوزاقلرده، چوق اوزاقلرده،
صوجیلرک هیچ دورمایان چنغراقلری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یرم، کوزلرم قاپالی؛
قوشلر کچیور، درکن؛
یوکسکلردن سورو سورو چیغلق چیغلق،
آغلر چکیلیور دالیانلرده؛
بر قادینک صویا ده کیور آیاقلری؛
استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
 بر یوصمه کچیور قالدیرمدن؛
 کفرلر، شریقلر، تورکیلر، لاف اتمه لر..
 بر شی دوشویور الندن یره؛
 بر کل اولمالی؛
 استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی.

استانبولی دیکله یورم، کوزلرم قاپالی؛
 بر قوش چیرپینیور اتکلرنده؛
 آلنک صیجاق می دکل می، بیلیورم؛
 دوداقلرک ایصلاق می دکل می، بیلیورم؛
 بیاض بر آی دوغویور فستقلرک آرقه سندن
 قلبکک ووروشندن آکلا یورم؛
 استانبولی دیکله یورم.

اورخان ولی

BİLGİ

Osmanlı Türkçesinde Türkçe adılar, belirteçler, ilgeçlerin yanı sıra Arapça ve Farsça adılar, belirteçler, ilgeçler ve bağlaçlar da vardır. Bunların sıkça kullanılanları ve yazımı değişik olanlarından bazıları aşağıda verilmiştir.

- Osmanlı Türkçesinde şahıs zamirleri aşağıdaki gibi çekimlenir:

Kişi adılı	Belirtme Durumu	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu	Ayrılma Durumu	İlgi Durumu (Tamlayan)
Ben بن	Beni بنی	Bana بکا	Bende بنده	Benden بندن	Benim بنم
Sen سن	Seni سنی	Sana سکا	Sende سنده	Senden سندن	Senin سنى
Ol / O او اول	Onu اونی انی	Ona اکا	Onda اونده	Ondan اوندن	Onun انک
Biz بز	Bizi بزی	Bize بزه	Bizde بزده	Bizden بزدن	Bizim بزم
Siz سز	Sizi سزی	Size سزه	Sizde سزده	Sizden سزدن	Sizin سزک
Anlar/Onlar اونلر انلر	Onları انلری اونلری	Onlara اونلره	Onlarda اونلرده	Onlardan اونلردن	Onların اونلرک

- Osmanlı Türkçesinde işaret zamirleri şöyledir:
Yakındaki varlıklar için

		Belirtme Durumu	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu	Ayrılma Durumu	İlgi Durumu (Tamlayan)
Yakındaki varlıklar için	bu – بو	Bunu بونی	Buna بوکا	Bunda بونده	Bundan بوندن	Bunun بونک
Daha uzaktaki varlıklar için	şu شو şol şol	Şunu شونی	Şuna شوکا	Şunda شونده	Şundan شوندن	Şunun شونک
En uzaktaki varlıklar için	او اول Ol O	Onu-Anı انی	Ona-Ana اکا	Onda Anda انده	Ondan اندن	Onun انک

- Diğer zamirler şöyledir:

Neyim – nem - نم Neyin- nen- نك Neyiniz- neniz - نه كز Kimse- kimesne - كمنه كمنه Herkes- kamu - هرکس قمو Sâiri (başkası) - سائری	Hangisi- kangısı- hangisi - هانکيسی هانغيسی قانغيسی Hepsi - هپيسی Gayrısı - غيريسی Kim-ki (ilgi zamiri) - کم کيم که Kamu (herkes, hepsi, bütün) - قمو
---	--

- Osmanlı Türkçesinde kullanılan bazı zarflar aşağıdaki gibidir:

belki – بلکه

galiba – غالبا

sonra – صکره

hemen – همان

niçe (ne kadar) – نيچه

gelip (gelüb) – کلوب

aheste – آهسته

için (içün) – ايچون

tez (çabuk) – تيز

geç – کيچ

kanda (nerede) – قنده

nice (nasıl) – نيجه

asla – اصلا

fi'l-hakîka (gerçekte) – في الحقيقة

dostlukla – دوستلق ايله

acaba – عجباً

aksine – عكسه

bir daha – بردخی

fi'l-cümle (sonunda) – فی الجملة

bi't-tamam (tamamiyle) – بالتمام

bilhassa – بالخاصه

riayeten – رعاً يتأ

en – اك

ziyadesiyle – زياده سيله

fevka'l-ade – فوق العاده

beri (berü) – برى – برو

ahşam (akşam) – آخşam

akabinde (ardı sıra) – عقبينده

bilahire (sonradan) – با لاخره

âdeta – عادتا

haşa – حاشا

binaen aleyh (buna dayanarak) – بناءً عليه

ale'l-acele – على العجله

bi-nefsihi (kendi kendine) – بنفسه

cüz'i – جزؤى

nadiren – نادراً

zerre kadar – ذره قدر

anda (onda) – آنده

girü (geri) – كيرو

bazen (bazen) – بعضاً

an be-an (her an) – آن بآن

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Aşağıda verilen özlü sözleri okuyarak yapım ve çekim eklerini gösteriniz.

سوریدن آیریلان قوزی قورت قاپار
طاتلی دیل ییلانی دلکندن چیقارر
طاغ طاغا قاوشمز انسان انسانه قاوشور
خسته لق صاغلاق بزم ایچون

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki şiiri Latin alfabesiyle yazınız. Sözcüklerin aldığı ekleri bulunuz. Eklerin türlerini belirleyip yanına yazınız.

اولدک

أولدک أولومدن بر شیئر اومارق
بر بویوک بوشلقده بوزولدی بویو.
ناصل حاطرلامازسک او تورکی یی:
کوک پارچه سی، دال دمتی، قوش تویی
آلشدیغمز بر شیئدی یاشامق.

ساده خاطرلایورز. آغلایورز.
روزکار صارصمز اولدی پنجره مزی.
کونلر کیجه لره دور ایتدی بزی،
آراساق بولامایز کولکه مزی،
هانکی صویا اکیلسه ک ناموجودز.

جاهد صدقی

B. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () “Bana, sana” gibi sözcüklerde “nazal n” kullanılır.
2. () Osmanlı Türkçesinde soru eki düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyar.

C. Boşluk Doldurma Soruları

Aşağıdaki cümlelerdeki noktalı yerleri doğru sözcüklerle doldurunuz.

1. “ناچار – nâçâr” (çaresiz) sözcüğüne anlamı veren “نا” eki bir ön ektir.
2. Osmanlı Türkçesinde Türkçe ekler kullanıldığı gibi ve ekler de kullanılır.

Performans Görevi

Konu: Aşağıdaki metni okuyunuz ve kelime düzeyinde inceleme yapınız.

Performans Görevinde Dikkat Edilmesi Gerekenler:

Aşağıdaki metni okuyunuz ve parçada yer alan;

- Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulunuz.
- Zamir, edat ve bağlaçları belirleyiniz.

بن سکا مجبورم

بن سکا مجبورم بيله مزسين
آدكى ميخ كى عقلمده طوتيبورم
بويودكچه بوييبور كوزلرك
بن سکا مجبورم بيله مزسين
ايچمى سنكله ايصيتيبورم

نه وقت بر ياشامق دوشونسم
بو قورتلر سفره سنده بلکه زور
عيسز فقط اللرمزى كيرلتمدن
نه وقت بر ياشامق دوشونسم
صوس ديبوب آدکله باشلايورم
ايچم صيرا قيملديبور كيزلى دکرلرك
خير باشقه دورلو اولمايه حق
بن سکا مجبورم بيله مزسين.

آتپلا ايلخان

Puanlama: Raporunuzu öğretmeninizin yardımıyla aşağıdaki puanlama anahtarını kullanarak değerlendiriniz.

Ölçütler	Puan
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulmuştur. Bulduğu Türkçe eklerin türünü belirtmiştir. Metinde geçen zamir, edat ve bağlaçları hatasız belirlemiştir.	4
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri bulmuştur. Bulduğu Türkçe eklerin türünü belirtmemiştir. Metinde geçen zamir, edat ve bağlaçları hatasız belirlemiştir.	3
Metni okurken sözcükleri doğru sesletmiştir. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri yanlış belirlemiştir. Metindeki zamir, edat ve bağlaçların bazılarını belirleyememiştir.	2
Metin okunurken sözcüklerin sesletilmesinde hatalar yapılmıştır. Sözcüklerdeki Türkçe ekleri yanlış belirlemiştir. Metindeki zamir, edat ve bağlaçları belirtmemiştir.	1
Puanlamada; 4: 76–100 puan aralığına, 3: 51–75 puan aralığına, 2: 26–50 puan aralığına, 1: 0–25 puan aralığına denk düşmektedir.	

OKUMA METİNLERİ

Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

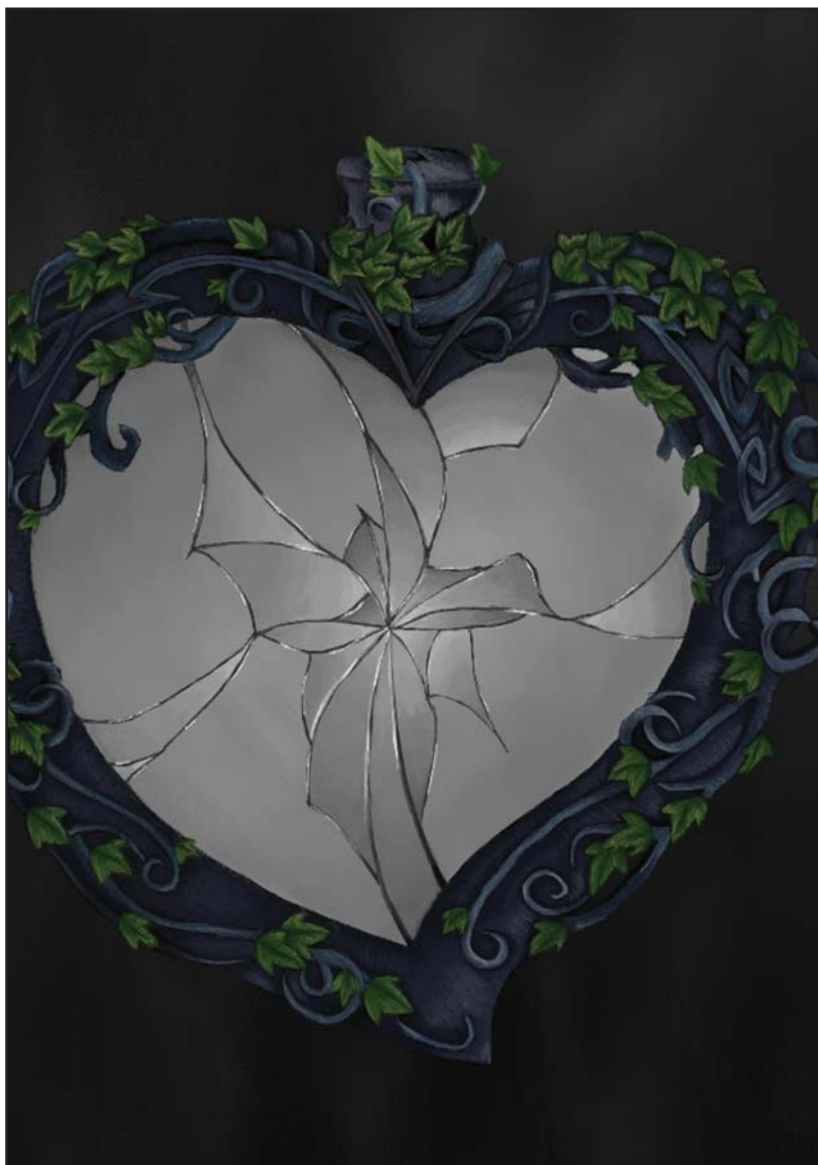
پارام پارچه

آغاچ بوتون
میوه بوتون،
ایشیق بوتون
بنم دنیام پارام پارچه.

بر بویوک آینه قیریلمش
قیریلوب یره دوکولمش،
کائنات ایچنه دوشمش
دوشمش اما پارام پارچه.

یاپراق یاپراق یاپشدردم،
دیار دیار دولاشدردم،
بر آلودر طوتشدردم،
یاندم اما پارام پارچه.

بدری رحمی

غزل

بني جانندن اوصاندردي جفادن يار اوصانغمزمي
فلكلر ياندي اهمدن مرادم شمعي يانغمزمي

قمو بيمارنه دوای درد ايدر احسان
نچون قيلمز بکا درمان بني بيمار صانغمزمي

شب هجران يانر جانم دوکر قان چشم کريانم
اويارر خلقي افغانم قرا بختم اويانغمزمي

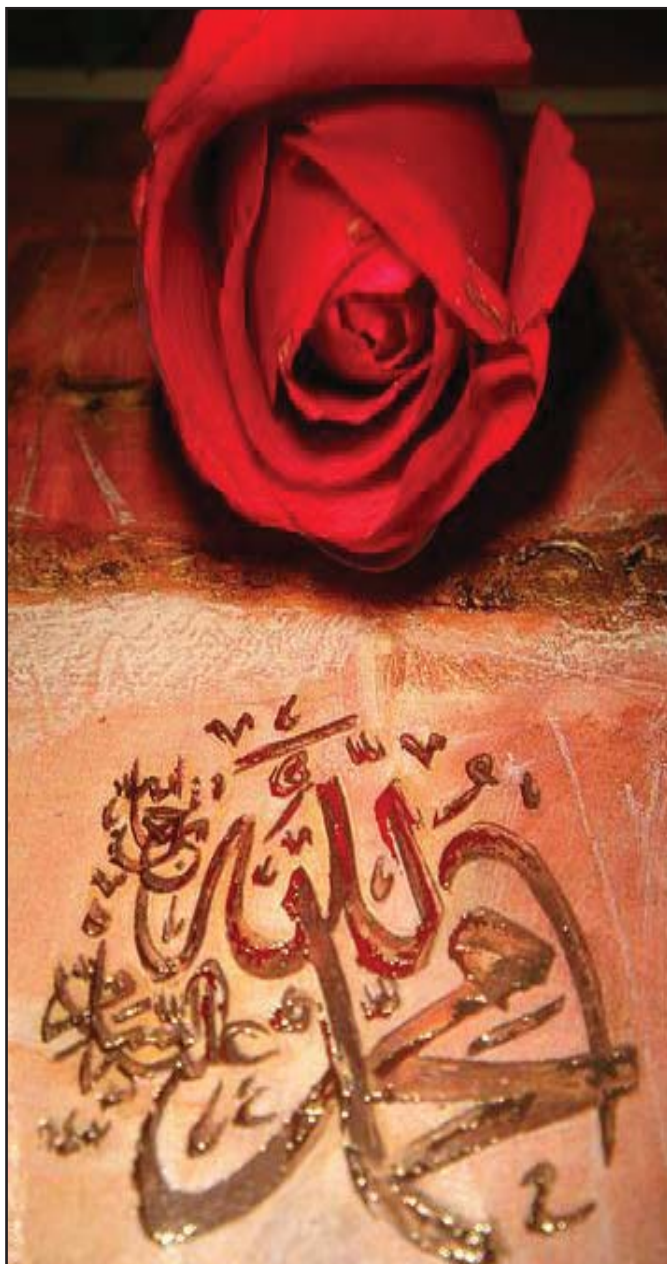
کل رخسارکه قارشو کوزمندن قانلو آقار صو
حبیبم فصل کلدن بو آقار صولر بولانغمزمي

غمم پنهان دوتردم بن دیدیلر یاره قيل روشن
ديسم اول بيوفا بيلمن اينانورمي اينانغمزمي

دکلدم بن سکا مائل سن ايتدک عقلمی زائل
بکا طعن ایلین غافل سنی کورکج اوتانغمزمي

فضولی رند شیدادر همیشه خلقه رسوادر
صورك کیم بو نه سودادر بو سودادن اوصانغمزمي

فضولی

دكيزى اوزله ينلر ايچون

نيدى او ده لى كچى كيديشمز
بمياض كوپوكلرله آچيقلره!
كوپوكلر كه فنا قىلبلى دكل،
كوپوكلر كه دوداقلره بكه ر.

كميلر كچر رۇيالرمده
آللى پوللى كميلر، داملك اوزرنندن.
بن زواللى
بن يىللردر دكيزه حسرت.
اورخان ولى قانيق

كميلر كچر رۇيالرمده
آللى پوللى كميلر داملك اوزرنندن.
بن زواللى
بن يىللردر دكيزه حسرت
--باقار باقار آغلارم--

خاطرلارم ايلك كوروشمى دنياي
بر ميديه قابوغنك آرالغندن.
صورك يشىلى كوكلك ماويسى
لاپينارك اك خاره ليسى.
حالا طوزلو آقار قائم
ايستريديه لرك كسديكى يردن.

يالان دنيا

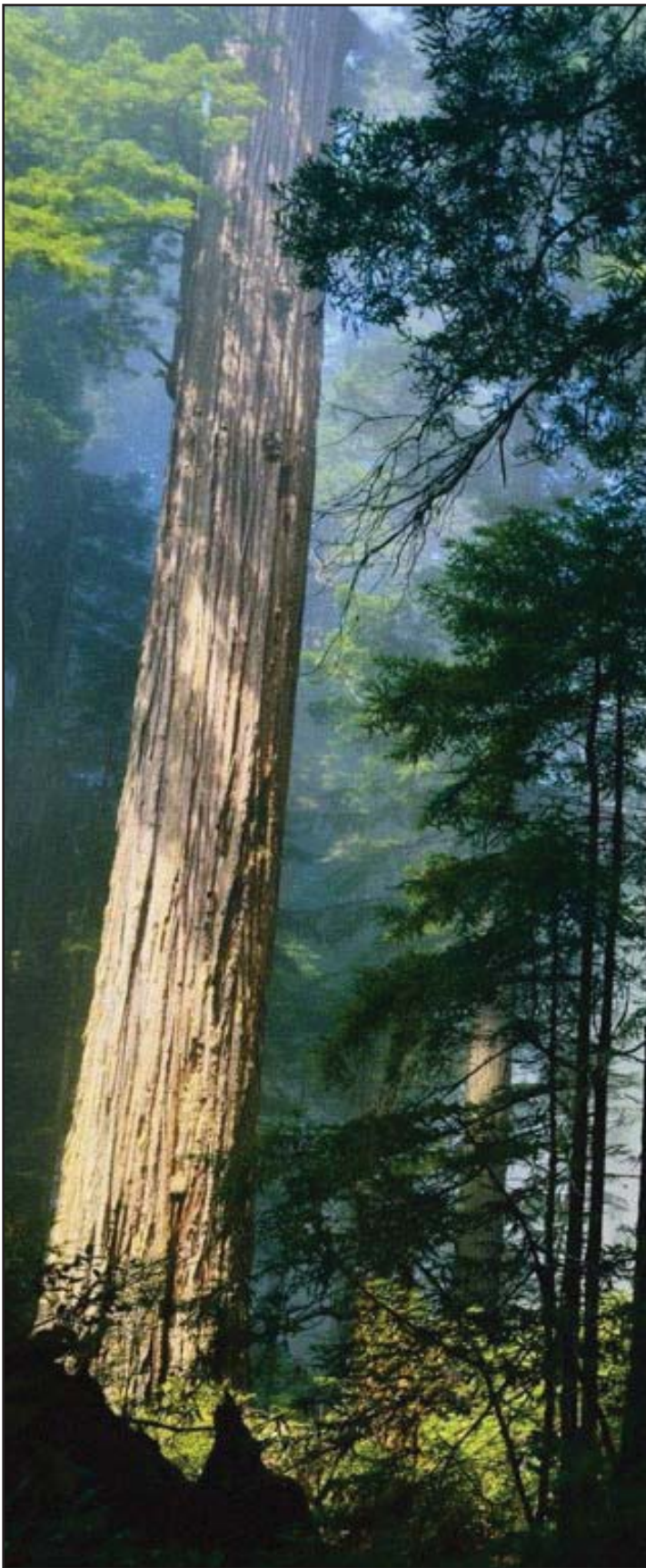
ايلىك كوندن آليشديغىمىز امكندار آيدىنلىق،
آنه يوزىندە، دوست يوزىندە اولاد يوزىندە.
هر صباح يكيىدن باشلايان شىئە دويمادق،
دوشىمىز، كرچكىمىز نه وارسە كوك يوزىندە.

كوك يوزى بللە دك شو اورپىن ماويلكى،
باشىمىز دارده قالنجە ال آچدىغىمىز يىر.
كوك يوزىدر آو وتان عقللى يى ده لى يى،
كوك يوزىندە بولوطلر، اوچورتالر، اميدلر.

هر موسىمىلە انسانى آيرى آيرى صاران
بونجه كوزللكى ناصل قويوب كيدە جكز؟
يامان چالاجق او چالماياسى ساعت، يامان،
كىچىمىش اولاد بر كز يومولدىمى كوزلرمىز.

جاهد صدقى طارانبجى

آي كچدى، يىل دوندى اونوتدك بنى
اوستنه آدمى يازديغم آغاچ
آچدك دردلمى قاناتدك بنى
آلتنده توركىلر دوزديكم آغاچ
سندە كى يمشلر بويلە دكلدى.

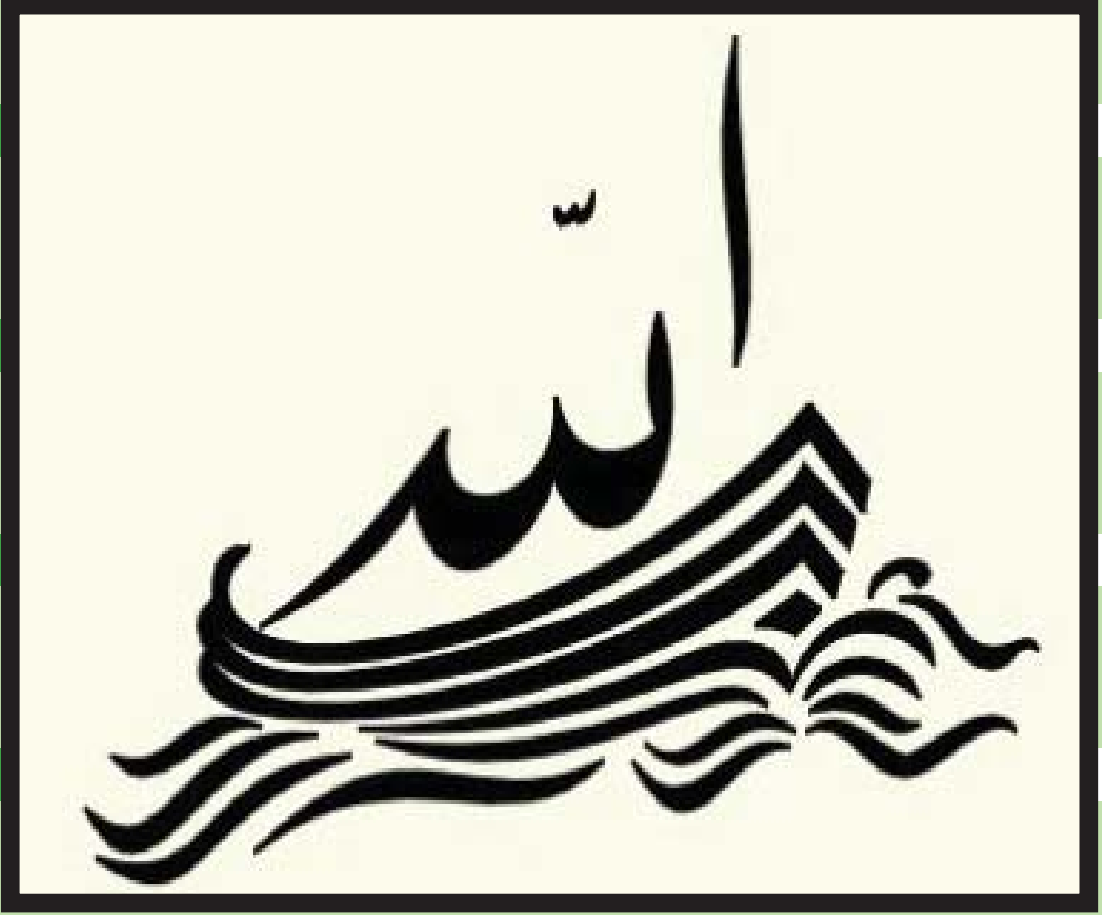
دورت بر يانه خبر صالديغم قوشلر
يارى يولده اونوتديلر خبرى
قىرىق قاناتلرله دونديلر كرى
آردلرندن باقىب قالدېغم قوشلر
بن بيلديكم قوشلر بويلە دكلدى.

دېلمجە اوتە ردى قوشلر دالرده
لغتە كچمزدى سنك سوزلر
صو كى آقاردى آدك ديللرده
ديدېكىن اكلاردم بوتون كوزلر
كوزلرده باقىشلر بويلە دكلدى.

صوران اولماز بىزى ياردن اغياردن
نە جارە نامىز چوقدن يېتمشدر
يول اوستى چشمە لر باقار كناردن
بىزى بيلن صولر آقىب كېتمشدر
مرمرده نقشلر بويلە دكلدى.

ميوه دن قيريلان داللىر ناصلە
آرزولر ايچمده اويلە دوروردى
بر دالده بىك تورلو ميوه ويريردى
تقويمده بهاردى نە كون باقىلە
نە دىيم بو ايشلر بويلە دكلدى.

اورخان شائق كوكياى

4. ÜNİTE

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI

4. ÜNİTE:

OSMANLI TÜRKÇESİNDE YABANCI KÖKENLİ KELİMELERİN KULLANIMI

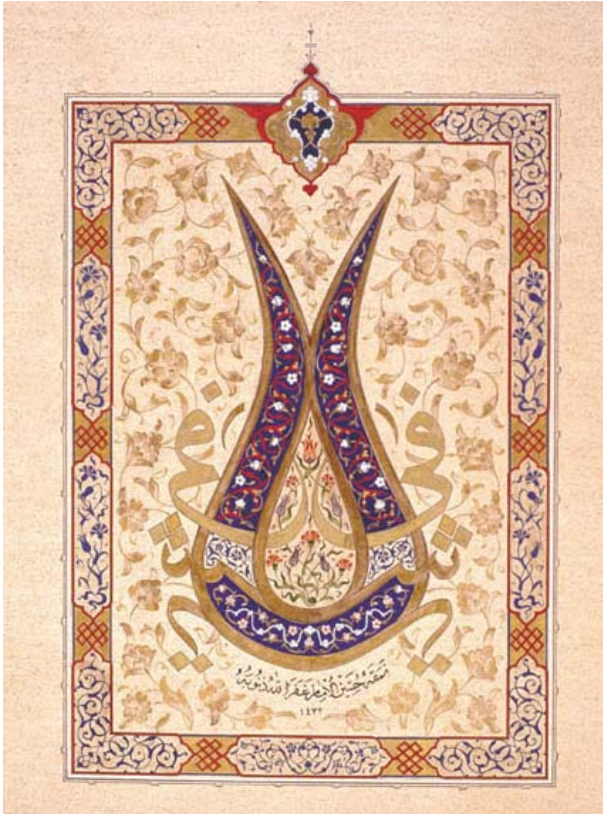
1. Farsça Unsurlar
 - a. Farsça Kelimeler
 - b. Farsça Sayılar ve Gün Adları
2. Arapça Unsurlar
 - a. Arapça Kelimeler
 - b. Arapça Ay Adları ve Takvim Bilgisi

Hazırlık Çalışmaları

1. Arapça ve Farsça sözcükleri birbirinden ayırt edebilir miyiz? Araştırınız.
2. Tavla oynayanların kullandığı sayı ifadelerine dikkat ediniz. Bu ifadelerin günlük kullanımdaki ifadelerden neden farklı olduğunu araştırınız.
3. Sözlük kullanırken nelere dikkat etmeniz gerektiğini araştırınız. Osmanlı Türkçesi sözlüğünün günümüzdeki sözlüklerden farkı varsa belirtiniz.
4. Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimleri araştırınız.
5. Günümüzde kullanılan takvimin adı nedir?

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki dizeleri okumaya çalışınız. Şiirde geçen, anlamını bilmediğiniz sözcükleri bularak sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz.

غزل

بر لی غنچه یوزی کلزار دیرسک ایشته سن
خار غمده عندلیب زار دیرسک ایشته بن

لبرلی مل صاچلری سنبل یاکاغی برک کل
بر سمنبر سرو خوش رفتار دیرسک ایشته سن

پاینه یوزلر سورر هر سرو دلجونک روان
صوکی بر عاشق دیدار دیرسک ایشته بن

زلفی ساحر طره سی طرار شوخ شیوه کار
چشمی جادو غمزه سی مکار دیرسک ایشته سن

...

باقی

BİLGİ

Farsça ve Arapça Sözcüklerin Özellikleri

- Osmanlı Türkçesinde Arapça sözcükler Farsça sözcüklerden daha çoktur; bu nedenle Arapça dil kurallarını bilmek önemlidir.
- Osmanlıcada kullanılan چ ژ گ harfleri Farsçaya, ح ذ ص ض ط ظ ع ق harfleri Arapçaya özgü harflerdir. ط ص ث harfleri ile sesletim Farsçaya özgü olmamakla birlikte, kimi sözcüklerde (صد- sad-yüz gibi) bu harfler kullanılmıştır.
- Farsça ve Arapça sözcüklerde uzun ünlüler elif, vav, ye harfleriyle; kısa ünlüler ise hareke ile -üstün, esre, ötre- gösterilir.
- Arapçada kimi sözcükler, uzun okutan harf varmış gibi okunur, الله – Allâh, داود – Dâvud, رحمن – Rahmân
- Farsçada, üçü uzun (â,î,û) dördü kısa (a,e,i,u-o) yedi ünlü harf vardır. Uzun ünlüler ا – و – ی ile gösterilir [پیر(pir) – yaşlı, روز(ruz)– gün, کار(kâr)– kazanç]. Kısa ünlüler, sözcük başında “ا” ile gösterilirken sözcük sonunda ه ile gösterilir; sözcük içinde ise hiç yazılmaz (آهسته – aheste, دل – dil).
- Farsça sözcüklerde, okunmayan bir و harfi (vav-ı ma’dûle) vardır, خواجه – hoca, غزل خوان – gazel-han, خونخوار – hun-har.
- Farsça sözcüklerde زار – ستان – گاه (gâh,-sitan, zar) gibi eklerle yer adları; اقامتگاه – ikametgâh, گلستان – gülîstân, گلزار – gülzâr; دان (dan) ekiyle aygıt adları; شمعدان – şamdan türetilmiştir.
- Farsça sözcüklerde کین – ناک – کار – مند – وار gibi eklerle -li ekli sıfatlar yapılır:
 - بختیار – bahtiyâr – bahtlı, talihli, bahtı açık
 - حيله کار – hilekâr – hileci, hile yapan
 - هوشیار – hûşyâr – akıllı, uyanık
 - پریوار – perivâr – peri misali, peri gibi
- Farsça sözcüklerde olumsuzluk bî ve nâ (بی – نا) örnekleriyle yapılır:
 - بی خبر – bî-haber – haberi olmayan, habersiz
 - نا بجا – nâ-becâ – yersiz, yerinde değil, münasebetsiz, uygunsuz
- Arapçada sözcükler birtakım kalıp ve vezinlere göre yapılır. Arapçada üç çeşit sözcük vardır; fiil, isim, edat. Fiiller; üç harfli, dört harfli, beş harfli olmak üzere ayrılır; bir de bunlardan türetilen fiiller (mezîdûn fih) vardır.

UYARI

Sonu “ه” –a/-e ile biten mufâale veznindeki sözcüklerle sonu yuvarlak t “ة” ile biten sözcüklerde çokluk yaparken tâ-i merbûte kalkar, yuvarlak t düşer: hikâye – hikâyât – حکایات – حكاية, muhakeme-muhâkemât – محاکمه – شکایت – شکایات – شکایات – شکایات, şikâyet-şikâyât – محاکمات

- Arapçada bir sözcük en az üç harften oluşur; buna **aslî harfler** denir (كتب (فعل - ل - ع - ف köküne bağlı olarak mektep - مكتب, mektup - مكتوب, kitap - كتاب, kâtip - كاتب). Bu harflere ilave edilen zâid harfler on tanedir. Çok az kullanılan ل ve ه dışındaki zâid harfler أ (hemze), ی - و - ن - م - س - ت - ا dir. Hemze, her zaman zâid olmaz و ve ی harfleri sessiz olarak kullanıldığında aslî harflerdir.

- Osmanlı Türkçesinde Arapça mastar ve adlar Türkçe -lar/-ler ekiyle çoğullanabildiği gibi kendi kurallarına göre de çoğullanır.

1. **Tesniye (ikili çokluk)**: valid-valdeyn (ana-baba) - والد - والدين, harf-harfân (iki harf) - حرفان - حرف

2. Cem'-i sâlim

- Cem'-i müzekker sâlim (erkek çokluk)** : Sözcüğün sonuna getirilen ين ya da ون ile yapılır: Müslim-müslimin - مسلمين - مسلم, me'mur- me'murun - مأمورون - مأمور
- Cem'-i müennes sâlim (kaideli dişi çokluk)**: Sözcüğün sonuna getirilen ات ekiyle yapılır: tulû-tulû'at - طلوعات - طلوع, ihraç-ihracat - اخراجات - اخراج

3. Cem'-i mükesser

Müfredin (tekil) vezni değiştirilerek yapılan bu çoklukta sözcükler çeşitli vezinlerde oluşturulur lakin hangi sözcüğün hangi vezinle yapılacağı kurallara değil, öğrenmeye dayalıdır. Kimi örnekler aşağıda verilmiştir:

Ef'al vezni : hükm- ahkâm - حکم - احکام
 Ef'âl vezni: ekber- ekâbir - اکبر - اکابر
 Ef'ilâ vezni: şaki- eşkıyâ - شقى - اشقياء
 Ef'ile vezni: libâs-elbise - لباس - البسه
 Fa'ale vezni: talib-talebe - طالب - طلبه
 Fû'âl vezni: tâcir-tüccâr - تاجر - تجار
 Fu'ûl vezni: ilm-ulûm - علم - علوم
 Fu'alâ vezni: âlim-ülemâ - عالم - علما
 Fi'âl vezni: bahr-bihâr - بحر - بحار

- Osmanlı Türkçesinde Arapça bağlama edatları olan; ammâ - اما, hatta حتى, fakat - فقط, lâkin - لكن, illâ - الا, velev - ولو gibi edatların yanı sıra tek başına anlamı olmayan edatlar da kullanılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir:

- o ale'l-âde - على العادة - âdet olduğu üzere - alâ (üzere, olduğu üzere)
- o ilâ - الى - ile'l-ebed - الالابد - sonsuza dek, sonsuz olarak (-e kadar)
- o bilâ - بلا - ücret - بلا اجرت - ücretsiz (-sız, -siz)
- o fi - فى - fi'l-hakîka - فى الحقيقة - hakikatte, gerçekte (-de, içinde)
- o bi - ب - bi'l-hâssa - بالخاصه - özellikle, özel olarak (ile, için)
- o min - من - mine'l-kadim - من القديم - eskiden beri (-den, -den beri)

- Farsçada;
 - o از دل – ez-dil – gönülden
 - o با صفا – bâ-safâ – sefayla, safalı
 - o بسر – be-ser – baş üstüne, baş üstünde
 - o بر پا – ber-pâ – ayak üzerinde, ayakta, yıkılmamış
 - o در کنار – der – kenar – kenarda gibi ön-edatların yanı sıra ve (vü), hem hem de, ne...ne (de), veya, yahut, eğer, meğer, gerçi (gerçe), şayet, için (çün), giya, hele, ki, keşke gibi.
 - o (و، هم، نه...نه، ویا، یاخود، اگر، مکر، کرچه، شاید، چون، کویا، هله، که، کاشکی) bağlama edatları da vardır.
- Arapçada adların dişî (müennes) ve erkek (müzekker) olması söz konusudur.
- Müenneslik
 - Sözcük sonunda kısa elif “ی”, uzun elif “ا” ya da genelde ه ile yazılan, -a,-e okunan yuvarlak te (ة) varsa sözcük şekil olarak dişidir. شاعره – şaire- kadın şair, مرحومه – kadın ölü, فتوى – fetva, سمراء – Semra, بیضا – Beyza.
 - Bunların dışında anlam olarak dişilik taşıyan sözcükler de vardır:
 - Kadın adları زینب – Zeynep
 - Kadınlara ait cins adlar بنت – bint – kız
 - Ülke-şehir adları مصر – Mısır
 - Çift uzuvlar عین – ayn – göz
 - Erkek çoğullar hariç bütün çoğullar حکام – hükkâm-hâkimler
 - Şekil ve anlam olarak müenneslik taşımadığı hâlde semâî müenneslik diye adlandırılan ve işitilerek öğrenilen sözcükler de vardır; bunların sayısı yetmiş yedidir. نار – ateş, فردوس – Firdevs – cennet
 - Osmanlıcada kullanılan Arapça sözcüklerin çoğu ad ya da sıfat, Arapça ve Farsça eylemler ise Osmanlıcada yer almamıştır. Osmanlıcada ad ve sıfat tamlamalarının çoğu Farsça kurallara göre yapılmıştır.
 - Arapça ad tamlamalarında ikinci sözcüğün başında ال (harf-i tarîf) bulunur: دارالمعلمات – dârü’l-muallimât – kız öğretmen okulu, شمس المعارف – şemsü’l- maârif.
 - Harf-i tarîfin ل’si, şems (ظ ل ن) harfleriyle kullanıldığında lââm harfi değişir: دارالشفقة – dârü’ş-şafaka, فخرالنساء – fahrü’n-nisâ.
 - Arapça sıfat tamlamalarında ikinci sözcük sıfattır, mevsuf denen tamlanan adla sıfatın tekillik-çoğulluk ve dişilik-erlik bakımından birbirleriyle uyumlu olması gerekir: رمضان المبارك – ramazanü’l-mübarek. Arapça ad (izafet) ve sıfat tamlamalarından daha çok kullanılan tamlama türü lâfzî (şekli) izafettir: طاهر القلب – tahirü’l- kalb.
 - Farsça ad ve sıfat tamlamalarında ilk sözcüğün sonu kesreli (i) okunur. جام جم – câm-ı Cem (Cemin kadehi). Eğer ilk sözcüğün sonu ه ya da ی ile bitiyorsa kesre hemzeyle غنچ تر – gonca-i ter-taze gonca), uzun ا (ا) ya da uzun u ile bitiyorsa kesre ی ile صدای خوش – sada-yı hoş- güzel ses, آهوی شیرین – ahu-yı şirin) gösterilir.

- Farsça sıfat tamlamalarında kimi sıfatlar birleşik yapıdadır:
 - o غنچه دهن – gonca-dehen – gonca ağızlı
 - o دل شکسته – dil-şikeste – gönlü kırık
 - o بت پرست – büt-perest (put-perest) – puta tapan

2. ETKİNLİK

Aşağıdaki sayı sözcüklerini okuyarak anlamlarını sözlükten bulunuz. “100, 200, 300, 1000, 5000” sayılarının Farsça yazılışlarını bularak sınıf panosunda sergileyiniz.

پنجاه ، چهل ، سی ، بیست ، ده ، نه ، هشت ، هفت ، شش ، پنج ، چار / چهار ، سه ، دو ، يك

3. ETKİNLİK

Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimler nelerdir? Hicrî ve rumî tarihler miladi takvime göre nasıl belirlenir? Bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

4. ETKİNLİK

Hicri 1620, 1440, 1535 yıllarının miladi takvimdeki karşılıklarını bulunuz. Farklı miladi yıllar belirleyerek bu yılların hicri ve rumi yıl olarak hangi yıllara karşılık geldiklerini belirleyiniz.

5. ETKİNLİK

Ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık aylarını Arapçadaki karşılıklarıyla eşleştiriniz. Günümüzde kullanılan “recep, şaban, ramazan ve muharrem” sözcüklerinin ay olarak hangi aylara karşılık geldiğini bularak bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLGİ

Günümüz Türkçesindeki Sayılar	Osmanlı Türkçesindeki Sayılar	Farsça Sayıların Okunuşu	Farsça Sayıların Yazılışı
1	۱	yek	يك
2	۲	dü	دو
3	۳	se	سه
4	۴	çehar - çar	چار چهار
5	۵	penç	پنج
6	۶	şeş	شش
7	۷	heft	هفت

8	٨	heşt	هشت
9	٩	nüh	نه
10	١٠	deh	ده
20	٢٠	bist	بیست
30	٣٠	si	سی
40	٤٠	çihil - çil	چهل چل
50	٥٠	pencah	پنجاه
60	٦٠	şest - şast	شست شصت
70	٧٠	heftad	هفتاد
80	٨٠	heştad	هشتاد
90	٩٠	neved	نود
100	١٠٠	sad	صد
1000	١٠٠٠	hezar	هزار
10000	١٠٠٠٠	tuman	تومان

Arapça Ay Adları

Ocak	Muharrem	محرم	Temmuz	Recep	رجب
Şubat	Safer	صفر	Ağustos	Şaban	شعبان
Mart	Rebiyülevvel	ربیع الاول	Eylül	Ramazan	رمضان
Nisan	Rebiyülahir	ربیع الاخر	Ekim	Şevval	شوال
Mayıs	Cemaziyelevvel	جمادى الاول	Kasım	Zilkade	ذی القعدة
Haziran	Cemaziyelahir	جمادى الاخر	Aralık	Zilhicce	ذی الحجه

U Y A R I

Arap takvimi ay eksenli bir takvimdir, bir yıl 355 gündür. Bu sebeple ocak, muharrem ayı karşılığı olarak görülmemelidir.

Farsça Gün Adarı

Pazartesi	Doşenbe	دو شنبه
Salı	Seşenbe	سه شنبه
Çarşamba	Çeharşenbe	چهار شنبه
Perşembe	Pencşenbe	پنجشنبه
Cuma	Com'e	جمعه
Cumartesi	Şenbe	شنبه
Pazar	Yekşenbe	یکشنبه

6. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri Osmanlı Türkçesi sözlüğünden bulunuz. Sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz. Beğendiğiniz dizeleri ezberlemeye çalışınız.

مردیوه ن

آغیر آغیر چیقه جقسک بو مردیونلردن
أتکلرکده کونش رنگی بر ییغین یاپراق
و بر زمان باقاجقسک سمایه آغلایه رق ...

صولر صاراردی ... یوزک پرده پرده صولمقده
قیزیل هوالری سیر ایت که آقشام اولمقده ...

اکیلمش ارضه ، قانار متصل قانار کلر
دورور علو کی دالرده قانلی بلبلر
صولرمی یاندی ؟ نه دن طونجه بکزیور مرمر ؟

بو بر لسان خفیدرکه روحه دولمقده
قیزیل هوالری سیر ایت که آقشام اولمقده ..

احمد هاشم

7. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümleleri ve dizeleri okuyunuz. Altı çizili ay- gün adlarının Arapça mı Farsça mı olduğunu belirleyip hangi gün ya da aya karşılık geldiğini bulunuz.

برقلرله سحابه لر صدچاڭ
چهارشنبه یی سل الدی
رمضان آیی اونملی بر ایدر
شوال بر ای ادیدر.

ییلر کچیور که ، یا محمد ،
آیلر بزه هپ محرم اولدی !

هم رجب ایی و جمعه کیجه سی
رحمه دوشدی اول دو عالم خواجه سی

اول ربیع الاول آیی بی کمان
اون ایکینجی کیجه سیدی اول زمان

کلدی ماه رمضانم
شاد اولدی سویندی جانم

هم دوشنبه کیجه سیدی بی خلاف
بویله در قول صحیح یوق اختلاف

ابتدا جمعه کیجه سی رجبک
رحمه دوشدی امری ایله چالابک

8. ETKİNLİK

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri Osmanlı Türkçesi sözlüğünden bulunuz. Sözcüklerin Arapça mı Farsça mı olduğunu belirtiniz. Beğendiğiniz dizeleri ezberlemeye çalışınız.

چناق قلعه شهیدلرینه

شو بوغاز حربی ندر ؟ واری که دنیاده اشی ؟
اک کسیف اوردولرک یوکلہ نیور دوردی بشی ،
- تپہ دن یول بولارق کچمک ایچون مرمرہ یہ
قاچ دونامایلہ صاریلمش افاجق بر قارایہ .
نہ حیاسزجہ تحشد کہ افقلر قاپالی !
نردہ - کوستردیکی وحشتلہ ”بو بر آوروپالی“
دیدیر - ییرتیجی حس یوقسولی ، صیرتلان کومہ سی ،
وارسہ کلمش ، آچیلوب محبسی ، یاخود قفسی !
اسکی دنیا ، یکی دنیا ، بوتون اقوام بشر ،
قاینایور قوم کی ؛ محشرمی حقیقت محشر .

Seyit Onbaşı – Anıtkabir duvar resimleri

یدی ایقلىمى جهانك طورویور قارشیکده،
 اوسترایالیله برابر باقیورسك قانادا!
 چهره لر باشقه ، لسانلر ، دریلر رنکارنك؛
 ساده بر حادثه وار اورته ده : وحشتلر دنك.
 کیمی هندو ، کیمی یام یام ، کیمی بيلمم نه بلا،
 هانی طاعونه ده ذلدر بو رذیل استیلا!
 آه او یکرمنجی عصر یوقمى ، او مخلوق اصیل،
 نه قادار کوزده سی موجود ایسه ، حقیله سفیل،
 قوصدی محمدجکک آیلرجه طوروب قارشیسنه؛
 دوکدی قارنده کی اسراری حیاسزجه سنه.
 ماسکه ییرتیلماسه حالا بزه آفتدی او یوز.
 مدنیت دنیلن قحبه ، حقیقت ، یوزسز.

صوکره ملعونده کی تخریبه موکل اسباب،
 اویله مدهش کی : ایدر هر بری بر ملکی خراب.
 اوته دن صاعقه لر پارچالایور آفاقی؟
 بریدن زلزله لر قالدیریور اعماقی ؛
 بومبا شیمشکلی بیندن اینوب هر سپرک؛
 سونیور کوکسنک اوستنده او آرسلان نفرک.
 یرک آلتنده جهنم کی بیکلرجه لغم.
 آتیلان هر لغمک یاقدیغی : یوزلرجه آدام.
 اولوم ایندیرمه ده کوکلیر ، اولو پوسکورمه ده یر؛
 او نه مدهش تیپیدر : صاورولور انقاض بشر،
 قافه ، کوز ، کوکده ، باجاق ، قول ، چکه ، پارماق ، ال ، آیاق
 بوشانیر صیرتله ، وادیلره صاغناق صاغناق.
 صاچیور زرعه بورونمش ده او نامرد اللر،
 ییلدیریم یایلمی طوفانلر ، آلودن سللر.
 ویریور یانغینی ، طورمش ده آچیق سینه لره ،
 سورو حالنده کزرن صاییسز طیاره .
 طوپ تفکدن داها صیق ، کول له یاغان مرمیلر .
 قهرمان اوردوی سیر ایت که بو تهدیده کولر ؛
 نه چلیک طایبه لر ایستر، نه سینر خصمنندن ؛
 آلینیر قلعه می کوکسنده کی قات قات ایمان ؟
 هانکی قوت اونی ، حاشا ایده جک قهرینه رام ؟
 چونکه تأسیس الهی او متین استحکام .
 صاریلیر ، ایندیریلیر موقع مستحکملر ،
 بشرک عزمنی توقیف ایده مز صنع بشر ؛
 بو کوکسلرسه خدانک ابدی سرحدی ؛
 ”او بنم صنع بدیع ، اونی چیکنتمه“ دیدی .
 عاصمک نسلی - دییوردم یا - نسلمش کرچک ؛
 ایشته چیکنتمدی ناموسنی ، چیکنتمیه جک .
 شهدا کوکده سی ، بر باقسه کا ، طاغیر ، طاشلر .
 او رکوع اولماسه دنیاده اکیلمز باشلر .
 وورولوب ترمیز آلنندن اوزانمش یاتیور ،
 بر هلال اوغرینه یارب نه کونشلر باتیور !
 ای بو طوپراقلر ایچون طوپراغه دوشمش عسکر !

ڪوڪدن اُجداد اينه رك اوپسه او پاق آلى دكر .
 نه بويوكسك كه قانك قورتاريور توحيدى ،
 بدرك آرسلا نلرى آنجاق بو قدار شانلى ايدى .
 سكا طار كلمه يه جك مقبرى كيملى قازسپن ؟
 ” كومه لم كل سنى تاريخه ديسه م صيغمازسك .
 هرج و مرج ايتديكك ادواره ده يتمز او كتاب ،
 سنى آنجاق ابديتلر ايدر استيعاب .
 ” بو طاشكدر “ ديهه رك كعبه پى ديكسم باشكه ؛
 رومك وحيى طويسه م ده كچيرسه م طاشكه ؛
 صوكره كوك قبه پى آلسه مده ردا ناميله ،
 قانايان لخدিকে چكسه م بوتون اجراميله ؛
 ابر نيسا نى آچيق تره كه جاتسه م ده طاوان ،
 يدى قنديللى ثرياي اوزاتسه م اورادن ؛
 سن بو آويزه نك آلتنده بورونمش قانكه ،
 اوزانيركن ، كيجه مهتابى كتيرسه م يانكه ،
 تره دارك كى تا فجره قدار بكتسه م ؛
 كوندوزين فجر ايله آويزه كى لبريز ايتسه م ؛
 تول له نن مغربى ، آقشاملرى صارسه م ياره كه .
 ينه بر شى ياپاييلدم ديهه مم خاطره كه .
 سن كه صوك اهل صلييك قيرارق صولتنى ،
 شارقك اك سوكيلى سلطانى صلاح الدينى
 قليج آرسلان كى اجلانه ايتدك حيران .
 سن كه اسلامى قوشاتمش ، بوغويوركن خسران ،
 او دمير چنبرى كوكسندى قيروب پارچالادك ؛
 سن كه روحكله برابر كزر اجرامى آدك ؛
 سن كه ، اعصاره كومولسه ك طاشاجقسك . هيهات .
 سكا كلمز بو اوفقلر ، سنى آماز بو جهات .
 اى شهيد اوغلى شهيد ، ايسته مه بندن مقبر ،
 سكا آغوشنى آچمش طورويور پيغمبر .

محمد عاكف

Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Çoktan Seçmeli Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız

1. Rumi takvime göre 1335 yılının miladi takvime çevrilmiş hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 1956
- B. 1919
- C. 1918
- D. 1920
- E. 1957

2. Hicri takvime göre 1377 yılının miladi takvime çevrilmiş hali aşağıdakilerden hangisidir?

- A. 2000
- B. 1990
- C. 1999
- D. 1998
- E. 2001

B. Doğru-Yanlış Soruları

Aşağıda verilen cümlelerde yer alan bilgiler doğru ise cümle başında verilen boşluğa “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. () Rumi takvimde yılın başı mart ayıdır.
2. () Şemsî ve kamerî harfler Farsçaya özgüdür.
3. () “ت، ث، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ظ، ل، ن” harfleri, şemsî harflerdir.
4. () “ب، ج، ح، خ، ع، غ، ف، ق، ك، م، و، ه، ی، ء” harfleri, şemsî harflerdir.

C. Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

1. Metin içinde geçen bir sözcüğün Arapça ya da Farsça kökenli olduğunu nasıl anlarsınız?

.....

.....

.....

.....

2. “ها، ات ون، ين، ان،” çokluk eklerinden hangileri Arapça kökenli, hangileri Farsça kökenli sözcüklere eklenir? Örnekler veriniz.

.....

.....

.....

.....

1. EK

GRUP DEĞERLENDİRME

Açıklama: Aşağıdaki form, grupta yer alan arkadaşlarınızı değerlendirmek içindir. Grupta, birlikte çalıştığınız her bir arkadaşınız için ifadeleri okuyarak değerlendirme yapınız. Eğer grup arkadaşınız okuduğunuz ifadedeki davranışı gerçekleştirdi ise o ifadenin altına “X” işareti koyunuz.

ÖĞRENCİNİN		Çalışmaya hazır oluş	Grup arkadaşlarını dinleme	Sorumlulukları paylaşma	Grup arkadaşlarını destekleme	Tartışmalara katılma	Görüşlerini gerekçeleri ile ortaya koyma	Farklı görüşlere saygı duyma	Görev almaya istekli oluş	Zamanı verimli kullanma	Aldığı görevleri zamanında tamamlama
Sıra	Adı ve Soyadı										

YORUMLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Adı Soyadı :

Numarası :

Etkinliklerde sergilediğiniz performansı düşünerek aşağıdaki ifadeleri okuyup yanlarındaki boşlukları doldurunuz.

1. Bu etkinlikte neler öğrendim?

.....

.....

.....

.....

.....

2. Neleri iyi yaptım? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlikte nerelerde zorlandım? Neden?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Nerelerde yardıma ihtiyacım oldu?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Hangi alanda kendimi daha çok geliştirmeliyim?

.....

.....

.....

.....

.....

6. Daha sonraki çalışmalarında neleri farklı yapacağım?

.....

.....

.....

.....

.....

KISALTMALAR DİZİNİ

A .	Arapça
F.	Farsça
A.-F.	Arapça ve Farsça birleşik sözcük.
F.-A.	Farsça ve Arapça birleşik sözcük

SÖZLÜK

A

âcizâne (A.-F.) [عاجزانه]	acizce, alçakgönüllüce.
âfet (A.) [آفت]	afet, bela, felaket, güzel sevgili.
ahvâl (A.) [احوال]	haller, durumlar.
akvâm (A.) [اقوام]	kavimler.
amâk (A.) [اعماق]	(umk'un cem'i.) derinlikler.
âmîze (F.) [آمیزه]	karışık, karışmış, mahlut.
andelîb (A.) [عندليب]	bülbül.
âtîfet (A.) [عاطفت]	şefkat gösterme.
âtî (A.) [آتی]	gelecek.
avdet (A.) [عودت]	geri dönüş.

B

bahâ (F.) [بها]	değer, kıymet.
bakıyye (A.) [بقيه]	geriye kalan, bakiye.
bârid (A.) [بارد]	soğuk.
bed (F.) [بد]	kötü.
bedhâh (F.) [بدخواه]	birinin kötülüğünü isteyen, kötü niyetli.
bedî' (A.) [بدیع]	güzel, yepyeni.
belîğ (A.) [بليغ]	fasih konuşan, fasih, düzgün.
bezm (F.) [بزم]	eğlence meclisi, içki meclisi.
bîgâne (F.) [بیگانه]	yabancı.
bî-kes (F.) [بیكس]	kimsesiz.
bilfiil (A.) [بالفعل]	gerçekten, yaparak, katılarak, bizzat.
bilistifâde (A.) [بالاستفاده]	yararlanarak, istifade ederek.
bîtâb (F.-A.) [بیتاب]	yorgun, takatsiz.

C

cebren (A.) [جبرا]	zorla.
cefâ (A.) [جفا]	üzme, eziyet etme.
cehl (A.) [جهل]	cahillik, bilgisizlik.
cemm-i gafîr (A.) [جم غفير]	insan kalabalığı.
cenâb (A.) [جناب]	hazret.
cibâl (A.) [جبال]	dağlar.
cüz' (A.) [جزء]	parça, medrese alfabe kitabı.

D

dâhilî (A.) [داخلي]	iç ile ilgili, iç yüze ait.
dârümuallimîn (A.) [دارالمعلمين]	erkek öğretmen okulu.
delâlet (A.) [دلالت]	delillik, yol gösterme.
dîde (F.) [دیده]	göz.
dûş (F.) [دوش]	omuz.

E

ebkem (A.) [ابكم]	dilsiz.
ebr (F.) [ابر]	bulut.
ecrâm (A.) [احرام]	cansız varlıklar, gök cisimleri.
edvâr (A.) [ادوار]	devirler, çağlar.
el'an (A.) [الآن]	şimdi.
elhân (A.) [الحان]	şarkılar, melodiler.
elîm (A.) [اليم]	acı, acıklı.
emirnâme (A.-F.) [امرنامه]	ferman, emir belgesi.
emvâc (A.) [امواج]	dalgalar.
enâm (A.) [انعام]	bâzı âyet ve sûreleri de ihtiva eden dînî dua kitabı.
endâm (F.) [اندام]	boy bos.
enfiyye (A.) [أنفيه]	burun otu.

F

fecr (A.) [فجر]	tan ağartısı.
fecr -i kâzib [فجرکاذب]	gerçek tan ağartısından önceki geçici aydınlık.

fesâne (F.) [فسانه]
fevk (A.) [فوق]
fevkânî (A.) [فوقانی]
feyz (A.) [فیض]

G

gadir (A.) [غدر]
gaflet (A.) [غفلت]
gayz (A.) [غیظ]
gedâ (F.) [گدا]
gırîv (F.) [گریو]
giryê (F.) [گریه]
gonca (F.) [غنچه]
gulgule (F.) [غلغله]
gurebâ (A.) [غربا]

H

hafî (A.) [خفی]
hakîr (A.) [حقیر]
hamûle (A.) [حموله]
hâricî (A.) [خارجى]
harîm (A.) [حریم]
harîs (A.) [حریص]
hasbetenlillah (A.) [حسبة لله]
hasbihâl (A.-F.) [حسب حال]
hasen (A.) [حسن]
haşr (A.) [حشر]
hayırhah (A.-F.) [خیرخواه]
hazm (A.) [حضم]
hengâme (F.) [هنگامه]
hercümerc (F.) [هرج و مرج]
hicrân (A.) [هجران]
hidâyet (A.) [هدایت]

efsane, masal.
üst, üstü.
üstteki, yukarıdaki.
bereket, bolluk, ilim.

hıyanet, fenalık eden.
habersizlik, dikkatsizlik, dalgınlık.
öfke.
dilenci, yoksul.
haykırış, çığlık.
ağlama, ağlayış.
açmamış tomurcuk, gonca.
kaynaşma.
garipler.

gizli.
değersiz, küçük, bendeniz, ben.
yük.
dış ile ilgili.
kutsal, harem, avlu.
hırslı.
Allah rızası için.
halleşme, dertleşme.
güzel.
kıyamet, haşır.
iyiliksever.
sindirim.
kargaşa.
kargaşa, dağınıklık, düzensizlik.
ayrılık, ayrılık acısı.
doğru yolu gösterme.

hisâr (A.) [حصار]
hufre (A.) [حفرة]
hulûs (A.) [خلوص]
humâr (A.) [خمار]
hüccet (A.) [حجت]

İ

iclâl (A.) [اجلال]
ifrît (A.) [عفريت]
ihşâs (A.) [احساس]
ihtilâc (A.) [احتياج]
ikrâr (A.) [اقرار]
iktifâ (A.) [اكتفا]
illet (A.) [علت] ١
ilticâ (A.) [التجا]
iltimâs (A.) [التماس]
imtizâc (A.) [امتزاج]
infiâl (A.) [انفعال]
intihâb (A.) [انتخاب]
inzivâ (A.) [انزوا]
irfân (A.) [عرفان]
istî'âb (A.) [استيعاب]
istifsâr etmek [استفسار]
istihkâm (A.) [استحکام]
istihsâl (A.) [استحصال]
istihzâ (A.) [استهزا]
istikbâl (A.) [استقبال]
istimdâd (A.) [استمداد]
iştiyâk (A.) [اشتياق]

K

kâl (A.) [قال]
kâmet (A.) [قامت]

kale.
çukur, oyuk, delik.
içtenlik.
mahmurluk.
delil, belge.

ululama.
mitolojik canavar.
hissettirme.
çırpınma, seğirme.
itiraf, dile getirme, kabullenme.
yetinme.
hastalık, sebep.
sığınma.
kayıрма.
uyuşma, uzlaşma.
kırılma, gücenme.
seçme, seçilme, seçim.
köşesine çekilme, tek başına yaşama.
bilme, kültür.
kapasite, alım gücü, sığdırma.
açıklama istemek.
sağlamlık, siper.
elde etme, elde edilme, üretim.
alay.
karşılama, gelecek, kıbleye dönme.
yardım isteme.
şevklenme, şevk duyma.

kasr (A.) [قصر]
kasvet (A.) [قسوت]
kavî (A.) [قوى]
kedhüda (F.) [كدخدا]
keenne (A.) [كآن]
kehkeşân (F.) [كهكشان]
kerem (A.) [كرم]
kesîf (A.) [كئيف]
latif (A.) [لطيف]

L

leb (F.) [لب]
leb-rîz (F.) [لبريز]
lem'a (A.) [لمعه]
lerziş (F.) [لرزش]
levha (A.) [لوحه]
leyâlî (A.) [ليالى]
leyl (A.) [ليل]
liyakat (A.) [لياقت]
lutf (A.) [لطف]

M

mağrib (A.) [مغرب]
mahbes (A.) [محبس]
mahiyet (A.) [ماهيت]
mahkûk (A.) [محكوك]
mahlul (A.) [محلول]
mahrum (A.) [محروم]
mahşer (A.) [محشر]
mamâfih (A.) [مع مافيه]
mamûr (A.) [معمور]
mariz (A.) [مريض]
maslahat (A.) [مصلحت]

kasır, köşk.
katılık, gönül darlığı.
güçlü.
kâhya.
sanki, güya, gibi, benzer.
samanyolu.
cömertlik.
yoğun, kalın, koyu.
hoş, yumuşak.

dudak.
taşıcı, ağzına kadar dolmuş.
parıltı.
titreme.
plaka, tabela.
geceler.
gece.
yaraşma.
iyilik, lütuf, güzellik.

batı, akşam namazı.
hapishane.
asıl, esas, içyüzü.
kazılmış, kazılarak yazılmış, yontulmuş.
erimiş, çözülmüş, hallolmuş.
yoksun.
kıyamet yeri, aşırı kalabalık.
bununla birlikte.
bayındır, imar edilmiş.
hasta.
iş, dirlik düzenlik.

mazille (A.) [مظهله]	kıldan yapılma büyük çadır.
mazur (A.) [معذور]	özürlü.
mebhût (A.) [مبهوت]	şaşkın.
mechûl (A.) [مجهول]	bilinmeyen.
mecmû' (A.) [مجموع]	toplam, tümü.
medyûn (A.) [مديون]	borçlu.
mehîb (A.) [مهيب]	heybetli.
melâl (A.) [ملال]	sıkıntı, usanma.
melun (A.) [ملعون]	lanet olası.
menâsıb (A.) [مناصب]	makamlar.
menâzır (A.) [مناظر]	manzaralar.
merdümgiriz (F.) [مرمگیریز]	insanlardan kaçan.
meserret (A.) [مسرت]	sevinç.
meshûr (A.) [مسحور]	büyülenmiş.
mesrûr (A.) [مسرور]	sevinçli.
meş'um (A.) [مشئوم]	uğursuz, şom.
meşhed (A.) [مشهد]	şehit düşülen yer.
meşreb (A.) [مشرب]	yaratılış, tabiat, içme yeri.
mevcûdiyyet (A.) [موجودیت]	var olma, varlık.
mevhûm (A.) [موهوم]	asılsız, kuruntuya dayalı.
mevzun (A.) [موزون]	biçimli, düzgün, vezinli.
meyus (A.) [مأیوس]	umutsuz, üzgün.
minvâl (A.) [منوال]	tarz, yol.
mu'tâd (A.) [معتاد]	alışılmış.
muamele (A.) [معامله]	işlem, davranış.
muamma (A.) [معما]	bilmece.
mubassır (A.) [مبصر]	okul düzenini sağlayan görevli.
muğber (A.) [مغیر]	kırgın, gücenik.
muhafaza (A.) [محافظه]	koruma.
muhayyel (A.) [مخیل]	hayal edilen.
mukarin (A.) [مقارن]	bitişik, ulaşmış, erişmiş.
munis (A.) [مونس]	cana yakın, alışılmış.
murakabe (A.) [مراقبه]	denetim, kendi iç dünyasına dalma.

murassa (A.) [مرصع]
musahabe (A.) [مصاحبه]
mustatîl (A.) [مستطيل]
mutâbık (A.) [مطابق]
mutedil (A.) [معتدل]
muttasıl (A.) [متصل]
muzlim (A.) [مظلّم]
mübin (A.) [مبين]
mücehhez (A.) [مجهز]
mücellâ (A.) [مجلا]
müdâhin (A.) [مداهن]
mühlik (A.) [مهلك]
mümessil (A.) [ممثل]
müncemid (A.) [منجمد]
münfâil olmak [منفعل اولق]
münhal (A.) [منحل]
münsecim (A.) [منسجم]
müntehâ (A.) [منتهى]
mürüvvet (A.) [مروت]
müstehzi (A.) [مستهزى]
müstevfâ (A.) [مستوفى]
müteakib (A.) [متعاقب]
mütefekkir (A.) [متفكر]
mütehayyil (A.) [متحیل]
mütehayyir (A.) [متحیر]
mütenasib (A.) [متناسب]
mütenâzır (A.) [متناظر]
mütevâzin (A.) [متوازن]
müteveccih (A.) [متوجه]
mütevekkil (A.) [متوكّل]
mütevellid (A.) [متولد]
müvekkel (A.) [موكل]
müzeyyen (A.) [مزین]

değerli taşlarla süslenmiş.
konuşma, sohbet etme.
istitâle eden, uzayan, (geo.) *dikdörtgen.
uyan, uyumlu.
ılıman, mülayim, hoşgörülü.
sürekli, durmadan.
karanlık.
açıklayan, açıklayıcı.
donanmış.
cılalı.
müdahene eden, yüze gülen, dalkavuk.
öldürücü.
Temsilci, sınıf temsilcisi.
donuk.
gücenmek, alınmak.
boş, açık.
insicamlı, düzgün.
nihayet bulan, sona eren, biten, son, en.
insanlık, iyilik.
alaycı.
kâfi derecede, yeteri kadar, tam.
ardından.
düşünür, düşünceli.
tahayyül eden, hayâle dalan, hayal kuran.
şaşkın, şaşırmış.
uygun, uyumlu.
birbirine bakan, simetrik.
oranlı, uyumlu, dengeli.
dönük, yönelik.
tevekkül eden, her işini Tanrı'nın iradesine bırakan.
doğan, ileri gelen, kaynaklanan.
vekil tâyin edilen, vekil edilen kimse.
süslü, ziynetli.

N

nâmüsaid (F.-A.) [نامساعد]
nefha (A.) [نفحه]
Nefs-ül-emr
nekahet (A.) [نكاهت]
nezâret (A.) [نظارت]
nigâh (F.) [نگاه]
nisyân (A.) [نسيان]
niyâz (F.) [نیاز]
nücum (A.) [نجوم]
nümayiş (F.) [نمایش]

uygun olmayan.
üfürme.
bu işin aslı, özü.
hastalıktan sonraki tehlikeli geçiş dönemi.
nazırlık, gözetme.
bakış.
unutma, unutulma.
yalvarma, dua.
yıldızlar, astoroloji.
gösteri.

P

pâyân (F.) [پایان]
perver (F.) [پرور]
peydâ (F.) [پیدا]
peyker (F.) [پیکر]
pinhan (F.) [پنهان]
puhte (F.) [پخته]

son.
yetiştiren, eğiten, büyüten, besleyen.
ortada, açıkta.
yüz.
gizli, saklı.
pişmiş, pişkin, olgun.

R

rabt (A.) [ربط]
ram (F.) [رام]
râyihâ (A.) [رایحه]
râyihâdâr (A.-F.) [رایحه دار]
refik (A.) [رفیق]
reftâr (F.) [رفتار]
remiz (A.) [رمز]
revzen (F.) [روزن]
ricâl (A.) [رجال]
ridâ (A.) [ردا]
rie (A.) [رئه]
rikkat (A.) [رقت]

bağlama.
itaat eden, boyun eğen.
koku.
kokulu.
arkadaş, yoldaş.
gidiş, davranış.
sembol, işaret, rumuz.
pencere.
erkekler, üst düzeyde bulunanlar.
örtü, hırka, derviş postu.
akciğer.
incelik, hassaslık, acıma.

S

sa'y (A.) [سعى]

sadme (A.) [صدمه]

safvet (A.) [صفوت]

sahra (A.) [صحرا]

sâika (A.) [ساعقه]

sâil (A.) [سائل]

sakil (A.) [ثقیل]

sâkit (A.) [ساکت]

salib (A.) [صلیب]

sâlis (A.) [ثالث]

sânih (A.) [سانح]

sâniyen (A.) [ثانيا]

savlet (A.) [صولت]

sayha (A.) [صیحه]

sem' (A.) [سمع]

senâ (A.) [ثنا]

sermest (F.) [سرمست]

ser-tîz (F.) [سرتیز]

servistân (F.) [سروستان]

sıraca [صیراجا]

sirâyet (A.) [سرایت]

çalışma, çaba gösterme.

çarpma, vurma, tokuşma, musibet.

saflık, temizlik, arılık.

çöl, kır.

yıldırım.

dilenci, soran, akan.

ağır, hoş olmayan, yakışmayan.

suskun.

haç.

üçüncü.

zihin ve fikirde hâsıl olup çıkan, fikre doğan.

ikincisi, ikinci olarak.

akın, saldırı.

haykırış.

işitme, kulak.

övgü.

sarhoş.

ucu, baştarafı sivri olan; keskin.

servilik.

(dâ-ül-hanes) insan ve hayvanda kıl ve tüy döken bir hastalık.

bulaşma, geçme.

Ş

şâhrâh (F.) [شاهراه]

şebâb (A.) [شباب]

şefîk (A.) [شفیق]

şehbâl (F.) [شهبال]

şehîk (A.) [شهیق]

şekvâ (A.) [شکوا]

şerâit (A.) [شرائط]

şitâbân (F.) [شتابان]

anayol.

gençlik.

müşfik, şefkatli.

kanattaki en uzun tüy.

nefesi içeri alırken seslenme; hıçkırık, soluk alma.

şikayet, sızlanma.

koşullar.

koşan, seğirten.

şuâ (A.) [شعاع]
şuûn (A.) [شئون]

ışın.
işler, olaylar.

T

tâat (A.) [طاعت]
tabasbus (A.) [تبصص]
tâ-be-sabâh [تا بصباح]
tahassür (A.) [تحسر]
tahassüs (A.) [تحسس]
tahaşşüd [تحشد]
tahkik (A.) [تحقيق]
tahtelbahir (A.) [تحت البحر]
takallüs (A.) [تقلص]
târâc (F.) [تاراج]
tarâvet (A.) [طراوت]
târümâr (F.) [تارومار]
tâûn (A.) [طاعون]
tayf (A.) [طيف]
teb'îd (A.) [تبعيد]
tebdîl (A.) [تبديل]
tedrîsât (A.) [تدريسات]
tefrika (A.) [تفرقه]
tehevvür (A.) [تهوور]
tekâpu (F.) [تكاپو]
tekmîl (A.) [تكميل]
telakkî (A.) [تلقى]
telkîn (A.) [تلقين]
temdîd (A.) [تمديد]
temennâ [تمنا]
terakkî (A.) [ترقى]
tevekkel [توكل]
tevhîd (A.) [توحيد]

ibadet, itaat.
yardakçılık, yaltaklanma.
sabaha kadar.
özlem duyma, üzülme.
duygulanma, hislenme.
birikme, yığılma, toplanma.
araştırma, gerçeği arama.
denizaltı.
kasılma.
yağma.
tazelik.
dağınık, perişan.
veba.
korkudan karanlıkta görünen hayalet.
uzaklaştırma, sürgün etme.
değiştirme, dönüştürme, değişiklik.
öğretim.
bölücülük, ayrılma.
küplere binme, köpürme.
telaş, koşuşturma, dalkavukluk.
tamamlama, bütün, tüm.
anlayış, görüş, değerlendirme.
öğretme, kulağına anlatma.
uzatma, süre uzatma.
eli başa götürerek verilen selam.
ilerleme, gelişme.
iş olurluna bırakan, kaderine razı olan.
birleştirme, Tanrı'yı bir bilme.

tezâhür (A.) [تظاهر]
tezyîn (A.) [تزيين]

ortaya çıkma, belirme.
süsleme, süslenme.

U

ulvî (A.) [علوى]
ummân (A.) [عمان]
uzlet (A.) [عزلت]

yüce.
okyanus.
köşesine çekilme.

Ü

ülfet (A.) [الفت]

dostluk, kaynaşma, görüşme, konuşma.

V

vâhî (A.) [واهى]
vahîm (A.) [وخيم]
vâzıh (A.) [واضح]
vecd (A.) [وجد]

yararsız.
korkunç.
açık, net.
coşku.

Y

yegâne (F.) [يگانه]

biricik.

Z

za'fî (A.) [ضعفى]
zalâm (A.) [ظلام]
zavâhir (A.) [ظواهر]
zefîr (A.) [زفير]
zîkudret (A.) [ذى قدرت]
ziyâ' (A.) [ضياء]
zühûl (A.) [ذهول]
züll (A.) [ذل]

zayıflıkla ilgili, zaaf ile ilgili.
karanlık.
dış yüzler.
göğüs geçirme, nefes verme, soluğu dışarı verme.
güçlü, kudretli.
ışık.
dalgalılıkla unutma.
alçalma, alçaklık, düşkünlük, zillet.

- Devellioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Eski ve Yeni Harflerle 5. Ofset Baskı, Ankara, 1982.
- Ergin, Prof. Dr. Muharrem, **Osmanlıca Dersleri**, Boğaziçi Yayınları, 41. Baskı, İstanbul, 2011.
- **İmlâ Lûgati**, Dil Encümeni Tarafından Tertip Edilmiştir, Cüz:5, İstanbul Devlet Matbaası, 1928.
- Timurtaş, Prof. Dr. Faruk, **Osmanlı Türkçesine Giriş**, Alfa Yayım Dağıtım, 27. Baskı, İstanbul, 2008.
- Timurtaş, Prof. Dr. Faruk, **Osmanlı Türkçesi Metinleri**, Umur Reklamcılık ve Matbaacılık, 4. Baskı, İstanbul, 1986.
- Aksoyak, İ. Hakkı, **Osmanlı Türkçesi Okuma Kitabı**, Graffiker Yayınları, 6. Baskı, Ankara, 2010.
- Özkan, Prof. Dr. Mustafa, Enfel Doğan, Fatih Kemik, Mustafa Uluçay, **Çözümlemeli Osmanlı Türkçesi Metinleri**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2003.
- Akkoyunlu, Prof. Dr. Ziyat, **Kolay Osmanlıca**, İldem Yayınları, Ankara, 2009.
- Kurt, Prof. Dr. Yılmaz, **Osmanlıca Dersleri**, Akçağ Yayınları, 12. Baskı, Ankara, 2009.
- Örs, Derya, Ahmet Eryüksel, Hicabi Kırlangıç, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü (Ciltli)**, Gün Yayıncılık, Ankara, 2006.

<http://malikasap.blogcu.com/odemis-efesi-www-malikasap-com/3436094>

ارنکوینده بهار

موسم ایی کائنات ایی یدی،
 ییلدیزلر او یانده، بز بو یانده،
 خولیا کی خوش کچن زمانده
 صاندم که کوزللك جهانده
 بر سلطنتك كوزللكیدی.

استانبولك اويله در بهاری،
 بر عشق اولی ویردی آشنالق،
 آیلرجه خیال ایچنده قالدق،
 ظنمجه ارنکوینده آرتیق.
 کورمز فلك اويله بر بهاری.

جانان آرامزده بر آدکدی،
 شیرین کی حسن و آنه عنوان
 بر ساحله هم شرفدی، هم شان،
 پارلاندیغی حافظه مده هر آن
 بر شعری خاطراتان قادیندی.

دوغمشدی ایچمده تا دریندن
 ییلدیزلری ماوی بر سمانك.
 حظیله خراب ایدم أداكك،
 حالا متخیلم صداكك
 کوکلمده قالان عکسلرنندن.

یچی کمال

عطری

بویوک عطری یه اسکلیلر دیرلر:
بزم اوز موسقمزک پیری.
او قادار خلقي سوق ایدوب یر یر،
او شفق وقتنک جهانگیری،
نیجه بایرملرک صباح ایرکن
کوکی طوپ سسلریله کورلرکن.
سویلشم سلطنتلی تکبیری

تا بودیندن عراقه مصره قادار
فتح ایدیلشم اوزاق دیارلردن
وطن افقنده حر اسن روزکار
سس کوتورمش بوتون بهارلردن.
او ده اویله طوپلامش که بزی
یدی یوز ییل سورن حکایه مزی
دیکله مش اختیار چنارلردن.

موسیقیسنده بر طرفدن دین
بر طرفدن بوتون حیات آقمش.
هر طرفدن بوغاز او شهر آیین،
ماوی طونجه یله کور فرات آقمش.
نیجه سسلرله کوک و یرلرمز،
حزمنز، شوقمز، ظفرلرمز،
بزه بکزه ر او کائنات آقمش.

دنکله دم چوق زمان نواکاری
بر ترنم که هم ککیش، هم شوخ.
داغیلرکن نوانک اسراری
باشلا یور شرق افقلرنده وضوح،
مست اولوب سوزلرنده هر هجه دن
یوله دوشمش برر برر کیجه دن
یور یور فجره اللی میلیون روح

قیصقانونوب کیزله مش قضا و قدر
بلکه بیکنن زیاده بسته سنی.
بزه میراثی قالدی یکریمی اثر،
نعتیدر اک مهیی، اک درینی،
واقعا نی، قدم کلنجه دیله
خیزلانان مولوی سماعیله
یدی قات عرشه چیقشم آیینی.

او که بر احتشاملی دنیا یه
سس و تل قدرتیله حاکمدی،
عادتاً بکزه یور معمایه،
علمامزده بیلمیور کیمدی.
او اثرلر بوکون دینه میدر؛
ابدیتده بر خزینه میدی،
بر بیلن وار می نرده در شیمدی؟

اویله بر موسیقی پی اورتن اولوم
بر تسلی بیراقمز انسانده.
محتمل کورمیور هنوز کوکلم،
چوق ساعتلر کچنجه هجرانده
دوشولور بر خیاله ذوق آیینیر:
بلکه حالا او بسته لر چالینیر
کمیلر کچمین بر عمانده.

یجیی کمال

نرده سڪ

کيجهه لين بر سس بوله ر اويقومي،
ايچم اورپرمه يله دولار: «نرده سن؟»
آرايورم بيللر وار که بن اوني،
عاشقييم بني چاگران بو سسڪ

کون اولور سورويوب بني دربدر
بو سس روزکارلره قاريشير کيدر.
کون اولور پيشمدن يورور برابر،
آکسزين هايقييرير بکا: «نرده سڪ؟»

بوتون سوکيلري آتيپ ايچمدن،
وارلغمي يالکز اوکا ويردم بن.
الويرير که بر کون بکا دريندن،
تا دريندن بر کون بکا «کل!» ديسين.

احمد قنسي

بر قوش سسى كلير دوداقلركدن،
كوزلرك كوكلمده آچان نركسلر.
دوشن بر اوپوشدر ياكاكلرندن،
مور آقاسيه لرده اورپره ن سحر.

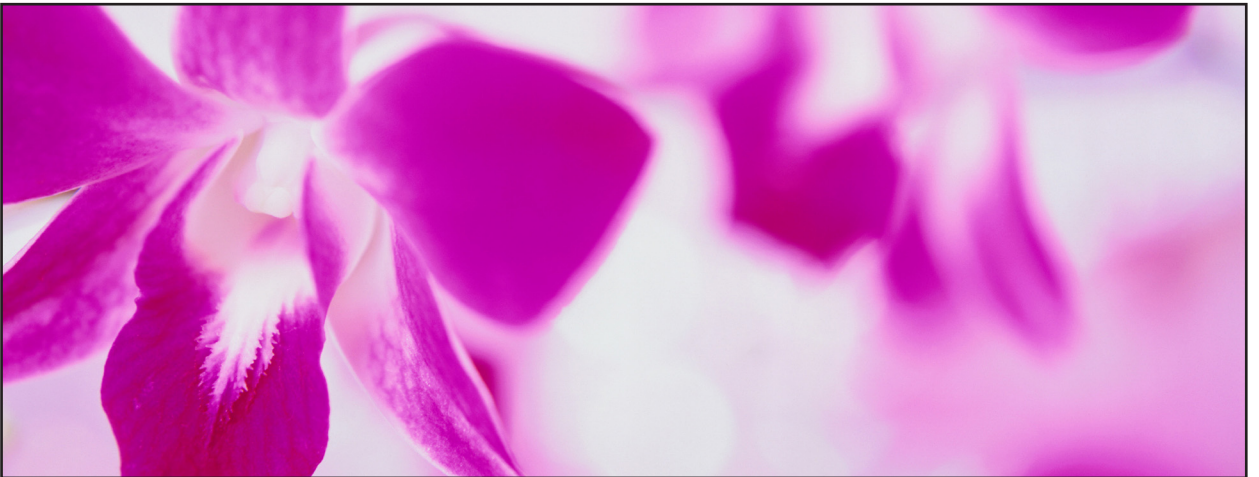
پنجره كدن بر كل آتديغك زمان
ايشيقلرله دولاجق قلبمك ايچى.
كچيورم موسم كى قايپكدن،
كوزلرمده بولوط، صاچلرمده چيك.

يشيل پنجره كدن بر كل آت بكا،
ايشيقلرله دولسون قلبمك ايچى.
ككدم ايشته موسم كى قايپكه،
كوزلرمده بولوط، صاچلرمده چيك.

آچيلان بر كلسك سن ياپراق ياپراق،
بن عشقمه بهار كتيردم سكا.
طوزلى يوللرندن كچديكم اوزاق
اقليمدن شرقيلر كتيردم سكا.

احمد محب

شفاف دامالرله تيتره ين آغير
غنجه نك آلتنده بوكولمش هرساق
سنگچون دالردن سوزولن عطر،
سنگچون ياسمين قرنفيلى زنبق.

حکایه

سنگ دوداقلرک پنبه
الرک بیاض،
آل طوت اللمی بیک
طوت براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
جوزیز آغاچلری یوقدی.
بن بو یوزدن سرینلکه حسرتیم.
اوقشا براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
بوغدا ی تارلاری یوقدی.
داغیت صاچلرکی بیک،
صاوور براز.

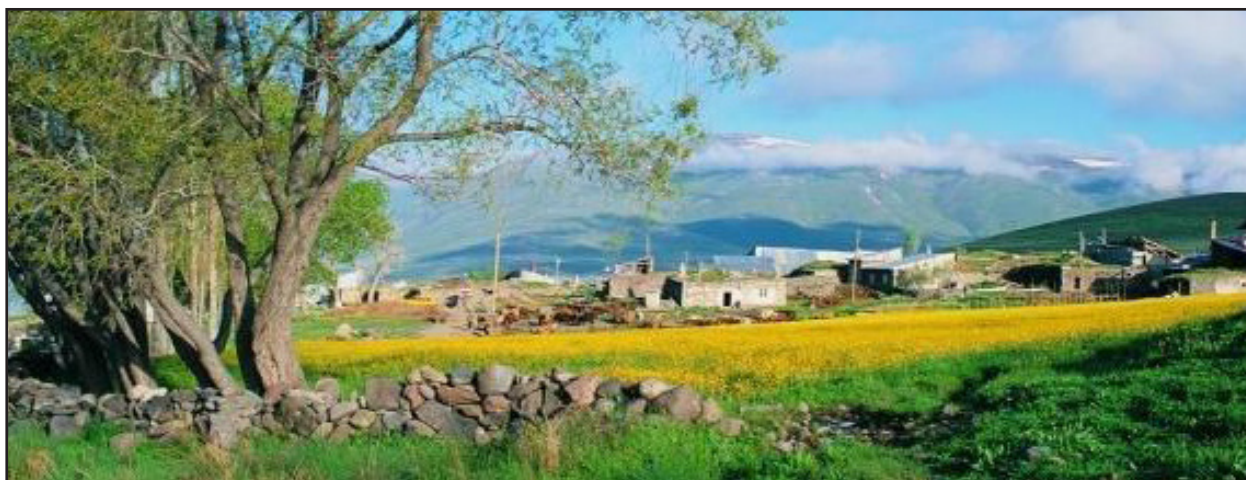
بنم دوغدیغم کویلرده
شمال روزکارلری اسه ردی،
و بو یوزدن دوداقلرم چاتلاقدر،
اوپ براز.

آقشاملری أشقیالر باصاردی.
بن بو یوزدن یالکزلیغی هیچ سومم،
قونوش براز.

بنم دوغدیغم کویلرده
انسانلر کولمه سنی بیلمزدی.
بن بو یوزدن بویله ناچار قالمشیم،
کولدور براز.

سن تورکیه کی آیدنلق و کوزلسک،
بنم دوغدیغم کویلرده کوزلدی،
سندھ آکلات دوغدیغک یرلری،
آکلات براز.

جاهد کوله بی

اوتوز بش ياش شعرى

جاهد صدقى طارانبجى

ياش اوتوز بش يولك يارىسى ايدر،
دائته كې اورتاسنده يز عمرک،
ده ليقانلى چاغمزده كى جوهر،
يالورمق ياقارمق نافله بو كون،
كوركك ياشنه باقمادن كيدر.

شققلرمه قار مى ياغدى نه وار؛
بنم مى آللهم بو چيزكىلى يوز؟
يا كوزلر آلتنده كى مور حلقه لر!
نه دن بويله دشمان كورونورسكز
ييللر يىلى دوست بيلديكم آينه لر؟

زمانله ناصل دكيشيور انسان..
هانكى رسممه باقسم بن دكلم.
نرده او كونلر او شوق او هيچان؛
بو كولر يوزلى آدام بن دكلم.
يالاندر قايعيسز اولديغم، يالان؟

خيال مياش شيلردن ايلك عشقمز،
خاطره سى بيله يابانجى كليز؛
حياته برابر باشلاديغمز
دوستلرله ده يوللر آيريلدى بر بر؛
كتدكجه آرتيور يالكلزغمز.

كوك يوزينك باشقه رنكده وارمش...
كچ فرق ايتدم طاشك سرت اولديغنى
صو انسانى بوغار آتش ياقارمش،
هر دوغان كونك بر درد اولديغنى
انسان بو ياشه كلنجه آكلارمش.

آيوا صارى، نار قيرمى، صوك بهار،
هر ييل براز داهبا بنمسه ديكلم.
نه دونوب دورويور هواده قوشلر،
نردن چيقدى بو جنازه، اولن كيم؟
بو قاچنجى باغچه كوردم تارمار؟

نيلرسك اولوم هر كسك باشنده.
اوپودك اويانامادك اولاجق.
كيم بيلير نرده، ناصل، قاچ ياشنده،
بر نمازلق سلطنتك اولاجق،
تخت مثالى او مصلا طاشنده...

جاهد صدقى

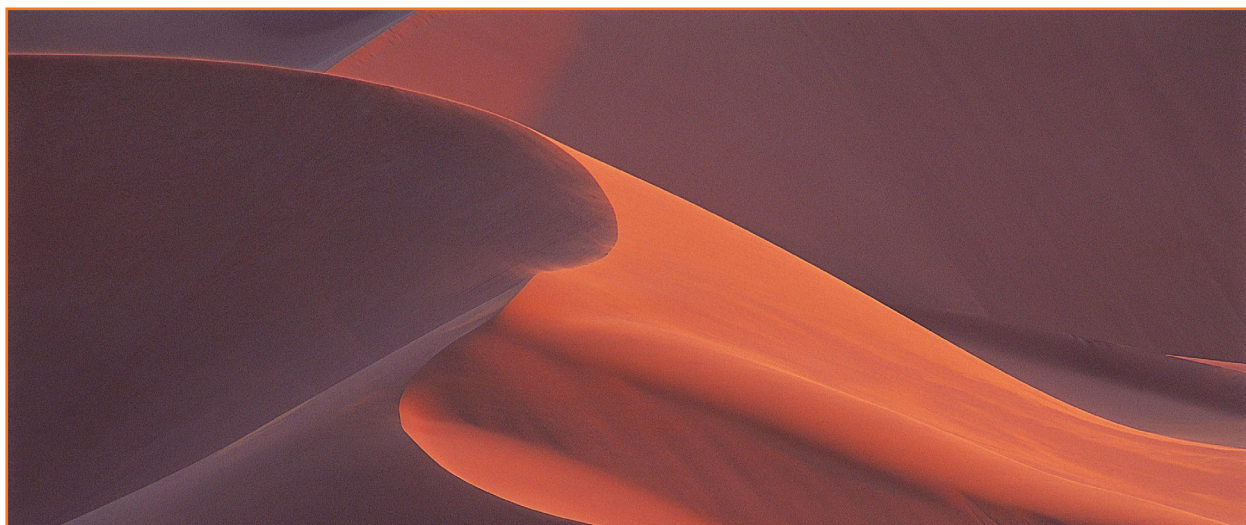
بر کیجه

دیرکن، بویومش، قیرقنه کلمشدی که اوکسوز،
 باشلرده کزن قانلی آیاقلر صویه ایردی!
 بر نفخه ده انسانلغی قورتاردی او معصوم،
 بر حمله ده قصیرلری، کسرالری سردی!
 عجزک که، ازیلمکدی بوتون حقّی، دیریلدی؛
 ظلمک که، زوال عقلنه کلمزدی، کبردی!
 عالملره رحمتدی، اوت، شرع مبینی،
 شهبالنی عدل ایسته یه نك یوردینه کردی.
 دنیا نه یه صاحبسه، اونک ویرکیسیدر هپ؛
 مدیون اوکا جمعیتی، مدیون اوکا فردی.
 مدیوندر او معصومه بوتون بر بشریت...
 یا رب، بیزی محشرده بو اقرار ایله حشرایت.

اون دورت عصر اول، ینه بر بویله کیجه یدی،
 قومدن، آیک اون دوردی، بر اوکسوز چیقیویردی!
 لکن، او نه خسراندی که: حس ایتمدی کوزلر؛
 قاچ بیک سنه در، حال بو که، بکلشمه ده لردی!
 نردن کوره جکلر؟ کوره مزلردی طبیعی:
 بر کرّه، ظهور ایتدیکی چول اک صاپا یردی؛
 بر کرّه ده، معموره دنیا، او زمانلر،
 بحرانلر ایچنده یدی، بو کوندن ده بتردی.
 صیرتلانلری کچمشدی بشر ییرتیجیلقدّه؛
 دیشسزمی بر انسان، اونی قاردشلی یردی!
 فوضی بوتون آفاقنه صارمشدی زمینک،
 صالحیندی، بو کون شرقی ییقان، تفرقه دردی.

حلوان ۱۱ ربیع الاول ۱۳۴۷

محمد عاکف

- سکا مشؤم بر خبر درویش،
سوکيلک کيتدی چوق زمان اول!
بللی یورغونسک اختیار، بکا کل!
مسافر اول بو کیجه!

چیلدیران فرطینایله کیتدکجه
دیشارده صانکه قاراقلقده آرتیور، مدهش!
بلکه حجرمه مضطرب روحک
بولاجقدر براز حضور و سکون...
اودامده بر کوشه نك کولکه سنده کیزلندی.
اودامده هر یره قسوتلی بر سکوت ایندی.
کچدی سس سزجه بر زمان آرادن..
دیدم که: ماتمی، هجرانی بی نهایه اولان
بو عشقک ایسته یورم آکلامق فسانه سنی،
دیکله مک نایکک ترانه سنی!
ترنم ایتمه بی آرزو ایدرمیسک دوستم؟
سنی روحمله ایشته دیکله یورم:

ترنم

صرصرلره همراه، بویوک داغلری آشدم،
چیغلرله دولاشدم،

- صاندم که شتاعمله بر امیده یاناشدم.
آعصار کلوب کچدی؛ فقط بولمادی پایان
روحمه که هجران!
سرمست اولارق کچمش افقلردن او دلبر؛
قوشلرله چیچکلرله برابر..

- بیلمم نه یه اولمش بکا مغیر؟

بیهوده -دیمش - اولماسین آرقاده شتابان؛

یوق وصلمه امکان!

یوللرده صرارمش داغیلان کللره صوردم،
سنبللره صوردم،

لب بسته و هجرانزده بلبللره صوردم؛

- بیلمه م که بولوطلرده می کولکرده می پنهان -

ایواه، جواب ویرمه دیلر: نرده او فتان؟

صوردم کیجه ییلدیزلر اوزاقدن باقیوردی،

داغلرده پیکارلر آقیوردی،

بر کویلو قادین یرده بر آتش یاقیوردی..

بردن بره ییلدیزلر اوچوب اولدی کریزان،

مبهوت قادین. صوصدی پیکارلرده کی الحان!

کزدم، آرادم هر یری بر فرطینه اولدم؛

بیهوده یورولدم

یالکز شونی کوردم، شونی بولدم،

یالکز شونی دویمقده یم آلان:

هجران.. ینه هجران.. ینه هجران!

صباح اویاندم، اودام بوشدی نیم مظلمدی؛

یوقدی هیچ کیمسه دن اثر شیمدی.

بن اویورکن یاتاقده آسوده،

دومانلری جاملری اورتمش برر بیاض پرده...

آرادم: اختیار عجب نرده؟

یوقدی هیچ بر اثر.. قفسلرده

ساده بوزدن عصا قیریقلری وار،

آچیق قالان قاپیمک

کنارلرنده بیاض، محترم بیاض صاچلر!..

فرطينا و قار

فيرطينا

- انيس بهيجه -

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل!
افقلردن ظلام آل!
آغاچلر ييق، بولوطلر چاك چاك ايت!
بوتون دنيایي ايسترسه ك هلاك ايت!
فقط يالكز

بنم سسز و ايصسز
شو حجرمدن چكيل، خوليامی بوزما!
بنم رؤيا می بوزما!
نه در تهورك ای باد،
بو بیتمه ين فرياد،
بو صيحه لر، بو غريو؟
ای دیو،

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل
افقلردن ظلام آل
قيريلسين چيلديران ضربه دن امواج
بوتون ساحلر اولسون محو و تاراج!..
بنم يالكز اوزاقلاش مسكنمدن،
چكيل، كيت روزمغن!
ای سرسری چكيل!

روحده منفعل
بر شی وار... آه، سكون ايسته رم سكون!
مجنون

قودورمشسه ك ده كيزدن انتقام آل
افقلردن ظلام آل!

بويوك قوشلر، اوزاق داغلرده قالسين آشيانسز!

سمالر كهكشانسز!

كوكلرده يانان نجوم سونسون!
كوسته ر يكي هجوم، سونسون
مهتاب كوپكلی دالغلرده!..
روحكده بر انتقام وارده
بیتمه زسه بو چارپينيشله ای باد،
بيهوده ئوكمده ایتمه فرياد؛
داغلر، قايالرله كيت قوجاقلاش
فقط يالكز بنم سس سز محيطمدن اوزاقلاش!
براق، يانسین شو ساكن حجره مك صولغون شعا عی؛
براق قالسين شو محزون التماعی!

قار

ديشارده يورغون آديملر.. چاليندی صوكره قاپيم؛
«عجب كلن بو زمان كيم؟» ديدم، كيدوب آچدم.
كورنجه قلبمی اويناتدی بر كوچوك لرزش:
غريب چهره لی، اعصار ديده بر درویش!
ألنده بوزدن عصا، قولتغنده بر نی وار؛
اوموزلرنده اوزون، بم بياض اوزون صاچلر...
- نه وار، ديدم، نره دن كللك اختيار، نه آدك؟
نه دن بو قورقولى يوللرده بويله كيچ قالدك؟
- اوزاق، اوزاق.. ديدی، مجهول، اوزاق افقلردن..
سوروكله يور بنی روحده دويديغم هجران!
قطبلرك كچه رك منجمد ده كيزلرينی،
اميدمك آرادم هر طرفده ايزلرينی،
يابانچی يوللرك اوستنده آغلادم، قوشدم؛
بهارك عاشقی يم «قيش» در اسمم ای دوستم!

كوزلرك

روحده كيزلى بر املمى آرار
كوزلریمه باقوب دالان كوزلرك؟
عقلمه كلمدك بيلمه جه صورار،
بنى خولياره سالان كوزلرك.

نكاهك كوكلمه ای پری پيكر،
ليال حسرتك حزننى دوكه ر!
قاراكلقلر كې ييقلير، چوكه ر
ايچمده ير ايدوب قالان كوزلرك.

حضوركده بعضاً بئلكم ارير،
طورك خلوصمدن شبهه كوستير؛
بعضاً ده نه اولمز اميدلر ويرير
صبر و قرامى آلان كوزلرك.

غمزكده ظاهر ای عمریمك واری،
فسون حسنكك بوتون اسراری؛
نشر ايدر عالمه رنگ بهاری
قويو منكشه يه چالان كوزلرك!

سحردر شبهه سز بوتون بو شيلر،
باقشك ذهنمی پریشان ايلر.
بكا عشق ايلندن افسانه سويله ر
عشقه اينانمايان يالان كوزلرك.

پك حزين بر مولد كيجه سي

۱۳ ربيع الاول ۱۳۳۱

ييللر كچيور كه، يا محمد،
آيلر بزه هپ محرم اولدى!
آقشام نه كونشلى بر كيجه يدى..
ايواه، اوده ليل ماتم اولدى!
عالم بو كون اوچ يوز اللى مليون
مظلومه يامان بر عالم اولدى:
چككندى حريم پاكي شرعك؛
ناموسه يابانجي محرم اولدى!
بيننده اوتن چاكك سسندن
بيكلرجه مناره ابكم اولدى.
الله ايچون، اى نبي معصوم،
اسلامى بيراقمه بويله بيكس،
اسلامى بيراقمه بويله مظلوم.

محمد عاكف

دور ثالثده کی آثاری او ملعون مرضك وار تماميله، دكل هيچ بری اكسيك عرضك. بوتون اعراض، شهيقيله، زفيريله... - يتر!

خسته نك چهره سی میدانده یا! انسانده مكر اولماسین حس دینیلن شی.. او دكل لکن بز بونی «تبدیل هوا» دیرده نصل کونده ریز؟ شورده اوچ بيش کونی وار.. کوندره لم: یولده ئولور... «کیت» دیمك، هم، دوشونورسه ك نه بويوك بر ذلدر! هادی کوندرمیه لم.. وارمی فقط امکائی؟ کیمه درد آكلادیرز؟ بولسه ك آ درد آكلایانی! - سوزیکز طوغری مدیر بك؛ نه یاپوب یاپملى؛ تك بو چوجوق کیتملیدر. چونكه، امینم، پك پك، ده بر هفته یاشار، صوكره سرایت ده اولور؛ بویله بر خسته یی کوندرسه ده مكتب معذور. - بر مبصر چاغیرك. - بویورك افندم.

بكا باق:

خسته نك کیتمسی هر حالده موافق اوله جق. «سكا تبدیل هوا توصیه ایتمش دوقتور، کزمش اولسه ك آچیلیرسك..» دییه بر فکرینی صور. «ایسته م!» دیر او، فقط دیکله مه، اقناعه چالیش: کیم بیلیر، بلکه ده بیچاره چوجوق آكلامامش؟

- شیمدی تبدیل هوا وارمی بنم ایستدیکم؟ براقك حامله آرتق بنی راحت اوله یم! اوچ بوجوق ییل بكا قاتالاندی بو مكتب، اوچ کون ده قاتالانسه قیامت می قوپار؟ هم نه ایچون بنی ییللرجه باریندیرمش اولان بر یردن، «اوله جکسك!» دییه قوغمق؟ بو قوغولمقدر. بن کیمسه سز بر چوجوغم، نرده کیدر یر بولورم؟ ایتمه یك، صوكره سوقاقلرده پریشان اولورم! آنام اولمش، بابامك بیلمیورم هیچ یوزینی؛

قارده شم وار، اوده لکن بكا دیکمش کوزینی: صانکی آتیده کی موهوم رفاهم کیده رك، اونی چالقاندیغی خسرانلر ایچندن چكه جك! قارده شم، قوردیغك آمالی ده ویرمکده اولوم؛ بنی کوم حفرهء نسیانه، بن آرتیق اولدم! هانکی بر دردم ایچون آغلایه یم، بیلمیورم. دوکدیکم یاشلری چوق کورمیکز: مغدروم! او قدر سعی بلیغك بو سفالتمی صوکی؟ بری اولجه اکر سویلمش اولسه یدی بونی، چالیشوب عمریمی چیلغینجه هبا ایتمزدم، بن بو مستقبله ماضیمی فدا ایتمزدم! مرحمت بیلمه ین انسانلره باق، یاربی، قوغیورلر بنی بر سائل آواره کی! - سنی بر کره قوغان یوق، بو سوزك پك حقسنز. «ایسته م یوللامایك» دیرسه ك اکر، قال یالکز... خسته سك...

- هم ورمم! سویله، نه وار صاقلایه جق؟ - یوق جانم اوپله دكل... - اوپله یا، هرکس احمق! براقیرلر می اکر کیتمه مش اولسه م عجب! طوغریدر، کیتملی یم... قوشدیریکز بر عربه. صوك صنفدن ایکی وجدانلی رفیقك قولنه دایانوب چیقدی او بیچاره سفالت یولنه. آته رق آرقه یه بر لمحء لبریز الم، اونی تبعید ایده جك پایطونه یاقلاشدی «ورم!» طوتدی بیندیردی چوجوقلر صاره رق هر یرینی، اوپدیلر کرپهء ماتم دوکه رك کوزلرینی: - چکیویر طوغریجه استاسیونه... - یوق یوق، بنی تا، کوتور استانبوله بر یرده براق که: غربا، - کیمسه نك اونلره آلدیرمدیغی بر صیره ده- اوزانوب اوله یه بر شیلته بولورلر اوراده!

خسته

«وقعه حلقه لی زراعت مکتبنده کچمشدی»

- بنجه دوقتور، اونی سز بر صویه رق دیکلیکز؛
 حسته لق چونکه دکل اویله اهمیتسز.
 ساده بر نزلهء صدریه می علت؟ نرده!
 چوجوغک حالی فنالاشدی شو صوک کونلرده.
 عملیاته چیقارکن صنف اون کون اول،
 بوده کلمزمی، دیدم: «کم دیدی، اوغلم سکا، کل؟
 نوبت اوستنده آدام قاچمالی یورغونلقدن؛
 هادی یاوروم، هادی سوز دیکله ده بر پارچه اوزان.»
 او زماندن بریدر ضعیفی ترقی ایدیور؛
 کورونن: بر داها قالفینماسی آرتیق پک زور.
 اویقو یوقمش؛ کیچه هپ اوکسوریورمش؛ آتشک
 اولیورمش آزیجق دیندیکی...
 - بن ذاتاً ایشک،
 بر آی اول بیلوردن نه وخیم اولدیغینی...
 بکا اخطاره نه حاجت، آبکم، شیمدی بونی؟
 معافییه یکیدن بر باقالم دقتله:
 حکمی قطعی ویره لم ایتمه یه کلمز عجله.
 - چاغیرک خسته پی کلسین.
 قاپینک پرده سنی،
 آچه رق کیردی او ائنده دوزلتوب فسنی،
 بر اوزون بویلو چوجوق.. لکن او بر لوحه ایدی!
 اویله بر لوحهء رقت که اونوتام ابدی.
 رنگی اوچمش یوزینک، کوزلری چوکمش ایچری؛
 الماحقلر ایکی باشند چیقوریورمش ایلری.
 او شاقاقلر کوچه رک جبهه پی یاندن صیقمش؛

فیرلامش آلی، طامارلر ده برابر چیقمش!
 بت بکز کول کی اولمش اوچه رق نور شهاب؛
 او یاناقلر ایکی صولغون کله دوغمش، بی تاب!
 او دوداقلر موراروب قاولامش آرتق دریسی؛
 اوزامش صاچ کی کیپیکلرینک هر بریسی!
 قفا بر یوک کسیلوب بویینه، چوکمش باغری؛
 ایکی دکنک کی یوکسلمش اوموزلر یوقاری.
 - اوطور اوغلم، سنی دقتلیجه بر دیکلیم...
 صویون اولجه فقط...
 - سز صوییکز، یوق حالم
 صویدی بیچاره پی اوچ بش کیشی بردن، او زمان
 آلدی بر هیکل عریان سفالت میدان!
 بو کمیک کولچه سنک دیکلنه جک بر جهتی
 یوقدی، ظنمجه طیبیک جوشه رق مرحمتی،
 «باقمسه ق خسته پی نومید ایدرز بلکی.» دییه؛
 چوجوغک کوکسنه یاقلاشدی براز دیکله مه یه:
 - اوکسور اوغلم.. نفس آل.. آله نفس.. اولدی
 کیین؛
 باقه یم نبضکه.. اعلا.. سکا یاوروم، قوده ئین
 یازه یم اوکسوریورسک، او، کسر پک آیدر..
 آرسینیق جبرلی آل، سویلرم اجزاجی ویرر.
 هادی کیت کندیکه آپی باق...
 - نصل ایتدک دوقتور؟
 - ایده جک یوق، چوجوق آرتق یوله کیرمش،
 کیدیور!
 صول طرفدن رئه نک ذروه سی تکمیل چورومش؛
 خسته لق سیر طبیعینی آلمش یورومش.

هرکس بکا بیکانه بو یرده...
بر یر که، سونلر، سویلنلردن اثر یوق؛
بزمندە قەدح قیردیغمز سوکیلیلر یوق؛
یوق... یوق!

III

قارشمده خیالک، دییورم که،
بر فرطینه نک قهرنه قربان
قوشلر کی، دردکله بوکون، دارماداغیندر
قلبمده کونش، سوکی، امل، نشئه، نه
وارسه...

قارشمده خیالک، دییورم که،
بر کون بو دوداقلر بنی حسرتله آکارسه،
- ریم نه دوداقلر:
کول بکزکک اوستنده بره ر داملا قیویلیجیم!
بر کون بکا آغلارسه بو کوزلر،
بییهوده دکلدیر، بونی بیلسین؛
بیلسین که بو کون، بر سن اذیتده دکلسک:
غربت یاییه نک اوقلری کچمش ده ایچندن،
کونلرجه اوزاقده،
یورغون بری عزلت کی یالکز یاشامقده.
یورغون بری عزلت دنیلن قبره کومولدی:
اولدن اولدی.

۱۹۲۳

فاروق نافذ

غریت

I

بر قوش طانیوردم که، بهارده
صالحیملر آچان باغچه مک اوستنده اوچاردی
آقشاملرک اوپریدیکی بر سسله اوتردی.

بسبلی بو اقلمه یابانچی،

نردن قوپاراق کلدیکی مجهول،

اندامی اوزون، توپیری پارلاق، سسی وحشی
بر قوش.

آقشامله یاتان کویده صدارل دورولنجه،

مهتابه یاقین، کولکه لی بر نقطه بولونجه،

هجرانله قیصیلیمش، هیجانلرله بوغلمش

بر سسله اوتردی.

اوتدکچه اوغولداردی سسنده

آواره قوشک دویدگی حسرت

بر بیلمه دیکم قطعه ده، بر داغ تپه سنده

بیگ بر چولک آردنده قالان یوردنه دائر.

اوتدکچه او، حسرتله کنیشله ردی، دویاردم،

قورقونچ اوچوروملر کی روحده درینلک.

هر کون دهها بر پارچه یاقیندن سویشیردک:

بن شاعر، او شاعر.

II

بر کون جامی آچدم که، افق بر قارا پرده؛
صحرائی بیاضلر بورومش، یوللر اویوشمش؛
کوردم که، او غریت قوشینک کزدیکی یرده
جانسز بر آوچ توی یاتیور... باقدم. او قوشمش

ای کوزلرینک چوره سی مور، بکزی طوتشمش،

آقشاملادیغم یوللری یالکز کزه ن آفت!

قاچ ییل کچه جک، بویله حزین، بویله خبرسز،

سن مرمه نک کول کی دورغون بر اوجنده،

بن بویله آتلمش کی یوردک بر اوجنده،

سن بندن اوزاق، بن سکا حسرت

صارمش بنی غریت،

صارمش بنی مجنون دیبه زنجیر کی داغلر؛

بر توره کی روحم، کلن آغلر، کیدن آغلر!

هرشی بکا بیکانه بو یرده،

هرکس کی هرشی:

سس سز دره لر، صولغون آغاچلر، صاری کللر؛

دیللنمش آغیزلرله طوتوق دیللی کوکلر...

حتی بکا انسانلره نسبتله یاقیندر.

قار موسيقيلىرى

بيك يىلدىن اوزون بر كيجه نك بسته سيدر بو،
بيك يىل سوره جك ظن ايدلن قار سسيدير بو،

بر قويتو مناسترده دعالر كچي غملى،
يوزلرجه اغيزدن قورو حالنده دواملى،

بر ارغنون آهنكى يايلىماقده دريندن.
دويدمسه ده ذوق آلامد اسلاو كدرندن.

ذهنم بو شهردن، بو دوردن چوق اوزاقده،
طنبوري جميل بك چاليور اسكى پيلاقده...

بردن بره مسعدوم ايشيتمك هوسيله،
كوكلم طولو استانبولك اك اوزلى سسييله،

صاندم كه اوزاقلاشدى ياغان قار و قاراكلق،
اويقومده بوتون بر كيجه كورفه زده يم آرتق...

يحيى كمال

چوبان چشمه سی

وفاسز «اصلی» یه یول کوسترن بو،
«کرم» ک سازنه جواب ویرن بو،
قورویان کوزلره یاش کوندرن بو...
صیزمادی طوپراغه چوبان چشمه سی.

لیلا کلین اولمش، مجنون مزارد،
بر صوسز یولجی یوق شیمدی داغلرده
آتشدن قیزاران بر کل آرارد،
کرز باغدن باغه چوبان چشم سی.

نه شاعر یاش دوکر، نه عاشق اغلار،
تاریخه قارشیدی اسکی سودالر؛
بیهوده سسله نیر، بیهوده چاغلار،
بر صوله، بر صاغه چوبان چشمه سی.

دریندن درینه ایرماقلر آغلار،
اوزاقدن اوزاغه چوبان چشمه سی،
ای صویک سسندن آکلایان باغلار،
نه سویلر شو داغه چوبان چشمه سی؟

«کوکلی شیرینک عشقی صاریجه،
«یول آلمش حیاتک اوفقلرنجه،
«او خیزله داغلری فرهاد یارنجه
باشلامش آقمه غه چوبان چشمه سی...»

او زمان باشندن آشقیندی دردی،
مرمری اویاردی، طاشی ده لردی.
قاچ یانیق یولجی یه صوغوق صو ویردی
دکدی قاچ دوداغه چوبان چشمه سی.

فاروق نافذ

اوچك قوشلر

اوچك قوشلر اوچك دوغديغم يره؛
شيمدى داغلرندە مور سنبل واردر.
اورمانلر قوينده بر سه رين ده ره
ديكنلر ايچنده صارى كل واردر...

او چاي آغير آقار، يورغونى بيلمه م؟
مهتابى خسته مى، صولغونى بيلمه م؟
ياسلى كلين كى مخزونى بيلمه م؟
يوجه داغ باشنده سپاه تول واردر...

اورده كچدى بنم كوزل كونلرم؛
او دملرى آكوب بو كون ايكله رم؛
دستان عمرى اوقور ديكلم؛
ايچمده اورالى بر بلبل واردر...

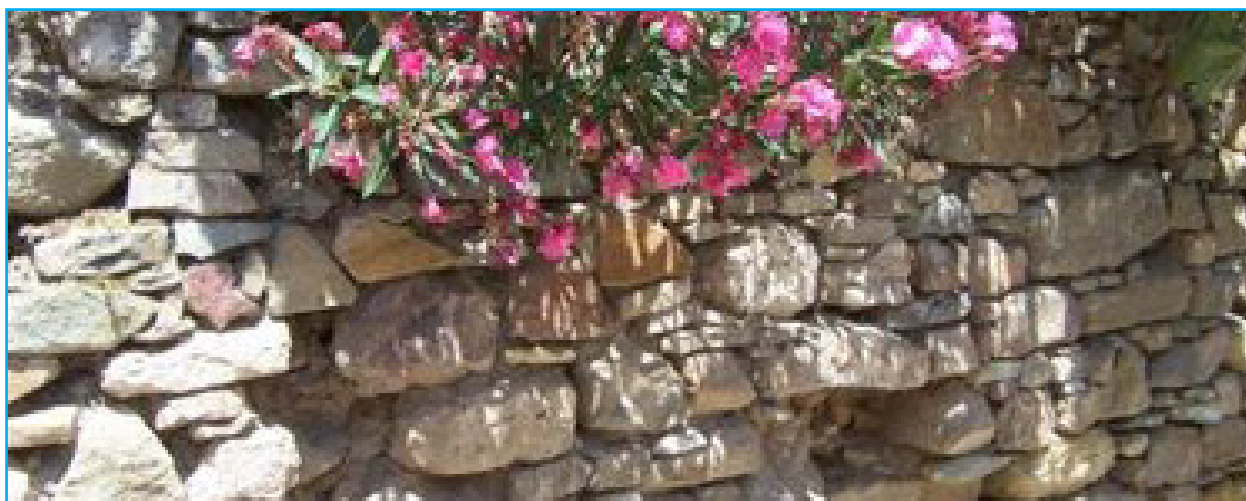
اوچك قوشلر اوچك... بورده وفا يوق
اويله آقار صولر، اويله هوا يوق؛
فريادىمه قارشى عكس صدا يوق؛
بو يانغين يرنده صوئوق كول واردر...

رضا توفيق

اوکمه کی اراضی اورتولو شیمدی قارله.
 بو کچید سانکی یازدن قیشی آیریوردی،
 بوراده صوڭ فیرطنه صوڭ دالی قیریوردی...
 یایلیمز توکه تیرکن یوللری عینی خیزده.
 صاورولمایه باشلادی قارلر اطرافمزده.
 قارلر اطراف بیاض بر قاراکلغه کومدی،
 قار دکل، کوڭ یوزندن یاغان بیاض اولومدی...
 کوکلمده جان ویریرکن کوپه وارمق املی
 آراباجی هایقیردی: «ایشته عرابلی بلی!»
 تاکری یاردیمجی اولسون غیری یولده قالانه،
 بر منزله وارارق آتلی چکدک خانه.
 بزدن اول بورایه این اوج دورت آرقاداش
 قورمشدیلر طوتوشان اوجاغه قارشى باغداش.
 چیتیردایان چالیلر دورت جانه جان قاتیپور،
 کیمی حایدود، کیمی قورت ماصالی آکلاتیپور...
 کوزلیمه چوکرکن آغیر اویقو سیسلی
 چیچکله یور دوواری اوجاڭ عکسلی.
 بو عکسله دوواریه چیزکیلر بلیریپور،
 قلبمه آتش کی شو سطرلر کیریپور:
 کوکلمی چکسه ده یارک خیالی
 آشمایه قدرتم یتمز جبالی
 یولجی یم بر قورو یاپراق مثالی
 روزکارک اوکنه قاتیلیمش بن
 صباحلین کوڭ یوزی پارلاق، افق آچیقدی،
 کونشلی بر هواده یایلیمز یوله چیقدی...
 بو غربتدن غربته کیدن یولک اوستنده
 بن اوج موسم ده کیشمش کورویوردم اوج کونده.
 اوزون بر یولجیلقدن صوکره اینجه صوده یدق،

بر خانه، یورغون آرغین، طاتلی بر اویقوده یدق
 کون دوغارکن بر اولوم رؤیاسیله اویاندم،
 باش اوجمه کوردیکم شو سطرلر له یاندم!
 غریب نامه کرم دیپورلر
 اصلیمی ایل المش حرم دیپورلر
 حسته یم دردیمه ورم دیپورلر
 مرعشلی شیخ اوغلی صاتیلیمش بن
 بر کتابه قوقوسی دوپولویور، یازیکده،
 قورقارم، یایا قالدک بو غربت چیقمازنده.
 آی مرعشلی شیخ اوغلو، اولیالر آداغی،
 بختکه لعنت اولسون آشماکسه بو داغی!
 آز دکلدر، وارمادن سنک کی یوردینه،
 پوست ویره نلر یابانک حایدودینه، قوردینه!..
 آرابامز طوتارکن أرجیه شک یولی:
 «خانجی، دیدم، بیلدکمی مرعشلی شیخ اوغلنی؟»
 کوزلری اوزون اوزون بورقولو قالدی بنده،
 دیدی:
 -خانه صاغ ایندی، اولو چیقدی کچنده!
 یاشاران کوزلرمده هر شی آرتق ده کشدی،
 بزم غریب شیخ اوغلی بورادن کچمه مشدی...
 کوکلمی مرعشلینک یاقدی قارا خیری.
 آرادن ییللر کچدی، ایشته او کوندن بری
 نه زمان یولده بر خان راستلاسه م ایرکیلیرم.
 چونکی سیزده کیزله نن دردلی بن بیلیرم،
 آی کوپلری حدوده باغلايان یاسلی یوللر،
 دوغمه ین یولجیلره آغلايان یاسلی یوللر!
 آی غریب چیزکیلرله دولو خان دوارلری،
 آی خانلرک کوکلمی صیزلاتان دووارلری!.

بر دوا بولمق ایچین باغرنده کی یارایه
 طولانمشدی غریبلر شیمدی کروانسرایه.
 بر نقطه ده برلشمش وطنك دورت بوجاغی،
 غربت چکن کؤکلر قوشاتمشدی اوجاغی.
 بر پارلیتی کوردیمی کوزلر همان دالییور،
 کؤکسلر چکیله رك نفسلر دارالییور،
 شیشه سی ایس باغلامش بر لامبه نك ایشیغی
 هر یوزه چیزییوردی بر حزن قیریشیغی.
 کیت کیده برر آیت کی درینلشدلر
 یوزلرده کی چیزکیلر، کوزلرده کی چیزکیلر...
 یاتاغمك یاننده أسمر بر دووار واردی،
 اوستنده یازیلرله خطلر قاریشمشلدی:
 فانی بر ایز براقمش بورده یاتمشسه کیملر،
 آیین بایغین مانیلر، آچیق صاچیق رسملر...
 اویقویه وارمق ایچین بو حزین کونده، آرکن،
 قاپانمایان کوزلرم دووارلرده کزه رکن
 بردن بره قیپ قیزیل بر قاچ سطرله یاندی،
 بو دورت مصرع دکلدی، صانکی دورت داملا قاندی.
 بن غریب چیزکیلرله اوغراشیرکن باش باشه
 راستلامشدم دوواردا بر شاعر آرقاداشه:

اون ییل وار آیریم قینا داغندن
 بابا اوجاغندن یار قوجاغندن
 بر چیچك درمه دن سوکی باغندن
 حدوددن حدوده آتیلشم بن
 آلتندا بر تاریخ: سکر مارت اوتوز یدی...
 کوزم امضا یرنده باشقه بر آد کورمه دی.
 آرتق بختك آچقندر، اوزون ایتمه، آرقاداش،
 نه حدود قالدی بوکون نه عسکرلک، نه صاواش،
 آرایه کیتدی دییه ایچلنمه بهاریکه،
 حدوددن کوتوردیکك شان یتیشیر یاریکه!
 ایرته سی کون باشلادی کون دوغماند یوجلیق،
 صوغوق بر مارت صباحی... بوز طوتویور هر صولوق.
 بولوطلرک آردنده کون یانماد سونویور،
 هوپوکلر بر داغ کی اوزاقدن کورونویور...
 یانمزدن کچیور آغیر آغیر کاروانلر،
 بر دره بکی کی قورولمش أسکی خانلر.
 بز بو صوکسز یوللرده وارییور، کیت کیده،
 ایکی داغ اورتاسنده بوغولان بر کچیده.
 صیقی بر پویراز بنی تیتره تیرکن ایچمدن
 کچیدی آتلاینه شاشیردم سونینجمن:
 آردنده قالان یرلر اکلاشیرکن بهارله

خان دووارلری

صوك يوقوش نقطه سندن دوزلكه چوريلنجه
 نهايتسز بر اووا آغارتدى بكنيميزى،
 يوللر بر شريد كى افقه باغلادى بى.
 غربت بنى متصل چكيوردى كندينه
 يول، هپ يول، دائما يول... بيتمه يور دوزلك ينه.
 نه جوارده بر كوى وار، نه بر اوك خيالى،
 صوكك عدمدر ديور انسانه يولك حالى.
 آرا صيرا كچيور بر اتلى، ايكي يايان،
 بوزوق دوزه ن طاشلرك اوستنده طيقيردايان
 تكرلكلر يوللره بر شيلر آكلاتييور،
 اوزون يوللر بو سسندن سيلكىنه رك ياتييور...
 كندى قاپديراق تكرلكك سسنة
 اوزانمشم، قالمشم يايلىنك شيلته سنه.
 بر صارصينتى... اوياندم اوزون سورن اويقودن
 كچيوردى آرابا يوله بكزه ر بر صودن.
 قارشیده حصار كى نيكده يوكسه لييوردى،
 صاغ طرفدن چنغراق سسلرى كلييوردى:
 آغير آغير اوكمندن كچدى دوه كروانى،
 بر كنارده كوروندى بلده نك ويران خانى.
 آلاجه بر قاراكلق صارمه ده يكن هر ىرى
 آتلرغز چوزولدى، كيردك خاندن ايچرى.

ياغيز آتلر كيشنه دى، مشين قيرباچ شاقلادى،
 بر دقيقه آرابا يرندە دوراقلادى.
 نه دن صوكره صارصيلدى آلمده دمير يايلىر،
 كوزلرېمك اوكندن كچدى كروانسرايلر...
 كيدييوردم، غربتى كوكلمله دويا دويا،
 اولو قيشله يولندن اورتا آنادولويه.
 ايلك سوكيه بكزه ين ايلك آجى، ايلك آيرىلق!
 يوره كمك ياقديغى آتشله هوا ايليقي،
 كوك صارى، طوپراق صارى، چيپلاق آغاچلر صارى...
 آرقادا زنجيرله نن يوكسك طوروس داغلى،
 اوكدە اوزون بر قيشك صولدوردوغى اُنكلر،
 صوكره دونن، دونركن ايكله ين تكرلكلر...
 آلرم طاقيليركن روزكارلرك صاچينه
 آصيلدى آرابامز بر داغك ياماجنه
 هر طرفده يوكسكللك، هر طرفده ايصسزلق،
 يالكز آراباجينك دوداغنده بر ايصليقي!
 بو ايصليقله اوزايان، دونن، قيوريلان يوللر،
 اويقويه وارمش كى كورونن ييلان يوللر
 باشنى قالديرارق بوشلغى ديكله يوردى،
 كوكلر بولوطلانييور، روزكار سرينله يوردى.
 سريلمه يه باشلادى بر ياغمور اينجه اينجه

آنه م ايچون

«بر کونز بيله سنسز كچمزكن
شمدى مزاركه حسرتز آنه...»

سنى كومدك آنه ييللرجه اول،
كوز ياشلرمزله بو ايصسز يره،
كىمسه سز بر آقشام، ضيايه بدل
ماتم داغتيركن خسته قلبلره.

كىمسه سز بر آقشام، ازلدن يورغون
حزنيله اريركن دجله ده سس سز،
اوکسزلك دنيلن آجيله وورغون،
بر باشقه اولويدك بو طوپراقده بز.

ايصسز بر مزارلق، كيمسه سز بر ير،
كولكه سنده، اولو لوش بر معبدك
بر ييغين طوپراقله بر پارچا مرمر
سريله حشر اولمش اورده ابدك.

بر ييغين طوپراقله بر پارچا مرمر
اوستنده يازيلى ياشكله آدك؛
باش اوجكده ماتم زنكلى سرويلر
حزنيله تيتره شير صانكى حياتك.

احمد حمدى

اوتە كى قاپانقىدى.
 قاپالى يى آچارى،
 آچىغە ووردىم قاپاق،
 آت اوكنىدە آت واردى،
 ايت اوكنىدە اوت واردى.
 ايت اوت يىزى، آغلاردى.
 اوتى آتە يىتىردىم،
 آتى ايتە يىدىردىم،
 آچىدىم بىر آلماس اوطە،
 دىو شەھنى اويىقودە
 كوردىم، كىسىدىم باشنى،
 دىدىم: «آى غىرىت، ھانى
 نىزدە» دىنىا كوزە لى؟
 دىدى: «آلكىدە آلى!»
 دوندىم، باقىدىم بىر قىرغىز
 آلبىسە لى كوزە ل قىز
 طورمىش باقار يانمىدە،
 شەمشەك چاقىدى جانمىدە.
 كولىدى، دىدى: «تورك بىكى
 طانىدىكى كىيىكى؟
 كىمىسە بىنى بو دىودىن
 آلە مازدى، آنجىق سىن،

قايا دىلىك، طاغ ياردىك،
 كىلىك، بىنى قورتاردىك.
 آھ او ايمىش اكىلادىم،
 سونجىمىدىن آغلادىم،
 دىدىم: «توران ملكى!
 توركىك يوجە دىلىكى!
 يوز مىليون تورك بو آندە
 سىنى بىكلەر توراندى،
 ھايدى چابوق وارە لم،
 قاراكىلىغى يارە لم،
 سونوك اوجاق جانلانسىن
 يوقسول اولكە شانلانسىن!
 ايندىك اتى اوقشادىق،
 آت سىرتىنە آتلادىق،
 كىچىك نىجە طاغ، قايا،
 كىلىك دىمىر قاپى يە.
 قاپانمە سى چوق يىلدى،
 «آچىل!» دىدىم آچىلدى.
 يول وىرنىجە كىزلى يورت،
 آلدى بىزى بىر بوزقورت،
 قاف طاغىدىن كىچىردى
 تورك ايلنە كىتىردى.

آلا كيك

يدم سرلى ألماي،
كوردم كزلى دنيايى.
كوندوز اولدى كيجه لر؛
آق صاقاللى جوجه لر،
قورقونج ديولر خورتلادى.
جينلر جريد اوينادى.
كسيك باشلر يوروردى،
صاچلر ينى سوروردى.
برده باقدم ملكلر
باشلرنده چيچكلر،
ديولر آل باغليور،
كيزلى كيزلى اغليور،
قليجى چيقاردى،
پريلرى قورتاردى.
قورتارديغم پريلر
آدىم آدىم كريلر،
قانادىنى آچاردى،
سلام ويرر قاچاردى.

آز اوز كيتدم!.. طولاشدم،
(آلتين كوشك) ه اولاشدم
بر قايسى آچيقدى،

چوجوقدم، اوفاجقدم،
طوب اوينادم، آجقيدم.
بولدم يرده بر آريك،
قاپدى بر آلاكيك.
كيك قاچدى اورمانه،
بيندم بر آق طوغانه.
طوغان يولى شاشيردى،
قاف طاغندن آشيردى.
آتدى بنى بر كوله،
كولدن چيقدم بر چوله.
چولده بولدم ايزىنى،
قوشدم، طوتدم ديزىنى.
كيك بنى كورونجه،
دوشدم بويوك سوينجه.
ويردى بكا بر ألما،
ديدى: «ديكلنمه، طورمه
طاغدن يورو، قيردن كيت،
«آلتون كوشكه» چابوق يت،
سنى بكلكر آزلى
اورده «دنيا كوزلى»
«بيك ييللق چله طولدى!»
بوى ديدى سر اولدى.

بیراق بنی هایقیرایم

بن اُك حقیر بر انسانی قارداش طویان بر روحم
بنده اُسیر یاراتمایان بر تاکیه ایمان وار؛
پاچاورالر آلتنده کی یوقسول بنی یارالر؛

مظلوملرک انتقامی اولماق ایچون طوغمشم.
ولقان سونر، لکن بنم آلورم اُکسیلمز؛
بورا کچر، لکن بنم کوپوکلرم کسیلمز.

بیراق بنی هیقیرایم، صوصارسام سن ماتم ایت؛
اونوما که شاعرلری هایقیرمایان بر ملت
سونلری طوپراق اولمش اوکسوز چوجوق کبیدر؛

زمان اوکا قان طاملایان دیشلرینی کوستیر.
بو زواللی سورو ایچین نه مرحمت، نه حقوق:
یالکز بر سرت باقیشلی کوز، یالکز آغیر بر یومروق!...

محمد امین

مهلقا سلطان

بو خزين يولجىلار كاك كوچوكى
بر زمان باقدى او ويران قويويه
و نه دن صوكره كوموش بر يوزوكى
پارماغندن صيىروب آتدى صويه.

صو چكىلمش كى رۇيا اولدى!
ايردىلر يولجىلغاك صوك دمنه؛
بر خيال عالمى پيدا اولدى،
كوچدىلر هپ او خيال عالمنه.

مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
سنه لر كچدى هنوز كلمدىلر،
مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
اورادن كلميه جكمش دىدىلر!

بو امل غربتنك يوقدر اوجى
دائما يوللر اوزار، قلب اوزولور؛
عمرى اولدقچه يورور هر يولجى
وارمادن منزله بر ىرده اولور.

مهلقانك قارا سوداليلرى
واردىلر چيقريغى يوق بر قويويه،
مهلقانك قارا سوداليلرى
باقدىلر قورقولى كوزلرله صويه.

كوردىلر «آينه ده بر كىزلى جهان
افقى چپ چوره اولوم سرويلرى...»
صاندىلر دوغدى ايچندن برآن
او اوزون كوزلو، اوزون صاچلى پرى!

مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
كىجه شهرك قاپوسندن چىقدى؛
مهلقا سلطانه عاشق ىدى كنج
قارا سودالى برر عاشقدى.

بر خيالت كى دنيا كوزه لى
كىردكندن برى رۇيالرله
هپسى مسحور او معما كوزه لى
كىتىدىلر كورمكه قاف داغلىرله.

هپسى صيرتنده عبا، كونلرجه
كىتىدىلر ايچلىرى هجرانله دولو:
هر كونك افقى صاردقچه كىجه
دىدىلر: «بلكه صوك آقشامدر بو!»

يحيى كمال

بر يولجى يه

دور يولجى! بيلمە دن كلوب باصديغك
بو طوپراق بر دورك باطديغى يردر.
اكيلده قولاق وير، بو ساكت ييغين
بر وطن قلىبنك آتديغى يردر.

بو تومسك، قوپاركن بويوك زلزله،
صوك وطن جزئى ده كچركن آله
محمدك دوشمانى بوغديغى سيله
مبارك قاننى قاتديغى يردر.

بو ايصسز، كولكه سز يولك صوكنده
كورديكك بو تومسك، آناطولوكده
استقلال اوغرنده، ناموس يولنده
جان ويره ن محمدك ياتديغى يردر.

دوشون كه، حشر اولان قان، كميك، آتك
ياپديغى بو تومسك، آمانسز، چتين
بر حربك صوكنده بوتون ملتك
حریت ذوقنى طاتديغى يردر.

نجم الدين خليل

ازمیره تحسر

آننه دكيز نرده ياليمز نرده؟
هانی «كیده جكز ياقینده» دیرده
بنی اویوتوردك دیزكده آننه.

کچنده ابلامده اویله دییوردی.
بو بهار ازمیره کیرمزه اوردو،
قائمام سوزکزه سزکده آننه.

یشیل بر بهاره بوروندی داغلر
بلبللی باغچه لر، اوزوملی باغلر،
کیملرک ایشنه یارایور آننه!

او باغلر نره ده، باغچه لر نرده؟
هر آقشام کونشك باتدیغی یرده
کوزلرم ازمیری آرایور آننه!

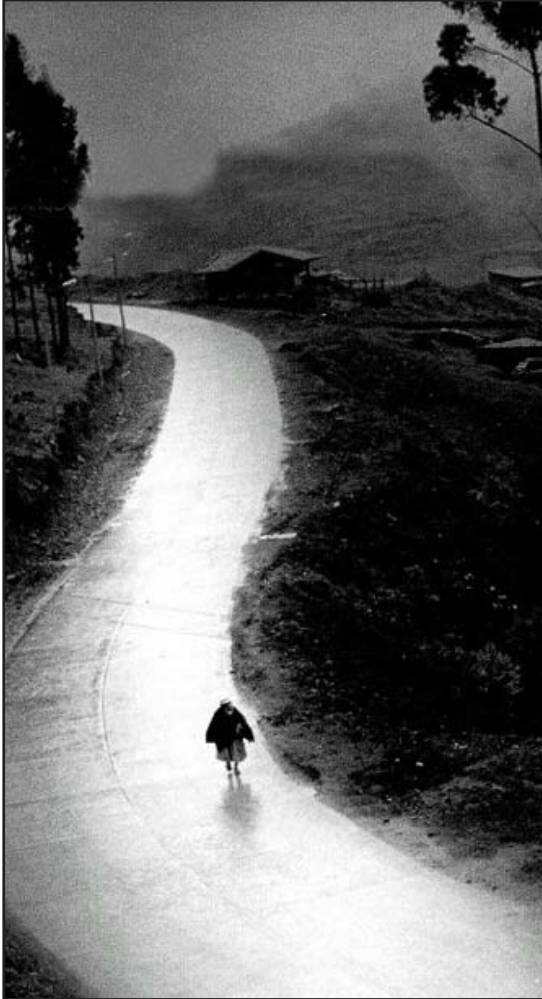
شیمدی بر قوش اولسه م، قنادم اولسه،
ازمیره کیدن یول، اکر بو یولسه،
بر باشمه بيله کیده رم، آننه!

بر چتین بیلمجه صورسه م پاشادن،
سویله مم مملکتی باغیشلامادن،
مطلقا ازمیری ایسترم آننه!

کمال الدین کامی

يولجى

...سن كه ساحلده كزه ن قيزلرك اُك صولغونيسك،
اخروى بلده كه صوك يولجى دونركن بنى آك!

كوليپوردك قاياليقلردن اينه ركن بكا سن
بن كه هر كولكه نك عكس ايتديكى بر غاملى صويم.
هر كون آلنده زهردن آجى روزكارلر آسن
غربت آقشاملرينك باغرى يانيق يولجى سى يم.

بر خزان آقشامى قيرلرده اونوتدم نيمى،
دوكدى قلمده بوتون ماتمى بر سيسلى قيشك؛
كيجه يوللرده براقدم قيريلان دكنكمى،
رهبرم يوق، بنى دوندورمه يولمدن، صاريشين!..

أرييه ن روحمى يورغون باقيشك دولدورسون،
قوملر اوستنده كزه ن سوكيلى قيز، نرده يوواك؟
سن كه ساحلده كزه ن قيزلرك اُك صولغونيسك،
اخروى بلده كه صون يولجى دونه ركن بنى آك!

فاروق نافذ

II

باشنی بر امله صاتان قهرمان کې
 اټکله، کمیککله سوقاقلرک ماليسک.
 قورولوب اوزرينه بر تخته راوان کې
 صوکسز مسافه لرک اوستندن آشماليسک.

بختک قالدیرملره دوشدیکې کوندن بری
 قاینامش روحلریکز بر دردک پوتاسنده.
 سنک کولکه کی ایچمش اونک کوز بیکلری،
 اونک طاشی اریمش سنک قافا طاسیکده.

ایکیکزکده نه اش نه آرقاداشکز وار،
 سکوت کې کیمسه سز، چیغلق کې حرسکز.
 دنیاده صاقیناجق بر قورو باشکز وار
 اوئی ده نه طرفه اولسه کوتورورسکز.

عمرکز طاش اولسه ده کیده کیده یورولور،
 بر کون اولومه چیقار بو یولک قیورملری.
 نه قالدیرملر قادار سنی آکلایان اولور،
 نه سنک آنلادیغک قادار قالدیرملری...

III

بر سیاه قادیندر کی قالدیریملرده کیجه
 دالغین بر خیال کې اټکنی سوروکلر،
 کوزلرم اونک قارا کوزلرینه ده کنجه:
 آی قالدیریم چوجوغی، هایدی دوش پشمه دیر.

اوندن بر تماس کیی روزکار بنی بورورده
 قوجاقلامق ایسترم اوئی قوینیمه آلوب.
 بر تورلو یتیشه مه م فجره قادار یورورده،
 هیهات او اینجه بر روح، بنسه اټدن بر قالب.

آرقامدن بر فقههه دویسام یارالانیرم؛
 اوئی بر باشقاسنه رام اولویور صانیرم
 کورسه م پنجره لرده صویونان بر قارالتی.

وارسین بو کون بر آجی دویماسین کوز یاشمدن،
 بکا راحت بر دوشک سرنجه یرک آلتی
 بیلیرم، قالقمایاجق، بر یار کې یاشمدن...

قالديرملىر

يعقوب قدرى يه

صوقاقده يم، كمسه سز بر صوقاق اورتاسنده،
يورويورم، آرقامه باقمادن يورويورم.
يولمك قاراكلغه قاريشان نقطه سنده
صانكه بنى بكله ين بر خيال كورويورم.

قارا كوكلر كول رنكى بولوطلرله قاپانيق،
أولرك باجاسنى قوللايور ييلديرملىر.
بو كيجه ياريسنده ايكي كيشى اويانيق:
برى بنم، برى ده اوزايان قالديرملىر.

ايچمده داملا داملا بر قورقو بيريكيبور
صانييورم هر سوقاق باشنى كسمش ديولر.
سيم سياه جاملرني اوزريمه ديكيبور
كوزلرى چيقاريلمش بر اعما كيبى أولر.

قالديرملىر، اضطراب چكنلرك آنه سى،
قالديرملىر، ايچمده ياشامش بر انساندر.
قالديرملىر، دويولور سكون ايچنده سسى،
قالديرملىر، ايچمده اوزايان بر لساندر.

بكا دوشمز جان ويرمك يوموشاق بر قوجاقده،
بن بو قالديرملىرك ايسته ديكي چوجغم.
آمان صباح اولماسين بو قاراكلق سوقاقده،
بو قاراكلق سوقاقده بيتمه سين يولجىلغم.

بن كيده يم يول كيتسين، بن كيده يم يول كيتسين،
ايكي يانمىدن آقسين بر سيل كى فنرلر.
طاق طاق آياق سسمى آچ كوپكلر ايشيتسين،
يولمده بر طاق اولسون ظلمتدن طاش كمرلر.

نه ايشيقده كزه يم، نه كوزه كورونه يم.
كوندوزلر سزه قالسين، ويرك قاراكلىقلىرى.
ايصلاق بر يورغان كى ايجه بورونه يم،
أورتك اوستمه أورتك، سرين قاراكلىقلىرى.

اوزانيويرسه كووده م طاشلره بويدن بويه،
آلسه بو صوغوق طاشلر آلنمده كى آتشى.
دالوب سوقاقلر قادار أسرارلى بر اويقويه
أولسه قالديرملىرك قارا سودالى أشى...

کیت بهار

آلتینلی باشکده پاپاتییه نیچین؟
صاری صاچلر که پنبه کل طاقین!
کت بهار، کوکلمده عبادت ایچون
دیز چوکه ن قیزلری قورقوتما صاقین!
قلبمه کیرمه. او، کاشانه دکیل!

کیت بهار، کیت بهار... اوزاقلرده کول،
دکیزه رنککدن بیراق هدیه!
افقلرده کزین، سمایه سوزول،
قلبمه صوقولمه: «پیمانه!» دییه،
کوردکلرک قندیل... پیمانه دکیل

چکیل، بو کولکه لی یولده کزینمه!
بهار، باقیشلرک یینه پک سرخوش...
یاکیلوب کوکلمده مسافر اینمه،
قایسی کلیدلی، محرابی بومبوش:
معبدر اوراسی میخانه دکیل!

ضیالر، قوقولر، سسلر، چیچکلر...
عمرک هر کونی بر باشقه دوکون!
بلبلر قوینکده عشقی چیچکلر،
کوللر دوکولورلر کوکسکه بوتون...
کرچکدن کوزه لسک... افسانه دکیل!

خلده نصرت

سس

دالغين دويويور روزكارك آهنكنى دال دال،
باقدم، سوزلوب كه چدى آچيقدن ايكي صانداال.

بر لحظه ده، بر پانجور آچيلمش كي يازدن،
بر بسته نك انكين سسى يوكسه لدى بوغازدن!

جوشمش يينه بر عشقك اوزون خاطره سيله،
عكس ايتدى اويانمش ته په لردن صيراسيله،

داغ داغ او كوزل سس، بوتون اطرافي كه زيندى؛
كورمش و كه چيرمش ده كيزك قلمبه سيندى.

آنى بر اوزونتيله بو رويادن اوياندم،
تكرار او آله و كوملكي كيمش كي ياندم.

هر يردن او، هم عيني كوزه للكله كوروندى
صاندم بو بيته ن كون بنى رام ايتديكي كوندى.

كونلرجه نه كوردم نه ده بر كيمسه يه صوردم؛
يا رب! هله قلب آغريلرم دوردى! دييوردم.

حس وار مى بو عالمده نقاھت كيبي طاتلى،
كوكلّم، بو سه وينجك خلجانيله قاناتلى.

بر تازه بهار عالمى سير ايتدى فلکده
موسم متخيل، وقت آقشامدى بيکده

آقشام... لکه سز، صاف، آيى بر يوز كيبي آقشام.
تا قارشى بايبرلرده طوتوشمش ايكي اوچ جام،

ساكن قويى، شن جبهه لى قصريله كوچوك صو،
آردنده وطن سمنتك اورمانلرى قويتو.

بر نشئه لى هنكامه ده چپ چوره ياماچلر،
هپ عين تحسسه ميلله نمش آغاچلر،

توپراقندن، آق اتمککی چیقاریرسین.

فکرکده معدن، محبت ده معدن، محاربه ده معدن سین. یکیلکه چابوق آلیشمازسین، فقط بر دفعه ده آلشیرسه ک بیراقمازسین. صاف سین؛ سنی چکه مه ینلر بوبورله نمکه دکل، اکثری سکا یالتاقلانمقله سنی اضرار ایدرلر. آياقلرک، قوللرک بر بوغاککی آغیر آغیر قیملدارکن طورندن توکنمه ین بر تحمل، بیلمایان بر عزم آشکار اولور. او انکین دکیزه بکزه رسین که یاواش یاواش جوشان و جوشونجه ده پک خیرچین اولورسون.

مادی منفعتیه اهمیت ویرمزسین. پاره دینیلن معدن پارچه سنه اعتبار ایتمزسین. صوچک بودر. مسرفلکی اصالت ایجابی صایارسین.

وقارک بئلکهکله غلبه ایدر. جانانکی جانکه ترجیح ایدرسین. اکثری باشقالری ایچون یاشار؛ باشقالری ایچون چالیشیر، باشقالری اوغورینه اولورسون. باشقالری سنی بکندیکی حالدده سن کندیکی سومزسین. نه زمان کویکده، اوککه بر اوکلک قویوب ماکنه باشنه کچه جک، نه وقت آله پرکار الوب ماصایه یاصلانه جقسین؟ نه زمان دکانک دستکاهنده سرماییه کک فائضنی حساب ایده جکسین؟.. سندن بونی بکله یورلر، سکا بو قصوری بولویورلر... فقط وقت قالیورمی؟ کیسه کی طولدورمق ایچون دکیل، قازنکی طویورمق ایچون قوللانیدیگ صاپانک دمیرینی تارلانک اورتاسنده بیراقوب تفنکک چلیکنه صاریلیرسون... او سرحدن بو حدوده قوشویورسون.. بولغارستانده اولویور، یونانستانده اولویور، عجمستانده اولویور، صریستانده اولویور؛ یالکیز یوردکده، کویکده اوله میورسون. سوکیلیک عایشه جکی طوته طوته اوپه میور، یاوروک محمدجکی سوه سوه بویوته میورسون...

بر اولو چینارسین که قیریلیر، ایکیلمزسین؛ اولور، ایکله مزسین.. قانکله چوراق قوملقلری صولارکن ایتمککی آلینکک ترکه باطیریر، ییر، ینه دوшمان قارشیسینه یاره لرکله برابر هر یرده بر استحکام کی چیقارسین سن ظالم هیئتنده بر مظلوم سین؛ نینه کک، آتاکک بوجاغنده بر غریب؛ آناکک، باباکک قوجاغنده بر یتیمسین!..

طول آنالرله طولو اولان شو آناتولی بر اوکی نینه قادار سکا جفاکاردر.. سن شرقک قینه کیرمه ین بر قیلیجیسین؛ دوکوله دوکوله تاوانیر، اوروله اوروله قیریلیرسین. ینه هر پارچه کدن بر قیویلجیم، هر قیویلجیمکدن بر شیمشک چیقار. الهی بر قوتک، ابدی بر فیضک وار، آی تورک!..

۱۳ تشرین اول ۱۳۲۷

اوستنده ماويلی، قيرمزلی، یمنی صاريلمش قالبسز، پسکولسز فسی، آياغنده ييرتيق چاريغی، صيرتنده آلاجه ميتاننك اوستنده قويون پوستندن طاغارجغی اولديغی حالده صيرايی بوزمامق ايچون بر قوزو کی سكيرته، صچرايه حربه نظارتنك بويوك قاپوسندن ايچری كيرديکی كورويوردم.

بوكون اوچوق بکزکله، ييرتيق چپکنکله بر وطن قربانی تسلیمیتيله كيرديکی دولت قاپوسندن، عسکر اوجاغندن، يارين یکی لباسکله، قيزيل فسکله بر آمر قوروميله چيقارسين! او زمان، بوكونکی ضعيف، يارين قوی بر قهرمان اولور؛ باصديغک يرلری تيره تيرسين!.. آنک ديزکيني قاوارايوب، قيلجکی چکديکک، تفنککی اوموزکه اوروب، سونکوکي طاقديغک وقت بو کونکی کويلو، يارين قورقونج بر عسکر اولور؛ عاصيلری سينديريرسين!.. تارلاکی چاپالار، داوارکی کوده رکن حقارت کورورسک بو کونکی قويون، يارين ييرتيجی بر قاپلان کسيلير؛ يواکی بوزانلری آزرسين!.. سنی بويله برآن ايچنده دكيشمش کورنلر صانيرلرکه بو صاغلام وجود يالکيز عسکر لباسی کييمک، بو سرت پنجه لر يالکيز سلاح قوللانمق، بو قالين سس يالکيز سپر اولمق ايچون ياراديلمشدر.

سنک او طابور حالنده بر پولاد کتله سی قاتيلغنده يورورکن طاقنديغک او صلابت، او وقاری کورويوده، سکا کوکنمه مک، سنی سومه مک قابل دکيلدر.

سن کوربوز نينه نك، کور و تمیز سوديني داها آمرکن عظمت نفس، ثبات و تحمل، اطاعت و تحکم کی آمر اولمق ايچون ياراديلمش بر جنسک فضيلتلرينه مالک اولمش سين بو حاکميت اساسلرينی باشقا ملتلر مکتبلرده، مدرسه لرده آکلارلر. سکا بو مزيتلری نينه نك ايری سياه باقیشی، بابانک کوکره ين سسی، قرآنک اسرار انکيز آهنکی اوکرتمش.

ييرتيق پوطورکله ده وقورسين؛ محکوم اولسه ک ده حاکمسين؛ تملقدن زياده تجره ميالسين؛ فکرکده عزمک کی ثابتسين؛ سرت سين، سرتلککده قابالقندن، باياغيلقدن زياده آمریت قوتی، نجابت لااباليلکی واردر. حدتله ييلديريم کیی کورله دیکک حالده رقتله بر بولوط کیی آغلارسين؛ صافيتده بر ملک، اصرارده بر ديوسين... اونک ايچون دنياده أشی بولونماز بر ملت اولمشسين. دوشونديکک زمان بر آرسلان تمکينيله آغير و ساکن طوروشکدن، قيزديغک وقتکی عزم و شدتک آکلاشيلماز. اوزون کيرپیکلرک آلتنده اوتانغاچ و طورغون دوشونن ايری کوزلرک بر کره آچيلماسين؛ قالين قاشلرک بر کره چاتيلماسين؛ او زمان وارلغک، بئلکک کوپورور، طاشار؛ او زمان جبروتنک، حشمتک پارلار، يوکسلير. او زمان جبار اولورسون. بو عجيب سرخلقتکی بيلمه ينلر، ياکيليرلر.

بويوکلره قارشى صايغیک بالذات صاييلمغی سوديککدندر؛ مطيع اولماک، مطاع اولمق ايسته مه کدندر.

اينجه ايشلره آليشمغه وقتک اولماسه بيله، زوربازويه باغلی تشبثلردن لذت آليرسين. قارا

چاآوووش!..

سكوت!.. صانكه بو ديك، قالين، بويوك سسك عظمتندن موجودات بر ثانيه ايچون، اوركمش، تيتره مشدى. سكوتك آلتنده سنمش طوران طاغلره، دكيزلره بو ايكي سسك يوكسكلكى حاكمدى.

چاآوووش!.. چاوووش!..

سسى قادار يوكسك وجودى، دكىرمى و قير صاقالى، آچيق و يانيق كوكسى، قالين تولقللى بالديرلى، صاف چهره سى آرقاسنده سكسان اوققا چكن ايچ ايچه كچمش ايكي كوفه سيله بو رجليت هيكللى شيمدى قارشيسنده طورويوردى:

- بابا، سن قوماندا ايدر كى اوزوم صاتييورسين. سسك كورله يور!

- باغيرميورم كه...

اوزومنى ويردى. يوقاريكى تپه يه طيرمانغه باشلادى. اطرافى چينلاتييوردى:

چاوووش!..

بن بو سسه، بو سسى حاصل ايدن جوهره مفتونديم.

شيمدى يانمزده كى سواقندن بر صاتييجى داها كچييور: برآز داها اوزاقدن «چالى فاصوليه، كمر پاطليجان!» سسلرى آلچاقلرده پايتاقلانه رق ياييلييور. بونلرك اوستنده اوچان «چاآوووش!..» آوازينك ياكنده بو ييپرانمش چاتلامش سسلر نه قادار عاجز، نه قادار پست قالييوردى.

أوك آرقه پنجره سنه قوشديم. اوزوجى تپه يه وارمشدى. يولك كنارنده كى قاينانك اوستنه كوفه سنى قويدى. آلرپنى بلنده كى قيزيل قوشاغك اوك طرفنه صوقدى. آچيق كوكسى، چيپلاق، سرت بالديرلرله بر قوت آبدى سى وضعيتنده طوردى. متكبر، قالين قاشلرى آلتنده متحكم آغير دونن ايرى كوزلرندن فيرلايان نظرلريله، مرمه نك طالغارينه، قارشىكى ساحله، ماوى كوكى، لاجورد دكيزله، آلتون كوپوكى رنكنده كونشك ايشيغيله ماوى كوزلو، صارى صاچلى بر قيزه بكزه ين سوملى، سوكيلى يوردينك طاشنه، طوپراغنه درين درين باقدى... بو باقيشده كى اسرار، بو باقيشده كى فرياد، مملكتى ايچون:

«الله! ديدم، ياتاغانه داياندم؛

«بن سنكچون آل قانلره بوياندم.»

بيتنك مغرور بر مالى ايدى.

پنجره نك اوكنده بو جانلى قلعه يي حيرتله، حرمتله، سير ايدبييور؛ بونك قرعه نفرى حالنده

اوزومجى

- ولد چلپى افندى يە -

بويوك آطاده. تموز ابتداسى. اوكلە اوستى. كونشك اريوب طوپراقلرى، ياپراقلىرى قاورايبوب
قاووردىغى، يالايبوب پارلاتدىغى بر كون. كوكدن دوكونل صىجاق ياناقلىرى ياقىيور، كوكسلىرى
آزىيور، نفسلىرى طىقاييور. آل له طوتوله بىلير بر آلە و حالنە كلييور. اورتالق كوزلىرى قاماشديره جق
درجه آيدىنلق.. قارشيدە كى چاملر يانلق، سياه برر لكە كى طوروييور. بو قادار نوره طايانه مايان
كوزلر سونوييور و قاپانان كوز قاپاقلرى آلتندە قىمىلدانمق ايستە ميوردى. ير، كوك بر قور حالندە
ايچين ايچين يانييوردى.

بايغين، كنيش سكوتك ايچندن تا اوزاقلردن، اسكلە طرفندن، عكسلر حاصل ايدە رك قورقونج،
وقور بر صدا كوكره دى:

قاآرپوووز!.. قارپوز!..

كوشكلرك جاملرينە چارپە رق، چاملرك تپە لرندن آشارق، فيزغين بر قارتال مهابتيله طاغلرك
صيرتلىرندن اوچان بو سسندن، اوركن بر كومه كوكرجين قارشىكى چاملقندن هولالاندى.

قاآرپوووز!..

بو صدایه نظام طرفندن دها ديك، دها ايرى بر سس عكس صدا كى جواب وىردى:

وار. هېمز اوکا متوجه بکله یورز. نه قادار یاراتیجی و قادر روحلر عاقبت اوکا رام اولدی. دنیای اعدام محکوملریله دولو بر زندانه بکزه تن حکیم دوغرو دوشونمش. هېمز ایچین عاقبت او مشئوم شفق سوکه جک. اینان که شیمدیدن یوله چیقان قافله نك ایچنده یز. برآز اوته ده سیاستگاه کورینیور. بو سیاستگاهده ییللرجه سورن اشکنجه لرله جان ویریلیور. دوغدیغمز کون، ایشته، بونک ایچین آغلادقدی. و «کولدیکی ده!» دیه جکسک اوت، او کولوش هنوز براقدیغمز جنتک یادی ایدی. ایلک وطندن خفیف ایشیق دائما یوزیمزده قالدی. بو خفیف ایشیقندنده محروم اولسه یدق، یولنک قارا کلغنده، شیمدی یه دک، غائب اولوب کیدردک؛ محنتمز تحلمسوز بر اده یه وارپردی. شکر ره که، بونک سایه سنده آرا صرا ایلکله، کوزه للکی سزه رکبی اولدق. بزى چوق دفعه دشمنلرک طوزاغندن بو قورتاردی؛ هر یول دونومنده، کیجه، اولره پوصوده راست کلمزمیدک؟ بر آقشام اوستی، کوله رک، اوینایه رق، چاله رق، شن بر آلاى دوست کی، ناصل اطرافمزی آلدیلردی، بر کونده، حاطرکده می؟ بزه، قیرلرده پیکار پیرلری شکننده کوروندیلردی. سن اولرله آل اله قوشه رق، اوینایه رق غائب اولدک، بکا، تا ایچمدن او ایشیق خبر ویردی که پیکار پیرلری تکین دکلدرد و دوردم. لکن بر باشقه کون، پیکار پیرلردن داها مهلک دکیز قیزلرینک سسینه قوشدم. یرمزه دوندیکمز وقت سنده بنده صولغون و یورغوندق، و قلبمز بوم بوشدی، وجودیمزده که تر دونمشدی. ایشته بوتون کنچلکمز بویله کچدی. دوغدیغمز کون، یوزیمزده کوله ن ایشیق سوندکجه واهی و ظالم طیفلر بزى طاشدن طاشه سوروکلوردی.

نه دنسه خولیمز بزه کافی کلمه دی؟ بوتون کوزه للک کی بوتون حقیقت ده اونده دکلمیدی؟ بزه عشق ایچین قادین، وجد ایچین باده لازمی ایدی؟ بز که الست بزمنده سومشلر، الست بزمنده مست اولمشلرز. بو واهی ظواهر عالمنده کی هر فعلمز او علوی سرخوشلغی بوزمه دن باشقه بر شیئه یارامادی. شیمدی قلبمز بوش، باشمز دولودر. آغزمزده زهر، کوزلرمزده آتش وار؛ طاتسز بر خمار ایچنده یز. و آرتق یولک اورته سنی کچدک و صاچلرمزده آقلا آقلا و آلنمزه چیزکیلر چیزکیلری دوغوریور. و آلریمز دیزلرمز تیره یور و اوکمزده کی افقلردن فنا هواسی آسیور. سویله کنجککی نه یاپدک؟ سویله کنجکمی نه یاپدم؟ بوندن صوکرا «تخمل» ایتمک آرتق قابل اولمیه جقمی؟ بو تیز و چیرکین سیاحتدن صوکرا، او قدر چیرکین شیلر کوردکدن صوکرا سویله، آرتق او سسسز، شفیق، رایجلی و شفاف حیالتلر بزم روحمزی زیارت ایتیمیه جکمی؟ او روح که باربار بر دیارک مزار طاشلرنده محکوک شیطان و جاناوار رسملرینه بکزه ین بیچیمسز، دکرسز قابا ایزلرله اورتولدی، کیتدی .

ارنلرک باغندن

- ۱ -

يىللر يارلردن! يارلر يىللردن وفاسز. قارا بخت بر قاصيرغه كې، بو نه باش دونديريچى ايش؟
 كيجه لر كونلرى كونلر كيجه لرى قوواليور! جفالر جفالرى قوللايور. صاچلر يىزمده آقلىر آقلىرى،
 آلمزمده چيزكىلر چيزكىلرى دوغورويور. توكل كوچ، عصيان وخيم؛ فلك هيچ رحم ايتميه حكىمى؟
 هيهاات عزيز دوست، اونى دوندوره ن قارا بختك قاصيرغه سى...

«باغچه لر بوزولدى؛ يوالر داغيلدى؛ يوللر سيليندى؛ جهان ويران اولدى.» ياشلى كوكل
 شيمدى بويله دييور؛ هر شئي كندينه اش كورييور. بوده باطل حسلردن برى... جهان نه وقت
 معمور ايدى؟ باغچه لرده نه وقت كللر آچدى؟ نه وقت يووالرده بلبلر اوتدى؟ يوللردن نه وقت
 يارلر كلدى؟ اومدق، بكدك، دوشونك. هانكى شى اومديغمزه اويغون دوشدى؟ كوردىكمز
 دوشوندىكمزه بكه دېمى؟ كلنلر بكله دىكمزه ده كدېمى؟ او مسعود و علوى ساعت هانكى
 ساعتى كه، ايچنده ايكن: «كچمه! دور!» ديه هايقيردق؟ هيچ برى، عزيز دوست، هيچ برى!
 بلكه هپسنى كچسون، كيتسون ديه بكله يوردق، زيرا اونلر، برى بزدن چيركىن، برى بزدن واهى
 ساعتلردى. كيمى بر دامله كوز ياشيله كيمى تك بر «ايواه» ايله، كيمى بر اسنه مه يله، كيمى
 يالكز سكوتله دولوب كيتدى. اونلر، برر برر تكرار كلسين ايسترميسك؟ خاير، خاير، خاير،
 دكلمى؟ ناصل كه اك عزيز اولولر بيله دونديكنى ايسته ميورز. عدমে ازيچى و غاصب بر قدرت

- بازار اوله آشجی بابا،

دییہ رک یورور کیدر. اصناف عادتاً حسن بکی اوغور عدایتیمش، آنک بازار اوله سنی خیرلی بر سفتاح بلله مشدر. شرق بیک درلو معتقداد آراسنده صافیت وجدانیه سندن امین اولدیغی مجاذیدن ده استمداد ایتیمک درجه سنده معنویاته دوشکوندرد. دون، بونک حاله موافق بر شکلی دها کورد: اوستی باشی تمیز، اختیارجه بر قادین، غالباً یا اوغلی، یا طورونی میدان حرینده اوله جق کی ایشیدیلیر درجه ده آشکار بر بسمله چکه رک، حسن بکه یاقلاشدی، دیدی که:

- اوغلم، حسن بک صلف [۱] اوله جقمی؟

حسن بک لاقید، متبسم، النده کی اینجه آیاندوز دالنی صالالایه صالالایه ایلرلیه رک:

- بازار اوله خانم آننه!

زواللی قادین او قدر سویندی کی اوموزلرینی اوقشایه اوقشایه:

- بو بازار می اوغلم؟..

دییہ ایکنجی بر استفساره دها قویولدی. فقط هیهات! جواب آله مادی... چونکی حسن

بک فیچیسنی بر دوش ایتیمک اوزره بولنان برینه طوغری ایلرلیه مش ایدی. قادینک:

- بو بازار می؟

سؤالی آغزنده قالدی، بکک طاتلی سسی:

- بازار اوله ترشیجی!

دییہ عکس ایتدی.

نه مطابق بر تسادف حسن، نه قدر مسکت بر جواب معنیدار!

لکن قادین اورالرده می یا! آرقاسندن بر مدت دها باقدقندن صوکره یاننده کی کنج حبشی یه:

- آنلره معلوم اولور اما سویله مزلر. ومیزله [۲] آکلاتیرلر.

.....

دیدی اما حسن بکک اوتہ کی سوقاقدن حالا سسی کلیوردی:

بازار اوله قصاب باش!

.....

پازار اوله ...

«حسن» بکی کیم طانیماز؟.. زمانک یکانه کولر سیماسی! طبیعتک ساخته بر نمایش ایله ایکی آرشونلق کووده سنه ربط ایتدیکی قوجامان بر قفا اوزرینه آبانی صاریلی، موسمنه کوره قاتمرلری آره سنه فولیه، زرین، سنبل، کل، حتی فسلکن دالی طاقلی، دائما یانپوری طوران بر فس قوندیرک، رنکی اسمر کنیش آلن آلتنه قارا ایکی ابروی سرتیز، حال و قالندن هر وقت ممنون اولدیغنه دلالت ایدن لمعه دار، اوزون کیریپیکلی ایکی چشم سیاه، متناسب بر برون، قسم فوقانیسی متناظر غیطان بیقلرله مجهز آز بیوجک بر آغیز، یاصصبی بر چکه، فقط اینجه بر کردن رسم ایدک. حتی کییدیروب قوشاده رق برآزده چکی دوزن ویرک، کورمکه، فوطوغرافیسنه حاجت قالماز.

نه زمان تصادف ایتسه م یوزنده کی آثار تبسمی تر و تازه بولور. حال مجذوبه خاص بر صفوت نظر ایله اطرافنه بافته رق هر دکانه هر صاتیجی یه ایشنه مالنه کوره:

- بازار اوله، بقال باشی،

- بازار اوله بقالجی،

«کیرپینک دیدکلی» نندن

یاز کلیور

واغونك جامندن یشیلله نن چاپرلری چیچك آچان
بادم آغاچلرینی آرقداشمه کوستردم و صیجاق، رایجه دار
بر کونشه قاووشمقدن متولد بر نشئه ایله دیدم که:
- یاز کلیور!

بو تبشیره قارشى مخاطبم دورغون بر طورله غزته سنى
ایندیردی و شویله لاقید، دیشاری یه بر کوز آتدی،
صوکره حدتلمش کی باشنى صالالیوب:

- بونده بزم ایچون سوبنه جك نه وار، دییه سوبلندی،
زحمتزمی آزاله جق، نشئه مز می آرته جق؟ خایر،
هیچ بری. بنجه یاز کلدی دیمك، یاقیجی کونشه
قارشى ایصلاق کوبره لری قورویان یوقوشلره طیرمانه
رق، توزدن کیریپکلی، قاشلری سورمه لنمش بر
حالده قلمه کیتمك، مندیلنى تردن بوكولمش یاقالغنه
بر یصدیق اورتوسی کی صاره رق صاغ آلیله اوراق
تصحیح ایتمك، صول الیله یلپازه لمنك و آقشام
بیك درلو زحمتدن صوکره اویکه دوندیكك زمان بری
مه ده، دیکری امزیکد، اویری ده آغاچ تپه سنده
اوچ چوجوقلی درت بش مسافر بولق دیمكدر.

بیك درلو زحمت دییورم. زیرا واپوره بینمك ایچون اوتوز
سكز درجه حرارت ایچنده یوزلرجه کشینك خاشلامه
کستانه کی دومانلر صالیویردیکی اسکله لرده همالرله
پهلوانلر کی کوره شمك، کوچوکجه چوجوقلرک باشلرندن
جانبازلر کی فیزالایوب کچمك، شیلته خارارلرینك، پرنج

قازه ویلرینك، اون چوواللرینك، یاغ فوجیلرینك اوزرینه کمی
قضازده لری کی طیرمانق و صقاللی بر افندینك ناصورینه
باصوب آزارلاندقدن، شیقجه بر خانمه بالمجوریه فضله
صوقولوب اعلى بر شمسیه بیدکدن صوکره، چوجوغك
ألنده کی بالونی ازقضا قوپاروب قاچایم دیرکن خالاطه
طاقیلارق واپوره صاچمه یمیش بر طاوشان کی درت طاقله
آتوب کیرمك مجبوریدر.

دیدیکم کی باری بو یورغونلقدن صوکره اوندی راحت
ایده بیلمك، سرینله مك ممکن اولسه محقق مسافر وار
دیمك بزده او صاحبنه آرتق قول کوله اولدك دیمكدر. اُك
هوادر اودا اونلره ویریلیر، بزم جیبینلکلر سوكولور، اونلرک
یاتاقلرینه قورولور؛ قاریوله لریمك آلتنده کی شیلته لر آزاله
آزاله نهایت بزه برر پومبه قالیر، حالبو که اونلرکی قاباران
بر سوت تنجره سی کی بم بیاض، ترمیز یوکسه لیر، مدت
مسافر تلرینی اُك آشاغی بر هفته ده تمدید ایتدیره جك بر
شکل حضور و رفاه آلیر.

قىزدىرلان حيوانلاردا باشقىدە تورلۇ مى ياپارلار يا؟ كدىنك اك مسكىننە، كوپكك اك دالقاوونىدە
 حدك وارسە بر پارچە طاقىل. ولى نعمتى بىلە اولسە ك همان اوفكە لنير؛ ديشىلە طىرناغىلە قارشى
 قومىغە قالقار. اصيلى اولان ات اولردن دە منطقسىزدىر. اوكنده كنك بر حركتندن پىرە لندىكى زمان
 آرقاسىندە كى هيچ صوچى، كناهى اولميان بىچارە پى چىفتە لكە قالقار. هلە دە وه نك كندىسنە
 فنالق ياپانى زمانلە دە عفو ايتىمدىكى، بر عشيرت رىسى ثباتىلە كىن كوتىدىكى مشهوردر.
 أوت، انتقام دويغوسىنك يوقلغى بر انسان ايچون بلکہ ايى بر علامت دكلدر. فقط بن حياتمك
 هيچ بر چاغىندە بويلە بر هيچانك بنى يوقلامدىغى اعترافدن چكىنمىە حكىم. نه ياپالم بويلە
 ياراتىلمىشم. جذاملى يانيق آجىسنە نه قادار دويغوسىزسە بن دە قويروق آجىسنە اويلە يم.
 كنه دىيە بىلىرسىز كە:

انتقامك فائىدە لى بر طرفى واردر. ياپدىغى كوتولكك ياننە قالمادىغى كورن كىمسە، هيچ اولمىزسە
 آجىسنى اونوتونجە يە قادار سىزى راحت براقىر.
 بۇدە دوغرى. فقط اونوتماىلى كە بو نتيجه يە وارمىق ايچون داها يوموشاق يوللر دە وار مثلاً
 يالوارمىق. بنم او زمان بك صاىاتاشان چوجوقلرە ياپدىغىم كى: «ايكى كوزم قارده شم! بىلىم سن
 بنم باشمى يارابىلىرسىك. هيچ بن سنكلە باشە چىقايلىرمى يم؟ باشم يارابىلىرسە يازىق دكلىمى بك؟
 وسائره وسائره.»

هلە بوئى سويلركن براز دە بوينكى بوكمە سنى ، سىنى تىترە تە رك صىزىلدانمە سنى بىلىرسە ك
 هيچ مسئلە يوقدر.

مسلك ايجالى اولارق غايت ايى بىلىم. اولدقجە ديشە دوقونور بر مادى منفعتە داياغىان مسئلە لردە
 رجا و نياز اك قوتلى بر سلاحدىر. يالوارمە سنى، اما اصول و آدانبە كورە يالوارمە سنى بىلن انسان
 ايچون آچىلمىاجق قاپى، أرىلمىە جك مرتبە يوقدر. نيتە كىم بن داها او ياشدە غايت اوستالقلە
 قوللانمىغە باشلادىغىم بو سلاح ساىە سىندە كىندىمى يالكىز سوقاق چوجوقلرىنك شىزدن قورومقلە
 قالمىور، اونلرى بورى حلقە لى عرب كولە لر كى تپە تپە قوللانمىوردم.

كوزىكرك اوكنە كىرك؛ بهار بوتون سلطنتىلە كلىمىش، آغاچلر پىطراق كى كراز دوكمىش. يالكىز
 نه يازىق كە قدرت اونلرى قىرمىزى كلىنجكلر كى آياقلىرىمىزك آلتىندە يىتىشىدىرمىور. هپسى هوا
 قوشلرى كى المىزك ارىشە مىە جكى بوشلقلر ايچىندە صاللانمىورلر. يانلرىنە وارمىق بر سورى تھلكە پى
 كوزە آلارق آغاچلرە طىرمانمىق، آوچ و تابانلرى برە لە مك، سىنجاب كى دالدىن دالە آتلامىق
 لازم. حالبوكە چوجوقلرە بر پارچە يالوارمە پى، مردلك دامارلىرى اوقشامە پى بىلىرسە ك اونلر
 آغاجى طاقمىلە سىنك آياقلىرىنە ايندرىلر.

كرازلردن صوكرە جانم بر آرابە صفاسى اىسترسە، آچىلىر قاپانير ايسكىملە مى قاتلايوب بر
 كوشە يە بىراقارق باغچوانك تك تكرلكلى چك چك آراباسنە قورولور، بر اسكى زمان قرالى
 سلطنتىلە كىندىمى تىبە مە چكىدىرىمى. هپ عىنى طاتلى دىل، كولر يوز ساىە سىندە.

«مىكىنلر تكه سى» ندىن

شىمدى اولدىغى قادار چوجوقكن ده پك جانمك قيمتى بىلىردىم. قوشماجا، قايدراق، بردىر كى اويونلر اصلا ايشمه كلمزدى. آقشام اوستلىرى آچىلىر قاپانير ايسكمله مى قوناغك باغچه قاپىسنى قورار، وجودمه كوره چوق قوجامان اولان باشمى موتفاغك صارماشىقلرله قاپلى دووارىنه ياصلا يارق قارشى وىرانه ده چوجوقلى سىر ايدردىم.

چوجوقلر كندىلىرى كى باشقه لىنه ده رحى اولمايان، حسبه لله كوتولك ياپمقدن ذوق دويان كوچوك جاناولرلردى. هيچ سبب يوقكن آرادا بر بكا ده ساتاشىرلر، فسمى قاپارلر، يوزمه طوپراق آتارلر، آلمدن ايسكمله مى چكرلردى.

كنه شىمدى اولدىغى كى او زمان ده كوچم قوتم يرنده ىدى. هانكىسنى اىسته سم، اول الله، آياغمك آلتنه آلير، اويره چوييره تپه له يه بىلىردىم. فقط بونك ايچون يىمدن قالمق، قوشمق، توز طوپراق ايچنده يوارلانمق كى بر سورو لزومسز حركت ياپمق لازمدى. آنجاق ده كرمى حيوان ياورولرى كى نه ياپدقلىرىنى، نه اىسته دكلرىنى بىلمىن بر طاقم آبوق صابوق مخلوقلرله اويارق طاتلى جانمى صىقىنى يه صومقدن نه چىقاجق.

- نه مى چىقاجق؟ سكا ياپىلان حقسزلىك آلتنده قالمامش اولاجقسك، لك آياغك براز زده لنسه ده يوركك فرحلاياجق.

بلكه حقكز وار. انتقام دويغوسى اصىل بر دويغودر. اصىل دىدىكمز انسان شىخصنه اونورىنه، مال و جاننه ياپىلان تجاوزلرله قارشى اشىرى بر تىتىزلك و هضمسزلىغى اولان انساندر. آنجق

قاپىسىندە دورى. ماسايە اللرى دايمىلى اويوقلار كېيى وضعيتىدە كىيى اولويى سىر ايتىدى. اوني اويويور صانيوردى. آغير آغير يورودى. اوموزلردن طوتدى. دوداقليرنى صوغومغه باشلامش ياناقلره سوردىكى زمان اورپردى.

أولومك قارشىسىندە نه ياپسە ق، موفق اولمش بر آقتوردن فرقمز اولمايلاق. او قادار، موفق اولمش بر آقتور. صاريلدى. اوني كندى ياتاغنە كوتوردى. يورغانى اوستلرينە چكدى؛ صوغومغه باشلايان وجودى ايصيتمغه چالشدى. وجودىنى، حياتيتىنى بو صوغوق انسانە آشيلايمغه اوغراشدى. كوزلىرى ياندى، بر داملا ياش چىقارمىدى. آينە يە باقدى. اك بويوك كدرك قارشىسىندە، بر كيجە اويوقوسز قالمش انسان چهرە سندن باشقە بر چهرە آلمق قابل اولمايلاقمىدى.

على بردنبرە ضعيفلامق، بردنبرە صاچليرنى آغارمش كورمك، بردنبرە بلندە مدەش بر آغرى ايله ايكي قات اولوويرمك، همان يوز ياشنە كيرمش قادار احتيارلامق ايستە يوردى. صوكره اولويه بر داها باقدى. هيچ دە قورقونچ دكلدى.

بالعكس چهرە اسكيسى قادار مشفق، اسكيسى قادار ملايمىدى. أولونك يارى قاپالى كوزليرنى متين بر ال ايله قاپادى. سوقاغه فيرلادى. قومشى اختيار خانمە خبر ويردى. قومشيلر قوشە قوشە اوه كلديلر. او فابريقايە يوللاندى. يولده قايىقلە كيدركن، اولومه آليشمش كېيى ايدى.

يان يانە، قوجاق قوجاغە، عىنى يورغانك ايچندە ياتمشلردى. أولوم مونس، آناسنە كيردىكى كېيى اونك بوتون حساسيتنى، يومشاقلىغنى آلمشدى. يالكز براز صوغوقدى. أولوم بيلديكمز قادار قورقونچ بر شى دكلدى. يالكز براز صوغوقدى. او قادار.

على كونلرجه اوك بوش اودالرنده كزندى. كيجە ايشيق ياقمادان اوطوردى. كيجە يى ديكله دى. آناسنى دوشوندى. فقط آغلايامدى.

بر صباح يمك اوداسندە قارشى قارشى يە كلديلر. او، يمك ماساسنك موشامباسى اوزرنده ساكن و پارلاقدى. كونش صارى پرنيچ مادە نك اوزرنده دوناقالمشدى. اوني قولپلردن طوتارق، كوزلرينك كوره مە يە جكي بر يره قويدى كنديسى بر صنداليە يە چوكدى. بول بول، سس سز بر ياغمور كېيى آغلادى. و او اوده او، بر داها قاينامدى. بوندن صوكره علينك حياتنە بر سالب كوكومى كيره ر.

قيش خليج اطرافندە استانبولده كيندن داها سرت، داها سيسلى اولور. بوزوق قالديريملرك اوزرنده بوز طومش چامور پارچە لرني قيرارق ايركندن ايشە كيدنلە مكتب خوجالرى، جلبلر و قصابلر فابريقانك اوكنده بر مدت ديكله نيرلر، قوجامان بر دوواره صيرتيرني ويره رك اوستنە زنجفيل سريلمش سالب ايچرلردى.

يوك الدونلر ايچندە صاقلى قيمتدار اللرى سالب فنجاننى قوجاقلان بورونلرى نزلە لى صاريشين عملە لر، مكتب خوجالرى، قصابلر و بعضاً فقيرمكتب طلبە لرى قوجامان فابريقا دوواريە صيرتيرني ويرلر؛ اوستنە رۇيالرينك مابعدى سريلمش سالبدن يودوم يودوم ايچرلردى.

قۇقلايە قۇقلايە اوزاقلاشدى.

صباح سىرىن، خەلىچ سىسىلى ايدى. آرقاداشلىرىنى ساندىال اسكەلە سىندە بولدى. ھېسى دە دىنچ دە لىقانلىلردى. بش كىشى خەلىچى اوغلىنە كىچىلر.

ەلى بوتون كون ذوقلە، حەرسەلە، اشتىياقلە چەلىشەق، فقط آرقاداشلىرىدىن اوستون كورونمك اىستە مدن. اونك اىچون دوروست، كوسترىشسىز ايشلە يە جە. يوقسە ايشنك فىيەقاسنى دە اوكرەمشدر. اونك اوستاسى استانبولده بر تك الكترىكجى ايدى. بر آلماندى. ەلى پى چوق سۈە ردى. ايشنك دالاولە رە سنى، نوماراسنى دە اوكرەمشدى. كندى قادار اوستا و بچرىكلى اولانلردن داھا اوستون كورونمە نك اسرارى چوىكلەكە، عەجلە دە؛ آشەقى يوقارى سېورده، ەنى كىچەلكە ايدى.

آقشامە آرقاداشلىرىنە يىكى بر دوست يىكى بر قافادار، اوستالرىنە صەغلام بر ايشجى قازاندىرىغەنە آمىن و مەنون اۈينە دوندى.

آناسى قۇجاقلاشقان صۈكرە قارشى قەھۋە يە، آرقاداشلىرىنە يانە قوشدى. بر پاسترا اوينادىلر. بر ھىجانلى تاولا پارتىسى سىر ايتدى. صۈكرە اوينك يولنى طوتدى. آناسى ياتسى نمازنى قىلىپوردى. ھر زمان ياپدىغى كېي آناجەنك اۈكنە چوملدى. سجادە نك اوزرنە طاقلاىر آتدى. دىلنى چىقاردى. نھەيت قادىنى كۈلدەرمە موفىق اولدىغى زمان قادىنچەغز سلام وىرمك اوزرە ايدى. آناسى - ەلى بە، كەنە بە ياوروم. كەنە ياوروجوغم، ياپمە.

ەلى - اللە عفو ايدر آنا!

صۈكرە صاف، مەصوم صوردى:

- اللە ھېچ كۈلمەي؟

يەكەن صۈكرە ەلى بر نات پىنكرتون كىتابى اوقومغە دالدى. آناسى اوكا بر قازاق اۈرۈپوردى. صۈكرە يۈكك اىچەن لوانطە قوقان شەلتە لىر سروب ياتدىلر.

آناسى صباح نمازى اوقونوركن ەلى پى اويناندى.

قىزارمىش اكەك قوقان اودادە سەماور نە كۈزل قايناردى. ەلى سەماورى، اىچەنە نە اضطراب، نە دە قضا اولان بر فەبرىقايە بىكرە تردى. اوندىن يالكر قوقو، بخار و صەباحك سەادتى استەحصال ايدىلپردى.

ەلەنك آنە سەنە اولوم بر سەافەر، بر باش اورتولى نمازىندە نىازىندە بر قومشو خەنم كلپىر كېي كەلدى. صەباحلىرى اۈغلەنك چەينى، آقشاملىرى اىكى قاپ يەكنى حەضرلايە حەضرلايە آقشامى ايدىپوردى. فقط يۈرە كەنك كەنارندە بر سىزى حس ايدىپور؛ بوروشوق و تۈلەند قوقان وچۈندە آقشام اوستلىرى مەردىونلرى خەزلى خەزلى چىقەدىغى زمان بر كىسەكلەك، بر تر، بر يۈمشەقلىق دۈپۈپوردى. بر صەباحلەن داھا ەلى اۈيەنە دن، سەماورك باشندە اۈزىنە بر فەلق كەلمش، ياقىن بر سەندەلەيە يە چۈكۈۈپوشدى. چۈكۈش اۈ چۈكۈش.

ەلى آنە سەنك كەندىسى بو صباح نىچەن اۈيەندە مەدىغەنە خەرت ايتەكلە برابر اۈزون زمان وقتك كىچەكەيكنى اكلايەمەشدى. فەبرىقانك دۈدۈكى، جەمەلك اىچەن تەزەلەكنى، جان قۇپارىچەلغى ترك ايتەمش و بر سۈنكر اىچەن كەچەش كېي يۈمشەق، قۇلاقلىنە كەلدى. فەلرەلەدى، يەك اوداسەنك

سماور

- صباح اذاني اوقوندى، قالدق ياوروم، ايشه كچ قالا جقسك.
 على نھایت ایش بولموشدى. بر هفته در فابریقایه كیدیوردی. آناسی ممنوندى. نمازینی قیلمش، دعاسنی یاپمیشدى. ایچنده کی جناب حقله برابر اوداسنه کیرنجه اوزون بوی ککیش وجودی و چوق کنچ چهره سی ایله رؤیاسنده ماكنه لر، الكتريك پیللری، آمپوللر کورن، ماكنه یاغلری سورونن و بر دیزه ل موتوری خومورتوسی ایشیتن اوغلینی أولا اویاندیرمغه قیامادی. علی ایشدن چیقمش کی ترلی و پنبه ایدی.

خالیجی اوغلینده کی فابریقانك باجاسی قفاسنی قالدیرمش. بر خوروز وقاریله صباحه، کاغدخانه صرتلرنده بلیرن فجر

کاذبه باقیوردی. نره ده یسه اوته جکدی.

علی نھایت اویاندی. آناسنی قوجاقلادی. هر صباح یاپدغی کی یورغانی قفاسنه بوسبوتون چکدی. آناسی یورغاندن دیشاریده قالان آیاقلرینی غیدیقلاادی. یاتاقدن بر حمله ده فیروایان اوغلیله برابر تکرار یاتاغه دوشدکلری زمان بر کنچ قیز قهقه سیله کولن قادین مسعود صاییلاییلیدی. مسعودلری چوق آز بر محله نك چوجوقلری دکلمیدیلر؟ آناسنك چوجوغندن، چوجوغنك آناسندن باشقه کلیرلری وارمیدی؟ یمك اوداسنه قوجاق قوجاغه کچدیلر. اودانك ایچنی قیزارمش بر اکمك قوقوسی دولدورمیشدی. سماور نه کوزل قایناردی. علی سماوری، ایچنده نه اضطراب، نه قضا اولان بر فابریقایه بکزه تیردی. اوندن یالکز قوقو، بخار و صباحك سعادتنی استحصال ایدیلیدی.

صباحلین علینك بر سماور؛ بر ده فابریقانك اوکنده بکله ین سالب کوکومی خوشنه کیدردی. صوکره سسلر، خالیجی اوغلنده کی، عسکری مکتبک بورازانی، فابریقانك اوزون و بوتون خلیجی چینلاتان دودوکی اونده آرزولر اویاندرر، آرزولر سوندورردی. دیمك که علیمز براز شاعرجه ایدی. بویوک دیکرمنده بر الكتريك عمله سی ایچون حساسیت، خلیجه بویوک ترانساتلانتیکلر صوقمغه بکزه رسه ده، بز، علی، محمد، حسن براز بویله یذر. هیمزك کوکلنده بر آرسلان یاتار.
 علی آننه سنك النی اوپدی و صوکره شکرلی بر شی یمیش کی دوداقلرینی یالادی. آننه سی کولویوردی. او، آننه سنی هر اوپوشده بویله بر یالانمغی عادت ایدینمیشدی. اوك کوچوك باغچه سنده کی صاقسیلرک ایچنده فسکلنلر واردی. علی بر قاچ فسکلن یاپراغنی پارماقلریله ازه رك اووچلرینی

آتیلدی. «یارین ذاتاً فابریقانك آچیلیش توره نی وار. بن هپكرك انتقامنی آلیرم، ایجاب ایدرسه بو اوغورده سوه سوه أولورم.»

ایرته سی کونی، داها صباحك ایرکن ساعتندن، فابریقاده بر فعالیتدر باشلادی. هر پنجره دن بر بایراق صارقیور، هر طرفده آلی موری، یشیللی بیاضلی قورده له لر دالغه لانیوردی. باجالر بیله کمی دیره کلری کی فلامالره سوسلنمشدی. بر باندو دورمادان مارشله چالارکن، خصوصی اوطوموبیللرده دعوتیلیری کتیروب کتیروب آنفیته اتر شکلنده حضراتلار تریبونلره براقیوردی. نه دعوتیلر واردی، نه دعوتیلر! ارککلرک چوغی سیلندرلی و ژاکه ت آتایلی ایدیلر. قادینلر ایسه بیاض البسه لر، ککیش کنارلی حصیر شاپقالر کیمشلدی.

بر آرا باندو دوردی، سس کسیددی. و اوک صیراده اوطوران طیقیز فابریقاتورك آیاهه قالقوب اوکنه میقروفونلر یرلشدیریلیمش کرسی یه دوغری ایلرله دیککی کورولدی. آدام آغیر آغیر باصاماغی چیقیدی. نوتلرینی اوکنه آچوب «اوهو اوهو» دییه سسینی عیار ایتدی، صوکره: «صایین وکیل بك، محترم دعوتیلر» دییه سویله وینه باشلادی.

صاقلاندیغی پروازدن آشایسینی کوزله ین اییبیک قوشی «ایشته تاریخی آن کلدی» دییه سویلندی. سه که سه که پروازك اوزرنده ایلرله دی و تام فابریقاتورك دازلوق باشنی نشان آلوب بر کوزل پیسله دی. کرچه اییبیک قوشو اولق صفتیله اساساً چوق قولای دفع حاجت ایدردی. فقط او، ساده جه بو قابلیتی ایله یتیمه مش، بو تاریخی کونك شرفنه بر کیجه اولندن کوف طوتمش کندیر تخمی ییوب اوزرنه بول مقدارده دکیز صوی ایچمشدی. بو اعتبارله صباح بری بویوک صاحبیلر بهاسنه قاتلانیدیغی حموله سنی شیمدی دورمادن دیکلنمدن آشای بوشالتیوردی. فابریقاتور، چیپلاق باشنده شاپالایان ایلک داملا اوزرنه غیر اختیاری یوقاری باقدیغندن ایکنجی اوچنجی پوسته لری یوزینه کوزینه کیدی.

دیکله ییجیلر ایلکین بر شاشیردیله بر ایکی قادین دعوتلی کوله سنی طوتامدی. جسارت آلان اوبورلری ده مافاره لری قویوردیلر. آرتیق شیمدی هپسی اکیله قالقه، قاصیقلرینی طوته طوته کولویورلردی. وکیل بك بیله یوزی موصمور کسيلمش، قهقهه سنی مندیلمده بوغمغه چالیشیوردی.

فابریقاتور، یوزینه چوق دفعه پیسلتمش انسانلرک پیشکین تبسمی ایله مندیلمی چیقاردی. یاواش یاواش آغزینی، یوزینی، کوزلرینی، چیپلاق باشنی سیلوب صیوازلا دی و کورولتونك کسيلمه سندن بالاستفاده:

«بایانلر، بایلر!» دیدی، «بایانلر، بایلر! شو مسعود حادثه دخی، تأسیسلرمزك مملکت ایچون نه قادار خیرلی، نه قادار اوغورلی و قدملی اولاجغنه برفال خیر صایلمزمی؟» و طیقیز فابریقاتور بو ضروری کریزکاھدن صوکره تکرار نوتلرینه دونوب اعمال ایده جکی ترموسیفونلرک امثالنه فائیتینی ایضاحه کیریشدی.

جدلرینه عناد، قیقیرمزی آچی ویردیلر.

بو آراده قاواقدن بوزما دیرک ده بوتون وجودینه صو یورودیکنی حس ایدیور و کیجه کوندوز
چیطیر چیطیر طاتلی بر بهار سرخوشلغی ایچنده کرینوب دورویوردی.
نهایت بر کون آولا او قالین بویا طبقه سنی پول پول قاباتان سیویلجه لر دوکدی. صوکره
اوراسنده بوراسنده بیاض کوریه دالدر سوردی. و بر صباح باشدن آشای عیشیل یاپراقلرله
دوناندی.

بوکا ساده کویلیلر، قوشلر، چیچکلر دکل، ترسنه چوریلیمش قهوه فنجانلرینه بکزه ین ایزولاتورلر
بیله شاشدیلر. فقط فضلہ یاغلرینی اریتمک ایچون قاریسی ایله یورویشه چیقان فابریقاتور اون
بو حالده کورونجه کویلر بیندی.

«وای ناموسسز» دییه هایقیردی. «بو او ده ویردیکمز قاواقدن یاپیلان دیره ک دکلمی؟
کورویورمیسک خاتم، بکا عناد یاپیور. اینان اولسون، بکا عناد یاپیور»
کویلیلر هر نه قادار «دکلدر بکم، بو قاواک دکلدر» دیدیلرسه ده فابریقاتوری تسکین ایده مدیلر.
آدام فنا حالده قیزمشدی!

«یاپراق آچمش تلفون دیره کی نره ده کورولمش.» دییه فریاد ایدیوردی. «اولاجق رزالتمی بو»
باری بوندن صوکره تلرده میوه ویرسین. بز بوراده مساعیدن اقتصاد ایتمکه باقیورز. بو دیره ک
قالقمش دال بوداق صالیور. بوتون دیره کلر دال سوره جک اولسه بودامغه آدمی یتر.»
صوکره معیتنده کی مهندسله دونوب «کسیلسین» دییه فرمان ایتدی.
درحال مردیوه نلی اوطوموییل کلدی. آداملر تلرله ایزولاتورلری بر باشقه دیره که آقطاروب
یایراقلیسنی یره یقدیلر.

فابریقاتور بر بالطه قاپمش، دیره کک کوک باغلامش زیفلی قسمنه، یاپراق آچمش دالرینه
وورویور وورویوردی. حرصنی بونکله ده آلامدی. دیره کی آداملرینه قوش باشی دوغراندی. بو
پارچه لری دخی اورتاده براقمقدن قورقویوردی. نه اولور نه اولماز، بر دهاکی بهار ینه کیم بیلیر
نه مادیک اویناردی. دیره کک انقاضنی اوراده، کوزینک اوکنده بر کوزل یاقدردی. و کوللری
طویلاتوب دکیزه آتدردی. کرچه احتیار قاواک شیمدی ده دالغاله قارشوب ساحله وراییلر. بخار
اولوب یاغمور تانه سی شکنده ینه سودیکی قیرلر یاغاییلریدی. فقط فابریقاتورک عقلی او قادار
اینجه سنه پک ارمیوردی. بو اعتبارله منون و مسرور اللرینی بیقایوب دائره سنه مایونه زلی لورکله
فاصولیه پلاکیسی یمکه کیتدی.

او کیجه چیچکلر صباحه قادار قان آغلادیلر. قوشلره کلنجه، اونلرده ایلکین آه و واه ایتدیلر
اما صوکره باش باشه ویروب بو حرکتیه بر مثلله مه چاره سی آرادیلر.

بر آغاچ قاقان: «انتقام!» دییه باغردی. سرچه لک ایشلیسی: «پکی اما ناصل؟» دییه
سوردی. جانی طاتلی بر صاقصاغان: «حریفلر دیشلرینه قادار سلاحلی!» دیدی. «طوپدن
کیتسه ک هپمزی وورورلر.» تجربه لی بایقوش: «بر فدائی سچرز دییه تکلیف ایتدی. ایچمزدن
بری.»

داها سوزینی بیتیره مه مشدی که اختیاریک آوجندن یم یمش بر اییبیک قوشو «بن کیدرم» دییه

راستلا ياجق» ديهه ايضاحات ويرپوردى.

قواق كرىسنى دىكله يه مدى. بو دويدىغى سوزلردن ياپراقلىرى دىكن دىكن اولمشدى. دىمك بوراده فابريكا قوراجقلىرى. دىمك بو جنت قىيلىرى، بو جانم بايرلىرى ماكنه اوغولتوسنه، قوروم قوقوسنه بوغاجقلىرى. دنياده باشقه يرمى قالمامشى يارىم؟

خاير، خاير بونى ياپامازلردى. بو قادار ذوقسىز، بو قادار وجدانسز اولامازلردى. فقط ياپدىلر ايشتە اونلر اويله رنكلردن، قوقولردن، دكىزدن، طبيعتدن ذوق آلاجق صويدن دكللردى. ماليت فيئاتي دييوردە كوزلى باشقه بر شى كورمىوردى. ماليت فيئاتي ايسه بو ساحلده چوق دوشوك اولاجقلىرى بىناغىلىه.

ايلكىن ساحله بر ايسكله قوردىلر. مالزمه دكىز يوليله داها اوجوزه نقل ايديله جكدى. صوكره بر منديره ك انشا ايدوب دكىزله ساحلك علاقه سنى كسدىلر. دالغه لر آرتيق صولرى طاتلى طاتلى اوقشامز اولمشلردى. منديره كك ايچنده قالان مسكىن اولو صولره ايسه دكىز دىمكه بىك شاهد ايسلردى.

ساده دكىزى يا، چىچكلرده وضعيتدن شكواچىدىلر. پاپاتىلر قورومدن سىمسياه اولوپورلردى. كلينجكلرك قىزمىسى ايسه ايسلى چاتانا بايراقلىرىنه دونمشدى.

قوشلرك جيولتيسى، شانتيه دن يوكسلن چكىچ سسلرى آراسنده كومه كيتدىكىندن اونلرده برلشوب قورو حالنده اوتمكى ده كه دىلر. فقط بو كورولتولى مدنيت قونسرى ايله باش ايدە مه يه جكلرنى آكلانجە عاقبت اونلرده كوسوب اوتمه مكه قرار وىردىلر. هم ذاتاً بازارلى غىجىر غىجىر چفته لرى ايله آوه چىقان شانتيه مهندسلىرى حياتى اونلره زهر ايتمكه باشلامشى.

قوشلر كوسوب، دكىز صوصوب، چىچكلر ده صولنجە قواق اوكسوزه دوندى. «بر يىلدىم كلسه ده، بنى ده يوق ايتسه بارى.» ديهه كوتو كوتو دوشوندىكى اولوپوردى.

فقط يىلدىر مه حاجت قالمدى. بر صباح، داها اويقوده ايكن بلنده كسكىن بر تستره صىزىسى ايله اوياندى. و نه يه اوغرايغنى آكلامان يان اوستى بوكورتلنلرك اوزرىنه دورىلى وىردى.

اوتە ده بر سس، فابريقاتورك سسى:

«كناه ده نه دىمكش.» ديهه باغىرپوردى. «بزه آغاچ دكل. ير لازم ير... ذاتاً نه يه بكنه يوردى.

تك باشنه، سىپسىورى بر آغاچدى.»

صوكره معيتنده كى مهندسله دونوب:

«بوندن چوق كوزل تلفون ديره كى اولور.» ديدى. و اختيار قواق صويولدى، يونتولدى. بالجمله ديره كلر كى كوزطاشى محلولى ايله معامله كوروب طوپراغه كيره جك قسمى زفتلندى و بو ايشلر بيتنجه، اوزرىنه بر پارماق قالينلغنده بويلا سورولوب تپه سنه ده كلاه كى چنقو بر باشلق كچىرلدكدن صوكره آنا شبكه پى فابريكا سانترالنه باغلان يوله، اوبر ديره ك آراسنه دىكىلدى.

بويله جه ياز كچدى، كوز كچدى، قيش كچدى، هر يىل اولديغى كى بهار بر كنج قىز مثالى اتكلكنى قالدېروب صىحاق رايجه سى ايله ينه قىرلرك اوستنه چوكوويدى. كزىجى قوشلر كيتدىكلرى يرلردن دوندىلر. بوچكلرله قورتلر صاقلاندقلى يرلردن چىقىدىلر. پاپاتيه لر تاواده يومورطه كى اورتالغى صارى ايله بياضه بويادى. و كلينجكلر بر يىل اول فابريكا قورومندن صولوب كيدن

ياپراقلاقمقدن ايلرى كلن او هر ييلكى معتاد دكيشكلك دكلدى. اويله قولاي قولاي آكلاشيلامايان، قطعى اولارق تثبیت ايديله مين آنجاق و آنجاق سزيله بيلن بر بامباشقه، بر عجائب كليشمه ايدى.

قاواقده شيمدى او نباتلره مخصوص كورونوشدن فضله بر شى، عاداتا انسانلره خاص بر شى، ناصل سويله مى، صانكه بر نوع هويت بليرمكده ايدى.

قادنلردن برى اختيار ديهه هايقيردى، «اختياره بکزه يور قاواق» كرجچكن ده قاواق، صانكه آلتنده ياتان اختيارك بوتون اوزيني كوكلريله آموب كووده سنه كچيرمشه بکزه يوردى. شكل اعتباريله ينه عيني آغاچدى بلکه، فقط انسان اوکا باقاركن او اوزون قامتلى، ضعيف اختياري كورمش كبي اولويوردى.

ياپراقلى بيله شيمدى بر باشقه يشيل كورونويوردى. داهامونس، داهاصيحق، عاداتا كولومسه ين بر يشيل. روزكاردن خيشيردايشلى بيله بر باشقه توليدى. آغاچ، ياپراقلىيله ديله كلمشدى صانكه. دورغون هولرده بر فيصيلدايش، روزكارد ميريلدايش، فيرطنه ده ايسه خوموردانش حالنى آلان بر شيئر آكلاقمق ايسته يور كييدى. نه سويله ديكي آكلاشيلاميوردى كچه. فقط اوني طانيانلر بو اسرارلى خيشيرتيلرده اختيارك سسنى، قونوشمه طرزى، حتى جمله ياپيسى بيله طانمقده كوچلك چكميورلردى.

توكلى اورايه كومولك ايسته مه مشدى. آدام ايشته نه ياپمش ياپمش، روحنى آغاچه ويروب كندىنى او چوق سوديكي يريوزينه آتمه نك يولنى بولمشدى. هم بويله جه طبيعتى داهام ياقيندن، اولانجه حشمتيله طاداييله جكدى آرتيق. نيته كيم شيمدى صاغلغنده ايكن ياپامدقلىنى ياپيور، نزله برونشيت قورقوسى اولمقسزين كوكسنى ياز ياغمورنده ايصالوتوب آقشام روزكارنده قورونويوردى. اسكى دوستلرينك بو صورتله تكرار آرارليره قاريشمه سى، ساده كويليلرى دكل، قوشلىرى، بولوتلىرى، چيچكللىرى، روزكارلىرى والحاصل بوتون طبيعتى ده سوينچلره غرق اتدى.

قوشلر شمدى كلوب يوزينه كوزينه قونويور، بولوتلر بعضاً آلچالوب آلنى اوپويورلردى. اونك اولومندن برى بويونلرى بوكوك دوران چيچكلرسه باشلرينى اوتلرك آراسندن چيقاروب ينه اسكيسى كبي كيفلى كيفلى صاللانمغه باشلاديلر. حتى اويله كه دكيز بيله، او قاره ده اولوب بيته نلره بيكانه دكيز بيله، بو ايشه پك سوينمش، شيمدى قومصالده بياض كوپوكلىنى كوستره كوستره كولويوردى.

فقط هانكى سعادت أبده قادار سورمش كه؟ بر صباح ياپراقلرنده كى چيك دامالارنى سيلكه له يوب قوروتان قاواق، آز اوتنه سنده بر طاقيم انسانلرك اكيلوب قالقوب يرلى اولچدكلرينى كوردى. آداملر اوكله وقتى كلوب اونك آلتنده اوطورديلر. النده كى پلانلردن معمار اولديغى آكلاشيلاان بر تانه سى، اوچ قاتلى اكسه سندن مال صاحبي الدويغى آكلاشيلاان بر باشقه سنه: «ماكنه دائره سى شوراده اولاجق، لابوراتوارلر برى يانده قورولاجق، لوژمانلر ايسه غرب جبهه سنه

بر قاواق و انسانلر

«قاواغك آلتنه» ديمشدى. «بنى او ساحلده كى قاواغك آلتنه كوموك!» قاواق ذاتا قولبه سنك اوزاغنده دكلدى. ساحله باقان ديك ياماچك اورتاسنده، داغ چيلكليله بوكورتلنلرك صارماش دولاش اولدقلرى وحشى بر قيرلغك اورتاسنده ايدى.

اختيار، النده تسبيحى، هر آقشام اونك آلتنده اوطورور، ده كيزك آشاغيده قوملغى طاتلى طاتلى يالايشنى سير ايدردي.

ايشته شيمدى مزارينى او قاواغك ياپراقلىرى كولكه له يه جك، ينه دالغه لر آياق اوجنده او چوق سوديكى بسته پى سويله يه جكدى.

بويله جه ياز كچدى، كوز كچدى، قيش كچدى بهار كلوب ده مايس كونشى بر كنچ قيز ككينه بكزه ين ايليق نفسنى طبيعته هوھلاينجه بادلر بردن بياضلره بوروندى، قيرلر قوقولرينى سوروندى، دكيز آنيدن دورولدى، او ساكن ماويسنى يكيدين بولدى.

بو آراده اختيار قاواق ده طومورجقلانوب ياپراق آچمشدى.

فقط كويليلر بو بهار اونده تحف بر دكيشكلك كشف ايديورلردى. خاير، خاير، بو ساده

قاپوجى سويله نه سويله نه اوده دن ايچرى كيرپوردى. آرقه سندن ده خيرسز...
 بو سفر بن قولاقلىرىنى چكدم. قاپوجى چپلاق تېانلرېنى اينجه بر سوکوت داليه ابي حاشلادى.
 برکت پاترون اوراده يوقدى. يوقسه والله اوني پوليسه ويريردى «بو ياشده بير چوجوق خيرسز!
 افندم، حبسخانه ده ياتسين ده عقللنسك» ديهه رك.
 چوق قورقيتدق، آغلامادى. كوزلى آغلامغه حاضر چوجوقلريك كوزلرينه دوندى اما
 دوداقلرينده اوفاجق بير تيتزه مه كوزوكمه دى و قاشلرى ثابت، قرارلى حاللرېنى هيچ بوزماديلر.
 يالكز بيراز روزكارلى ايديلر.
 برانجه آزاد ايديلمش بير قيرلانغج كى فيرلادى. آى ايشيغىنى و مصر تارلاسىنى كسكىن بر
 قنات كى سيريارق قاجدى كيتدى.
 بن او زمانلر ماللريك استيف ايدىلىكى اعمالاتخانه نك اوستنده كى بولمه ده ياتاردم. اودام
 نه كوزلدى. هله مهتابلى كيجه لرده نه شيرين اولوردى.
 تام پنجره مه ياقين بير دوت آغاجى واردى. آى ايشيغى دوت ياپراقلىرىدن سوزولپور، اودايه پاره
 پاره دوكلوردى. آشاغى يوقارى ياز قيش پنجره يى آچىق براقدردم. نه سرين نه تحف روزكارلر اسردى.
 واپورلرده ده چالشدىغم ايچون روزكارلى قوقولرىندن لودوس، پويراز، قره يل، كونباتيسى ديهه تفریق
 ايدر، تانيردم. نه روزكارلر بطانيه مك اوزرىندن عجائب بيرر رۇيا كى كليب كىچدیلر.
 اويقوم چوق حفيفدر. صباحه يقيندى. ديشاردن بير كورولتى كليوردى. عادتاً دوت آغاجنده
 بيريسى واردى. قورقمشم كه قالقامدم، باغيرامدم. تام بو صيره ده پنجره ده بير خيال بليردى.
 او ايدى، يواشجه پنجره دن سييرلدى. بنم اوكىمدن كيچركن كوزلرېمى قپادم، دولاپلرى
 قارشىدردى. ايستيفلرى اوزون مدت آلان طالان ايتدى. سسىمى چيقارمدم. دوغروسى بو
 جسارته قارشى بتون مالى آليب كيتسه ايدى سسىمى چيقارميه جقدم. يارين پاترون:
 - اولان اوستونه اولى طوپراغى مى سريلمشدى، حيوان ديهه قيچمه بير تكمه، بنى قواجغى
 بيلديكم حالده غيق ديمه دم.
 حالبوكه او، كنه كلديكى كى بومبوش، سس سز صداسز پنجره دن سييريليب كيتدى. بو آنده
 ده بير دال چيتيرديسى ايشتدم. دوشمشدى. آشاغيه اينديكم زمان باشينه قاپوجى ايله برابر بر
 قاچ كيشى بيريكمشلردى.
 اولمك اوزره ايدى. صيمصيقى قپالى يومروغنى قاپوجى آچدى. بو آووجك ايچندن بر ايكلى
 مندیل صو كى فیشقردى.
 يا... ايى، خالص ايكلى مندیلر هپ بويله در. آووجنك ايچنده ايستيدىك قدر صيقار،
 بوروشدوروسك! صوكره آووج آچيلدى مى انسانك اليندن صو كى فیشقرر.

فئرنى ياقدم. اطرافى طره دم. فئرىك اوزنان كور ايشيغىندە قاچمىغە چىلالاين ايكي چىلاق آياق كوزىكىدى. آرقىسندن سىكىرتدم، قاچانى يىقالادم.

قاپوجى اوده سنە برابر كىردك. قاپوجىنىڭ صارى ايشىقلى فئرنى ياقدم.

آى بو نە كوچوك خىرسزدى بويلە! اللرىمك ايچىندە قىزارجىسىنە سىقىدىمغىم الى اوافاق. كوزلىرى پىرل پىرل.

ندن صوكره كوملك ايچون، هم دە قاطىلە قاطىلە كوملك ايچون اللرىنى براقدم.

بو سفر كوچوجىك بىر چاقى ايله اوزرىمە هجوم ايتدى. و چاپقن بنى كوچوك پارمىغىدىن ياره لىدى. صمىقى ياقالادم كراتە پى.

جىللىرىنى آرادم. بىر پارچە قىچاق توتون و كىنە عىنى سىقتىلى بىر ايكي جىغاره كاغدى، تىزجە بىر مىندىل بولدم. قىنايان پرماغمە اونك قىچاق توتونىدىن باصدم، مىندىلى يىرتدم و اليمى اوكا بىغلاندم. قالان توتىلە دە ايكي قالىن جىغاره ساردق، احبابچە قونىشدى.

اون بىش ياشىندە باردى. ھانى بويلە شى عادتى دىكىلدى اما كىچىلك ايشىتە! بىرسى اوندىن اىپكىلى مىندىل ايشىتە مىشدى، ھانى جانم اكلارسىك يا، عاشقىلىسى، سودالىسى، قومشى قىزى ايشىتە! پاره دە يوق كە كىدىب چارشىدىن آلسىك. دوشىنىش طاشنىش عقلىنە بو چاره كىلمىش. بن:

- پكى دىدم اعمالاتخانىە بو طرفدە سن عكسى طرفدە نە آرىوردك؟

كولدى. اعمالاتخانىە نك زردە اولدىغىنى او نە بىلە جكدى.

بىر دە بنم كويلى جىغاره سندن ياقدىق، اىيچە احباب اولمشدىق.

خالص بورىصە لىدى، دوغمە بويومە. استانبولە دكل مودانىيايە بىلە قوجە عمرىندە - بونو سويلركن يوزىنى كورسىدىكز - بىر دفعە جق اينمىشدى.

امىر سلطانندە، آى ايشىغىندە، قىزاق قايدىغىز زمانلر بنم دە عىنى بو طونددە، بو قوامدە ارقداشلىرىم اولمشدى.

امىنم كە بونك دە اونلر كى اوزاقدىن سىسىنى دويدىم كوك درە نك حوضلىرىندە درىسى قىردى. بىليوروم كە، موسم موسم ميوە لىر قابوغيىنىڭ رىكىنى آليور.

باقدم، يشىل اوست قابوغى دوشمىش بىر جوز اسمىلكىلە اسمردى. كىنە بىر تازە جوز بىياضلىغىلە بىياض و كورك دىشلىرى باردى. بن بىليورم، يازىن باشلانغىچىدىن تا جوز موسىمىنە قدر بورىصە چوققۇلىرىنىڭ يالكر اللرى اريك و شىفتالى، يالكر چىزكىلى مىنتانلىرىنىڭ قويمىش دوكمە لىرىدىن كوزوكن كوكسلىرى فندق ياپراغى قوقار. او سىرادە قاپوجىنىڭ ساعىتى اون اىككى چالدى. نرە دە ايسە جامباز بىتە جكدى.

- قاچايم دىدى.

اونى اىپكىلى مىندىلى وىرمە دن كوندردىكىمە متأثر دوشىركن دىشارىدە بىر كورولتى ايله سىلكىندىم.

ایپکلی مندیل

ایپک فابریقه سنک ککیش جبھه سی آی ایله ایشلده دی. قاپینک اوکوندن بیر قاچ کیشی
عجله عجله کیچدیر. بن ایستکسز، نره یه کیده جکی مجهول آدیملرله یورورکن قاپوجی آرقامدن
سسلندی:

– نره یه؟

شویله کزینه یم، دیدم.

– جانبازه کیتیمورمیسک؟

جواب ویرمدیکیمی کورونجه علاوه ایتدی:

– هرکس کیدیور. بورصه یه دها بویله سی کلممش.

– هیچ نیتیم یوق، دیدم.

یالواردی، یالواردی، بنی، فابریقایی بکله مکه راضی ایتدی. بیراز اوطوردم، بیر جیغاره ایچدم،
بیر تورکی سویلدم. صوکره جانم صیقیلدی. نه ایتسم دیدم، قالدقم، قاپوجی اوده سنده کی
چیویلی باستونی آلدیم، فابریقایی دولاشمغه چیقدم.

قیزلریک چالشدیغی قوزه خانه یی کیچر کیچمز بیر پیطرتی ایشتدم. جییمده کی الکتريک

دین مربوطیتنی ایچمزدده صاغلاملر... حالبوکه، آرتق بابالر یاورولرینک آلدن طوتوب سلیمانیه یه تراویجه قدر کیجه سی آیاصوفیه یه کوتورمیورلر، دینمک عظمتنی کوریه ذهنلره نقش ایتمیورلر. نه دیه لی؟ آغلا چشم، آغلا دورما!

رمضانده بر کیجه ده، بنی پک سوه ن رجالدن برینک قوناغنه افطاره کوتورولوردی، طویه بش قاله قاپیدن کیره ردک، دائما بویله، حسابلی کلمک عادتدی. اوشاقلر همان قوشوب بزی یوقاری قاته چیقاریرلردی. خانه صاحبی زیارتدن ممنون اولوردی، فقط اوروج کیفی، بو مسرتنی بیلدیرمز، تشریفاتله، رسمیتله آیاغه قالقار:

- شویله بویوریکز شویله تشریف ایدیکز؟

دییه باش کوشه ده یر کوستردی. هرکس تسبیح چکردی، لاقیردی اولمازدی. اوداده کی ساعتلرک طیقیردییسی نه جانلی، نه قوتلی ایشیدیلیردی... دیرکن، بردن، جاملری زینقیرداته رق طوپ پاتلاردی، ینه تشریفاتله ییمکه اوطورولوردی. شوندن، بوندن قونوشولوردی، فقط هنوز بنمله حسبحال و ملاطفه صیراسی کلمزدی. قهوه لر ایچیلیر، نمازلر قیلینیر، تکرار قهوه لر ایچیلیر، نمازلر قیلینیر، تکرار قهوه لر کتیریلیر و اوکدن صوکره ده مسافرلرک چوغی چکیلیردی. آرتیق صالونده دورت، بش ذات، صمیمی و اسکی دوستلر قالیردی. کلسین بنمله محبت... غالبا کندیمه خاص، خوش و نشئه لی بر طرز مصاحبتم واردی کی هم او صاحبی، هم ده مسافرلری پک زیاده مثلذد اولورلردی. او زماندن شعره، ادبیاته مراقم اولدیغی ایچون هپسی ده کاتب و عالم اولان بو آدملر بکا شعر اوقوتورلردی، هیچ اونوتام شناسینک بر توحیدی واردی، تمامی خاطرمده قالمامش اما ایچنده کی «... لامکاندر اولاماز» کلمه لرینی نه دنسه دوغرو تلفظ ایده مزدم و بونی هر تکرارمده سامعین ذوقلرندن باییلیرلردی. بو ائاده ساعت اوچی بولوردی، تیاترویه کیدیلیردی. بن او زمانده، جانیلر ایله دیدیشن معصوم روللرینه عاشقدم!

شیمدی نره ده بویله چوجوقلرله حسبحالدن ذوق دویان یاشیلیر... یاشیلرله درد، قساوت باشلرندن آشمش، نه رمضانده نه بایرامده چکه لرینی بیچاق آچمیور. نه دییه لم: آغلا چشم، آغلا دورما!

ایشته چوجوقلغمک رمضانلرندن بویله طاتلی و جانلی خاطره لر ذهنمده نقش اولوب قالمش... یا ینه رمضان ایچنده صوکنه دوغرو البسه آلمغه کیدلدیکی کون... یا بایرام صباحی؟ آه، بونلری بکا هیچ خاطرلاتماییکز؟ بن ینه شرقیمه دونه یم:

- آغلا چشم، آغلا دورما!..

رفیق خالد

ایده میورم. غایت ابتدائی بر نوع اویونجاق ویا سوسدی، فقط دورك بوتون چوجوقلری اوکنده دیکیلیر، قالیر آلمایینجه کیتمزدی. بکا:

- هایدی، اوچ دانه سچ باقالم؟

دیرلردی. بر مور بر طورونجی، برده صاری سه چردم؛ یول بکا اوزون کورونوردی، آه، بر آوه واروب اوینامغه باشلاسه م... فقط بو شیشه لرك اوینامغه هیچ بر مزیتی یوقدی. همان صولرینی موصولغه بوشالتیردم؛ کری یه بنکلی دالغالی و آغز طرفی قیریق ثقیل، بیچیمسز جاملر قالیردی و آلمی، بر یریمی کسمه سین دییه اونلری ده اوصولجه حق آلوب آتارلردی. فقط او بش، اون، دقیقه لق هیجان نه کوزه ل شیدی و یکی بر رمضان و یکی بر حرقهء شریف زیارتی بکا نه صبرسزقله بکله تیردی!

کم بیلیر، شیمدی، اوراسی ده نه بوم بوشدر... بلکه او زنکلی شیشه لری یاپان و آلان ده قالمامشدر. آه، نه دییه یم: آغلا چشمم، آغلا، دورما!

رمضان ایچنده بنی بر دفعه سلیمانیه جامعنه تراویحه و قدر کیجه سی ده آیاصوفیه یه کوتورویورلردی. سلیمانیه... او نه اولو معبر، نه جوهرلی بر مسلمان جماعتیدی، موءذنلرده کی او نه سسدی و خلق سجده یه واریرکن او نه هیبتلی بر غلغله ایدی! سلیمانیه جامعنده بر تراویح نماذی... بونی آنادولینک هر رمضانده بیلزمیسکز نه تحسرله آکار، آراردم! اسکی استانبولک جامعلری و رمضانلری... بونی بیلن، بونی طادان مسلمانلر ولایتلرک رمضانلرینی نه دار نه هیبتسز و نه شعشعه سز بولورلر... یا قدر کیجه سی آیاصوفیه! بوتون بزم اوده کیلر، او کیجه، کوکلرک آچیلوب اوستمز نورلر یاغدیغنی کوره بیلیمک ایچون پنجره اوکلرنده قرآن اوقورلر، نماز قیلارلر تا بصباح عبادت ایده رلردی. بزده آیاصوفیه یه کیدردک. بن متمادیاً یانمده کیلره - ترلی دیره که کیده لم!

دییه یالواریردم، اوت ترلی دیره ک بویله خاطرمده قالمش، بر صوماکی دیره کدی که ایچنده بر محلا اویوق واردی، اورایه دیزلرمدن طوتوب قالدیرلر، پارماغمی صوقاردم. صوکره برر برر، هر کرسینک اوکنده دوروب آیاقده دیکلردک. بعضاً یانمده کیلر بویوکلرم، یا قران اوقویان حافظک سسینی یاخود وعظ ایدن خواجه افندینک علمنی بکه نیلر، بر یر بولوب اوطورورلردی. بنده دیز چوکردم. بو بیکلرجه خلق، بو قوجامان ستونلر، بو یوکسک قبه، بو طوپ قندیلر، بو کور سسلر بنم مینی مینی روحم و مینی مینی جثه م ایچون او قادار بویوک، او قادار آغیر و مدهش کلیردی که عادتاً ازیلدیکمی بر قرنجه کی چیکنه نوب بیتدیکمی حس ایدر، قورقار، صوقولور و بعضاً ده اویوردم.

آه، بویله دین و عبادت ایچنده عنعنه لره باغلی بویومک نه خوشدر... ناصل شعشعه لی ماضیلر بزی مملکتمز باغلار و هر خاطره بر صیزی کی یوره کمزی یاقارق وطن سوکیسنی و

خاطرلايوردىم كە يالكر باشمە اوراجاغى، الآن، بولمايە امكان يوقدر. بو سىرسى و مزار طاشى اورماننك قويتو، اوغولتولو، اوجرى بر كنارنده اعمار و تزيين كورمه مش يوصونلى قىرلر... اوراده اوقور، اوغلر، يوره كمزده عىنى زمانده بر كه نشلك و قسوت دويارق، غالبا وظيفه مزي ياپمقدن متولد بر فرح و اولومه يقين بولونغقدن متحصل بر ملال، آهسته آهسته آرابالريزه بينردك. بو نه بويوك، نه اوجى بوجاغى بولونماز بر سىروستاندى... تا ايوبه قادار لوشلق، اوغولتو و يالكرلىق ايچنده، قونوشمق جسارتنى بولاميه رق، عادتا پرخشوع، كليردك. اوراده بزي حيات بردن قارشيلار، قوجاقلاردى: اويونجاقچى دكانلىرى، شكرچيلر، قهوه لر و ديلنجى قافله لرى... تربه نك آولوسنه نه كوجلكله، ايتيشه قاقيشه كيريليردى... ايكنه آتسه ك يره دوشمزدى، فقط قومرولر ينه دولاشه حق ير بولور، او كون دارى ييمكدن قورصاقلرى هكبه كپ شيشردى. خانملر تربه يه كيرمزلردى، ديشاريده حاجت پنجره سنده اوقويوب كمى دونزلردى. آرکكلرله كيتديكم زمان تا كوموش ايشله مه لى صندوقه يه قادار، پر حرمت و طاعت يورور، ايكله ايكله، حتى كوزيمزدن ياشلر كله رك آللهه يالوارير، شكر ايدى ر و كرى كيده رك ديشارى اويله چيقاردق. او زمان صدقه صيراسى كلمش اولور، اطرافمزي پلاسپاره لر كيمش قوجه قاريلر، قادينلر و چوجوقلر صارار، هپسهنه چيل غروشلر داغيليردى. انعام صاتان اختيار بر حاجى، تسيحجى يه و دارى داغيتانلره ده اوغرار، اونلرك ده كوكللرپنى آيىردق. صوكره اون قاپانى جاده سندن، جبالى پى، بالاطى كچه رك بر اكلنجه لى غلبه لك يول باشلاردى. بن اك چوق اوراده اكله نيردم: كوركلى يهوديلر و آتقىلى قىزلر سىر ايدى ردى...

كچن سنه، اون يىللق بر فاصله پى متعاقب، عرفه كوني ينه تربهء خالدى زيارته كيتدم: آولى بوم بوشدى، شادروانده صولرك سسى و قووقلرده قومرولرك دم چكىشى ايشيديليور، قاپيده تك بر آرابا، بنم آرابام بكليوردى. كوكلم حزن ايله، اوكسوزلكله دولدى. بو قادار آز زمانده بو نه بويوك تبدلدى! بز اورايه قار فرطينه لرى ايچنده قوشار، كيده ردى؛ شيمدى؛ بهار و كونش ايچنده بيله كلن يوقدى! نه ديبه يم: آغلا چشمم، آغلا، دورما!..

رمضانك اون بشندن صوكره، ينه بويله، بوتون، أو خلقنك اهمال ايدى ميه جكى بر زيارت داها واردى: حرقهء شريف زيارتى. بونك ايچونده ترميز حاضراينر، بويله كوكللريمز ذكر و عبادتله طاشقين، اويله چيقاردق. فاتحى كچه رك بعضى دار سوقاقلردن دولانه دولانه نهايت بياض بر جامعك اوكنه واريردى. انسان ييغينلىرى آراسندن يول بولوب قاپى يه ياناشمق نه كوچ ايشدى. نهايت، زور زار، كيرر، بم بياض حاصرلى يوللردن يورويوب يشيل آطلسدن بر مبارك بوخچه يه يوز، كوز سوره ردى. ديشاريده خلق قايناشيردى، فقط بو حجره ده و اوكا منتهى دهليزلرده اخروى بر سكون حكم سوره ردى چيقاركن بر مدت، ينه كرى كرى يوروردك. ايشته او زمان چوجوقلغمك اك هيچانلى بر دى باشلادى: آلوده اوزون اوزون پول شيشه لرده دولديريلمش رنكارنك بويالى صولر صاتارلردى. بونلر نه ايدى؟ معناسى، خوشلغى نره سنده ايدى؟ اوني الآن بيلميورم، تحمين

أسكى رمضانلىر ياد

- اغلا چشمم ، اغلا ، دورما... -

أوت، بيلمم بو شرقى پارچه سى نره دن ناصل بردن بره عقلمه كلدى: «اغلا چشمم، اغلا، دورما!» ساعتلر وار كه كنديمه حاكم اولاميه رق متصل اونى تكرارليور. أوده هم آشاغى يوقارى دولاشيور، هم ده اونى ميريلدانيوردم. آه، اسكى رمضانلر، چوجوقلغمك رمضانلرى! او زمان رمضان قيشه، قارى، بوزلى كونلره تصادف ايدردى، كوزلرعى قاپايوب چوجوقلغمك رمضانلرینی دوشونمك ايسته دكجه ايلك اوکجه، دائما شويله بر منظره كوردم: قارا يلك صاورديغى پارچه لر آلتنده، كيجه، تراويچدن چيقان غمسيله لى، قوقوله ته لى بر سياه جم غفير... يرلرى خاشيرداتان بر آياق سسى و آردى آراسى كسيلمه ين اوکسوروكلر! بو اولدقجه قورقونج و اولدقجه هييتلى منظره دن صوكره ياواش ياواش رمضانك بوتون صفحه لرى خيالمنده جانلانمغه باشلار. اولاه عرغه كوننى خاطرلارم، ايوبى و عائله مزارلرینی زيارته كيتديكمز كوني... أوده رمضان تميزلكى بيتوب كيلار يرلشدكدن صوكره حمام ياناردى، رمضان حمامى... بو يكرمى دورت ساعت، كيجه لى كوندوزلى سوره ر، بوتون أوك خلقي، اوزاق، ياقين آقرا، حتى قومشولرده كيره ردى. آرتق باشقه ايش قالمازدى. عرغه كوني ارکكلر بر طرفدن، قادينلر اوبر طرفدن، محقق، حضرت خالدى زيارته كيتمك معتاددى. تربه دن اول مزارستانه اوغراردق؛ ادرنه قايپسى خارجنده عائله مزارلغى... اويله

مساعده ايديله مزدى. معلملردن برى:

- چوجوقلر قورقماسىك.. سز بيلمزسكز.. غمسز بر كرە داها زهرلە نديده قورتولدى... اوکا بر شى اولماز... هايدى اويونكزه ديهه باغيردى.
كوچوكلرى يارى زورلە داغيتمغه باشلاديلر. بعضيلرى آغلامغه دوام ايدىيور، بعضيلرى خوجانك سوزلريله كنديلرني تسلى ايدە رك: «غمسز غيترتليدر... بر شى اولماز» دىيوردى. حتى كوچوك اللرينى آچه رق اونك ايچون دعا ايدنلر بيله واردى.
معلمه لر نهايت باشقه بر چاره دوشونديلر. بايرام يرينى ايكي اوچ دقيقه اوزاقده بر باشقه آغاجلغه نقل ايتمك... بطانيه لر پاكلتر طوپلاندى و قافله غمسزى يالكز براقه رق، حركت ايتدى.

چوجوقلر آراسنده درحال كيزلى بر تشكىلات ياپيلمشدى. اوچ بش دقيقه ده بر طلبه دن ايكيسى غيب اولويور، كيزليجه غمسزى كورمكه كيده رك اوندن خبر كتييريوردى. حوادث درحال كوچوكلر آراسنده ياييليور، اك ميني مينيلر بيله بوئي معلمه لردن صاقلاليوردى.
بر ساعت صوكرا ينه فجيع بر خبر كلدى. غمسز اولمك اوزره ايدى. صاقلانديغى طاش قوغندن چيقمش، متماديا چارپينيوردى. آغزى، كوزى، آياقلرى قان ايچنده يدى. آرتق نه امر، نه تهديد چوجوقلرى ضبط ايدە مه دى. هپ بردن آغلاشوب باغريشه رق قوشمغه باشلاديلر.
معلمه لر ايكيىنى اوچنى زورلە ياقالاسه سكزى اوئي قورتولوب قاچيوردى.
مع مافيه آرتق كوپكه ياقلاشماديلر. غمسزك چيرينماسى قورقونج بر شيدى. كاه يرده ده به له نيور، آياقلريله طوپراقلىرى قازييور، كاه قانلى آغزىنى كوك يوزينه قالديره رق، تهديد ايدر كې، مشئوم بر سسله اولويوردى. نهايت صوك بر غيترله طوپارلاندى. ايچنده كى آتشي تسكين ايچون ايرماغه دوغرو قوشمغه باشلادى.

ايرماق كنارنده كى اينجه تحته كوپرونك ياننده بش ياشنده ايكي ميني ميني قيز واردى. بونلر كوپكك توزى دومانە قاتە رق كلديكنى كورونجه قورقديلر. تحته كوپرودن قارشى يه كچمك ايستديلر. فقط بريسى تلاش ايله ايرماغه دوشدى، چيرينمغه باشلادى.
غمسز بو قضايى كورونجه بردن بره دوردى. يولنى دكيشديردى. تحته كوپرويه قوشدى. چوجوغك آرقاسندن صويه آتيلدى. اوئي آغزيله اتكندن ياقالادى. معلمه لر يتيشنجه يه قدر اوئي صويك يوزنده طوتدى.

صوكرا آرتق طاقتى كسيلمش كې كنديني براقدى. بر ايكي كرە دالدى، اطرافنده كى صولارى كوپورتدى و اولدى. قاص قاتى كسيلمش وجودى صويك ضعيف آقينيئيسنه اويارق ياواش ياواش اوزاقلقشدى.

اوندن قاچان «يالكز» لر واردر. غمسز بالخاصه بو كوچوك «يالكز» لرله آرقاداشلق ايدر، باغچه نك بر كوشه سنده اونلرله آغير آغير دولاشيردى. كوچوك قىلبرلنده سويله نيله مه يه جك دردلر و انفعاللر طاشيانلر اونك چامورلى آياقلىرىنى آللى ايچنه آله رق قونوشورلدى. غمسز حالنه كوره خسته باقىجىلىقى بيله ايتمش، بر كون باغچه ده قوشاركن يره يوارلانان بر ميني مينينك بره له نمش ديزىنى دليله يالامشدى.

قافله آرتق محله دن چيقمش، يشىل تارلالرك آراسندن كچن بر اينجه پاتيقه يه دوشمشدى. غمسز اك اوكدە مغرور و متوكل طوريله يورويوردى. فقط نه دنسه بو كون اونده بر نشئه سزلك، اكلاشيلمز بر دورغونلق واردى.

نهايت بايرام يرينه وارلدى. بوراسى كولكه لر ايچنده سرين بر ايرماق كناريدى. صولرك ايچنه يشىل سوكودلر صارقيوردى.

كوچوكلرك ولوله سندن چاييرده كى قوشلر اوركوب قاشمشدى. شيمدى كون اونلركدى. قوشوشه چيغريشه اطرافه داغيلورلر، آغاچلره طيرمانوب چمنلرده يوارلانيورلدى. آقشامه داها دنيا قدر زمان اولديغى حساب ايده مه يه رك قوتلرينى، نشئه لرينى اسراف ايديورلر، حتى ييه جكلرينى، يمشلرينى يمكه باشلايورلدى.

غمسزده بر آزالق جانلانمش، چوجوقلرله برابر اوينامق ايسته مشدى. فقط بردن بره دوردى، باشنى قالديره رق آجى آجى اولودى. صوكرا يواش يواش اوزاغه چكىلدى، ايكي بويوك تاشك آراسنه قيوريلوب ياتدى.

غمسز خسته يدى. چوجوقلر درحال بونى فرق ايتديلر. يمك كوتورديلر. او ويريلن ييه جكلرى يمه يور، آرا صيرا تيتيزله شيور، يالكز براقمارلى ايچون يالوارير كى ديشلرينى چيقاره رق خفيف خفيف باغييريوردى.

غمسزك اضطرابنى و باقىشلىرنده كى پریشانلىغى معلمه لرده كورديلر.

- ياقلاشمايك چوجوقلر... حيواندر بو.. بلكه قودورمشدر، ديديلر.

چوجوقلرك آلديرمادقلىرى كوره رك خدمه لردن برينى نوبتجى براقمغه مجبور اولديلر.

بويوجك طلبه لردن برى -آلتى يدى ياشلىرنده بر قيز - بردن بره بر شى خاطرلا يارق باغييرمه باشلادى:

- ايواه غمسزى زهيرله ديلر... بو صباح بر شى المق ايچون بقاله كيتمشدم... كوشه باشنده سوپرونتولكده غمسزى كوردم... اوتە كى كوپكلرله برابر بر شى ييوردى... مطلقا زهرلى اكملك ييدى.

معلمه لر اختيار كوپكدن بويله بر احتياطسزلق بكله مه يورلدى. فقط چوجوغك ديدىكى دوغرويوى. غمسز بوتون زهرله نن كوپكلرده كورولن اختلاجلرله قيورانمغه، چاريينمغه باشلامشدى.

چوجوقلرك نشئه سى بردن بره سونمش، چاييره بر اسكى مزارلق سكوتى چوكمشدى. بعضيلرى صيزلدانوب آغلايورلدى. ياپيلاحق بر شى يوقدى.

مكتبك پك سوكيلىسى ده اولسه، بر كوپك يوزندن بر بايرامك كوچوكلره زهر اولماسنه

کوچوکلر یورومکده اولدیغی کبی شرقی سویله مکده ده کری قالیورلر، اکلنجه لی بر قاریشکلک اولویوردی.

طابور سوقاقلردن کچرکن پنجه ره لر آچیلیور، قادین باشلری صارقیور، دکانلردن صاتیجیلر چیتیوردی.

بو آنامکتبنک بوتون کزیتیلرده اولدیغی کبی آلائی باشنی ینه «غمسز» چکیوردی. غمسز صاری تویلی اختیار بر محله کوپکیدى. انسان کبی آکلایشلی فقط انساندن داها وفاکار بر مخلوقدی.

غالبا سرسری، قلندر مشربی ایچون اوکا محله ده غمسز دیمشلردی. فقط حقیقتنده او، کوپکلرک اک غمیلیسی ایدی، برقاچ سنه اول بویوک بر ماتمه اوغرامشدی. درت یاوروسنک بردن زهرله ندیکنی، کوزینک اوکنده قیورانه قیورانه اولدیکنی کورمشدی. اونلری کوتوره ن سوپرونتو آراباسنک آرقاسنده اوزاق محله لره کیتمش، بر هفته کری دوغمه مشدی.

اونکده بر یرده بر قضا أجلنه اوغرا دیغنی ظن ایدنلر اولمشدی. فقط قلندر و متوکل کورونوشنه رغماً او چوق کوزی آچیق بر کوپکیدى. جنسنک دوشمانلرینی آئی طانیر، حتی بعضاً اونلره اینانیور، زهرلی اکمکلرینی ییور، طوزاقلرینه دوشویور کورونه رک آلائی بیله ایدردی. بناءً علیه اونک بر یرده اولوب قالماسنه امکان یوقدی. نیته کیم بر هفته صوکرا تکرار محله یه دونوب کلمشدی. یالکز بر آز داها اختیار و دوشکون، اوزون صاری تویلی بر آز داها چامورلی، باجاقلی بر آز داها پره له نمش اوله رق...

بیلم یالان بیلم دوغرو، محله قادینلری اونک ایچون بر وقعه آکلایرلردی. غمسز کویا چوجوقلرینک اولومندن صوکرا یاشامق، ایسته مه مش... بلدییه قولوبه لرینک قارشیسنده دوروب بوینی بوکمش، یالواریر کبی کسینک کسینک اولویارق چوجوقلرینی اولدورن ییه جکدن ایسته مش... حتی بر دفعه زهرله نمش فقط اوله مش.. چوق اضطراب چکدکدن، چوق سوروندکدن صوکرا تکرار آیاغه قالمش...

غمسز چوجوقلرینک اولومندن صوکرا محله یه داریلمش، آنامکتبنک آرقه سنده کی ویرانه یه چکیلمشدی. سوقاقده همان هیچ دولاشماز، یالکز زمان زمان مکتبنک باغچه دیوارندن ایچری آتار، چوجوقلره اوینار، اوکله وقتی اونلرک آرتیقیرینی یردی.

چوجوقلره بویوکلردن فضله امنیت ایتدیکی، اونلردن اساسلی بر ضرر کلمه یه جکنی بیلیدیکی ایچونمیدی؟ یوقسه اونلرک ده - کندی کوچوکلری کبی - معصوم و مدافعه سز مخلوقلر اولدیغنی حس ایتدیکی ایچون می بویله یاپیوردی؟

معلمه لر بو آلتون صاریسی کوزلردن محزون بر وفا ایله باقان، چوجوقلرک هر نازینه، هر جورینه تحمل ایدن اختیار سوقاق کوپکنی قوغمامشلر، بالعکس کیزی کیزی حمایه ایتمشلردی. حاصلی غمسز مکتبنک خدمه سی، قاپیجیسی نوعندن بر امکدار، کوچوکلرک اک سوکیلی بر آرقاداشی اولمشدی.

آنا مکتبلری انسان جمعیتلرینک کوچولتولش نمونه لری کبیدر. اوراده ده فقیرلک، قیلیقسزلق، عائله یه عائد بر لکه الخ کبی سببلرله سوسییه ته خارجنده براقیلان یاخود وقتسز بر انزوا میلله

غمسزك أولومی

او صباح آنامكتېنك باغچه سنده فوق العاده بر تلاش و جانلیق واردی. طلبه بايرامی كونیدى. ایلک و اورتا مکتبلر قافله قافله مارشلىر سویله یه رك سوقاقلردن كچیور، شهرک اوزاق مسیره لرینه داغیلیورلردی. اك اختیار طالبه سی آلتی یاشنده اولان بو آنامكتېنك او قادار اوزاقلره کوتورولمه سنه امکان یوقدی. اونلر بايراملرینی - كندی مینی مینی و پایتاق آدیملرله - یكرمی دقیقه چكن بر دره كنارنده یاپاچقلردی. حاضرلق دهشتدی. باغچه رنك رنك ألبیسه لرله جانلی بر چیچك تارلاسنه دونمشدی. ارکك چوجوقلر یكى پوطينلرینی سیلیورلر، قیزلر بریرلرینك صاچلرینی دوزه لتیورلر، چوزولمش قوشاقلرینی باغلا یورلر، دوکمه لرینی ایلیکله یورلردی. آلتی یاشنده بر قیز طاش مردیوه نك باصامغنه اوطورمش، دورت یاشنده بر اوکسوز آرقاداشنك سوکوك کوملكنی دیکمکه چالیشیوردی.

نهایت حاضرلق بیتدی. قافله یوله دوزولدی. بر أللریله طابورده آرقاداشلرینك ألتی طوتویورلر، اوتیه کیله-رنکلی پاکتلىر، مینی مینی سیتلر ایچنده- ییه جکلرینی اویونجاقلرینی طاشیورلردی. سوقاقلرده فضله کورولتو و انتظامسزلق اولماسین دییه معلمه لر چوجوقلره مارش سویله تمکه باشلامشلردی. بویوکلر کوکسلرینك بوتون قوتی، قیلرینك بوتون سوينجیله باغیریورلر،

آلو، توفنك، دومان، قان و چيغريش ايچنه بزده روزكار كي جهنم كي كيردك.

أفه آياغه قالمشدى. ژه نه راللر ترجمه يي ديكله ميور، ساده أفه نك يوزينه باقيورلردى. يوزى بوروشمادن، تقلص ايتمه دن ميليونلرجه ياشه كيرمشدى. سياه كوزلرى، سياه برر قاينار صو منبعى كې ايدى. ياناقلرى قورو ايدى، فقط كوزلرى تماماً سياه ياشدى. نره يه باقيوردى، بيلمه يورلردى. فقط بو سياه ياشلر اورتاسنده آيدين واردى.

أفه نك سسى او قادار آلچالمشدى كه، او قادار آلچالمشدى كه آغزندن چيقان كلمه لر سسسز كي ايدى؛ فقط ألك واضح و قدرتلى بر ايصليق كي هر كلمه سس اولارق دكل، جانلى برر فاجعه خيالى كي بر اردو اولسه كوروله جك و ايشيديله جكدى.

نهايت صيرمه لى چوره سيله، آئنده ديزيلن ترلرى سيلدى. كوزلرى اسكى قورو پارلاقلىغى آلدى. اسكى معتدل سسيله حكايه سنى بيتيريوردى:

- اوچ ساعت، پاشالر، اوچ ساعت انسانلر ك ياماديغنى ياپدق صوكرا يونانلر كيتدى، يانعين سوندى. بزده قيزانلرله كنديمزى بولدق.

بر شى اولمه مش كي ژه نراللر ك بردن بره كوزلرينك ايچنه باقه رق:

- اللهه ايصمارلادق، پاشالر، ديدى.

هپسى أفه نك ألى صيقديلر. أفه كيرديكى كي كوزلرنده نه غيظ، نه عصيان، نه ده قورقو واردى. قاپى يه قادار كنديسييله يوروين عثمانلى ضابطنك ألى صيقاركن اسمر، سرت ياناقلرنده ايكي صيره ياش ديزلش اولديغى كوردى. بو دفعه يالكز اوكا عيني ساكن سسيله:

- كزبان، كزبان كندينى مندرسدن چايه آئدى، ديدى. بكا امامك قيزيله خبر يوللادى:

- أفه، ديمش، سياه پرچملى، ديشلرى ديشارده يونان نفرينى اولدورونجه يه قادار، آيدندن يونانلرى چيقارينجه يه قادار قاماسنى قيننه قويماسين، بر زيبك صاغكن يونان آيدينده پادشاه اولورسه بنم قائمه اونك بويننده اولسون!

- ضابطك آووچى أفه نك آوونجه ياپيشنجه ايكيسنك دامارلرنده كي قان بربرينه قاريشمش، بربرندن كچمش كي اولدى.

ضابط تحقيق هيئتنه كلن سياه فراجه لى قادينلرى اودايه آليركن أفه ديشارده جان كوزلرينه توپلامش كي كنديسنه دوغرو كلن كنج ضابطه:

- جمعه آقشامى كويه بويورك، قيزانلرله سزه قوزو چويهر لم، ديدى.

اورتوسنی چیقاردی، صورتیله آتدی:

- آفه دیدی، یونان ازمیره کیردی، صوصدیکز؛ دین قارده شلیمیزی صویدی، صوصدیکز، نه قان، نه جان، نه عرض قالدی، صوصدیکز. بونکیز دینه کلدی، ینه باشکده اویا، الکزده توفنکله داغلرده اکلندیکز. بزی بوکون مندرس کوپروسنک یاننده کی یونان نفرلی یقالادیلر. قویونلیمیزی آلدیلر، بوینمزدن آلتونلیمیزی قویاردیلر، اوستمیزی پارچالادیلر... قادینلر هپ بر آغیزدن چیغیشمغه باشلادیلر. عمم قیزی کزبانک انتاریسی پارچه پارچه، کوکسکدن قانلر آقوردی.

- داها نه یاپدیلر؟ دییه قیزانلر هپ بر آغزدن هایقیردی. امامک قیزی:
- نه یاپدیلر دییه صورماییک، داها نه یاپاقلر دییه سورک؛ دیدی. اوده باش اورتوسنی صورتیله فیلاتدی.
- آلیک بونلری، اورتونک، ویرک توفنکلی قامالری بزه؛ قیزلیمیزک عرضنی بوندن صوکرا بز قورویاجغز، دیدی.
او وقت بن قادینلرک هپسینی اولرینه یوللادم. قیزانلرله کویک اشیکنده ایرتسی کون اوکله وقتی، مندرس کوپریسنده کی کوپکلی تپه له مکه عهد ایتدک.
کیجه عمم قیزی کزبانک کوچوک قیز قارده شی یاغمه کلدی:
- شاپقه سنک آلتندن سیاه پرچملری فیلامش، دیشلری دیشارده، قارا قورو یونانلی یی صاغ برقامسین، دییور دیدی.

مندرس کوپروسی باشنده، طبانجه، توفنک، قاما، بیچاق، بز عرض خائیلرینی تپه لرکن اطرافمزه بوتون یاقین کوپلردن زییکلر یتشدی؛ بر طرفدن بولوط کی یونان عسکرلری میدانه چیقدی؛ فقط قیزانلرک بیچاقلردن پک چاق اوردک کی قاجدیلر. بن اولولر آراسنده سیاه پرچملی دیشلک یونانلی یی آرادم، یوقدی. بزده اوواده اوجان یونان بولوطنک آرقاسنه دوشدک. آیدینه یاقلاشدیغمز وقت اذان اولمشدی. قصبه نک اکنده سلاخلیمیزی بیراقدق، اوطوردق. قیزانلرله نه یاپاچغیزی بیلمه یوردق.

بردنره آیدینک اوستندن آلور، دومانلر یوکسلدی، ایچردن توفنک سسلری، قادین چولوق چوجوق چیغیشلری، یونان نعره لری کلیوردی.

روزکار کی قصبه یه دالدق. مسلمان محله لری چیغیشلار، چاغیردایارق یانیوردی. سوقاقلرک اوستنده آلودن دالدر وار، آلتنده اولرک پنجره لرندن بوغچه لر، خالیلر آتیلیور، آشاغیدن یونانلی آلوب قاجیوردی. سوقاقلر اورتاسنده باش اورتوسی پارچه لانمش بر نینه یی بویننده کی آلتونلردن یاقلاشمش بر یونانلی طاشدن طاشه سوروکله یور. کوکسی آچیق کنج بر قیزک، ایکی آلیله غرتاغنی صیقارکن بر یونانلی دوداقلرینی اوپیوردی. آناسنی بوغان عسکرلری شو قادار بر قیز ایصیریکن بر نفر صاری صاچلی باشنی دییجیکله آزییوردی.

اوتورپورلردی. کنج کاتبلر، ضابطلری آراسنده برآز خوش بر هواده مغرور دوران دورت باش، قوتلی چیزکیلرله دیم دیک طوران باشلری، دره دنوتلری، تحت البحرلری طیاره لری، بیک قدرت و شوکتلرله غالب و ذی قدرت ملترک کوزلرله آفه یه باقیورلردی؛ فقط کنج آفه اونیفورمادن، اوردودن، چلیک و آتشدن ده قوی، هپسنگ قارشیسنده یشیل باشی کوکلره قالقان کنج بر چینار قادار بونلره قارشی لاقیددی.

آفه ایلرلرکن صاعده اوتوران یوزی طراشلی، اسمر یاناقلی، قالیقلی بر عثمانلی ضابطی وقور بر اراده ایله آفه نك تحلیل ایده مدیکی بر حسی صاقلا یارق قالدی، آفه یه یاقلاشدی. یاواشجه سلاحلرینی آزالتماسنی سویله دی. آفه بر چوجوق سکونی ایله ماوزره ینی قاپی یه دایادقدن صوکرا طبانجه لرینی ماصه نك اوستنه بیراقدی. صوکرا ماصه دن بر آرشون اوته ده، کوزلرنده نه غیظ، نه عصیان، نه ده قورقو ایله، ژه نرالره باقدی و پوروزسز بر سسله، اصیل بر طورله:

- صفا کلدیکز، پاشالر دیدی.

أوه ت، ایشته بونلر چاناق قلعه ده تورک عسکرلرینک دوکوشدیکدی دولترک پاشالری ایدی و پاشا اولدقلری ایچین آفه باشنه بیک بر طاغ چیچکلی اویاسنی طاقمش، یکی چپکنی کییمشدی. بونک ایچین آیدین داغلرنده هرهانکی صیرمالرله کینمش، آیدنده اولان بیتنی اوکرنمکه کلمش پاشالره یاپاجغی تأثیری یاپدی و کندیسنه کوستردکلری صندالیه یه ساده جه اوتوردی.

پاشالردن برینک آکلامادیغی بر شیلر میرلدانماسندن صوکرا عثمانلی ضابطی:

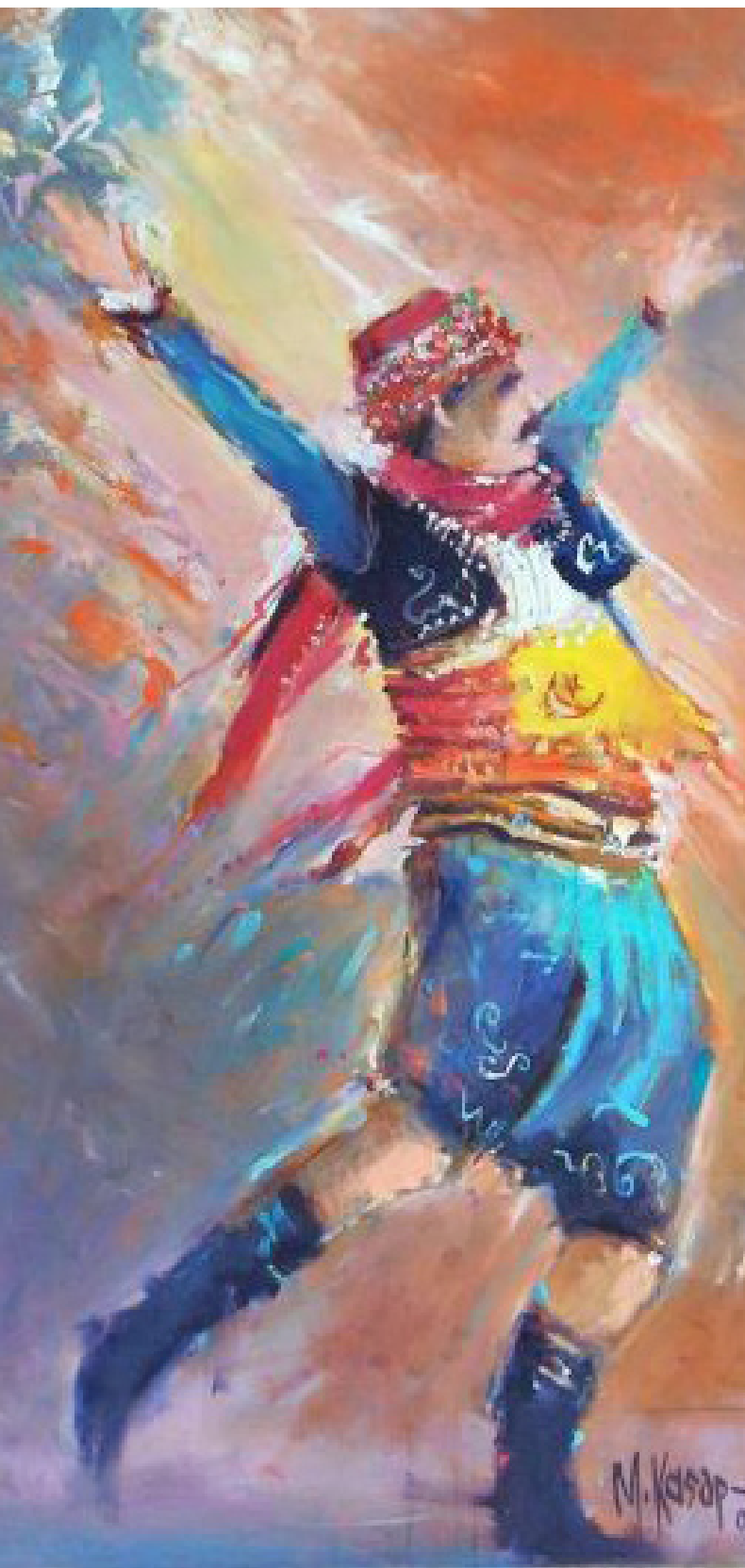
- آیدینده اولانلری آکلات، آفه دیدی.

- از میری یونانک باصدیغنی دویمشدم، دییه باشلادی. دکانلری اولری صویمشدر، چولوق چوجوق اولدورمشلر، قادیلرله صاتاشمشلر. بونلری چوقدن دویقد؛ فقط بزم داغده قویونلریمز واردی، چوباندق، بونلری دویقد؛ یینه قویونلریمزی اوتلاتدق.

چفتلکلره کیرمشلر، اختیارلری صاقاللرندن سوروکله مشلر، کنجلی پارچالامشدر، مال ملک نه وارسه کول ایتمشلر، حیوانلری آلوب کوتورمشلر. بونلری دویقد؛ یینه داغده قویونلریمزی اوتلاتدق.

ایچری یه دوغری یوروپورلرمش، طوپراق اوستنده نه توتون فدانی، نه بوغدای باشاغی بیراقمشلر. زیتونلکلر اینمش، باغدر چکننمش، آغاچلردن اینجیر، بادم، یمش دوکولمش، قوقمش، کیمسه لر مالنک باشنده قالمامش، قصبه لر برر محشر اولمش. بز یینه داغلرده قویونلریمزی اوتلاتدق.

بر کون آرتق چوق یاقین کلمشدر، کوپومزدن ایکی ساعت اوته ده مندرس کوپروسنک باشنه قدر یونان نوبتجی قومیش دیدیلر؛ بز او وقت کویده دوشونمکه باشلادق. بر جمعه کونی نمازدن چیقمش، قیزانلرله أوه کیتمشده. آقشامک آلاجه قاراکلغنده کویه کیررکن صیرتلرده قوزولری اوتلاتان قیزلر آلا یله اوکمزه چیقیدیلر؛ باش اورتولری پارچالانمش، صاچلری یولونمش، اوستلری باشلری طوپراق و قان ایچنده، هپسی بر آغیزدن آغلا یوردی. عمم قیزی کزیان ییرتیق باش

Sahlanan Efe-Mali KASAP

چوق یرنده، چوق آرکک کورونیور، بر قادین کی تازه
دوداقلری اوستندن کوچوک سیاه بیقلری، برآز فضله
آچیلان کوزلرینک اوستنده اینجه قلمله چکیلیمش کی
اوزایان قاشلری یالکز باقانلره نه قادار کنج بر انسان
قارشیسنده اولدیغی احساس ایدیوردی. یکریمی بر
یاشنده اولدیغی سویله نیلن آفه ده بوتون بو طراوتلی
و قوی کنجلكه رغماً قارشیسنده کنه نه کنج، نه
اختیار، هیچ بر زمان و یاش حسی ویردیومه ین بر
اولغونلق واردی.

سوقاقد لاقیردی یی آچاییلمک ایچین:

– آپیجه اوزاق کیده جکر، آفه م، دیدی.

آفه نک کوزلری ثابت و ساکن قدرتنی بوزمادن،

دوداقلری تبسمه بکرز بر شیهه آچیلدی:

– نره ده اولدیغی بیلیورم، دیدی کنج ضابط نه
قادار چالیشدی ایسه نه آفه یی فضله سویلته بیلدی،
نه ده اوکره تمک ایچین کندی حاضرلادیغی موضوعدن
بحث ایده بیلدی.

أوه کلدکلری زمان ضابطک هیجانی آللرینی تیره
ته جک درجه یی بولدی؛ فقط صوفاده اوطله قاپیسنی
آچوبده آفه یی هیئتک یاننه صوقدقن صوکرا آفه نک
غریب سکونی سرایت ایتمش کی ساده جه قاپی نک
یاننده کی صندالیه یه اوطوردی، بکله دی.

هیئتک اوتوردیغی بویوک اوطله نک هر طرفنه عشاق
خالیلری اورتیشلردی. اورته یرده مستطیل بویوک یشیل
اورتولو ماصه نک اوکنده آرقالری پنجره یه چوریلیمش
درت دولتنک درت بویوک عسکری بویوک اونیفورمالریله

أفه نك حكاية سی

أفه تحقیق هیئت نك كلدیكنی و كندیسنی دیکلیه جكنی سویله دیکى زمان، كوزلرنده درین بر دقتله، كنج ضابطه باقدی؛ صوكرا آیاهه قالقارق كندیسنی یوقاردن آشاغی، جدیتله، سوزدی. قره كوزلرنده نه تلاش نه ده هیجان واردی. سدیرك اوستنده باغداش قوردیغی یردن یاواش یاواش قالدی، چوبوغنی براقدی. بر شی سویله مه دن اورادن چیقدی. كنج ضابط، یوروركن، غریب بر طرزده برقاج دفعه باشنی صاللا دیغنی كورمش و سببى آكلامه دن دوشونمشدی. كندیسی هرحالده أفه دن چوق تلاش ایچنده، چوق هیجانلی ایدی و بو غریب ملاقاتدن داها چوق قورقیوردی بو ملاقاتلر تارالاری چیكننمش، چیچكلى قورومش، انسانلری دوکولمش خرابه و فاجعه ازمیرینی بلکه قورتاره جقدی. اونك ایچون نه قادار ای اداره ایدیلمك لازمدی. كندیسی غالب ژه نرالرك، آمیرالرك نهایت دیکله مكه كلدكلى بو اسلام مشهدينك كوللری اوزرنده دیکله دكى آداملری، برر برر تحقیق هیئت نك اوطه سنه كتیردیكى زمان قاپی نك آرقاسندن كندی قلوبنك آزغین كومبورتوسنی، آتشیلى طوپ سسلری كی كورله ین بیننده كندی كندینه حاضردیغی و ایچندن سویله دیکى مقدمه لری دیکله دی؛ كندیسی حساس، متفكر بر استانبول كنجی ایدی. اضطراب و اعصیان اوکا ادبی نطقلر، محترص، چیلغین تلقینلر مایوس مراقبه لر چاپراشیق نظریه لر تلقین ایدیوردی. ازمیر خلقنك خلق مدافعه سنك آناختارلرندن بری اولان بو بسیط، فقط عجائب قهرمان أفه بو مسئله یی نه قادار بارد و ساكن تلقی ایتمشدی. عجباً اوکا بر شیرلر اوكرتمك، نه نقطهء نظردن مقصدینی مدافعه ایتمك لازم كلدیكنی سویله مك لازمی ایدی؟ ذهنده أفه نك آغزینه قویه جغی نطقى حضرلركن أفه نك سدیرك اوستنده براقدیغی پنبه لی، صاریلی قاسناق ایشله مه لی توتون کیسه سنه، اونك یاننده براقدیغی صیرما ایشله مه لی چوره سنه، اوزون آغاچ چوبوغنه دالیوردی.

زهنده ژه نه رالری آغلالتاجق قادار قوتلی بولدیغی مدافعه نك اورته سنده، قاپی آچیلدی، أفه کیردی؛ اُك پارلاق، اُك مزین چیكنلی طاقمنی کییمش، فسك اوستنی بیك بر داغ چیچكى اویالره سوسله مش، قالین، قوی وجودی، طبانجه لر، كوموشلو خنچرلر، بیچاقلره دولمش، آرقه سنه ماوزرینی آصمشدی. آتش آلمایه حاضر كورونن بو سلاح مجمعی اوستنده باشی ینه بارد و ساكندی. آیدین باغلرینك كونشی آنجق سوملی بر ماتلق ویره بیله جك قادار مرمر كی بیاض تنلی، منتظم خطلی، اینجه بورونلی قوی یوزینك اوستنده دریندن باقان قارا كوزلری سیاه آله وه بكزیوردی متنانك اوستندن كورولن داها بیاض قالین بوینی اوزرنده قفاسی چوق متوازن

برابر كل.. ايشكى بيتيره يم چابوجاق امريكى چيقارتاييم.

- الله عمرلر ويرسين.

- سنك اسمك نه منلا؟

- على شاهين.

- پك اعلا خوجام... اوغورلر اولسون..

شاهين افندى يردن بر سلام ويه رك اودادن چيقدى. مرديوه نندن اينركن ممنونيتندن كولومسه يوردى.

قاپيده معلملردن برييله قارشىلاشدى:

معلم - ناصيل اولدى ايشك شاهين افندى؟

دييه صوردى:

اسكى مدرسه لى كولومسه يه رك جواب ويردى:

- دعاكز بركاتيله ايسنديكمندن اعلا بر يره كيدييورم.. ازميزده كى صارى اووايه.. سوقاقلرى

قىرمزى اوليا قانديللريله، چوجوقلرينك باشى يشيل صارىقلرله دونامش بر صوفتا ياتاغي..

حسن جمالى تعيين ايتمشلردى.. قبول ايتدى.. مع مافيه چوق اصابت اولدى. حسن جمال

آتشلى بر انقلابچيدر. فقط صوفتالرله اوغراشه جق قوت و ثباتده بر كنج دكلدر.. صوفتايى

آنچق صوفتا يره ووراييلير. طالع يارديم ايدرسه ياقينده صارى اووا بلديه سنى فضولى مصرفه

صوقاجغم.

- نه كى؟

شاهين افندى بويوك بر شى سويلر كى آغزىنى معلمك قولاغنه ياقلاشديردى.

- سوقاقلرى تره قانديللردن محروم براقمغه چاليشاجغم.. بلديه اونلرك يرينه فنار ياقديرمق

مجبوريتنده قالاجق.. مع مافيه بوكا مقابل اهالى يى مهم بر مصرفدن قورتاراجق..

- ؟ ؟ ؟ ؟ ! ! !

- سكر اون ياشنده كى چوجوقلرينه صاتين آلدقلى صارىق مصرفندن..

- آرقاداشلرکله ده خیلی مشرف اولدم. مبارک چوجوقلر ایچنده فاعل و مفعولی یرنده منسجم لاقیردی سویله یننه راست کلمه دم.
- یوق افندیمز یوق.. آرالرنده جداً دکرلی کنجلر واردر. بنده کز فی ترینخنده برار واعظلك ایتدمده..
- نه دیورسک؟
- فقیر دارالمعلمینه کیرمه دن اول مدرسه تحصیلی کوردیم. رمضان آیلرنده جرہ چیقاردیم.. وعظ ایدردیم.
- بصری بک ممنونیتله:
- یا !!! دیدی، توکلی دکل.. کوروشدیکمزه ممنون اولدم. کل آرقاداش، اوطور باقالم شویله..
- بر أنفیه چکرمی یز؟ «اهل دل بربرینی بیلمه مک انصاف دکل»
- صاقلالی کنج کوستریلن یری و اوزاتیلان قوطوبی نزاکتله رد ایتدی:
- مساعده بویوروک بک افندی.. ذات عالیکز مروتاً استرحامی قبول بویورورسه کز..
- پکی منلا پکی.. سنک الکده استانبول کچی یر اولدقدن صوکرا کیمکله ایسترسه ک بجایش ایتدیریز. سن بکندیکی آل..
- آرقاداشلردن بری آیدینده «صاری اووا» قضاسنه تعین ایدلش. کیتیمک ایسته مه یور. بکا بجایش تکلیف ایتدی...
- پک مناسب خوجام، پک مناسب... آرامقله بولونماز بر یر... صاری اووا چوق مبارک بر قضادر. علما و فضلا یاتاغیدر.
- بزم آرقاداشده اوراسنک چوق متعصب بر یر اولدیغنی سویله یوردی. تقریباً اون ایکی خانه یه بر جامع، مسجد ویا مدرسه اصابت ایدرمش.. بلدیه کیجه لری سوقاق فناری یاقدیرومازمش..
- سوقاقلر اولیا قاندیلندن شنلک کیجه سی کیمش..
- بصری بک بللی بلیرسز ایچنی چکه رک:
- نه مبارک یر، دیدی. هر حالده اويله زوپیه لرك باریناجنی بر قصبه دکل. هر حالده اون یاشاتمازلردی.
- آرقاداشم ده اويله سویله یور. مکتبلره کلن منی منی ابتدائی طلبه لرینه صاریق صاردیرومازمش...
- «بن اورادا ناصل یاشارم؟» دیور.
- چوجوقلرک صاریغندن اوکا نه یمش؟ باق یدیکی نانه یه چاپقینک؟ فقط هر حالده سن اورادا راحت ایدرسک.. حتی سنک یرکده اولسه م تکرار صاریق صارارم منلا.. یارین آرقاداشله

- بک افندی حضرتلری، دیدی، سوزلریکز ظن و تخمین بویوردیغکزدن چوق داها زیاده نفس الامرہ مقارندر. طشرہ ده کی مأموریتلرک ان کوتوسی فکر و مشرب عاجزانه مجہ، استانبولده کیلرک اک ایسندن دها اییدر.
- بصری بک حیرتله باقدی:
- شو حالده نچون اعتراض اییدیورسکز؟
- بنده کز اعتراض ایتدم کہ... هنوز آغزیمی آچمامہ مساعده بویورمادیکز..
- جانم قرعه ده طالعک بر عجیب جلوه سنہ اوغرام دییه ن سن دکیلدک الله عشقنه؟
- صاقاللی کنج آرتق کولدیکنی صاقلامغه لزوم کورمه یور، کوزلکنک آرقاسنده زواللی سیلیک و متواضع شخصندن اومولمایاجق قادار پارلاق و مستهزی کوزلرله باقیوردی:
- بنده کز طشرہ یه دکل استانبول مکتبلرندن برینه تعین ایدلدم. شکایتمک سبی بو...
- بصری بک حیرتدن النده کی جدولی یرہ آندی:
- فسبحان الله.. بر یاشمه دها کیردم.. آرقاداش انسان قیطلغنده بونجه ییلدر بو مقامی اشغال اییدیورم.. «بنی استانبوله تعین ایتدیلر» دییه شکایتہ کلنی ایلک کورویورم.. دیمک سن کندی آرزوکله طشرہ ده مأموریت آلق ایسته یوردک ده طالعکه استانبول چیقدی.. ایشته استہزای شون دییه بوکا دیرلر..
- استرحامم چوق بسیط.. نرہ سی اولورسه اولسون راضی یم. الویریکہ استانبول حدودلری خارجی اولسون.
- آرقاداش بن بو ایشی چوق مراق ایتدم. کل بکا شونک حکمتنی ایضاح ایت..
- صاقاللی کنج بویینی بوکدی، پنجرہ دن اوزاقلرہ باقارق سویله مکہ باشلادی:
- بز کیم استانبول کیم؟ طشرہ یه کیدرسہ ک بلکه آدام صیراسنه کیرہ رز. هله بعض کویلر واردر.. بن آنادولی یی ایی بیلیرم.. اہالینک قیلیق قیافتی اوپله در کہ فقیرک بو قیافتنی کورسہ لر:
- «یکی کوکی میدر؟ میراثی یمیشدر.. یوقسہ بر یردن می چالمشدر؟ بو نہ شیقلقدر؟»
- دییه شاشیریرلر.. حرمت، رعایت ایدرلر. بن حالده بر معلمک استانبول مکتبلرندن برینه معلم کیتدیکنی بر کوز اوکنہ کتیرک.. اولا مکتبک قاپیچیسی قیلیغمی کورونجه مکتبه دینلجی کیریور صانوب ایچری صوقمامغه قالقار. صوکرا ینہ چولوق چوجوق قارشیسندہ:
- «افندیلر... وقتکزی قایب ایتمه ییک. تحصیل علم و عرفانه سعی ایدک... سزده بنم اوکرہ ندکلریمی اوکرہ نیرسہ کز بنم مرتبه مه ایریشیرسکز» دییه بر نطق ویریرسہ م استانبول چاپقینلری بکا کولزلریمی؟
- بصری بک:
- یاہو آرقاداش سن جوهرلی بر کنجہ بکزیورسک... نہ حلاوتلی بر ناطقہ ک وار... سنک

قاپينك ياننده ردينغوتنك دوكمه لريله اوينايان صاقاللى كنج فرصتى قاچيرمامق ايسته دى. قيصه فاصله دن صوكر يكي بر كوپورمه و باغيروب چاغيوما فصلنك باشلاماسنه ميدان ویرمه مك ايچون عجله عجله:

- معروضات حقيرانه مى لطفاً سمع مروته آليرسه كز... ديه درد اكلامغه چاليشدى. فقط هيها! بصرى بك ينه بر آل حركتيله اونك سوزيني كسدى. يالكز بو دفعه سس و خطاب طرزي ده كيمش، فقير قيافتلى دارالمعلمينلى يه قارشى مشفق، خيرخواه بر بابا طورى آلمشدى.

- اوغلوم، اولادم نور عينم، بز كان سزك پدرلريكر مقامنده يز. شو استانبول سوداسندن وازكچيك.. همان خجراهركىزى آلوب مقام مأموريتكزه كيدك.. سزه اصابت ايدن ير آرانمقله بولونماز بر يردر.. آب و هواسى، مناظر طبيعیه سى فوق العاده در. اهاليسى ملك كچى انسانلدر. فوق العاده امتزاج ايده مه يه جك اولورسه كز بكا يازارسكز. همان بر يولنى بولوب سزى ترفيعاً استانبوله آلديريرم. استانبول قاچمايور يا. سايهء رسول اللهده دائما لواء الحمديمز آلتنده در.. كيده جكك يرده مبارك، اوجوز بر يردر. بش اون پارا صاحبي اولور قيليغكى قيافتكى دوزه لئيرسك...

صاقاللى كنج آرتق داينامادى:

- كيم اولديغى مى، نره يه تعيين ايديلديكمى بيليورميسيكز كه كيده حكيم يرك ابي اولديغى تأمين بويورميسكز؟ ديه صوردى. بصرى بك بردن بره شاشالادى:

- نره يه مى تعيين ايديلديكز؟ شو شيئه تعيين ايديلمديكزمى جانم؟ ديه ككه له مكه باشلادى. فقط ايچندن چيقاماياجغنى آكلادى. يوزينه همان همان سويللى بر ادا ویرن صاف بر قهقهه قوپاردى.

قارشيسنده اوطوران مسافرينه:

- حيات مأموريتده صاقالمزى آغارتمغه باشلادق.. حالا شو دروغ مصلحت آميزه كنديمزى آليشديرامادق. يالان سويله مه دن انسانلارى اداره ايتمك قابل اولمايور برادر..

هانى كلينلك قيزلرى ناصيل سوسله رلر؟ بزده منحل مأموريتلرى اويله سوسله يوب پوسله مكه آليشدق. نه ياپارسك نور عينم كيمسه بكه نوب آلمايور.. دوندن برى دارالمعلمينليره تعيين ايديلدكلرى يرلر ثنا ايتمكه ماكنه كچى آليشدقده...

پيشكين قهقهه لرينه رغماً بصرى بكك اوتانديغى، سيره ك صاقالرينك آلتنده ياناقلرينك الما كچى قيزارديغى كورونويوردى.

صاقاللى كنج جسارتله نمشدى. كولومسه يه رك:

قافالرينه برآز اذعان، يوركلىرینه برآز انصاف صوقايدك.. توبه توبه يا ريم، توبه توبه يا ريم..
بو آداملر انساني كفرياز ايدوب كناهه ده صوقويورلر.
صانداليه ده اوطوران معاونى غير اختيارى كولمكه باشلامشدى. بصرى بك بو دفعه اوكا
خطاب ايتدى:

- نور ديدة م قارده شيم.. سكا آكلاتايم ده سن حق وير.. دولت بو آداملرى ييللرجه
يديروب ايچيرييور، كيديروب قوشاتيور، جناب حقا حضرت آدم عليه السلامى طوپراقدن
خلق ايتمه سى كى بونلرى هيچ يوقدن آدم صورتنه صوقوب اورتايه چيقارييور. و هر برينى
لياقتلر ينك اون قات فوقنده مستوفى معاشرله اولاد مملكتى مظلهء جهل و ضالالتدن شهراه
نور و هدايته چيقارمغه مأمور ايدويور.. حالوكه دها كنديلرى جهل و غفلت اويقولرى
ايچنده. كندى آدم اولمايان غيرى ناصيل آدم ايدر؟ ياهو بو سوز منظوم دوشدى. اويله
يا «كندى آدم اولمايان غيرى ناصيل آدم ايدر» «فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلاتن، فاعلن»..
كوزل دكلمى؟

بو تصادف بصرى بكى ممنون ايتمش و حدتنى بر درجه يه قدر خفيفله تمشدى. مصراعى
اوكنده كى ... قوطوسنك آلتنه قيد ايده رك دوام ايتدى:

- نه سويله يوردم افندم؟ ها اوت.. نانكورلره لياقتلرى فوقنده وظيفه ويريلير. فقط هيها
كه افندم نره ده بن نره ده؟ هيچ بريسى تعيين ايدلديكى يردن ممنون اولماز. «استانبولده
استانبول» ديهه آصيلير.. هانى بر آختاپوتلر وارد.. بر صاندالك كنارينه آل آتديلرمى
سوكه بيليرسه ك سوك.. آللرينك برينى كسر سوك.. اوته كيليله ياپيشيرلر.. بو حريفلرده
كأن او آختاپوتلر.. استانبولدن چيقاراييليرسه ك عشق اولسون... نظارت جليله بونلرك
صاغيغيسزلقلرندن بيزار اولدى و قرعه اصولنى احداث ايتدى.. دون قرعه لر چكيلدى. بو
سنه مأذونلرينك بشى استانبوله اوتوز ايكيسى ده ولايتلره تفريق اولوندى.. افندم دوندن
برى بر هجومدر باشلادى. حريفلر خداعليم صولوق آلديرمايور... هيچ برى كندينه دوشن
يردن ممنون دكل. هپسى لطف و عاطفتكزه صيغينيرلر.. حتى غدردن و حقسزلقدن شكايته
جرأت ايدنلر اولدى.. دوشونيكز برادر.. قرعه اصوليله يايپلان ايشده غدر ناصيل موضوع
اولور. كويا نظارت جليله التماسليلرك پارماقلىرینه برر چفت كوز طاقيويرمش ده اونلرده
طورياده كى كاغدلرى اوقويوب اوقويوب اويله سچمشلر.. زهى غفلت!..

برآز اول تصادفاً موزون دوشن لاقيردى كى بوينه تصادفاً سانح اولان «كوزلى پارماقلىر»
تشبيهى ده بصرى بكى كيفله نديرومشدى.

شعبه مديرى ينه قولتوغنك يايلىرى صارصان، شيشمان قارنى هوپلاتان قهقهه لردن بريله
كولمكه باشلادى.

آراسندن ياصصی بر جدول تخته سی بولوب چیقارارق دوام ایتدی:

- باق شیمدی برده بنده کز تعریف ایده یم... خاطرکرده قالمازسه قارنه کزه نوط بویوروک...
شو جدولی اوسقومرو فرض ایده لم. بالیغی شویله الکزه آلیرسکز.. أولا باشندن صوکرا تا
قویروغندن قیزارسیکز. ثانیاً شو وضعیتده ایکی آوجکزک آراسنه یاتیریرسیکز... باشلارسیکز
کوزله مه خاموری یوغورور کی خفیفدن صیوازلامغه، اوغوشدورمغه... آنجق پک فضله
صیقارسه کز بالغک قارنی ده شیلیر... بو منوال اوزره اوسقومرویی بر خیلی یوموشاتدقندن
صوکرا...

بصری بک بردن بره سوزینی کسدی، جامکانلی بر بولمه ایله قلم اوداسندن آیریلان و آنجق
مقام یازیخانه سیله، بر اوراق دولابی و زیارتخیلر ایچون ایکی اُسکمله آلابیلن مینی مینی اوداسنک
آرالق قاپیسنه کوزلرینی دیکدی. قوریدورک قارانلغنده ایکی کوزلک جامنک پارلادیغنی کورمشدی.
سرت بر سسله:

- کیم وار اوراده؟ دییه باغیردی.

تیره ک بر آل قاپیه ایکی دفعه ترددله ووردی. اودایه اسکی ردینغوتلی، صاری مشین
پوینلی، ماوی آطلاس کوملکلی یکریمی بش اوتوز یاشلرنده ضعیف بر کنج کیردی. خفیف
چیچک بوزوغی منتظم، سویملی بر یوزی، اینجه قارا بر صاقالی واردی. قاپانمش بر صیراجا
یاراسی بوینی خفیفجه صاغه چارپیتتمشدی. ردینغوتنک که وشه مش دوکمه سنی ایلیکله یوب
فسنی دوزه لتدکدن صوکرا بردن بره تمنا ایتدی؛ قاپینک یاننده دوردی.

- شعبه مدیری معارفله پک آز علاقه سی اولان بر مسئله دن بحث ایدرکن یاقالاندیغنه
قیزمشدی. عینی سرت سسله صوردی:

- کیمسک، نه ایسته یورسک؟

صاقاللی کنج بر کره دها تمنا ایتدکدن صوکرا آلچق سسله:

- قوللری دارالمعلمینک بو سنه مأذونلرندم؛ دیدی. دون چکیلن قرعه ده طالعک برعجیب
جلوه سنه اوغرادم. هیچ ایسته مه دیکم بر یره دوشدم. لطف و کرم معیتپروریلرینه التجایه
کلدم.

بصری بک بردن بره چیلدیرمش کی ماصه یه بر قوتلی یومروق ایندیردی و آواز آواز باغیرمغه
باشلادی:

- اللهم بو دارالمعلمینلیری، بنی قودورتسونلر دییه می خلق ایتدک؟ بو قاچنجی بو؟.. دوندن
بری هیچ دکلسه اوتوز کیشی کلدی. سویله یه سویله یه دیلمده توی بیتدی.. استانبول
یوق.. یا تعیین ایدلدیککز یره کیده جکسکز ویا استعفا.. آکلاشیلدیمی؟

الترینی و کوزلرینی صیوالری چاتلامش کیرلی طاوانه قالدیره رق دوام ایتدی:

- اولولر اولوسی رم.. شونلرک بشنی اوننی اکسیک یاراتایدکده آرتدیردیغک مالزمه ایله ناپخته

«يشيل كيجه» دن

تدريسات ابتدائيه برنجى شعبه مديرى نصرى بك قوص قوجا بر اعدادى مديرىنىك بو جهالتنى عقلنه صيغديرامادى. قارا صاقالنىك سيره ك قىللىرى آراسندن آبلانق ياناقلىرىنىك قىزارديغى كورولويوردى. پارماقلىرىنى پيانويه باشلار كى بر وضعيتده يازىخانه سنك كنارينه دايايه رق باغيرا باغيرا اعتراضه باشلادى:

- نه بويوردىكز نه بويوردىكز؟ صاقين ياكلش ايشيتمش اولمايم!.. مسلم اولان عرفانكزه رغباً بو قادار بسيط بر مسئله ده بو درجه عظيم ذهوله قايىلماكزه دوغروسى حيرت ايتدم.. تعريفكز برقاق جهتدن محتاج تنقيدر. اول شونى يىلىكز كه اوسقومرو دولماسى اصلا و قطعاً تازه باليقدن يايىلماز.. ثانياً اوسقومرونك ايچى بيچاقله اويولماز... قاباق مى بو ياهو بالق؟

قولتوغنىك يايلىرىنى صارصان قهقهه لرله كولدى، كولدى. صوكرا اوكنده كى اوراق ييغيننىك

مهنترینی اونوتدورو یوردی.

لکن ایکنجی سفرك هفته سنده، یینه مرکب آردنده دوغمه مجبور اولدی. قاضی هنوز کلمه مشدی؛ ژاندارمه چاووشی خوجایه چیقیشمش، «هودوك حریف، عجله ك نه!» دیمشدی. کویولور، وقف ایدیلیمش بر حیوانك ایشده قوللانیلوب قوللانیلمیه جغنی شبهه ایدیورلر، بوز آشکه ایلشمیورلردی.

اوچونجی یولجیلغك عودتی، یینه اوپله، مرکب آرقه ده اولدی. اوزاقدن کسکین کوزیله بری بوز آشك كری کلدیكنی کورمش، کویه یایمیشدی. خلق شیمدی متحیر، مراقلی بکله یوردی. حسمن داها اینمه دن فرحلی بر صدا ايله «نه ایتدك به، شاهد کوتوره جكدك» دییه بر حمله ده مسئله یی آکلاتدی؛ صحیح، فصل دوشونمه مشلردی؟ زیانی یوق، مرکبی قاضی قبول ایده جك، حجتی یاپاجقدی؛ هفته یه اوچ کیشی کیتدرلر، ایجاب ایدرسه یمین ده ایده رلردی...

بوز آشك اراضیره یاپدیغی یوکسز سیاحتلره مقابل اوکونه دوکولن بول یمدن ییه ییه سمیریور، صویه کوتورولورکن قوشویور، خیرچینلاشیوردی. بویله ایکی بوچوق آی کچمشدی.

نهایت صوك سفر حاضرلانیوردی. دکرمنك اوکنده سلامتله نیرلرکن یکی دوغان کونش بو کوچوك قافله نك قالدیردیغی توزلری پارلاتیور، یالديزی بر بولوط ایچنده یوقوشه طیرمانان کویولور کریده قالانلره صانکه یوکسه لیور، کوکلره قالقیور کی کورونویوردی.

بوز آشك بر دها دوغمه دی. کوی خلقی، یاپیلان حجتلره، باصلان مهرلره باقارق مرکبك انعاملر، اکراملر کوره کوره یاواش یاواش، یوکسز و اذیتیسز تا حجازه قادار کیده جکنه، اوراده زمزم طاشیه جغنه قانعدیلر حتی حسمن، کجه رویاسنده آشك پالانی یشیل بر قادیفه یه قاپلی کورمش، بوسبوتون اینامشدی.

ذاتاً، هپسی، وظیفه لرینی یاپماقدن متولد بر سونجله صیق صیق مرکبك لافنی ایدیورلر، آخوردی کندی کندینه قالنجه، ایکی طرفه باشنی صالایوب ذکره باشلادیغنی آکلاتیورلر، بربرلینی قاندیریورلردی.

لکن وقعا نك ییلنده قصبه یه پرنجی صاتمغه کیدن حسمن آبدللاشمش کی دوغمشدی: بازار یرینك تام غلبه لق زماننده اوزاقدن بر «صاوولك دکمسین!» نداسی دویولمش، خلق ایکی یه آیریلیمش و قاباق قاضی، آلتنده بوز مرکب، آرقه سنده معهود طورونجی مشلح، ایری کوده سنی صارصان بر سرعتله اطرافه سالاملر طاغیته رق کچوب کیتمشدی.

بر صو باشنه بيله اوغرامادن، ایصسز، قاوروق، دوام ایدوب کیدیوردی. صوکره دیک، قایالی بر یوقوش، قورقونچ بر بوغاز آشیلیور، تپه سنه یاقلاشدقجه سرین بر روزکارله برابر لطیف بر منظره باشلا یوردی.

قیصه، بر قیلنج صیرتی کبی پارلایان اینجه بر ده ره نك کنارنده، آیوالقار، المالقار اورتاسنده یم یشیل، صولاق و فیضلی کوزه کولیوردی؛ تلغراف دیرکلرینك صیرالاندیغی بیاض، دوز بر شوسه قیوريله قیوريله دونه رك داغلره طیرمانیوردی.

حسمن، خاندنه کچیردیکی کیجه نك صباحی، ایرکندن حکومته یوللاندى. مینی مینی قصبه نك بالقونلی، قله لی، غازینویه بکره ین قوجامان بر قوناغی واردی. لکن اکمال ایديله مه مشدی. صیوانامیان کرییچ دیوارلر یر یر آچیلمش، قومرولره یووا اولمشدی. اوست قات پنجره سز، صیواسز، تحتہ اورتولرله بکلیوردی، کنارده بطلال بر کیره چ اوجاغی، برآز اوته سنده عمله نك چالیشدیغی زماندن بقیه بر صوندورمه، الان، اويله حاليله دورویوردی. بنا چوقدن خرابلاشمشدی.

جاکتسز، قالپاقسز بر ژاندرمه چاووشی نه ایسته دیکنی صورتی. خوجا تا باشندن، ایرمقدن صو طاشیان چوجوقلرک کلوب نصل خبر ویردیکلرندن طوتدوره رق آکلاتیوردی. حکایه سی داها یاری پی بولمادن قارشیسنده کی لاقیدانه اوزاقلاشمش، دره ده یوزن اوردکلره اکمک آتیور، کوشه ده، چارداغک آلتنده نارکوله سنی هوپورده تن بر صاریقلى یه «نه او، حاجی افندی، کیفیمی؟» دییه سسله نیوردی.

قاضینک اذله استانبوله کیتدیکنی اوکره نن حسمن، بر دقیقه ده قائمقامه ایشنی آکلاتمق ایسته دی. قوندورالرینی قاپیده چیقاروب پارماقلرینی میدانده بیرقان ییرتق چورابلی آیاقلریله، چه کینه چه کینه، اللری قارنده یورودی. حکایه یه باشلادی.

قائمقام، آرقاسنده چیویدی دالغالانمش بر کتن جاکت، بیقلری بویالی، دیش سز، خیم خیم بر آدمادی. ایشک تمامی دیکله مک تحملنی کوسترمه دن چاغیرک چاووشی دییه سسلندی. بش کوندر، حسمن خوجا اوکونه کلن آدامه دردینی آکلاتارق، قصبه ده دولاشیوردی. ژاندارمه چاووشی نه مرکبی آلیور، نه ده کندیسینی براییوردی. نهایت حالنه آجیان بری چیقدی: «کیتسین ده ایکی هفته صوکره کلیر، ایشی قاضی یه بیراقلم» دیدی، قانددیدی. ذاتاً بورانک قاضیسی ناملیدی؛ قاباق قاضی دیرلردی، هر ایشی حل ایدر، هر کور دوکومی چوزردی. آرقاسنه طورونجی بر مشلح کییه رک، قیرمزی شمسیه سیله چارشندن بر کچیشی، قوجامان کووده سنی طوتارق اولور اولماز شیلره بر کولوشی واردی که خلق بایلیدیدی.

عینی یوللردن، عینی حالده بوز مرکب ترکه یه باغلی دوندیلر. حسمن خوجانک و آیی بسنلمسی ایجاب ایدن آشکک بوغازینه اوراده قاتیغیک و آریه نك بهالی اولدیغی قصاده خیلی مصرف ایديلمشدی. مجلس قوران کویولور بونی «مبارک یره باغلی، باقمق بورجمز» دییه چوق کورمه دیلر حسمن ده یورغونلیغندن شکایت کتیرمه یور، حتی اوغورینه چالیشمق اوکا بو

اکرام کیمک صیراسیسه اوکا خبر کونده رپر، کندیسی ده، اوجاغندن یاز قیش، سوغه مه جه سنه چیرا کوتوکلی آله وله نن مسافر اوداسنه یولجی یی یرلشتیریدی. کوی، دنیا احوالی بو کلوب کچیجی، جاهل انسانلرک کتیردکلی یالان یاکلش خبرله اوکره نیردی.

خسته ساکنله شمشدی. «کوکس دیوردی، بویله، ایکیده بر طوتار». کویلدردن بری اوجاغک چه نکه لنه بر باقراچ آصدی. چیرالرک آله وی وورمش، ایچنده کی بر صابون کوپوکی کی رنکارنک قاباریوردی. ایندیردیلر؛ اختیاره بر طاس ویردیلر. اوفوره اوفوره ذوقله ایچیوردی. سوت هنوز بیتمشدی که عنادجی بر ایچقیریق طوتدی، بوتون وجودینی صارصیوردی. او، هر صدمه ده بر «الحمدالله» دیوردی. کویلدیلر، تا قارشیسنه باغداش قورمشلر، قونوشغه فرصت آرایه راق صبرسزجه بکله یورلردی؛ کنجلر قایی اوکنده، مریض مسافردن بر شی آکلایامیورلردی. ایچقیریق کسلمیور، بالعکس صیقلاشیور، سرتله شیوردی. خسته بر آراق آلرله «کلیک، یاقلاشک» دییه اشارتلا ایتدی. حسمن اوکنده، دیکر اختیارلر آرقه ده اطرافنی آلدیلر. کنجلر مراق ایچنده، فقط یاقلاشمغه جسارت ایده میه رک قاپیده دورویورلردی. غالبا یولجی زورلقله بر ایش آکلایوردی؛ بلکه ده وصیت ایدیوردی. حسمنک ایکیده برده «مراق ایتمه، کوکلنی فرح طوت، بز باقارز» دیدیکنی دوویورلردی. بردن، علی العجله، اختیارلر یره، مندره اکیلدیلر. صوکره سس سز قالدیلر.

حسمن «حقه قاوشدی» دییه میریلداندی. اوجاقدن، کوتوکلردن بری چاریلیدی، کسکین بر آیدینلقله اولونک یوزینی پارلاتدی، سوندی. دیشاریده بر اینک اوزون اوزون بوکورویوردی. یولجی، صوک آرزوسنی آکلاتمغه وقت بولمشدی. کمرنده دیزیلی سکر آلتونله آلتنده کی بوز مرکبی حجازه وقف ایدیوردی. مزارلقدن دونن کویلولر، آلرنده قالان بو لیرالره مرکبی نه یاپاچقیرینی، بو امری یرینه ناصیل کتیره جکلرینی کسدرمیورلر، آصمه نک آلتنده برله شوب سویله شیورلردی. نهایت، بر دفعه قضایه واروب حاکمدن دانیشمغه قرار ویردیلر. هفته ایچنده حسمن، مرکبی یاننه آلوب یوله چیقعه جقدی.

حیوان بر اهمیت کسب ایتمشدی؛ اوکنه بول یم دوکولویور، مصر صاپلری ییغلیوردی. بو دینی بر وظیفه کی، شکایتسزجه، حرمتله ساعتی ساعتنه یاپیلیوردی. کویلولر صیق صیق خاطرلایورلر، «بوز آشک صویه کوتورولدیمی؟ آریاسی دوکولدیمی؟» دییه برلرلردن صورویورلردی. بر صباح، حسمن خوجایی آلاجه قارائلقده هپ بردن دکرمناک اوکنه قادار کوتوردیلر، سلامتله دیلر. بوز آشک آرقه ده کیدیور؛ یکی دوغان صیرما تللی بر کونش پالاننک صولوق کچه سنی قدیفه کی پارلاتیوردی.

بو نه اوزون، نه جان صیقچی بر یولدی. دورغون صولردن فیشقیرمیش پرنچ باشاقلریله آرقلر بویینجه کیده ن کور قامیشلرک یشیللکی یاماچلر آردنده کورونمز اولونجه قوراق، دوز بر طوپراق، ایکی کون هیچ بر کویه، هیچ بر دکرمنا، حتی ایکی جیلز سوکودوک کولکه له دیکی

تېنېمىش، ياتىمىش، اويانمىش، شىمدى مەنن بىر ادا ايله يان كىلوب اوطۇرۇپ، باتان كۈنشى لاقىدانه سىر ايدىيورۇدى. خوجا «ھەدى نەردە سەك يولجى» دىيە سىسلەندى. اوتە دە، آرقە سنى قورۇ بىر آخلاطە دايامىش، اختيار، مچالسز بىر ادام، صىق صىق سولۇپ، كىلنرە فرسز كوزلرلە باقىور، آللرلە كوكسىنى كوسترە رك اشارتلىر ايدىيورۇدى. «نە ن وار، نە اولدك داپى؟» سۇاللرلە سىسدن زىادە نەفسە، سولۇغە بىكزە يە ن اوفوروكلو بىر خىرلەتلىلە آكلاشلىمايان جوابلر وىرئورۇدى.

كويۇلر، اولۇپور صانە راق، چومە لمىلر، بىكلە شىورلرۇدى. لىكن، آيىلە شىور، جانلانئورۇدى. آبانى صارىقلى، مور جەبە لى، فقرا قىلىقلى بىر اختيارىدى. سرت، قر بىر صاقالك اورتىدىكى چەره دن مىدانە دوران قسىمى، صىحق اووالرك كۈنشىلە قاورۇلمىش، بوروشوقلر، قىورىملر اىچىندە قالمىشىدى. صارقىق، شىش قاپاقلرلنك آلتىندە بىاضە ياقىن آچىق ماوى، اوفاجق كوزلرل واردى كە انسانە بىر چوجوق باقىشىلە متصل، دىم دىك باقىورۇدى. ياواش ياواش بو چەره يە بىر رنك، بو كوزلرە بىر فر كلىورۇدى. عىنى وضعىتە، صرتى آخلاطە دايالى، اولكون صداسىلە بىر شىلر سويلە يور، غالبا اوزاقلردن كلدىكىنى، اوزاقلرە كىدە جىكى آكلائيورۇدى.

حسمن خوجانك «اودايە كوتوروك، ياتسىن» تىكلىفى اوزرىنە ياردىم ايدوب، مەكبە بىندىردىلر. اىكى طرفىدن طوتارق دوشمە سىنە مىدان وىرميورلر، طاشلر، طوپراقلر قايدىرە رق، بىك مىشكالەتلە اىنىورلرۇدى.

كۈنش كىتمىش، آرقلردە كى سولر پارلامز اولمىشىدى. اطرافى قاپاتان دىك، سىورى داغلر دومان و بولوط صارىلى قوجامان باشلرىنى بىررىنە داياپارق چوقىدن اويقويە وارمىلرۇدى. كوى، قىالرك قات قات كولكە لرلنە كومولو، نە پنجه رە لرندە بىر ضىا، نە يوللرندە بىر سس، قارنلقە بىكلە يورۇدى.

كىلنلرك شىماطە سى اوزرىنە قاپىلردن تك توك چەره لىر اوزاندى، آخورلردە اىنكلر بوكورۇدى. حسمن باغرىيور «نەردە سىكز بە، ھلە چىقىك، مسافر كلدى!» دىيە خىر وىرئورۇدى. شىمدى، آللرندە كى يانار چىرالرە ھىر طرفىدن، بىز دونلو بىر چوق انسانلر چىقىور، دومان و اىشىقنى مەكب بىر ھالە اىچىندە، كوشە لرە آيدىنلقلر داغىتارق كوپرە يىغىنلرلنە خارە لىر قوشدورە رق شاشقىن شاشقىن مسافر اوداسنە دوغرو كلىورلرۇدى.

بوراسى، آك ياقىن قىصبە يە اىكى كۈن اوزاقىدە، آنادوللنك چىپلاق، يولسز، وىران بىر كويىدى. بىر ولايتىدن دىكرلنە كچىن آراباسز يولجىلر، بعضاً، ھوالر چوق قوراق كىدوب قىزىل اىرماق كچىد وىردىسە شوسە پى بىراقىرلرۇدى. اىشتە، سىنە دە بو وسىلە ايله بىش، اون كىشى، بىش اون فقىر، بويلە حىزلى بىر ساعىتە يورغون آرغىن كلىر، قاپولرى وورورۇدى. او زمان مختار حسمن كويلىلردن

بوز اشك

ايرماقدن صو طاشيان چوجوقلر داغ يولنده بر اختيار آدامك ياتديغنى حير ويديلر. بر بوز اشك ده، باشى بوش اورالرده دولاشيوردى. حسمن خوجا «واروب باقالم» ديدى. آقشام ياقندى. ايكى ده ره نك برلشديكى بو باتاق، چوقور، صيتمالى اراضى يه چه لتيكلردن قالقان قوقولى، آغير بر دومان ياييليور؛ كوده لرى ياريلمش، يانمش، بش اون ياشلى، جانسز سوكوند آرقاسنده كونش، بولانيق بر ايشيق اوزاته رق آرقلر ك دورغون صولرني ير ير پارلاتيوردى. بو آيدنلق پارچه لر، كول رنكلى، رطوبتلى اووا اورتاسنده بولوظلو بر كوكك ياريقلرينه بكيوريور، ياواش ياواش بولانيور، سونيور، اورتولويوردى. اوچ كويلو، عارضه لى، اوچورملى بر پاتيغه دن آغير آغير بر برى آرقاسندن چيقيورلردى؛ ايچلرندن برى صاغاغىلى بر آت كې، فنا فنا اوكسورويوردى. اولا بوز مركى كورديلر. فوندالرك اورتاسنده، توزلو طوپراقلى بر ير بولمش، غالبا بر چوق

قييسنه قوشدى. بر قاييغه آتلادى. صدراعظمك قوناغنه كيتدى. نامه يى شاهه ويرديكنى، هيچ بر حقارته اوغراماديغنى، شاهك مساعده سنه تنزل ايتمه دن خبر سزجه قالقوب استانبوله دونديكنى سويله دى. ذاتاً صدراعظم اونك وظيفه سنى حقيله ايفا ايده جكندن صوك درجه امندى. يوللره، ده ره بكلرينه، عشيرتله دائر بعض شيلر صورتى. چلبى قالقوب چه كيله جكى زمان:

- بن صاتين آلق ايسته يورم اوغلم، قافتانك بوراده مى؟ ديدى.

- خايير كه تيرمه دم.

- عجمستانده مى صاتدك؟

- خايير صاتمادم.

- چالدير دكمى؟

- خايير.

- يا، نه ياپدك؟

- هيچ!

- ...

صدراعظم اصرار ايتدى. تكرر تكرر صورتى. قافتانك نه اولديغنى بر تورلو آكلایامادى. محسن چلبى؛ ياپديغيله افتخار ايده جك قادار كوچوك روحلو ده كيلدى. او آقشام اسكداره دوندى. ايرته سى كوئى يدى بيك آلتينه كرى آلق ايچين كنديسنى بولان صيرماكش طور اوغلنه ده قافتانى نه ياپديغنى سويله مه دى. مراقلى استانبولده هيچ كيمسه مشهور پنبه اينجىلى قافتانك «ناصريل، نه ره ده، نيچين» بيراقيلديغنى اوكره نه مه دى. تبريز سراينده كى ماجرا، تاريخك قارانيغنه قاريشدى، سر اولدى. فقط اسكى زنكين محسن چلبى، بو قافتان ايچين كيرديكى بورجلرى ويروب چيفتلكنى، مانديراسنى، ايرادلرني رهندن قورتارامادى. ايلچيلكدن يادكار قالان آتيله مرصع طاقمنى صاتوب قوزغونجقده ميني ميني بر باغچه آلدى. اوئى اكوب بيجدى. چولوغنك چوجوغنك اكمنى چيقاردى. اولونجه يه قادار اسكدار بازارنده سبزه جيلك ايتدى. پك فقير، پك آجى، پك محروم بر حيات كه چيردى. آما بينه نه كيمسه يه بويون اكدى، نه ده بوتون ثروتنى بر آنده يره آتمقله كوسته رديكى فداكارلغه دائر كه وه زه لكلىر ياپارق بوشى بوشنه پوهپوهلاندى!..

عمر سيف الدين

حرمت وضعيتنده طوقق ايسته يورلر غالباً...» ديدى. بر آن دوشوندى. بو حقارته ناصيل مقابله ايتمه ليدى؟ همان صرتندن پنبه اينجىلى قافتانى چيقاردى. تختك اوكنه يره سه ردى. شاه اسماعيل، وزيرلى، قوماندانلى آبداللاشمشلىر، حيرتله باقيورلردى. صوكرا بو قيمتدار قافتانك اوزه رينه باغداش قوردى. اينجه ديو، اژدرها رسملى نقش اولونمش سيورى قبه يى، يالديزلى كمىرلى چينلاتان كور صدا سيله:

- نامه سنى ويرديكم بويوك تورك ملتك دولتيدىر، ديهه هايقيردى. دنيا ياراتيلديغيندن برى اونلردن كيমে قول اولما مشدر. خلقتدن اعتباراً حاكم اولان ملتكمزك ايلچيسى، هيچ بر اجنې پادشاه قارشيسنده ديوان دورماز. چونكه كندىلىر قادار دنيا ده اصيل بر كيমে يوقدر. چونكه...

محسن چلبى، قابا توركچه نطقنى باغيردقچه فارسى بيلمه يه ن شاه قيزاريور، صاراريور، موراريور، النده كى نامه، هيچانندن تير تير تيره يوردى. تختك آرقاسنده كى جلالدر، قيليچلرېنى چه كمشلىردى. محسن چلبى باغيردى، چاغيردى. مقررلىر، وزيرلىر، جلالدر، محاربلر حكمدارلرينك صبرينه، تحملنه شاشيورلردى. حق ايجلرندن بر قاجى ميريلداغنه باشلامشدى. محسن چلبى، سوزىنى بيتيرنجه مساعده فلان ايسته مه دى؛ قالقدى. قاپيه دوغرو يورودى. شاه اسماعيل دوكمش، طاش كه سيلمشدى. چالديرانده قيرىلاق غرورى بوكون بو تك توركك آتشى نظرى آلتنده ارمشدى.

محسن چلبى، ديشارى يه چيقاركن، كنديسى كيى حيرتدن دوكان نديملىرېنه:

- شونك قافتانى ويريكز. ديدى.

محاربلردن برى قوشدى. تختك اوكنده سه رېلى قافتانى طويلا دى. تورك ايلچيسنه يه تيشدى:

- بويوروك، قافتانكزى اونوتويورسكز.

محسن چلبى دوردى چيقديغى قاپى يه دوغرو دونه رك شاهك ايشيده جكى يوكسك بر سسله:

- خاير اونوتمايورم؛ اونى سزه بيراقيورم. سرايكزده بويوك بر ملتك ايلچيسنى اوطورتاجق سجاده

كز، شيلته كز يوق... ديدى.

...كه چديكى يوللردن كيجه كوندوز دورت ناله دوندى. اسكداره كيىرديكى زمان محسن

چلبينك جيينده تك بر آقچه قالمامشدى. سوسلو خدمه لرېنه ديدى:

- اولادلرم! بينديكز آتلىر، خاشالىر، طاقيملىر، اوستكزده كى اثوابلىر، بلكزده كى

مرصع خنجرلىر سزه باغيشلايورم. بكا حقكزى حلال ايدييورميسكز؟

- ايدييورز، ايدييورز. آناكرك آق سودى كيى.

جوابى آلهه اونلرى باشندن صاودى. كه نيش بر نفس آلدى. اوينه اوغرامادن ده كيز

یه مزسم، وارسین بابامک یادکار بیراقدیغی ماندیرام دولته فدا اولسون... دولتدن هپ
آلنماز یا... برآزده ویریلیر!

... -

محسن چلبیلله قونوشدقجه صدراعظمک حیرتی بویویوردی. قلبی راحتلا دی. ایشته کستاخ،
توره دی بر حکمداره حدینی بیلدیرمک ایچین کونده ریله جک تام بر آدام بولونمشدی. کولویور،
آغیر قاووغنی صالایوردی. دیوانک نازک، قورقاق، حسابچی چلبیلری جانلریله ماللرینی چوق سه
وه لرلر دی. بونلردن بری ایلچی کونده ریلسه دولتنک حیثیتدن زیاده آلاجغی احسانی دوشونه
جک، حقنده روا کوروله ن هر حقارتی قبول ایده جکدی. صدراعظم، محسن چلبی پی یمکه
آلیقویق ایسته دی. موفق اولامادی. کیده رکن اونی تا صوفایه قادار تشیع ایتدی.

آلتی آی ایچنده محسن چلبی، بویوک چیفتلکنی، ماندیراسنی، اونی، دوکانلرینی، باغچه سنی،
بوستاننی رهنه قویدی. تجارتدن پارا طویلا دی. آتلینی، خدمه لرینی دوزدی. بونلرک هپسی حقیقه
امثالی کورولمه دک درجه ده محتمل دی. دونوشده یدی بیک لیرایه اعاده ایتمک شرطیله، طور
اوغلندن مشهور پنبه اینجیلی قافتانی ده آلدی. کنج قاریسیله ایکی کوچوک چوجوغنی اقباسندن
برینک اوینه بیراقدی. آلتی آیلق نفقه لرینی اللرینه ویردی. صوکر امرنامه سنی قویننه قویارق یوله
دوزولدی. قوناق قوناق ایله رله دکجه بو یکی ایلچینک دبدبه سی، داراتی هله اینجیلی قافتانک
شهرتی بوتون آنادولودن که چه رک شاه اسماعیلک دیارینه طاشیوردی. محسن چلبی برکون تبریز
قلعه سنه بویوک بر احتشامله کیردی. بو کوچوک پای تختک سوسه، داراته، رنکه، زینته مفتون
حلقی، استانبول ایلچینک قافتانی کورونجه شاشیردی. شهر، سرای، بوتون انجمنلر، قافتانک
حکایه سیله دولدی. شاه اسماعیل «پنبه اینجیلی» پی یالکیز ماصالرده ایشیتمش، داها ناصیل
شی اولدیغنی کورمه مشدی. کندینک داها کورمه دیککی شیئه صاحب اولان بو زنکین ایلچی
یه قارشى نفسنده ده رین بر غرض دویدی. اونی حقارتی آلتنده ازمکه قرار ویردی. حضورینه
قبول اتمه دن اول تختک آرقاسنه جلالدرینی حضرلاتدی. تختک اوکنده کی دیبا شیلته لری، اپیک
سجاده لری قالدیرتدی. صاغنده وزیرلر، صولنده محاربلری دورویوردی.

... محسن چلبی، که نیش صوماکی کمرلی آچیق قاپیدن سرپسرت آدمیلرله کیردی. یورودی.
باشی هر وقتکی کیبی یوقاریده، کوکسی هر وقتکی کیبی ایله ریده ایدی. قوینندن چیقاردیغی
مکتوبی اوپدی. باشنه قویدی. صوکر آلتین تختک اوستنه - آلتی، یشیللی، ماویلی، مورلو اپیک
یغینلرینه صاریلیمش، صیرمالرله، طوغلرله، سانجاقلرله، باغلانمش کیبی - غریب بر بیرتیجی قوش
سکونیه تونه یه ن شاهه اوزاتدی. آیاغی اوپولمه یه ن شاه، غضبندن صاپ صاری که سیلیدی.
کوزلرینک بیاضلری قایب اولدی. نامه پی آلدی. محسن چلبی، تختک اوکندن چه کیلنجه شوپله
بر اطرافنه باقدی. اوطوراجق بر شی یوقدی. کولومسه دی. ایچیندن: «بني مجبوراً آیاقده،

فداکارلغی قبول ایده جکسک؟

محسن چلبی، هیچ دوشونمه دی:

- ایتلدم افندیم، فقط بر شرطله... دیدی.

- نه کیچی؟

- مادام که بو فداکارلقدرد، فداکارلق اجرتله اولماز؛ حسبی اولور. دولته قارشى اجرتله یاپیلاجق بر فداکارلق، نه اولورسه اولسون، حقیقتده شخصی بر قازانجیدن باشقا بر شی ده کیلدر. بن معاش، منصب، اجرت فلان ایسته مه م. فخری اولارق بو خدمتی کورورم. شرطم بودر!

- فقط اوغلم، بو نصیل اولور؟ اونک ایلچیسی غایت آغیر کییینمشدی. آتلی، خدمه لری مکملدی. بزم ایلچیمزک آتلی خدمه لری، اثوابی داها محتشم، داها آغیر اولمق ایجاب ایده ر... بونلر ایچین مطلقا خزینه دن سکا بر قاچ بیک آلتین ویره جکر

محسن چلبی دوردی. اوکته باقدی. صوکرا باشنی قالدیردی:

- خاییر، دیدی، خزینه دن بر پول آلام. ایجاب ایده ن محتشم طاقملی آتلی، سوسلو خدمه لری بن کندی پارامله دوزه حکم. حتی... صدراعظم، کوزلرینی آچدی. حتی صیرتمه شاه ایسماعیلک عمرنده کورمه دیکی آغیر بر شی کییه حکم.

- نه کییه جکسک؟

- صیرما کش طور اوغلنده کی دییاسی هنددن خارجی وندیکدن که لمه «پنبه اینجیلی قافتان» ی آلاجغم...

- نه؟ ... او قادار پارایی نه ره ده بولاجقسک، اوغلم؟

صدراعظمک شاشمغه حقى واردی. بر آی اول تماملاندان، اوزه ری اک نادر پنبه اینجیلرله ایشله نه ن بو قافتانک نامنی استانبولده دویمایان یوقدی. وزیرلر، ایلچیلر طور اوغلنه مراجعت ایتدکجه او، فیثاتی آرتدیریوردی. محسن چلبی، بو مشهور قافتانی ناصیل آلاجغنی آکلاتدی:

- چیفتلکمله، اویمی، رهنه ویره حکم؛ تجاردن اون بیک آلتین بوج طویلاياجغم. ایکی بیک آلتین آتلیله خدمه لره صرف ایده حکم. کری یه قالان سکیز بین آلتینه ده بو قافتانی آلاجغم.

صدراعظم، بو حرکتی معقول بولمادی:

- که لدکدن صوکرا بو قافتان، سنک ایشکه یاراماز. یالکر بر دبدبه آلتیدر. ماللریکی الکدن چیقاراجقسک. فقیر دوشه جکسک.

- خاییر، سکیز بیک آلتینه آلاجغم قافتانی آلتی آی صوکرا طور اوغلو بدن یدی بیک آلتینه کری آلیر. یدی بیک آلتینله بن چیفتلکمی رهندن قورتایرم. کری قالان بوجلریمی اوده

حدتله نه مه يوردی. اما حدتله نديکي زمانلرده اولديغي کيبي ياناقلرينه بر تيتره مه که لدی. وزيرکن ده کیل، حتی داها بکلر بکی ايکن ييله قارشيسنده اقرانلرندن کيمسه بويله دوم دوز لاف سويله مه مشدی. تکرار «عجبا ده لیمی؟» ديهه دوشوندی. ده لی ده کیلسه... بو نه کستاخلقدی؟ بو درجه کستاخلق، «نظام عالمه» مخالف ده کیلمیدر؟ کوزلرینی داها بدتر سوزدی؛ ایچندن «شونک باشنی ووردورسام...» دیدی. قاپیچیلره باغیرمق ایچین آغیزینی آچاجقدی. آنسزین وجداننک- نه ره سی اولديغي بیلنمه یه ن بر یردن که له ن- ده رین سسینی ایشیتدی: «ایشته سنده تبصص، ریا، تکاپو یوللرندن یوکسه له نلر کيبي سرېست، دوز بر لافي چه که مه یورسک! سنده قارشیکده مرد بر انسان ده کیل، آياقلىرىکي يالايان بر کويک، ذلتنک آلتنده ايکي قات اولمش بر ماسقارا، بر رذيل ايسته یورسک!» سوزوک کوزلرینی آچدی. آوجنده صبقديغي کاغدی ياننه قويدی. تکرار محسن چلی يه باقدی. اورتاسنده که نیش بر قيليج ياراسنک ایزی پارلايان يوکسک آلی.. آل ياناقلىرى.. يکي تراشلى بياض، قالين بويى.. برآز بويوجک، ايکرى بورى، اينجه صاریغى... طيقي شهنامه صحيفه لرنده کوروله ن اسکی قهرمانلرک رسملرينه به کزه يوردی. اوت بو، آلتنده ياراسی کوروله ن قيليجک يره دوشوره مه ديکی جانلی بر قهرماندی. انصافلی صدراعظم، وجداننک روحنه عکس ايده ن سسنى غرورينک قارانلغيله بوغمادی. «تام بزم آرادىغمز آدام ايشته...» دیدی. بو قادار پرواسز بر آدام دولتنه، ملتنه ياپيلاجق حقارتی ده چه که مز، اولومدن قورقارق، کوردیکی حقارتلره ايوالله ديهه مزدی.

قاووغنى خفيفجه صاللا دی:

- سنى تبریزه ایلچی کونده ره جکز.

محسن چلی صورتی:

- قاتکزده بو قادار نشانچیلر، کاتبلر، خوجالر وار. نیچین اولردن انتخاب ایتمه یورسکز؟

- سن شاه اسماعيلک کیم اولديغي بيليورميسک؟

- بيليورم.

- دولتکی سه وييورميسک؟

- سه وييورم.

حکیم صدراعظم دوغرولدی. آرقاسنه باقدی:

- پک اعلا اويله ايسه... دیدی. بو آدام، «ایلچی يه زوال يوق» قاعده سنى قبول ایتمه ز.

بزمه رقابت دعواسنده در. ار میداننده حقمزده ياپامادقلىرى بزم کونده ره جکمز ایلچی

یه يایمق ايسته ر. احتمال اشکنجه ايله اعدام ايده ر. چونکی اللهدن قورقوسی يوقدر.

حال بوکه ایلچیمزه ياپيلاجق حقارت، دولتمزه ديمکدر. بزه اويله بر آدام لازم که حقارت

کورونجه باشندن قورقماسین... بو حقارتی عينيله اعاده ایتسین... دولتکی سه ورسک بو

آكلاردى. يكانە مفكوره سى: «اللهدن باشقا كيمسە يە سجدە ايتمە مك، قولا قول اولماق»
 دى... علمى، كمالى ھركسجە معلومدى. ابن كمال، اوندن بحث ايدە ركن «بنى اوقوتور...»
 دىردى. شاعردى لاكىن عمرندە داھا بر قصيدە يازمامشدى. حتى بويلە مدحيە لرى اوقومازدى.
 بيلە... ياشى قىرقى كە چيوردى. اوكنده آچيلان اقبال يوللرندن داھا ھيچ برينە صاپمامشدى.
 بو آلتين قالدیرملى، مینی چيچكلى، جنتی آندیران نورانی يوللرك نھایتندە دائما «كىرلى بر اتە ك
 محرابى بولونديغى بيليردى. انسانلق اونك نظرندە چوق يوكسك، چوق بويوكدى. انسان ارضك
 اوزرندە اللھك بر خلفيدى. اللھ، انسانە كندى اخلاقنى ويرمك ايستە مشدى. انسان، ھر
 موجودك فوقندە ايدى. قويروغنى صاللايا صاللايا افنديسك پاپوچلرینی يالايان كوپكە تبصص
 پك ياقيشيردى؛ آما انسانە... محسن چلبى، ھر تورلو ذلتى ھضم ايدە رك اقبال تە پە لرینە ايكي
 بوكلوم طيرمانان ماسقارا حرصلردن، عزتى نفسسز كوله لردن، زاحفە لر كيپى يرلردە سورونە ن
 ملوث اسيرلردن نفرت ايدرە دى. حتى بونلرى كورمە مك ايچين مردمكيز اولمشدى. يالكيز محاربە
 زمانلرى غربا بولوكلرينە قوماندانلق ايچين ميدانە چيقاردى. حضوردە سربست طبعى اوطوروشى،
 صدراعظمى چوق شاشيرتدى. آما قيزديرمادى:

- تېريزە بر ايلچى كوندركمك ايستە يورز. طرفمزدن سن كيدە رميسك اوغلم؟

- بنمى؟

- أوت.

- نە مناسبت؟

- آرادىغمز كيپى بر آدام بولا مايورزده...

- بن شيمدى يە قادار دولت منصبنە كيرمە دم.

- نيچين كيرمە دك؟

محسن چلبى، برآز دوردى. يوتقوندى. كولومسە دى:

- چونكە بن بويون اكە م، ال اتە ك اويمە م، ديدى. حال بوكە زمانك دولتيليرى، موقعلرينە

ھپ بويون اكوب، ال اتە ك، حتى آياق اوپوب، بيك تورلو تبصصص، ريالە، تكاپولە

چيقدقلىرندن اطرافلرينە دائما ھپ بو ذليل ماضيلىرىنك چيركىن حركتلىرىنى تكرارلايانلرى

طوپلارلر. كوزدە لرى، نديملرى، حمايە ايتدكلىرى، ھپ دنى رياكارلر، اخلاقسز مداھنلر،

ناموسسز ماسقارالر، حيثيتسز دالقاوقلردر! مرد، دوغرو، عزت نفس صاحبي، حر،

وجدانك سسئە قولاق ويرە ن بر آدام كورديلرمى ھمان غرض اولور، محوينە چاليشيرلر.

كديك احمد پاشا نيچين خنجرلە ندى، پاشام؟

...

صدراعظم، ياواشجە ديشلرینی صيقدى. كوزلرینی سوزدى. طوتديغى كاغدى بوروشدوردى.

- که له ز ايشته... دنيايه منتي يوقدر. شاهله کدا نظرنده بردر.
- دولتنی سه ومه زمی؟
- سه وه ر صانرم.
- او حالده بزده کنديز ايچين ده کيل، دولتنه خدمت ايچين چاغيريز.
- تجريه بويوروك افندسم...
- صدراعظم، او آقشام کنخداسنی محسن چلبينك اسكدارده کی اويته كونده ردى.
- دولته، ملته دائر بر ايش ايچين كنديسيه قونوشاجنى، يارين مطلقا تردد ايمته يوب كه له سنى يازيوردى.
- صبح نمازندن صوكرا سراينك سلاملغنده، هند قوماشندن آغير پرده لى، كوچوك، لوش بر اوداده كاتبنك بيرقادىغى كاغلدرى اوقوركن محسن چلبينك كه لدىكنى خبر ويردiler.
- كه تيرك بورايه... ديدى.
- ايكى دقيقه كه چمه دن اودانك صدف قاقمالى جويز قاپيسندن پالا بييقلى، ايرى، لوند، شن بر آدم كيردى. اينجه سياه قاشلرينك آلتنده ايرى كوزلى پارلايوردى. بلنده كى سلاحلق بوشدى. بوتون قوللرك تكاپوسنه، سجده سنه آليشان صدراعظم، برآن اته كنه قاپانيلماسنى به كله دى. اوطوردىغى مور چوخا قاپلى سدريك دائما اوپوله ن آغير صيرما صاچاغنده كى يوماق، آلتيندن ايچى بوش كوچوك بر قافا كيبى شاشقين دورويوردى. صدراعظم، سويله يه جك برشى بولامادى. بويله كوكسى ايله ريده، قاباريق، باشى يوقارى قالقيق بر آدم عمرنده ايلك دفعه كورويوردى. قبه وزيرلى بيله حضورنده، ايكى بوكوم دورورلردى. محسن چلبى، غايت طبيع بر سسله صوردى:
- بنى ايسته تمشسكز؛ نه سويله يه جكسكز افندسم؟
- شى.
- بويوروكز افندسم.
- بويور اوغلم، شويله بر اوطورده.
- محسن چلبى چه كينمه دن، صيقيلمادن، ازبلوب، بوزوله دن غايت طبيعى بر حركتله، كندينه كوسته ريله ن شيلته يه اوطوردى. صدراعظم، حالا النده طوتديغى قيوريق كاغلدره باقارق ايچيندن: «نه بيچم آدم؟ عجباً ده ليمى؟» دييوردى. حال بوكه... خايير، بو چلبى غايت عقللى بر انساندى! مرده، نامرده محتاج اولماياجاق قادار بر ثروتى واردى. چامليجه اورماننك آرقاسنده كى بويوك مانديرا ايله بويوك چيفتلكنى ايشلتير، ناموسيله ياشار، كيمسه يه ايوالله ايمته زدى. فقرايه، ضعيفلره، غريبلره باقار، سوفراسنده هيچ مسافر اكسيك اولمازدى. دينداردى. آما متعصب ده كيلدى. دين، ملت عشقنى قبنده دويانلردندى. دولتنك بويوكلكنى، قدسيلكنى

- هایدی اوپله ایسه... بر جسور آدام بولك، دیدی؛ خواجكاندن، اندروندن، دیواندن، بنم عقلمه بویله کوزی پك بر آدام كه لمه یور. سزده دوشونك باقالم.
- قوجا دولته سسز، كوچوك بر دماغ اولان دیوان، دوشونكه باشلادی.
- بو ایلچی، یدی سنه صوكرا تقدیرك «یاووز!» نامنده کی یامان سیلله سیله غورینك، جزاسنی بر آنده كوره ن اسماعیل صفوی یه كونده رپله جكدی؛ بوتون شرقده جهانگیرلکی قوران بو سرسری، قارشیسنده دولتی تمثیل ایده جك آدامه قارشى شبهه سز برچوق مناسبتسزلكلر یاپمغه قالقیشاجق، مناسبتسزلكلرینه مقابله ایده نی احتمال قازیغه ووراجق، ده ریسنى یوزه جك، عقله كه لمه دك قبا بر وحشتله اولدوره جكدی. صدراعظمك صاغنده کی، ده میندن بری بر مزار طاشی کیچی حرکتسز دوران، قیرمیزی طوغلو قاووق، یرندن اوینادی. یاواش یاواش صوله دوندی.
- بن تام بو ایلچیلکه مناسب بر آدام بیلیورم، دیدی؛ باباسی بنم یولداشمدی؛ آما دولت مأموریتی قبول ایتمه ز.
- کیم؟
- محسن چلی.
- صدراعظم بو آدمی طانیمایوردی. صوردی:
- بوراده می اوطوریور؟
- اوت.
- نه ایش یاییور؟
- برآز زنکیندر. وقتنی اوقومقله كه چیریر. طانیمازسکر افندیم. هیچ بویوكلرله الفت ایتمه ز. اقبال ایسته مز.
- نه یه؟
- بیلمه م آما ، بلکه «زوالی وار» دییه.
- توخاف...
- فقط چوق جسورد: دوغوردن آیریلماز؛ اولومدن چه کینمز، برچوق دفعه غزا ایتمشدر؛ یوزنده قیلیج یارالری وارد.
- بزه ایلچی اولمازمی؟
- بیلمه م.
- بر کره کندیسنى کورسه ك...
- بیلمه م ، چاغیرنجه آياغكره كه لیر می؟
- ناصیل كه لمه ز؟

پنبه اینجیلی قافتان

بویوک قبه لی سه رین دیوان، بو کون داها ساکن، داها کولکه لیدی. په نجره لرندن سوزوله ن ماوی، مور، سنجابی بهار ضیالری، چینیلرینک یشیل ده رینلکلرنده بریکور، قویولاشیوردی. یوکسک ایپک شیلته لره دیز چوکمش یورغون وزیرلر، اوکلرنده کی خالینک رنکلی نقشلرینه باقیورلر، اوزون، بیاض صاقالنی ضعیف الیله طوتان اختیار صدراعظمک سونوک کوزلری، غایت اوزاق، غایت قارانلیق شیلر دوشونویور کیی موجود اولمایان نقطه لره دالیوردی.

- جسور بر آدام لازم، پاشالر... دیدی، بز اونک صیرمالره، آلتینلره، الماسلره غرق ایدره ک کونده ردیککی ایلچیسنه ال اوپدورمه دک؛ آنجاق دیز اوپمه سنه مساعده ایتدک. شبهه سز اوده مقابله ایتمکه قالقاق.

- شبهه سز.

- هیچ شبهه سز.

- مطلقا...

قبة آلتی وزیرلرینک تمامیله کندی فکرنده اولدیغنی آکلایان صدراعظم، دوشوندیکنی داها آچیق سویله دی:

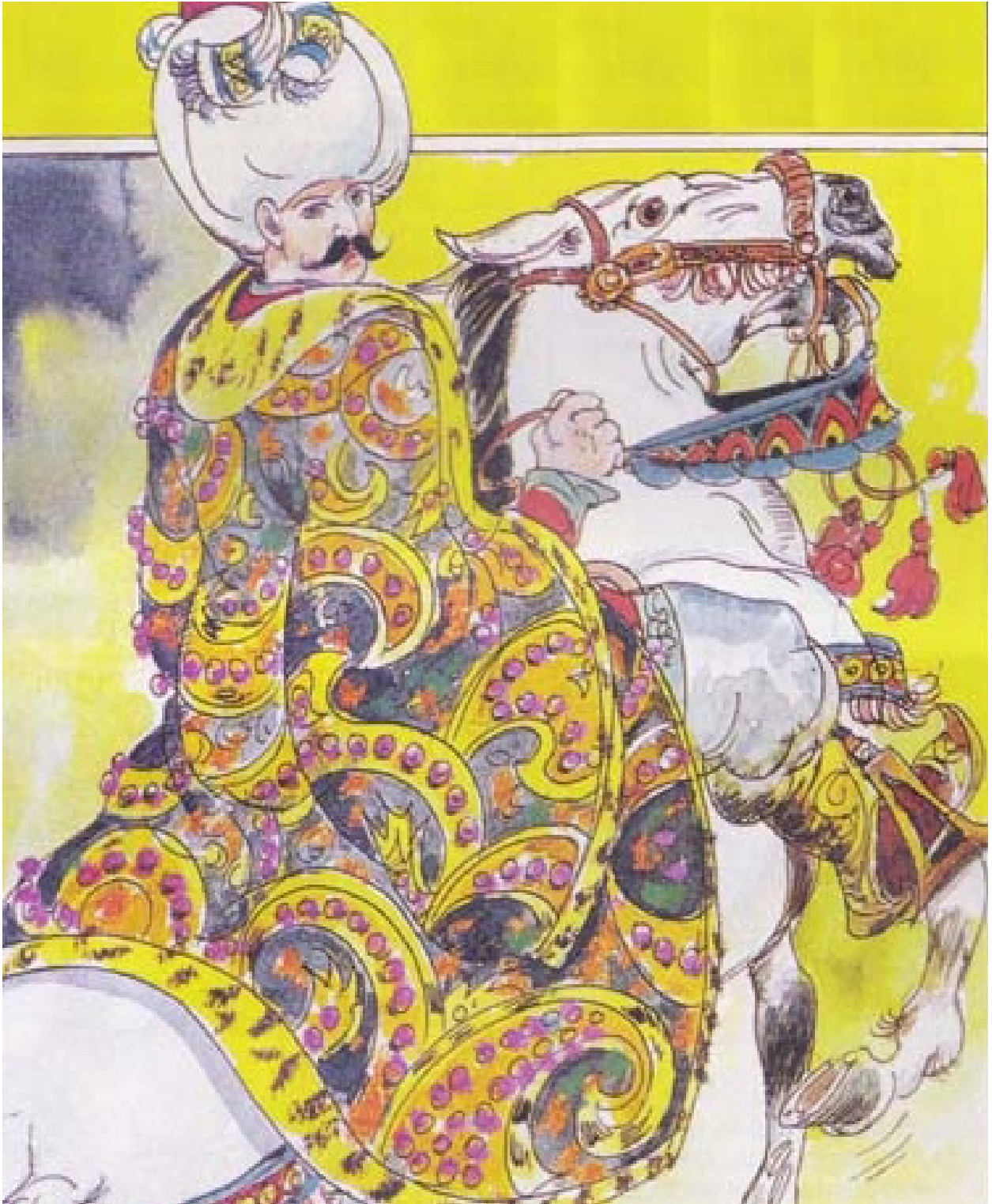
- او حالده بزدن ایلچی کیده جک آدامک چوق جسور اولمسی لازم! اوپله بر آدام که اولومدن قورقماسین. دولتک شاننه دوقوناجق حرکتلره قارشى قویسون. اولوم قورقوسيله، اوغرایاجغی حقارتلره بویون اکمه سین...

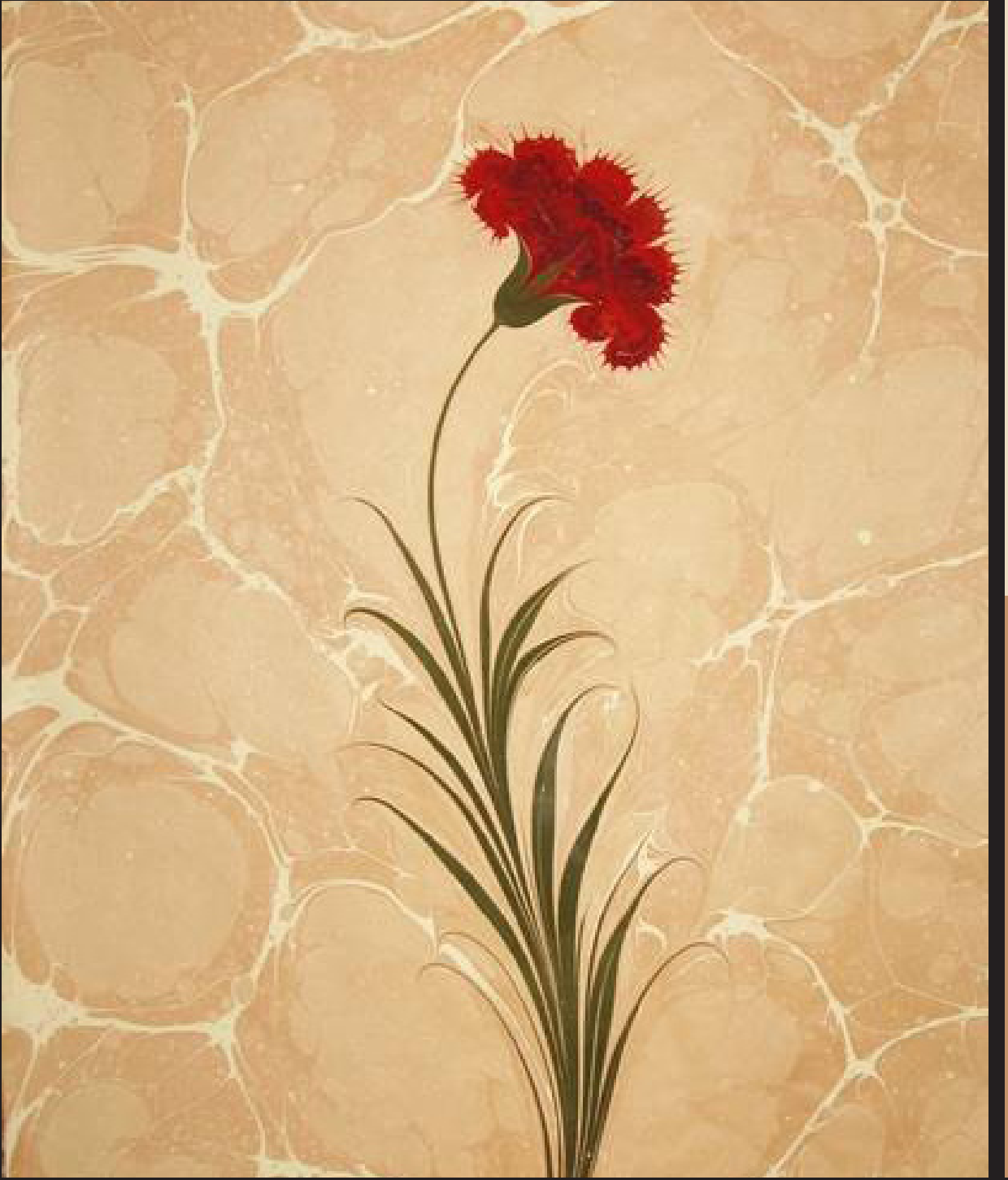
- اوت!

- های های.

- چوق دوغرو...

صدراعظم، صاقالندن چه کدیکی الی دیزینه دایادی. دوغرولدى. باشنى قالدیردی. پارلاق طوغلری اورپه ره ن وزیرلره آیری آیری باقدی:

OKUMA METİNLERİ

صحنیفه	اثر (مؤلف)	صحنیفه	اثر (مؤلف)
۲۰. مهلقا سلطان (یحیی کمال).....	69	۱. پنبه اینجیلی قافتان (عمر سیفالدین).....	4
۲۱. بیراق بنی حایقیرایم (محمد امن).....	70	۲. بوز اشک (رفیق خالد).....	14
۲۲. آلا کییک (ضیا کوک آلپ).....	71	۳. «یشیل کیجه» دن (رشاد نوری).....	19
۲۳. آننه م ایچون (احمد حمدی).....	73	۴. أفه نك حکایه سی (خالد ادیب).....	26
۲۴. خان دووارلری (فاروق نافذ).....	74	۵. غمسنزك أولومی (رشاد نوری).....	31
۲۵. اوچك قوشلر (رضا توفیق).....	77	۶. أسکی رمضانلری یاد (رفیق خالد).....	35
۲۶. چویان چشمه سی (فاروق نافذ).....	78	۷. ایپکلی مندیل (سعید فائق).....	39
۲۷. قار موسیقیلری (یحیی کمال).....	79	۸. بر قاقاق و انسانلر (خلدون طاك أر).....	42
۲۸. غربت (فاروق نافذ).....	80	۹. ,سماور (سعید فائق).....	48
۲۹. خسته (محمد عاکف).....	82	۱۰. «مسکینلر تکه سی» نندن (رشاد نوری).....	51
۳۰. پک حزین بر مولد کیجه سی (محمد عاکف)...	84	۱۱. «کیرپینک دیدکلری» نندن (رفیق خالد).....	53
۳۱. کوزلرک (رضا توفیق).....	85	۱۲. بازار اوله ... (احمد راسم).....	54
۳۲. فرطینا و قار (اورخان سیفی).....	86	۱۳. ارنلرک باغندن (یعقوب قدری).....	56
۳۳. بر کیجه (محمد عاکف).....	88	۱۴. اوزوجی (مفتی اوغلی احمد حکمت).....	48
۳۴. اوتوز بش یاش شعرى (جاهد صدقی طارنجی).....	89	۱۵. سس (یحیی کمال).....	62
۳۵. حکایه (جاهد کوله بی).....	90	۱۶. کیت بهار (خلده نصرت).....	63
۳۶. سه ره ناد (احمد محب دراناس).....	91	۱۷. قالدیرملر (نجیب فاضل).....	64
۳۷. نرده سک (احمد قتسی ته جه ر).....	92	۱۸. یولجی (فاروق نافذ).....	66
۳۸. عطری (یحیی کمال).....	93	۱۹. ازمیره تحسر (کمال الدین کامی).....	67
۳۹. ارنکوپنده بهار (یحیی کمال).....	94	۶۸. بر یولجی یه (نجم الدین خلیل).....	68

Ortaöğretim

OSMANLI TÜRKÇESİ

10

DERS KİTABI

YAZARLAR

Ercan DEMİR
Vildan KAYA ERBATUR

DEVLET KİTAPLARI
BİRİNCİ BASKI
....., 2012